NEW NOTES

GROUP-II

INDIA & A.P. HISTORY

CLASS NOTES OF

RC REDDY IAS STUDY CIRCLE

BY

KAREEM

Rs.230

4/10/12

చరిత్ర :

[Study of the past]

గతాన్ని అధ్యయనం చేసేటువంటి శాస్త్రం.

→ చరిత్రకు దగ్గరగా ఉన్న ఇంకొక శాస్త్రం పురావస్తుశాస్త్రం [Archaeology].. ↳[Study of the past]

→ ఈ రెండింటి లక్ష్యాలు ఒకటే కాని అధ్యయన మార్గాలు వేరు.

→ చరిత్ర గతాన్ని సాహిత్యం ద్వారా అధ్యయనం చేస్తుంది. (లేదా) గ్రంథాల ద్వారా అధ్యయనం.

→ గతాన్ని వస్తు అవశేషాల ద్వారా గతాన్ని అధ్యయనం చేసే శాస్త్రం పురావస్తుశాస్త్రం.

→ చరిత్రకారుడికి Laboratory library.

Reference :

ఆంధ్రుల చరిత్ర :
→ B.S.L హనుమంతరావు.

ఆధునిక ఆంధ్రదేశ చరిత్ర
— P. రఘునాథరావు

INDIAN HISTORY
→ K. కృష్ణారెడ్డి [Gr-II guide]
→ NCERT [XI, XII Books]
Telugu అనువాదాలు

ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్ర
R.S. Sharama [+XI]

మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్ర
Satish chandra [XI]

ఆధునిక భారతదేశ చరిత్ర
బిపిన్ చంద్ర [XII]

5/10/12

పురావస్తు శాస్త్ర ఆధారాలు

→ 1861 లో India లో బ్రిటిష్ పాలనకాలంలో Archaeology department స్థాపితం.

→ అలెగ్జాండర్ కన్నింగ్‌హామ్ — మొదటి డైరక్టర్ జనరల్

→ 1904 లో పురావస్తు శాఖను పునరుద్ధరించిన వారు — లార్డ్ కర్జన్.
దీని Director General జాన్ మార్షల్.

→ 1. వస్తు ఆధారాలు [వస్తు అవశేషాలు]
2. నాణెములు — అధ్యయనం — NUMISMATICS
3. శాసనాలు : [గట్టి ఉపరితలంపై లిఖించబడిన లిఖిత శాసనం అంటారు].

- ప్రశస్తి
  [రాజు యొక్క గొప్పతనం గుర్తించి తెలియజేసేవి]
- దానశాసనాలు [CPI] : copper plate inscriptions.
  → రాగి రేకుపై వ్రాస్తారు.
  → ఇవి రాజులు ఇతరులకు దానం చేసేటప్పుడు వేసే శాసనాలు.

→ శాసనాలు చదివే భాగాన్ని - Epigraphy.

4. కట్టడాలు, శిల్పాలు.

చరిత్రకు ఆధారాలు :-

1. సాహిత్యం
2. గ్రంథాలు [మత గ్రంథాలు,
    1. మత గ్రంథాలు
    2. లౌకిక గ్రంథాలు [Secular Literature]
    3. విదేశీ గ్రంథాలు [చాలా ముఖ్యమైన సమాచారాన్ని ఇస్తాయి].

ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్ర :-

=> ఆది నుండి క్రీ.శ 750 వరకు కాలం.

=> క్రీ.పూ. 14,000,00 లక్షల సం॥లకి మానవుడు భారత్‌కు వచ్చారు.

=> ఆది మానవుడు మహారాష్ట్రలోని "బోరి గుహ"లలో అవశేషాలు లభించాయి.

=> మానవ జాతి ఆవిర్భావం : ఆఫ్రికా.

1. చారిత్రక పూర్వయుగ సంస్కృతులు [ఆది - 2500 B.C].
2. సింధూ నాగరికత [2500 - 1500 B.C]
3. ఆర్యుల నాగరికత / వైదిక నాగరికత [1500 - 600 BC]
4. మౌర్యుల పూర్వయుగం [600 - 300 B.C]
5. మౌర్యుల యుగము [300 - 200 B.C]
6. మౌర్యుల తదనంతర యుగం [200 B.C - 300 A.D]
7. గుప్తుల యుగం [300 A.D - 550 A.D]
8. గుప్తుల తదనంతర యుగం [550 - 750 A.D]

26/10/12

చారిత్రక పూర్వ యుగం – సంస్కృతులు

[ఆది – 2500 B.C]

Pre History AGE

లిపి లేని కాలము, గ్రంథాలు లేని కాలాన్ని, చరిత్ర అధ్యయనం చేయలేని కాలాన్ని చారిత్రక పూర్వయుగం అంటారు.

సంస్కృతి : [Culture]

→ ఇందులో అంశాలు అనేకం

→ ఇది అందరికీ వుంటుంది [మంచి, చెడు రెండూ]

→ సంస్కృతి అనగా జీవన విధానం.

నాగరికత [Civilization]

→ బాగా అభివృద్ధి చెందిన సంస్కృతిని నాగరికత అంటారు

→ ఇది అందరికి వుండదు.

→ సంస్కృతిని నాగరికతగా కావాలంటే :

1. నగరాల అభివృద్ధి
   → జీవనోపాధి విస్తృతంగా వుంటుంది.
2. లిపి
   → ప్రజలు మాట్లాడే భాషకు కచ్చితంగా లిపి వుండాలి.
3. Science & Technology అభివృద్ధి.
4. జాతీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాలు.

(Imp) → ఆది – 2500 B.C వరకు నాగరికత అభివృద్ధి చెందలేదు.

చారిత్రక యుగం : —

లిపి వున్న కాలము, గ్రంథాలున్న కాలము, చరిత్ర అధ్యయనం చేయగలిగే కాలాన్ని చారిత్రక యుగం అని అంటారు.

→ చారిత్రక పూర్వ యుగాన్ని పురావస్తు శాస్త్రం ద్వారా అధ్యయనం చేయగలము.

→ భారతదేశ చరిత్రలో మొదటి లోహం రాగి – 3000 B.C నుండి.

(Imp) → ప్రపంచంలో మానవుడు వాడిన లోహం [మొదట] – రాగి.

→ 2500 B.C కాలంలో కాంస్యం [Cu+Sn]

→ 1000 B.C నుంచి ఇనుము. [మొదటి సారి ఉపయోగించినది – ఆర్యులు]

1. శిలాయుగం :—

→ మొదట రాతి తో సంస్కృతులున్నాయి కనుక.

→ శిలాయుగాన్ని 3 భాగాలుగా వర్గీకరించారు [పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు].

- ① [పేలియోలిథిక్] ప్రాచీన శిలాయుగం
- ② మధ్య శిలాయుగం
- ③ నవీన శిలాయుగం

→ ఆది — 10,000 B.C వరకు

→ paleo → old : lithic : stone.

బయల్పడిన ప్రదేశాలు :—

→ 1862-63 లో ఒక బ్రిటీష్ Archaeologist — రాబర్ట్ బ్రూస్ ఫూట్ మద్రాసు సమీపంలోని పల్లవరంలో మొదటి పేలియోలిథిక్ సైట్.

4. తామ్రశిలాయుగం.

5. కాంస్యయుగ సంస్కృతి → సింధు ప్రజలు అవి బాగా developed. so not ప్రాచీన కాలపు యుగ

6. ఇనుము యుగ సంస్కృతి → ఇది చాలాకాలం పూర్వయుగంలోకి రాదు. అవి బాగా అభివృద్ధి చెందింది.

ప్రాచీన శిలాయుగం :—

పనిముట్లు :

→ చేతి గొడ్డళ్ళు [Hand axe]

→ Blade లు.

→ Scrappers [గీకుడు రాళ్ళు]

→ cleavers

→ ఈ పనిముట్లను తయారు చేయడానికి క్వార్ట్జైట్ ను ఉపయోగించారు.

వేట :

→ జీవనోపాధి వేట.

→ బట్టు [BAND] గా జీవిస్తూ, సంచార జీవితం [Nomadic]

→ ప్రాచీన శిలాయుగం pleistocene యుగానికి చెందినది [అనగా మంచు యుగం].

→ HOMOSAPIEN మానవుడు ప్రాచీన శిలాయుగం చివరిలో ఆవిర్భవం.

- → ఆధునిక మానవుడు.
- → లాటిన్ పదం [ఆలోచన శక్తి కలిగిన మానవుడు].

2. మధ్యశిలాయుగం:
[MESOLITHIC AGE].

→ 10,000 – 5000 B.C.

(Imp) → పశుపోషణ అభివృద్ధి.

→ మన దేశంలో తొలిసారిగా పశుపోషణ బగోర్ [రాజస్థాన్].

రెండవది – ఆడమ్‌ఘర్ [M.P].

→ polocene యుగం ప్రారంభం [మంచు కరిగి నదులు ఏర్పడ్డాయి].

→ ఇప్పుడు మనం వుంటున్నది – polocene యుగం.

2. ఇళ్ళ నిర్మాణం

→ India లో మొదటిది – సరైన నహర్‌రాయ్ [U.P] లో బయల్పడినవి.

3. కుండల తయారీ [Hand made pottery].

→ మొదటి సారి – చోపానిమండో [U.P]. లో బయల్పడినవి.

4. Tools

→ వీటిని సూక్ష్మశిలలు అని పేరు పెట్టారు [చాలా చిన్న ఆయుధాలు]

→ సూక్ష్మశిలాయుగం అని కూడా పిలుస్తారు [మధ్యశిలాయుగం].

(Imp) 5. Rock-paintings.

→ మొదటిది – భీం భేట్క [M.P].

↳ UNESCO World heritage Centre గా గుర్తింపు.

2012 → పశ్చిమ కనుమలు
2011 → జంతర్‌మంతర్ [జైపూర్] } UNESCO.

↳ ఖగోళశాస్త్రానికి సంబంధించిన ప్రయోగశాల.

11/01/12

3. నవీన శిలాయుగం – [NEOLITHIC AGE]

→ 7000 – 1000 B.C

(Imp) → వ్యవసాయం అభివృద్ధి ముఖ్యలక్షణం.

→ 7000 ల B.C కాలంలో మెహర్‌ఘర్ [Pakisthan] మొదటి నవీన శిలాయుగం ప్రారంభం (సాగా)

వీరు పండించిన పంటలు : గోధుమలు, బార్లీ, cotton.

(Imp) → ప్రపంచంలో మొదటిసారిగా ప్రత్తి పండించిన వారు : మెహర్‌ఘర్.

→ కుమ్మరి చక్రం కూడా బయటపడింది.

2. గంగా-యమునా ప్రాంతాలలో 5000 B.C → కొల్డివ [U.P]

వారు ప్రపంచంలో మొట్టమొదటగా → వరి పండించారు.

→ శిలాజాలు పురావస్తు శాస్త్రంలో వస్తువుల యొక్క వయస్సు నిర్ణయించుటకు – వాడేది కార్బన్ డేటింగ్ [C^{14}]. American professor → లిబ్బి కనుగొన్నారు. [only for organic material].

→ Another method: Thermo Luminiscence method [కాలిన వస్తువుల వయస్సును].

3. కాశ్మీర్ లో 2500 B.C లో ప్రారంభం. [బుర్జహం].

→ గుంటలలో గృహాల నిర్మాణం.

→ వీరి గృహాలను pitdwelling అంటారు.

→ under grounds లో నివాసాలు చేసుకున్నారు.

4. ద.భారతదేశంలో 2000 B.C లో ప్రారంభం.

(కర్ణాటక) – బ్రహ్మగిరి
– మస్కి
– తెక్కలకోట.
– పిక్లిహాల్ etc.

(ఆంధ్రప్రదేశ్) → ఉట్నూరు

(Imp) → రాగి, ఉలవలు, → దక్షిణాది ప్రజలు పండించిన పంటలు.

5. ఈశాన్య రాష్ట్రాలు:

→ 1000 B.C అస్సాం, మేఘాలయ ప్రాంతం.

(అస్సాం) → మొహర్‌లాంగ్

→ దావోజలి హాడింగ్.

తామ్రశిలాయుగం : —

→ [chalkolithic age].

→ 3000 B.C — 700 B.C .

India

→ ఎక్కువగా (రాజస్థాన్)లో కనిపిస్తాయి. [ఈ రాష్ట్రంలో కూడా ఇత్తడి ఖేత్రి mines ఉన్నాయి].

→ అహార్

→ గిలుంద్

→ బాలాథల్

→ Malwa లో కూడా కనిపిస్తాయి.
↓
[M.P]

=> ఎరాన్

=> నవదటోలి

=> కాయథ

maharashtra : —

→ జోర్వే

→ ఇనాంగాఁవ్

→ చాందోలి

→ దైమాబాద్.

→ ఈ కాలంలోనే రంగులు వేయబడిన మృణ్మయ పాత్రలు ప్రారంభం [painted pottery

సింధూ నాగరికత

→ 2500 B.C - 1750 B.C [acc. to R.S Sharma].

→ ప్రపంచంలోని మొదటి నాగరికత [సరస్వతి, సింధూనది ప్రాంతాలు]

→ సమకాలీన నాగరికతలు:

1. సుమేరియా నాగరికత [మెసపటోమియా నాగరికత]
   ↓ ఇరాక్ → present
   → టైగ్రిస్ నది, యూఫ్రటిస్, నదుల ప్రాంతాలలో.

2. ఈజిప్టు నాగరికత : [ఆఫ్రికా].
   → నైలు నది లోయలో

3. చైనా నాగరికత :
   → హోయాంగ్ హో నది [china దు:ఖదాయిని].

NOTE
→ సింధూ ప్రజలకు సుమేరియా నాగరికతతో వ్యాపార సంబంధాలున్నాయి.

1. సింధూ నాగరికత:
→ సింధూనది, ఉపనదులలో : ఈ నాగరికతను క్రింది పేర్లతో కూడా పిలుస్తారు

2. హరప్పా నాగరికత [1921 లో కనుగొన్నారు]
→

3. కాంస్యయుగ నాగరికత.
→ మొదట కాంస్యమును ఉపయోగించారు.

4. చారిత్రక సంధి యుగ నాగరికత [Proto Historic Age].

→ లిపి వుంది. కాని ఇప్పటికి దానిని చదవలేకపోతున్నాం.

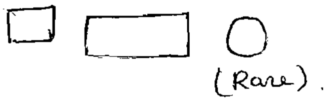
- → prehistoric
- → proto historic
- → Historic.

→ ప్రాచీన లిపులను అధ్యయనం చేయునది — paleography.

→ సింధు లిపిని చదవలేకపోవడానికి కారణాలు:

1. చిత్ర లిపి [Pictographic].
2. దొరికిన Inscription చాలా చిన్నవిగా, అక్షరాల సంఖ్యలు వుండటం.

(Imp) → స్టియటైట్ లో తయారు చేసిన ముద్రికలు. [1 inch – 1.5 inch వరకు].

→ ఇప్పటివరకు 4000 ముద్రికలు లభ్యం.

09/10/12

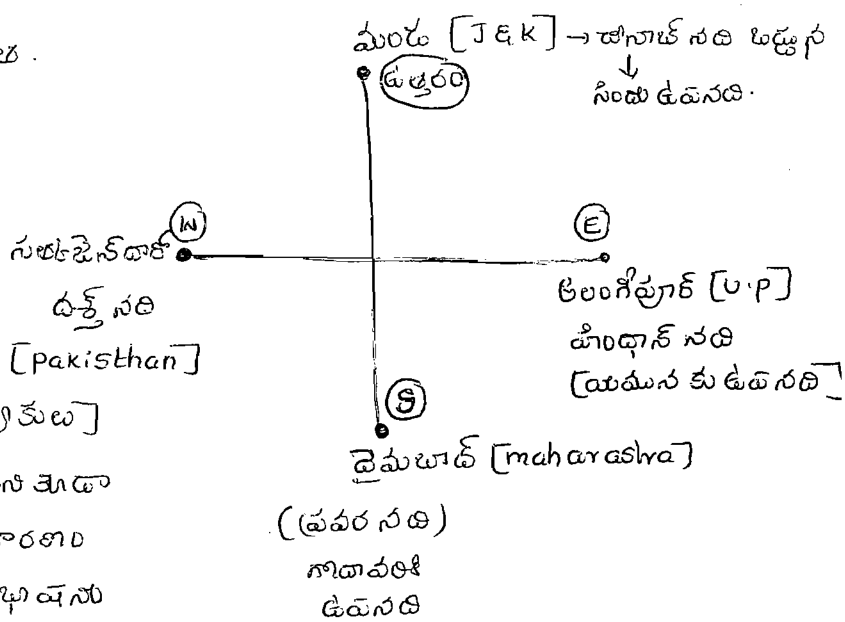
Extent [విస్తీర్ణం]:

→ 13,00,000 చ.కి.మీ. మొత్తం విస్తీర్ణం.

→ ప్రపంచంలోని అతి పెద్ద నాగరికత.

→ 4 జాతుల ప్రజలు కలరు:

1. మంగోలాయిడ్స్
2. ప్రోటో ఆస్ట్రోలాయిడ్స్
3. ఆల్పినాయిడ్స్
4. మెడిటెర్రేనియన్ [ఆర్య సంస్కృతులు]
   → ద్రావిడులు అని కూడా పిలుస్తారు. కారణం ద్రావిడ అనే భాషను మాట్లాడడం వలన.

(Imp) → ప్రధానంగా సింధు నాగరికతను నిర్మించిన వారు — మెడిటెర్రేనియన్ జాతి.

Hypothesis: సరియైన ఆధారం లేకుండా ఒక సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించడం.

→ ఆర్యులు నార్డిక్ జాతికి చెందినవారు. ఆర్యులు ఆర్య అనే భాషను మాట్లాడేవారు. అందువలన వారికి ఆర్యులు అని పేరు వచ్చింది.

ముఖ్యమైన నగరాలు :

S.NO	నగరం పేరు	సం॥రం	పురావస్తు శాస్త్రవేత్త పేరు	నది	రాష్ట్రం	బయల్పడిన అవశేషాలు.
1.	హరప్పా	1921	దయారాం సహ్ని	రావి	పంజాబ్ [Pak]	1. 6 ధాన్యాగారాలు 2. కాంస్యపు కొలబద్ద [Scale] 3. సమాధుల్లో 12 కాంస్యపు దర్పణాలు 4. శవపేటిక [కఫిన్]
2.	మొహెంజదారో [మృతుల దిబ్బ అని అర్థం]	1922	R.D. బెనర్జీ	సింధు	సింధు [Pak]	1. గొప్ప ధాన్యాగారం [150 పొడవు 50 అడుగుల వెడల్పు] 2. మహా స్నానవాటిక [39×23×8 F] 3. Assembly Hall. 4. పొలాలయం లాంటి నిర్మాణం. 5. కాంస్యపు నాట్యగత్తె విగ్రహం. 6. స్త్రీ త్రైట్ ఆ చేసిన పురోహితుడి శిల బొమ్మ. 7. అల్లిన ఉమంటి ఒక వస్త్రం
3.	ఛాన్హుదారో	1931	M.G. మజుందార్	సింధు	సింధు [Pak]	1. Ink pot 2. Lipsticks 3. పెళ్లికి సంబంధించిన ఆధారాలు
4.	లోథాల్ [మృతుల దిబ్బ] (గుజరాతీ భాషలో)	1955	S.R. Rao	భోగావో	గుజరాత్	1. [రేవు పట్టణం] నౌకాశ్రయం 2. ఓడ బొమ్మ కలిగిన ముద్రికలు 3. 1 హోమ గుండం 4. ద్విఖననం [ఒకే సమాధిలో రెండు శవాలు] [(స్త్రీ + పు)]

					5. కాంస్యపు కొలబద్ద 6. chess board
5. కాలిబంగన్	1961	B.B. లాల్	ఘగ్గర్ [సరస్వతి ఒక పాయ]	రాజస్థాన్	1. 7 హోమగుండాలు [జంతువుల, ఎముకల వరకు]. ?
6. ధోలవీర	1991	J.P. జోషి	– లేదు –	గుజరాత్	1. భారతదేశంలో ఉన్న సింధూనగరాలలో పెద్దది. 2. stadium 3. Reservoir

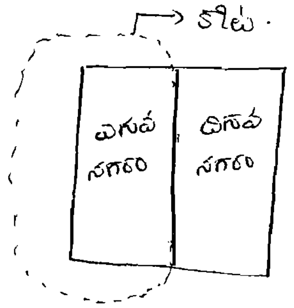
పట్టణ నిర్మాణం

(Imp) → సింధు నాగరికత యొక్క విశిష్ట లక్షణం.

→ వీటిలోని ఎత్తైన నగరం ధోలావీరా.

→ ధోలవీర 3 భాగాలుగా విభజించబడింది.

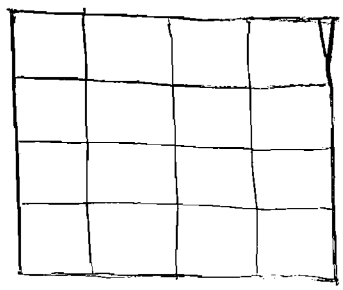
ఎ	మ	ది

→ గ్రిడ్ విధానం ద్వారా నిర్మించబడినవి.

→ straight line రోడ్ల నిర్మాణం.

(Imp) → మన దేశంలో చండీఘర్ ప్రాంతం మాత్రమే గ్రిడ్ పద్ధతిన నిర్మించారు.

→ గ్రిడ్ పద్ధతి ద్వారా నిర్మించబడని ఎత్తైన నగరం బనవాలి [హర్యానా, సరస్వతీనది ఒడ్డున].

→ under ground drainage system.

→ under ground drainage system లేని నగరం బనవాలి.

→ ఎండబెట్టిన ఇటుకలను వాడారు, ఎక్కువగా కాల్చిన ఇటుకలను వాడారు [స్నానవాటికలు, భూగర్భమురికి కాలువలు, లోథాల్ లోని రేవు నిర్మాణము]

→ కిటికీలు, తలుపులు ప్రధానవీధికి కాకుండా వెనుకవైపున వుంటాయి.

(Imp) → ప్రధానవీధి వైపు వుండే ఎత్తైన నగరం – లోథాల్

01/10/12

సమాజం — [వర్గీకరణ]

→ కుల వ్యవస్థ లేదు.

→ కాని సంపదలో వ్యత్యాసం వున్నది.

1. ధనిక వర్గం
2. పేదవర్గం.

→ జాన్ మార్షల్ ప్రకారం – matriarchal (మాతృస్వామ్య వ్యవస్థ) వుండేదని – (hypothesis) ఊహించారు

→ వీరు స్త్రీదేవతలను పూజించారు.

మతపాలన:

D.D కోశాంబి — మత పరమైన రాజ్యం (Theocratic).

⇒ పురోహితులు పాలించేవారు.

R.S శర్మ — లౌకిక పాలన [Secular state]

⇒ వర్తకులు పాలించారు

గార్డెన్ చైల్డ్ — ప్రతి నగరంలో municipal పాలన వుంది.

→ సామాజిక, రాజకీయ వ్యవస్థలను సరిగా తెలుసుకోలేము.

ఆర్థిక వ్యవస్థ —

వ్యవసాయం:

→ వ్యవసాయ ఆర్థిక వ్యవస్థ [Agrarian economy].

→ ప్రధాన పంటలు గోధుమలు, బార్లీ, పత్తి, నువ్వులు, ఆవాలు, పండ్లు, కూరగాయలు.

→ పప్పుదినుసులు (pulses), చెరకు ఈ రెండింటిని ఆర్యులు ప్రవేశపెట్టారు.

(Imp) → వరి బయటపడిన 2 ప్రాంతాలు

1. లోథాల్ [1 బియ్యపు గింజ]
2. రంగపూర్ [గుజరాత్] → వరి పొట్టు

→ సింధు ప్రజలు వరిని పండించారు. కాని విస్తారంగా పండించలేదు.

→ నాగలి అవశేషాలు ఆధారాలు:

1. బనవాలి [టెర్రకోట నాగలి బొమ్మ]
   ↳ కాల్చిన బంకమట్టి
2. కాలిబంగన్
   ↳ నాగలితో దున్నబడిన భూమి [Furrows]

→ గుర్రానికి సంబంధించిన ఆధారాలు:

1. లోథాల్ [టెర్రకోటతో చేసిన గుర్రపు బొమ్మ]
2. సుర్కొటడ [గుర్రపు అస్థిపంజరం].

(NOTE) → గుర్రం, నాగలి విస్తారంగా ఉపయోగించబడలేదు.

పరిశ్రమలు :—

→ వస్త్ర పరిశ్రమ → ఉన్ని
→ Cotton

→ వారికి Silk తెలియదు.

→ ఇటుకల పరిశ్రమ, కుండల పరిశ్రమ. లోహాల పరిశ్రమలు [రాగి, కాంస్యం]

→ నౌకా పరిశ్రమ లోథాల్‌లో మాత్రమే కనిపిస్తుంది.

→ ఆభరణాల పరిశ్రమలు [పూసలు, గవ్వలతో ఆభరణాలు తయారు] 3 ప్రాంతాలలో కనిపిస్తుంది.

1. చన్హుదారో
2. లోథాల్
3. ధోలవీర

→ వడ్రంగి పరిశ్రమ

వ్యాపార వాణిజ్యాలు

→ దేశీయ, అంతర్జాతీయ వ్యాపారాలు [మెసపటోమియా నాగరికతతో వ్యాపారం].
  → ఎద్దుల బండ్ల ద్వారా, నదుల ద్వారా వ్యాపారం.

→ మెసపటోమియాతో వ్యాపారానికి ఆధారాలు:

1. ముద్రికలు

→ మెసపటోమియా ముద్రికలు స్థూపాకారంలో వుంటాయి. ఇవి మొహంజోదారోలో బయల్పడినాయి.

2. శాసనాలు

→ మెసపటోమియా శాసనాల్లో భారతదేశంతో వ్యాపారం గూర్చి ప్రస్తావించారు.

→ మెసపటోమియా లిపి క్యూనిఫాం.

→ 2350 B.C సింధన్ [cotton] గా మెలుహా నుంచి దిగుమతి చేసుకున్నాం అని రాసుకున్నారు.

ఎగుమతులు

→ ప్రత్తి

→ చేనేత వస్త్రాలు

→ ఆహార ధాన్యాలు

→ పూసలు, గవ్వలతో చేసిన ఆభరణాలు

→ ఏనుగు దంతాలతో చేసిన వస్తువులు.

దిగుమతులు

→ బంగారం

→ వైఢూర్యాలు

→ రాగి

→ తగరం

NOTE: వ్యాపారం అంతా వస్తుమార్పిడి పద్ధతి ద్వారా జరిగింది [Barter system].

→ విదేశీ వాణిజ్యం ప్రధానంగా లోథాల్ నుండి కొనసాగింది.

మత విశ్వాసాలు: —

→ మాతృదేవతలను పూజించారు [mother Goddess].

→ పశుపతి మహాదేవుడు ను పూజించారు. దీని ఆధారం: మొహంజొదారోలోని ఒక ముద్రపై 3 తలలు, చుట్టూ జంతువులు ఉన్న ఆధారాన్ని గుర్తించారు.

→ 6 చుట్టూ ఉన్న జంతువులు:

1. పులి
2. ఏనుగు
3. గేదె
4. ఖడ్గమృగం
5. జింకలు.

→ పశుపతి దేవుడిని శివుడిగా పేర్కొంటారు. [నేటి కాలం శివుడు].
→ జాన్ మార్షల్.

→ లింగా, యోనిలను పూజించారు. వాళ్ళతో చేసిన లింగాలు – మొహంజొదారో
యోని – హరప్పాలో గుర్తించారు.

→ చెట్లను, పక్షులను, పాములను, పావురాన్ని కూడా పూజించారు.

→ తాయత్తులు బయటపడినవి.

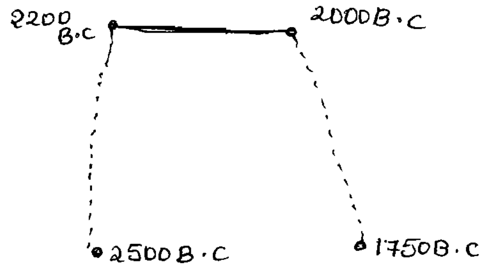
→ జంతుబలులతో కూడిన యజ్ఞయాగాలు.

11/10/12

సింధు నాగరికత అంతం కావడానికి కారణాలు :—

→ సరియైన ఆధారాలు లేవు. కేవలం hypothesis.

మార్టిమర్ వీలర్ :

→ ఆర్యుల దండయాత్రవలన సింధునాగరికత అంతమయినది.

→ ఇతను 1940 లో Archaeology అధిపతి.

G.F డేల్స్ :—

→ వరదల వల్ల సింధూనాగరికత నాశనం.

Imp → మొహంజోదారో 7 సార్లు వరదలలో ధ్వంసమయి 7 సార్లు పునర్నిర్మించారు. [ప్రధాన ఆధారం]

రాబర్ట్ రైక్స్ :—

→ భూకంపాల వల్ల ఈ నాగరికత నాశనం అయింది.

డాక్టర్ లెగ్రాక్ :

→ నదులు ఎండిపోవడం ద్వారా, లేదా నదులు తమ ప్రవాహదిశను మార్చు-కోవడం వలన [ఇప్పుడు సింధునది 30km ల దూరంలో ప్రవహిస్తున్నది].

ఫెయిర్ సర్వీస్ :—

→ పర్యావరణ సమతౌల్యం దెబ్బతినడం వలన అంతమయినది.

→ సింధు నాగరికతలో తూనికలు, కొలతలకు 16 ను యూనిట్‌గా తీసుకున్నారు. ఇది తరువాత కాలంలో కూడా కొనసాగింది.

1 పణం = 16 మషకాలు [మౌర్యుల గుప్తుల కాలం]

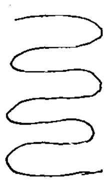
1 టంక = 48 జితల్ [ఢిల్లీ సుల్తానుల కాలం]

1 సేరు = 16 ఛటాకులు [నేడు]

1 రూ = 16 అణాలు

→ సింధునాగరికత సంస్కృతి ఇంకా కొనసాగుతూనే వుంది అని నేటి ఆధునిక వాదన.

→ సింధునాగరికత లిపి — సర్పలిపి.

ఆర్యులు/వైదిక నాగరికత

→ 1500 B.C — 600 B.C

→ ఇది రెండవ నాగరికత.

→ ఆర్యులు గొప్ప సాహిత్యాలను రచించారు. కావున దీనిని వైదిక నాగరికత అంటారు.

→ ఇక్కడినుంచి చారిత్రక యుగం ప్రారంభం.

→ PGW

P – painted
G – Grey
W – ware నాగరికత అని ఒక archaelogist పేరు పెట్టాడు.

సాహిత్యం:—

→ వేద సాహిత్యాన్ని 8 భాగాలుగా విభజించుకోవచ్చు.

1. వేదాలు
2. బ్రాహ్మణములు
3. అరణ్యకములు
4. ఉపనిషత్తులు

} శృతి సాహిత్యం [అత్యంత పవిత్రమైనది, దైవిక సాహిత్యం] అపౌరుషేయములు → మానవులచేత రాయబడనివి

5. వేదాంగములు
6. ఉపవేదములు
7. పురాణాలు
8. ఇతిహాసములు

} స్మృతి సాహిత్యం. మానవుల ద్వారా రాయబడినవి.

1. వేదాలు:—

→ వేదాలు నాలుగు.

1. ఋగ్వేదము:—

→ 1028 శ్లోకాలు

→ ఇవి దేవతలకు సంబంధించిన ప్రార్థనలు

→ అత్యంత ముఖ్యమయినది గాయత్రీమంత్రం. ఇది సావిత్రి అనే దేవతకు సంబంధించిన ప్రార్థన.

→ 10 మండలాలు కలవు.

(Imp) → 10 వ మండలం పురుషసూక్తము [కులవ్యవస్థను మొదట ప్రస్తావన].

బ్రాహ్మణులు — బ్రహ్మ తలనుండి సృష్టించబడ్డారు.

క్షత్రియులు — భుజాల నుండి

వైశ్యులు — తొడల నుండి

శూద్రులు — పాదాల నుండి

→ కులవ్యవస్థను దేవుడు సృష్టించాడు అని వారి నమ్మకం.

2. యజుర్వేదము :—

→ వేదము అనగా జ్ఞానము

→ 2 భాగాలుగా విభజించబడింది

1. శుక్ల యజుర్వేదం [తెలుపు] — poetry
2. కృష్ణ యజుర్వేదం [నలుపు] — గద్యభాగం

(Imp) → యజ్ఞయాగాల గురించి తెలియజేస్తుంది.

→ యజ్ఞయాగాలను Rituals అంటారు.

→ వీటియందు భక్తుడికి, దేవుడికి మధ్య నేరుగా సంబంధం వుండదు.

→ ఇవి ఖర్చుతో కూడుకున్నవి.

→ పశువులను, ఆవులను బలి ఇస్తారు, గోమాంసభక్షణ కూడా వుండేది.

→ యజ్ఞయాగాలకి ప్రత్యామ్నాయంగా ఆవిర్భవించినది — భక్తిభావం [దేవునితో ప్రత్యక్ష సంబంధం]

→ హిందూమతం ఆవిర్భవించాక గోవధను నిషేధించారు.

→ భక్తిభావంలో అహాన్ని వదిలి, భగవంతునికి surrender కావాలి.

3. సామవేదము :—

→ సంగీతానికి సంబంధించినది.

4. అధర్వణ వేదం :—

→ రోగాలు, దుష్టశక్తులను నివారించడానికి అనేక మంత్రాలు ఇందులో వుంటాయి.

→ మూఢనమ్మకాలు చాలా ఎక్కువగా ఇందులో వున్నాయి.

2. బ్రాహ్మణాలు: —

→ ఇవి కూడా యజ్ఞ, యాగాలకు సంబంధించినవి.

→ బ్రాహ్మణాలు 7.

1. ఐతరేయ బ్రాహ్మణం
2. శతపథ బ్రాహ్మణం
3. కౌశతకి బ్రాహ్మణం
4. గోపథ బ్రాహ్మణం

3. అరణ్యకాలు: —

→ 7 బ్రాహ్మణాలకు 7 అరణ్యకాలు అనుబంధాలుగా ఉన్నాయి.

→ Eg: ఐతరేయ బ్రాహ్మణ అరణ్యకం.

→ అరణ్యాలలో ఉన్న మునులకు సంబంధించిన గ్రంథాలు.

4. ఉపనిషత్తులు: —

→ సంఖ్య 108

→ ముఖ్యమైనవి:

1. బృహదారణ్యక ఉపనిషత్తు
2. ఛాందోగ్య ఉపనిషత్తు
3. ముండకోపనిషత్తు
4. శ్వేతాశ్వతార ఉపనిషత్తు
5. జబాలోపనిషత్తు
6. ఈశానోపనిషత్తు

→ ఆత్మ, పరమాత్మ

→ జన్మ, పునర్జన్మ

→ కర్మ, మోక్షం

→ అహింసా,

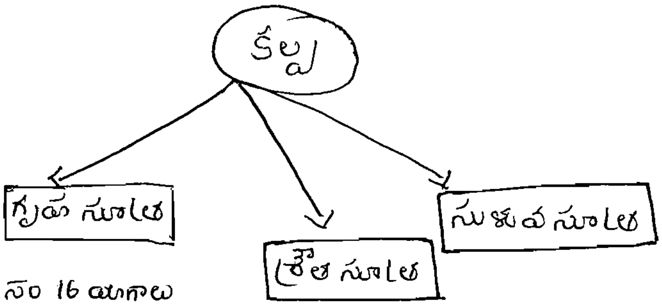
→ భక్తి [యజ్ఞయాగాలను ఖండిస్తాయి]

12/10/12

వేదాంగాలు :—

→ వేదాంగాలు ఆరు.

1. శిక్ష [phonetics]
   → ఉచ్ఛారణకు సంబంధించినది.
2. నిరుక్త [Etymology]
   → పద ఆవిర్భావం
3. వ్యాకరణము
4. జ్యోతిష్యం [Astrology]
5. ఛందస్సు
6. కల్పపాదము
   → యజ్ఞయాగాలకు సంబంధించినది.

→ మొత్తం జీవనం 16 యాగాలు చేయాలి. దాంతో మోక్షం లభిస్తుంది.

→ షోడశ కర్మలు [16]

→ 11వది ఉపనయనం. ఇది అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనది

→ బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులకు మాత్రమే ఉపనయనం చేస్తారు } ద్విజులు అని అంటారు [ఉపనయన కర్మల తెలిసిన వారు].

→ స్త్రీలు, శూద్రులు ఉపనయనం చేయకూడదు. } ఏకజులు అని అంటారు.

→ చివరిది 16వది — అంత్యేష్టి

12/10/12

శ్రౌత సూత్రాలు :—

→ ఒక రాజు తన రాజ్య సంక్షేమం కోసం చేసేవి.

అశ్వమేధ యాగం :—

→ గుర్రం

→ 600 ఎద్దులు

→ 21 ఆవులు బలి ఇవ్వాలి.

రాజసూయ యాగం :—

→ రెండు సం॥లు కొనసాగుతుంది.

→ రాజుకు దైవత్వం ప్రసాదించబడును.

→ రెండు లక్షల ఇరవై వేల గోవులు బహుమతిగా

→ బ్రాహ్మణులకి ఇవ్వాలి.

వాజపేయ యాగం :—

→ సామ్రాట్ అనే బిరుదు వస్తుంది.

3. శుల్వ సూత్రము :—

→ హోమగుండాల నిర్మాణానికి సంబంధించినది.

→ Geometrical knowledge తెలిసి వుంటుంది.

6. ఉపవేదాలు :—

→ ఇవి నాలుగు.

1. ఆయుర్వేదం
   → వైద్యానికి సంబంధించినది
2. గాంధర్వవేదం
   → లలిత సంగీతానికి సంబంధించినది
3. ధనుర్వేదం
   → యుద్ధ విద్యలకు సంబంధించినది.
4. శిల్పవేదం
   → శిల్పకళల గురించి

7. పురాణాలు:

→ ఇవి 18.

1. వాయు పురాణం
2. విష్ణు
3. మార్కండేయ
4. మత్స్య [మత్స్య]
5. భాగవత మొ॥వి

→ పురాణాలలో పౌరాణిక గాథలుంటాయి [mythological]

→ పురాణాలు కాలాన్ని 4 యుగాలుగా విభజిస్తుంది.

1. కృత
2. త్రేత
3. ద్వాపర
4. కలియుగం.

పౌరాణిక గాథలు
↓
→ ఇవి నమ్మకంపై ఆధారపడియుంది. కాబట్టి చరిత్రను చదవడానికి పనికిరావు.

→ పురాణాలు ప్రాచీన రాజుల యొక్క వంశావళి [Geneology] తెలుపుతుంది. ఇది చరిత్ర చదవడానికి కూడా ఉపయోగపడుతుంది.

8. ఇతిహాసాలు: — [Epics]

1. రామాయణం
2. మహాభారతం

1. రామాయణం:

→ ఆది కావ్యం అని పిలుస్తారు. కారణం కొత్త పదములను సృష్టించింది.

→ రామాయణం 6 పుస్తకాలుగా విభజించబడింది. వాటిని కాండములు అంటారు.

→ వాల్మీకి రచించాడు.

2. మహాభారతం: —

→ జయసంహిత అని పిలుస్తారు. దీనిని వ్యాసుడు రచించాడు.

→ 18 పర్వములు

→ భీష్మపర్వం చాలా ముఖ్యమైనది. దానికి అనుబంధంగా 'భగవద్గీత' రాయబడింది.

13/10/12

ఆర్యుల జన్మస్థలం :—

1. సప్తసింధు ప్రాంతం [సింధు అనగా నది సంస్కృతంలో].
   - → A.C DAS
   - → Dr. Sampoorna Anand
   - → Dr. Thriveda

—) ఆర్యులు విదేశీయులు కారు. భారతీయులే ఇది వారి వాదన.

→ 1. సరస్వతి నది
2. సింధు నది
3. సట్లేజ్ [శతుద్రి – శుతుద్రి]
4. రావి [పరుష్ణి]
5. చీనాబ్ [అసిక్ని]
6. జీలం [వితస]
7. బియాస్ [విపస]

} సింధు నది యొక్క ఉపనదులు.

2. టిబెట్ జన్మస్థల సిద్ధాంతం :—
   - → దయానంద సరస్వతి

3. ఆర్కిటిక్ :
   - → బాలగంగాధర్ తిలక్.
   - — [Arctic, the Home of Aryan's]

4. జర్మనీ :
   - → Prof. Mc. Donald
   - → అడాల్ఫ్ హిట్లర్ [నాజీ పార్టీ – 卐]

5. మధ్య ఆసియా :
   - → more popular theory
   - → max muller [German ఇండాలజిస్ట్]

ఇండాలజీ :
— ఇండియా గురించి అధ్యయనం చేసే శాస్త్రం.

→ max muller ఋగ్వేదాన్ని ఇంగ్లీషులోకి అనువాదం చేశాడు.

2. → ఇంకొక ప్రముఖ Indologist : A.C బాషం [Australia].

– The wonder that was India

3. చార్లెస్ విల్కిన్స్ : [Charles wilkins]

→ భగవద్గీతను ఇంగ్లీషులోకి అనువాదం.

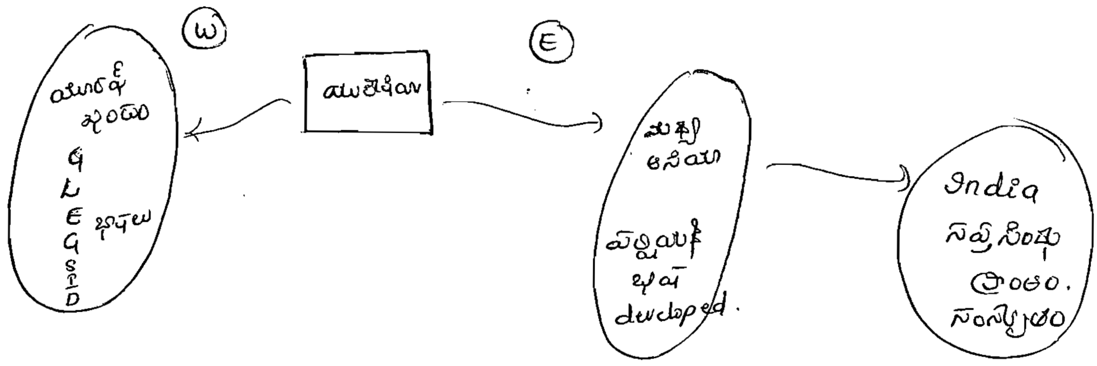
Imp 4. విలియం జోన్స్: [1784 లో Asiatic Society of Bengal ను స్థాపించాడు].

→ అభిజ్ఞాన శాకుంతలమును సంస్కృతములో నుండి ఆంగ్లంలో రాశాడు.

→ చార్లెస్ విల్కిన్స్, విలియం జోన్స్ లను Fathers of ఇండాలజీ.

మధ్య ఆసియా సిద్ధాంతము —

→ max muller ప్రతిపాదించాడు → ఆర్యులు యురేషియాకి చెందినవారు.

ఫలితాలు: —
→ భాషల మధ్య తులనాత్మక అధ్యయనం.

→ ఆర్యులు మధ్య ఆసియా నుండి India కి వచ్చారని చెప్పే ఆధారం.

– బోగజ్ కోయ్ [టర్కీలో ఉంది] శాసనం

[కొన్ని ఒప్పందాల గురించి తెలుపుతున్నాయి. వాటితో పాటు దేవతలను పేర్కొంటున్నాయి]

→ ఇంద్రుడు
→ వరుణుడు
→ మిత్ర

ఆర్యుల నాగరికత: —
→ రెండు దశలుగా విభజించారు.
- → 1500 – 1000 B.C [తొలివేదనాగరికత]
- → 1000 – 600 B.C [మలివేదనాగరికత]

తొలివేద నాగరికత: [ఋగ్వేదనాగరికత అని కూడా పిలుస్తారు]
→ 1500 – 1000 B.C
→ వీరిని అధ్యయనం చేయడానికి ఉపయోగపడేది కేవలం – ఋగ్వేదం.

18/10/12

ఆర్థిక వ్యవస్థ —

a) ఋగ్వేదకాలం నాటి :

→ 1500 – 1000 B.C

→ పశుపోషణ ఆర్థిక వ్యవస్థ [Pastoral]

→ వ్యవసాయం చాలా తక్కువ.

→ ఒకే ఒక పంట గురించి ఋగ్వేదంలో వుంది. అది – యవ.

→ యవలు అనగా గోధుమలు, బార్లీ.

→ ముఖ్య పరిశ్రమలు

→ వస్త్ర

→ కుండల

→ ఆభరణాల

→ వడ్రంగి

→ లోహ పరిశ్రమలు.

→ ఆర్యులు ఉపయోగించిన మొదటి లోహం : అయ (రాగి, కాంస్యం)

→ సువర్ణ నిష్క

→ కొంత విలువ గలిగిన బంగారు ఆభరణం కావచ్చు. (Equal to నాణెం)

b) మలివేదకాలం —

→ వ్యవసాయ ఆర్థిక వ్యవస్థ.

→ ప్రధాన పంట వ్రీహి (వరి).

→ ఇనుము మొదటిసారిగా వాడుకలోకి వచ్చింది.

→ ఇనుముకు వేదాలలో వాడిన పదం కృష్ణ అయ / శ్యామ అయ.

→ తొలిసారిగా నగరాల అభివృద్ధి [గంగానది తీరాన ప్రాంతంలో]

→ గంగా-యమునాలలో అభివృద్ధి చెందిన తొలి నగరాలు :

→ కౌశాంబి

→ హస్తినాపూర్ [U.P]

→

సామాజిక వ్యవస్థ :—

ఋగ్వేదకాలం :

→ పితృస్వామ్యత సమిష్టి కుటుంబ వ్యవస్థ. దీనిని ఋగ్వేదంలో కులప అన్నారు.
↓ (కులప) పితృస్వామ్యత కుటుంబ అధిపతి.

→ కులవ్యవస్థ ఆవిర్భవించలేదు. కాని వర్గ వ్యవస్థ ఉన్నది.

1. పురోహిత వర్గం
2. యుద్ధవీరుల వర్గం
3. సామాన్య వర్గం.

→ ఈ వర్గాలలో social mobility కలదు. అనగా ఒక వర్గం నుండి మరొక వర్గానికి మారవచ్చును.

→ also professional mobility

→ సహపంక్తి భోజనాలు కలవు.

→ Inter class marriages.

→ అంతర్వర్గ వివాహాలు 2 రకాలు

- అనులోమ వివాహం: H.class male + low class female
- ప్రతిలోమ వివాహం: High class female + low class male.

→ సామాజిక వివక్షత లేదు.

→ లింగ వివక్షత కూడా లేదు.

→ బహుభార్యత్వం (polygyny), బహుభర్తృత్వం (polyandry) కల్పించబడింది.

→ బాల్యవివాహాలు నిషేధం.

→ పురుషులతో పాటు స్త్రీలకు విద్యావకాశాలు.

ఆధారాలు Women Scholars : [మహిళా మేధావులు].

→ విశ్వవర

→ స్వయంవర

→ లోపాముద్ర

→ ఘోష [ఋషి ని గౌరవించేవారు].

→ నియోగ అనే సాంప్రదాయం

→ సంతానం లేని వితంతువు భర్త సోదరుని వివాహం చేసుకోవడం.

→ సతి ప్రస్తావన ఋగ్వేదంలో వుంది. But ఇది symbolic.

19/10/12

మలి వేద కాలం: —

→ కులవ్యవస్థ ఆవిర్భావం.

→ కులవ్యవస్థ కూడా వుంది, లింగ వివక్షత also.

→ అనులోమ వివాహాలు మాత్రమే అనుమతించబడ్డాయి.

→ బాల్యవివాహాలకు అనుమతి వుంది

→ వితంతు వివాహాన్ని నిషేధించారు. సతీసహగమనం వుంది.

→ బహుభార్యాత్వం కలదు.

→ 8 రకాల పద్ధతుల వివాహాలు కలవు:

1. బ్రహ్మ వివాహం
   - → పెద్దలు కుదిర్చిన, శాస్త్రాల ప్రకారం వివాహం.
2. దైవ వివాహం:
   - → పురోహితులకు మాత్రమే అర్హులు.
   - → యజ్ఞం చేసినపుడు దక్షిణకు బదులుగా కుమార్తెనిచ్చి వివాహం చేయడం.
3. అర్ష వివాహం:
   - → ఎద్దు, 1 ఆవును కన్యాశుల్కంగా ఇచ్చే వివాహం.
4. ప్రజాపత్య వివాహం:
   - → ఆర్థిక లావాదేవిలు లేకుండా జరిగేది.
5. గాంధర్వ వివాహం:
   - → క్షత్రియులకు (రాజు) మాత్రమే
   - → marriage at first sight.

6. అసుర వివాహం:

→ డబ్బులకు సంబంధించినది.

→ marriage by purchase

7. రాక్షస వివాహం:

→ అమ్మాయిని ఎత్తుకుని వెళ్లి పెళ్లి చేసుకోవడం.

→ marriage by capture

8. పైశాచ వివాహం:

→ బలవంతంగా ఎత్తుకుని వెళ్లి పెళ్లి చేసుకోవడం.

పరిపాలన – రాజకీయ పరిస్థితులు:—

ఋగ్వేద కాలం:—

→ ప్రజాస్వామ్య, గణతంత్ర వ్యవస్థ వుంది.

→ ప్రతి జనకు (తెగ) ఒక రాజన్ వుండేవాడు.

→ ప్రతి తెగకు 4 అసెంబ్లీలు కలవు.

1. సభ
2. సమితి
3. విధాత
4. గణ

రాజన్ విధులు

→ జన, పశు ల ప్రాణాలను కాపాడడమే వారి పవిత్ర విధి.

→ జనపదాలు (రాజ్యాలు) ఏర్పడలేదు. కారణం సంచార జీవితం వుండటమే.

→ యుద్ధాలకు ఋగ్వేదంలో గవిష్టి అనే పదం వాడబడింది. [గ అనగా గోవులు].

→ జరిగిన ప్రధాన యుద్ధం దశరాజ్ఞ. ఇది భరత తెగ రాజన్ సుదాస vs పురు తెగ రాజన్ పురుకుత్సుల మధ్య జరిగింది + 9 ఇతర తెగలు.

→ ఈ యుద్ధం పరుష్ణి (ప్రస్తుతం రావి నది) ఒడ్డున జరిగింది. భరత తెగ విజయం సాధించింది.

→ భరత తెగ వలన భారత దేశానికి ఆ పేరు వచ్చింది.

భరతుడు
- దుష్యంతుడు
- శకుంతల
  - మేనక
  - విశ్వామిత్ర

[not accepted].

→ రాజన్‌కు సహాయం చేసే అధికారులు

1. పురోహితుడు
2. సేనాధిపతి
3. గ్రామణి
4. వ్రజపతి [పచ్చిక బయళ్ళ అధిపతి].
5. స్పాస [గూఢచారి]

ఆదాయ మార్గాలు:—

→ పన్నుల వ్యవస్థ లేదు.

→ యుద్ధంలో జయించిన సంపద ప్రధానమైన ఆదాయం.

→ స్వచ్ఛంధ విరాళాలు (బలి).

మలివేద కాలం:—

→ జనపదాలు ఏర్పడ్డాయి.

→ నిరంకుశ రాచరిక వ్యవస్థ.

→ రాజన్ విధి రాష్ట్రపరిరక్షణ.

→ పన్నుల వ్యవస్థ ఏర్పాటు

→ వసూలు చేయబడిన తొలి పన్ను "భాగ". [మనదేశంలో].

→ 'భాగ'గా 1/8 వంతు పంటని చెల్లించాలి.

→ ఉద్యోగులు: [ఋగ్వేదకాలానికి భిన్నంగా]

భాగదుగ (పన్నులు వసూలు చేసే అధికారి)

సంగ్రహీత్రి (కోశాధికారి)

→ ద్వాదశరత్నిన్ — మలివేద కాలంలో 12 మంది అధికారులు.

మతం:

→ త్రిదత మతం

ఋగ్వేదకాలం:—

20/10/12

→ ప్రకృతి శక్తి ఆరాధన తెలిపిస్తుంది.

→ ఋగ్వేదంలో 33 మంది దేవతల ప్రస్తావన ఉంది. అందరూ ప్రకృతి శక్తులు.

→ ప్రధాన దైవం ఇంద్రుడు (వాతావరణం) మరియు యుద్ధ దైవంగా కూడా భావించేవారు.

→ ఇంద్రుడికి గల బిరుదులు : [250 శ్లోకాలు].
- → పురంధర
- → జితేంద్ర
- → శతక్రతు (100 శక్తులు కల)
- → సోమప

అగ్ని

→ 200 శ్లోకాలున్నాయి

వరుణ నీటి దైవం

వాయు: గాలిని దైవంగా పూజించేవారు

త్వాష్ట్రి అగ్నిపర్వతం స్త్రీ దేవత.

మారుత్ పిడుగులు

అశ్విన్
- → దేవతలు ఇద్దరు
- → medicinal plants కి సంబంధించిన దేవతలు.

ఉషస్సు: ఉషస్ → సూర్యోదయం కాంతి [దేవత]

సావిత్రి : సూర్యకాంతి [Goddess of light].

అదితి : భూమాత

→ విగ్రహారాధన, దేవాలయాలు లేవు

→ పూజాపద్ధతులు :
- → ప్రార్థన
- → నైవేద్యాలు
- → సోమ అనే పానీయాన్ని అందించేవారు.

→ ప్రధానంగా వీరు పశు, ప్రజ ను కోరుకొనేవారు.
↳ (పిల్లలు)

మలి వేదకాలం : —

→ త్రిమూర్తులు ఆవిర్భవించారు.

1. ప్రజాపతి (బ్రహ్మ) (సృష్టికర్త)
2. విష్ణువు (లోకరక్షకుడు)
3. రుద్రుడు (చెడు వినాశకారి).

→ ఋగ్వేద దేవతల ప్రాధాన్యత తగ్గింది (అష్టదిక్పాలకులుగా మారారు).

పూజా పద్ధతి : —

→ యజ్ఞయాగాది క్రతువు (ఖర్చులతో కూడుకున్నవి).

→ వేదాంత చింతన (ఆధ్యాత్మికత పెరిగింది).

4. మౌర్యుల పూర్వ యుగం : —

→ 600 B.C — 300 B.C [Pre Mouryan Age]

→ also called బుద్ధుని యుగం.

→ షోడశ మహా జనపదాల యుగం

Imp రాజకీయ పరిస్థితులు —

→ 16 రాజ్యాల గురించి బౌద్ధ గ్రంథం " అంగుత్తర నికాయ" సమాచారమిస్తుంది.

→ పాళీ భాషలో రాయబడింది.

1. మగధ
   → రాజగృహము (గిరివ్రజ).
   → తరువాత పాటలీపుత్రానికి మార్చబడినది.

2. కోసల
   → రాజధాని శ్రావస్తి నగరం

3. కాశీ రాజ్యం
   → వారణాసి

4. శౌరసేన రాజ్యం
   → మధుర.

5. కురు
→ హస్తినాపూర్
→ ఇంకొక రాజధాని ఇంద్రప్రస్థ.

6. వత్స రాజ్యం:
→ కౌశాంబి

7. పాంచాల రాజ్యం
→ అహిచ్ఛత్రము

8. వజ్జి రాజ్యం/ లిచ్ఛవి రాజ్యం
→ వైశాలి

9. మల్ల రాజ్యం
→ పావ నగరం
→ కుశి రెండవది.

} ఇవి రెండు గణతంత్ర రాజ్యాలు.

10. అంగ రాజ్యం
→ చంపా

→ ఈ 10 రాజ్యాలు గంగా– మైదాన ప్రాంతాలలో కలవు.

11. అవంతి రాజ్యం
→ ఉజ్జయిని

12. చేది రాజ్యం
→ సుక్తిమతి

} మధ్యప్రదేశ్‌లో కలవు.

13. మత్స్య రాజ్యం
→ విరాటనగరం

} రాజస్థాన్

14. గాంధార
→ తక్షశిల

15. కాంభోజ రాజ్యం
→ రాజపురం

~~16.~~

} వాయువ్య భారతదేశంలో కలవు.

16. అస్మక రాజ్యం
→ పోదన

[Now: నిజామాబాద్ & నాందేడ్]

} దిగువ గోదావరి ప్రాంతం ఏకైక దక్షిణ భారతదేశ రాజ్యం.

GS-I
gmp

మగధ రాజ్యం :—

→ 16 రాజ్యాలు కలిసి మగధ రాజ్యంగా ఆవిర్భవం

→ 3 వేరు వేరు రాజవంశాలు పాలించాయి.

1. హర్యాంక
2. శిశునాగ
3. నంద వంశం.

హర్యాంక వంశం :—

a. బింబిసారుడు :—

→ హర్యాంక వంశ స్థాపకుడు

→ బహుముఖ వ్యూహాన్ని అనుసరించాడు. అవి.

1. యుద్ధం
   Eg: అంగ రాజ్యాన్ని జయించాడు.
2. వైవాహిక సంబంధాలు
   Eg: కోసల మహాదేవిని వివాహమాడాడు.
   కాశీ రాజ్యాన్ని వరకట్నంగా తీసుకువచ్చింది.
3. మైత్రీసంబంధాలు
   Eg: అవంతి రాజు మహాసేనుడు మలేరియా బారిన పడ్డాడు. ఇతని బింబిసారుడు జీవక అనే వైద్యుణ్ణి పంపించాడు. ఇతను బుద్ధుని కలుసుకున్నాడు.

30/10/12

b. అజాతశత్రువు :—

→ పితృహంతకుడు

→ కేవలం యుద్ధాల ద్వారానే రాజ్యవిస్తరణ.

1. కోసల రాజ్యం.
2. వజ్జి రాజ్యం
3. మల్ల రాజ్యం

} జయించిన రాజ్యాలు.

C. ఉదయన

→ సేనాపతి శిశునాగుడు ఇతనిని అంతమొందించాడు.

→ హర్యాంక వంశం అంతమయింది.

2. శిశునాగవంశం

శిశునాగుడు

→ అవంతి రాజ్యాన్ని జయించాడు.

కాలశోకుడు:

→ ఇతని సేనాధిపతి మహాపద్మనంద ఇతనిని అంతమొందించాడు.

3. నందవంశం: —

మహాపద్మనందుడు: —

→ శూద్రుడు [మొట్టమొదటి].

→ ఇతను జైనమతస్థుడు.

→ వాయువ్య భారతదేశంలోని 2 రాజ్యాలు తప్ప మిగతావి జయించాడు.

1. గాంధార
2. కాంభోజ.

→ కురు
→ పాంచాల
→ చేది
→ మత్స్య
→ శౌరసేన
→ అస్మకరాజ్యం.

} జయించినవి కొన్ని రాజ్యాలు.

→ దక్షిణాదిని జయించిన తొలి చక్రవర్తి.

(Imp) → మగధ రాజులందరిలో గొప్పవాడు.

ధననందుడు: —

→ చంద్రగుప్త మౌర్యుడు ఇతనిని అంతమొందించాడు.

→ 600 B.C కాలంలో ఇరానియన్ (పర్షియన్) లు గాంధార, కాంభోజాలను ఆక్రమించారు

→ ఇరాన్ ఆ కాలంలో ఒక సామ్రాజ్యం.

→ వాయువ్య భారతదేశంలో రాజ్యస్థాపన చేసిన ఇరానియన్లు:

1. సైరస్
2. డేరియస్-I.

→ హెరిడోటస్ [The father of History 5 B.C] వీరి గురించి రాశాడు [ఇరాన్ సామ్రాజ్యం గురించి]

→ ఇతను రాసిన గ్రంథం: Histories.

→ 329 B.C లో అలెగ్జాండర్ దండెత్తి ఆక్రమించుకున్నాడు ఇరాన్ రాజ్యం కుప్పకూలింది.

→ మాసిడోనియాను గ్రీకులు పాలించేవారు. ఇది ఎంతో బలమైన రాజ్యం.

→ 334 B.C లో అలెగ్జాండర్ మాసిడోనియాకు రాజు అయినాడు [ప్రపంచ విజేత].

→ Europe
→ Africa } అలెగ్జాండర్ ఆక్రమించుకున్నాడు.
→ Asia

→ డేరియస్-III ఇరానియన్లలో చివరివాడు.

(Imp) → తక్షశిలను అంభి అను రాజు పాలిస్తున్నాడు. ఇతను అలెగ్జాండర్‌ను భారత్‌కు ఆహ్వానించాడు. [327-325 B.C]

→ అంభికి పోరస్ అనే శత్రువు ఉండేవాడు. ఇతనిని అంతమొందించడానికి అలెగ్జాండర్‌ని ఆహ్వానించాడు. (India లో వున్నా)

→ అలెగ్జాండర్ ఇండియాకి ఖైబర్ కనుమల ద్వారా వచ్చాడు.

→ ఇతను చేసిన ప్రధాన యుద్ధం: హైడాస్పస్ (జీలం), పోరస్‌ను ఓడించాడు.

(Imp) → బియాస్ నదికి పశ్చిమాన ఉన్న ప్రాంతాలన్నింటిని జయించాడు.

→ అలెగ్జాండర్ India పై దండెత్తినపుడు మగధరాజు ధననందుడు.

→ 323 B.C లో బాబిలోనియాలో జ్వరంతో చనిపోయాడు. ఇతనికి వారసులు లేరు. కాని సైన్యాధిపతులు రాజ్యపాలన చేశారు.

Europe — మాసిడోనియా కిందుగా
Africa — Egypt
Asia — సిరియా కిందుగా
↳ సెల్యూకస్ నికెటర్ అనే సైన్యాధిపతి పాలించాడు.

→ సెల్యూకస్ స్థాపించిన సామ్రాజ్యాన్ని సెల్యూసిడ్ అంటారు.

ఆర్థిక అంశాలు [600—300 B.C] :—

Imp → లోహపు నాణెలు మొదటిసారిగా మనదేశంలో ప్రారంభం [600 B.C] — ఆహత నాణెలు.
వీటికి చరిత్రకారులు 'punch marked coins' అని పేరు పెట్టారు.

→ ఇవి వెండి, రాగి తో తయారుచేయబడినవి.

→ ఏ రకమయిన లిపి కాని, ఏ రాజుకు సంబంధించిన విషయాలు కాని వుండవు.
కాని కొన్ని ముద్రలు మాత్రం వుండేవి. [జంతువులు, పక్షులు etc].

→ చరిత్ర తెల్సుకోవడానికి ఇవి ఉపయోగపడదు.

→ శ్రేణుల వ్యవస్థ [Guilds] ప్రారంభం. [వర్తక సంఘాలు]. [ఈ రోజుల్లో Banking తో సమానం]

Eg : కోలిక శ్రేణి [బట్టలు నేసేవారు].
కులల శ్రేణి [కుండలు తయారుచేసేవారు]
తైలక శ్రేణి [నూనెలు తయారుచేసేవారు].
చోరక శ్రేణి [దొంగల సంఘం].

→ గంగా మైదాన ప్రాంతాలలో నగరాల అభివృద్ధి. [120 మహానగరాలున్నట్లు ఆ కాలం నాటి సాహిత్యం చెబుతుంది].

31/10/12

నూతన మతాల ఆవిర్భావం :—

6th B.C కాలంలో 62 మత ఉద్యమాలు ప్రారంభం — అవైదిక/శ్రామణ ఉద్యమాలు అని కూడా అంటారు {బ్రాహ్మణులకు వ్యతిరేకం}.

1. బౌద్ధమతం :—

→ 563B.C — 486 B.C [బుద్ధుని జీవిత కాలం].

→ శాక్య తెగకు చెందిన వాడు. క్షత్రియ కులస్థుడు.

→ తండ్రి : శుద్ధోధన (కపిలవస్తు రాజు) → Nepal లో వుంది.
తల్లి : మహామాయ.

→ బుద్ధుని జీవితంలోని 5 ప్రధాన సంఘటనలను పంచమహాకళ్యాణాలు అంటారు.

1. జననం

→ లుంబినిలో జన్మించాడు. [Nepal]

→ జననానికి symbol – తామర పుష్పం.

→ అసలు పేరు సిద్ధార్థుడు.

→ గౌతమి ప్రజావతి పినతల్లి ఇతనిని పెంచింది [సన్యాసాన్ని తీసుకున్న తొలి మహిళ – బౌద్ధమతం].
[Budhist Nun].

2. మహాభినిష్క్రమణ: —

→ బుద్ధుని 29వ ఏట జరిగింది [సన్యాసం].

→ symbol – Horse.

→ బుద్ధునికి ఇష్టమైన గుర్రం – కంటక.

→ సిద్ధార్థుని భార్య యశోధర.

→ కుమారుడు రాహుల్.

3. సంబోధి:

→ బుద్ధుడికి జ్ఞానోదయం కావడం [35వ ఏట]

→ గయలో జరిగింది [Bihar] – నిరంజన్ నది ఒడ్డున 49 రోజుల పాటు ధ్యానం.

→ symbol – బోధి వృక్షం.

→ విద్యనందించిన ఇద్దరు గురువులు:

1. అలారకలాము
2. ఉద్రక.

→ జ్ఞానోదయం పొందిన తరువాత వచ్చిన పేర్లు

→ బుద్ధుడు [జ్ఞానాన్ని పొందినవాడు].

→ తథాగతుడు [సత్యాన్ని తెలుసుకున్నవాడు].

4. ధర్మచక్రపరివర్తన —

→ సారనాథ్‌లో జరిగింది (కాశీ) – బుద్ధుడి యొక్క తొలి బోధన [బౌద్ధమత జన్మస్థలం].

→ symbol: 8 గీతలు కలిగిన చక్రం.

5. మహాపరినిర్వాణ —

→ కుశీనగరంలో మరణించాడు [U.P]

→ symbol: స్తూపము.

Q: బుద్ధుని జీవితంలోని ఏ సంఘటన వైశాఖ పౌర్ణమి నాడు, బోధివృక్షం దగ్గర జరిగింది ?

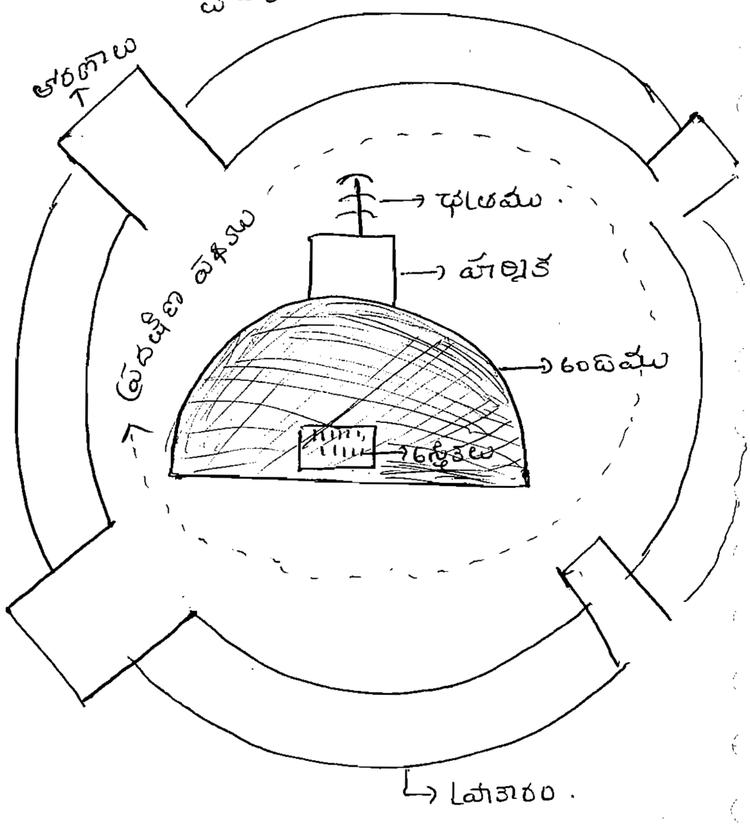
1. జననం 2. మహాపరినిర్వాణం 3. సంబోధి 4. ధర్మచక్రపరివర్తన.

స్తూపం : —

→ బుద్ధుని అస్థికలపైన నిర్మించబడిన పవిత్ర కట్టడం.

→ స్తూపాలు 3 రకాలు.

1. ధాతుగర్భ స్తూపాలు :
   → అస్థికలపైన నిర్మించబడినవి.
2. పారిభోజక స్తూపాలు :
   → పవిత్ర గ్రంథాలపై నిర్మించబడినవి.
3. ఉద్దేశిక స్తూపాలు :
   → విలువైన వస్తువులను నిక్షిప్తం చేశారు.

స్తూపం.

బౌద్ధమత కట్టడాలు

→ 3 రకాలు.

- స్తూపాలు
- చైత్యాలు
  → ప్రార్థనా మందిరాలు
- విహారము / ఆరామము.
  → బౌద్ధ సన్యాసుల యొక్క నివాసము.

బౌద్ధమత వర్గాలు :

→ 2 రకాలు.

- భిక్షువు / భిక్షుణి
  → సన్యాసులు
- ఉపాసక / ఉపాసిక
  → సంసార జీవితాన్ని గడుపుతూ సన్యాస జీవితాన్ని గడిపేవారు.

01/11/12

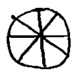
బౌద్ధమత సిద్ధాంతాలు :—

Q: గౌతమ బుద్ధుని గురించి సరియైన వాక్యం.

a. Thiest (b) Athiest c. polythiest d. monothiest (e) Agnostic [అజ్ఞేయవాదులు]

1. నాలుగు ఆర్యసత్యములు.
   - a. దుఃఖ
   - b. కోరికలే దుఃఖానికి కారణం.
   - c. దుఃఖాన్ని నివారించవచ్చు [నిరోధ].
   - d. మార్గ

2. అష్టాంగ మార్గము.
   - a. సరైన మాట
   - b. సరైన క్రియలు
   - c. దృష్టి [సంపూర్ణమైన మంచి ఆలోచన].
   - d. మంచి లక్ష్యం
   - e. ప్రయత్నాలు సక్రమంగా వుండాలి.
   - f. జీవనోపాధి సక్రమంగా వుండాలి.
   - g. సరియైన చైతన్యము
   - h. సరియైన ధ్యానము.

→ అష్టాంగ మార్గాలను సూచించేది Symbol —

3. ప్రతీత్య సముత్పాద సిద్ధాంతం [Cause & effect Relation effect].
   ↳ కార్యకారణ సంబంధ సిద్ధాంతం

4. మధ్యే మార్గము [middle path]

బౌద్ధమత సమావేశాలు —

S.NO.	నగరం	సం॥రం	అధ్యక్షుడు	సమకాలికులు	ఉద్దేశం/కారణం	ఫలితములు
1	రాజగృహ	483 B.C	మహాకశ్యప	అజాతశత్రువు	బుద్ధుని బోధనలను గ్రంథస్థం చేయడం	1. బుద్ధుని శిష్యుడు ఆనందుడు సుత్తపిటక గ్రంథాన్ని రాశాడు. [బుద్ధుని బోధనలు]. 2. ఉపాలి అనే శిష్యుడు వినయపిటక రాశాడు [ప్రవర్తనా నియమావళి].
2.	వైశాలి	383 B.C	సబాకమి	కాలశోకుడు	రెండు బౌద్ధ వర్గాల మధ్య సయోధ్య కోసం	→ బౌద్ధమతం రెండుగా చీలిపోయింది. 1. మహా సాంఘిక 2. స్థవిరవాదులు / థేరవాదులు
3.	పాటలీపుత్రం	250 B.C	మొగలిపుత్త తిస్స	అశోకుడు	వివిధ సంఘాలను చర్చించుటానికి.	1. అభిధమ్మ పిటక రాయబడింది. 2. ప్రచారక సంఘాలను ఏర్పాటు చేశారు.
4.	కాశ్మీర్‌లోని [కుండలవనం]	క్రీ.శ 1 A.D	వసుమిత్ర ఉపాధ్యక్షుడు: అశ్వఘోష	కనిష్కుడు	బౌద్ధమతంలోని 18 శాఖలను ఏకం చేయడం	→ 18 శాఖలు 2 ప్రధాన శాఖలుగా ఏర్పడ్డాయి. 1. హీనయానము 2. మహాయానము.

02/11/12

హీనయాన	మహాయాన
→ మార్పుని వ్యతిరేకించేవారు (Antichangers)	→ కాలానుగుణంగా మార్పులను ఆహ్వానిస్తారు.
→ పాళి భాషను కొనసాగించారు	→ సంస్కృత భాషను కొనసాగించారు.
→ విగ్రహారాధనను తిరస్కరించారు. బుద్ధుని యొక్క symbols ని పూజిస్తారు.	→ విగ్రహారాధనను పాటిస్తారు [India లో మొదటి సారి].
→ ప్రతి వ్యక్తి తన మోక్షం కోసం స్వయంగా ప్రయత్నం చేయాలి.	→ అందరికీ మోక్షం [solvation to all].
→	బోధిసత్వ విగ్రహాలను కూడా పూజించేవారు. ↓ [బుద్ధుని యొక్క పూర్వ జన్మలు].

1. అవలోకితేశ్వర [పద్మపాణి]
2. వజ్రపాణి
3. మంజుశ్రీ [అమితాభలో జన్మించాడు].
4. రత్నసంభవ
5. పద్మసంభవ
6. అమితాభ

NOTE
→ Future బుద్ధుడు – మైత్రేయ. [రాబోయే జన్మలను కూడా బోధిసత్వగా పూజిస్తారు].
→ 5th A.D – వజ్రయాన అనే మూడవ శాఖ ప్రారంభమయింది.

వజ్రయానం

→ మాంత్రిక శక్తులను నమ్మారు
→ తాంత్రిక సంపర్కం
} మోక్షం కోసం మార్గాలు.

→ వజ్రయానం జన్మస్థలం – అమరావతి.
→ బౌద్ధమతం అంతరించే కారణం అయ్యింది [India లో]

Imp → తారలు – బోధిసత్వుల భార్యలు.

బౌద్ధమత ప్రచారకులు:—

→ china [మహాయాన] — కుమారజీవ
— కేశ్యూపమాలంగ

→ శ్రీలంక [థేరవాదులు] — మహేంద్ర
— సంఘమిత్ర } అశోకుని యొక్క కుమారుడు, కుమార్తె.

→ థేరవాదం తరువాత మహాయానంలో కలిసిపోయింది [1వ శతాబ్దంలో].

→ నేపాల్ [వసుబంధు] — వసుబంధు
మహాయాన

→ ఆగ్నేయాసియా దేశాలు — [హీనయాన] — శ్రీజ్ఞాన
&
బర్మా

(*) → టిబెట్ [వజ్రయానం] [8th A.D] — పద్మసాంభవ
— శాంతరక్షిత
— అతీశదీపాంకర

జైనమతం:—

→ 24 మంది తీర్థంకరులు కలరు.

→ తీర్థంకర అనగా వంతెనను నిర్మించేవాడు

మొదటి తీర్థంకరుడు — వృషభనాథుడు (ఆదినాథుడు).
Symbol — ఎద్దు.

22 వ వాడు — అరిష్టనేమి (నేమినాథ).
Symbol — సముద్రపు గవ్వ

23 వ వాడు — పార్శ్వనాథుడు
Symbol — పాము.

24 వ వాడు — వర్ధమాన మహావీరుడు
Symbol — సింహం.

→ మొదటి 22 మంది – పౌరాణిక పురుషులు [mythological].

→ 23, 24 తీర్థంకరులు – చారిత్రక పురుషులు.

23 వ తీర్థంకరుడు : — [పార్శ్వనాథుడు]

→ క్రీ.పూ 8 వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు.

→ కాశీ రాజైన అశ్వసేనకు జన్మించినాడు.

→ తల్లి – వామలాదేవి.

→ 30 వ ఏట సన్యాసం తీసుకున్నాడు.

→ స్థాపించిన నూతన మతం నిగ్రంథ.

→ ఈ మతం 4 సూత్రాలు

1. అహింస
2. అసత్య
3. అపరిగ్రహ [సంపదను ఆర్జించకండి].
4. అస్తేయ [దొంగతనాలు చేయకూడదు].

మహావీరుడు —

→ 24 వ తీర్థంకరుడు

→ 540 B.C లో కుండగ్రామంలో జన్మించాడు.

→ 468 B.C లో పావ లో మరణించాడు [సల్లేఖన వ్రతాన్ని ఆచరించడం ద్వారా].

→ జ్ఞాత్రిక వంశస్థుడు.

→ తండ్రి : సిద్ధార్థ

→ తల్లి : త్రిశాలదేవి.

→ భార్య : యశోధ

→ కుమార్తె : ప్రియదర్శ.

(imp) → అల్లుడు : జామాలి [మహావీరుడి మొట్టమొదటి శిష్యుడు].

→ నిగ్రంథ మతంలో చేరాడు. 42 వ ఏట తీర్థంకరుడయ్యాడు.

→ శిష్యులిచ్చిన బిరుదు

→ కేవలి [కైవల్య జ్ఞానమును పొందినవాడు]

→ జిన [జయించినవాడు / విజేత]

↳ పంచేంద్రియాలను.

(*) అప్పటినుంచి నిగ్రంథ మతానికి జిన అనే పేరు వచ్చింది [జైన]

→ మొత్తం కోసం సల్లేఖన వ్రతాన్ని పాటించాలి. [అన్న పానీయాలను వదిలివేయాలి].

(Imp) (NOTE) జైన మతస్థాపకుడు : 23వ తీర్థంకరుడు.

చారిత్రకంగా — 23 వ తీర్థంకరుడు

సాంప్రదాయ పరంగా - 24 తీర్థంకరుడు మొదటి

03/11/12

జైనమత ప్రధాన సిద్ధాంతాలు :—

1. పంచ సూత్రాలు
    1. అహింస
    2. అసత్య
    3. అపరిగ్రహ
    4. అస్తేయ } పార్శ్వనాథుడు
    5. బ్రహ్మచర్యం (మహావీరుడు చేర్చాడు).

2. త్రిరత్నాలు
    1. సమ్యక్ క్రియ
    2. సమ్యక్ జ్ఞానం
    3. సమ్యక్ విశ్వాసం

3. తత్వాలు
    1. శాద్వాద [బహుశా జరగవచ్చు]
    2. అనేకాంతవాద [ప్రతి జీవికి ఒక ఆత్మ].

4. సాహిత్యం
    → 14 పవిత్ర గ్రంథాలు. వాటికి పూర్వములు అని పేరు.

→ క్రీ.శ 6 వ శతాబ్దంలో వల్లభనగరంలో (Gujarath) లో జైనమత సమావేశం జరిగింది. అధ్యక్షుడు దేవర్ధి క్షమ శ్రమణ.

→ ఈ సభలో 14 పూర్వములను 12 అంగాలుగా రాసుతున్నారు.

→ ప్రాకృత భాషలో రాయబడ్డాయి.

జైనమతంలో చీలికలు :—

→ 300 B.C కాలంలో 2 గా చీలిపోయింది.

శ్వేతాంబర

→ స్థానికంగా ఉండాలనుకున్నవారు
స్థూలభద్ర.

→ తెల్లని వస్త్రాలు ధరిస్తారు

→ 23వ తీర్థంకరుల అనుచరులు

దిగంబర

→ భద్రబాహు

→ వస్త్రాలు ధరించరు.

→ 24వ తీర్థంకరుడి అనుచరులు

→ జైనమత చరిత్రకు సంబంధించిన సమాచారం కలిగిన జైన గ్రంథం - పరిశిష్టపర్వన్
- హేమచంద్రుడు రచించాడు

(imp) → తీవ్రమయిన కరువు కాటకాలు ఏర్పడటం వలన 12,000 మంది భద్రబాహు నాయకత్వంలో శ్రావణబెళగొళకు వలస వెళ్లడం జరిగింది. వీరు దిగంబరులుగా మారారు.
↓
(Karnataka)

- → మహావ్రత [సన్యాసులు]
  - → వారు మాత్రమే శ్వేతాంబర, దిగంబర Rules ని follow అవుతారు.
- → అనువ్రత
  - → వారు follow కావల్సిన అవసరం లేదు.

→ శ్రావణబెళగొళలో 56.5 అడుగుల కలిగిన ఏకశిలా విగ్రహం గోమటేశ్వర విగ్రహం.
(బాహుబలి).

→ గోమటేశ్వరుడు మొదటి తీర్థంకరుడి [వృషభనాథుడు] కుమారుడు.

(imp) → క్రీ.శ 10వ శతాబ్దంలో చాముండరాయలు అనే ఒక ప్రధానమంత్రి (mysore) ఈ విగ్రహాన్ని ఏర్పాటు చేయించాడు.

→ గోమటేశ్వరుడు మొత్తం నగ్నంగా ఉంటాడు.

(imp) → శ్రావణబెళగొళలో 12 సం॥ లకొకసారి జరిగే ఉత్సవం - మహామస్తకాభిషేకము.

అజీవిక మతం: —

→ స్థాపించిన వారు – మక్కలి గోసాల పుత్ర

→ వర్ధమాన మహావీరుడి స్నేహితుడు.

→ ప్రధానమైన సిద్ధాంతం నియతి. [లేదా విధి].

→ 6వ శతాబ్దంలో ఈ మతం ప్రారంభం.
[6 B.C]

→ 2 B.C తర్వాత ఇది కనుమరుగయింది.

చార్వాక / లోకాయత మతం: —

→ స్థాపించిన వారు అజిత కేశ కంబలి.

→ ప్రధాన సిద్ధాంతాలు:

1. materialism [భౌతికవాదం]

2. నాస్తిక వాదం [Athesim]

→

మౌర్యుల యుగం

→ 300 B.C — 200 B.C

→ మొదటిసారిగా భారత ఉపఖండం [ఇండియా, దాని చుట్టు పక్క దేశాలు]ను పాలించిన వారు.

→ తమిళనాడు, Kerala [కావేరి నదికి దక్షిణాన వున్న ప్రాంతం] లు తప్ప మిగతా భాగం అంతా ఆక్రమించారు.

→ 2వ శిలాశాసనం, 13వ శిలాశాసనాలలో కావేరి నదికి దక్షిణాన వున్న ప్రాంతాన్ని చోళ, పాండ్య, కేరళపుత్ర లు పాలించేవారు అని రాయబడింది.

→ మౌర్యుల పరిపాలనకు తెలుసుకొను ఆధారాలు : సాహిత్యం, శాసనాలు, నాణేములు.

1. సాహిత్యం —

05/11/12

రెండు రకాల గ్రంథాలు లభ్యమవుతున్నాయి

- విదేశీ గ్రంథాలు
- స్వదేశీ గ్రంథాలు

(A) → మెగస్తనీస్ రాసిన ఇండికా గ్రంథం [గ్రీకుభాష]

↳ సెల్యూకస్ నికేటర్ ఇతనిని పంపించాడు [రాయబారిగా]

→ చంద్రగుప్తుని ఆస్థానంలో వుండేవాడు.

Imp → **వివాదస్పద వ్యాఖ్యలు**: [ఈ గ్రంథంలో]

1. భారతదేశంలో బానిస వ్యవస్థ లేదు.
2. భారతీయులకు వడ్డీ వ్యాపారం లేదు [తెలియదు].

Imp NOTE India లో వడ్డీ వ్యాపారం గురించి మొదటి సారిగా వివరించిన గ్రంథం - శతపథ - బ్రాహ్మణ

[కుసీథన్ - వడ్డీ వ్యాపారం].

3. భారతదేశంలో ఏడు కులాలున్నాయి.
4. భారతదేశంలో కరువు కాటకాలు లేవు.

(B) Natural History (లాటిన్).

→ 72 A.D ప్లినీ రాశాడు.

→ ఇతడు రోమ్ నివాసి. → మౌర్యుల యొక్క సైనిక బలమును గురించి ప్రస్తావించాడు

చతురంగబలాలు ← [6లక్షల కాల్బలం, 30వేల అశ్వికదళం, 9వేల గజదళం, 8వేల ర బలం

C. దివ్యావదన గ్రంథం :

→ టిబెట్ లో రాయబడిన బౌద్ధ గ్రంథం [బుద్ధుడి గురించి రాయబడింది] - టిబెటన్ భాషలో

D. శ్రీలంక బౌద్ధ గ్రంథాలు :

1. మహావంశ
2. దీపవంశ
3. కులవంశ
4. వంశత్థపకాశిని

} 'పాళి' భాషలో రాయబడినవి.

E. చైనీస్ గ్రంథాలు:

→ ఫాహియాన్ [గుప్తుల కాలంలో వచ్చాడు].

→ హ్యూయన్‌త్సాంగ్ [హర్షుడి కాలంలో వచ్చాడు]

→ యిత్సింగ్ [ఇత్సింగ్] → 7వ శతాబ్దం చివరలో వచ్చాడు.

స్వదేశీ గ్రంథాలు:

1. అర్థశాస్త్రం:

→ కౌటిల్యుడు / చాణక్య / విష్ణుగుప్త [4th B.C].

→ 1905 లో R. శామశాస్త్రికి కౌటిల్యుడి అర్థశాస్త్రం లభించింది. [సంస్కృతం. ఇది గ్రంథ-లిపిలో రాయబడింది].
↳ English లోకి అనువదించాడు.

→ మౌర్యుల పరిపాలన గురించి తెలియజేస్తుంది.

→ చంద్రగుప్తుని యొక్క ప్రధానమంత్రి అని నమ్మకం.

2. ముద్రారాక్షసం

→ విశాఖదత్తుడు రాశాడు

→ క్రీ.శ 5వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు.

→ చాణక్య, చంద్రగుప్తులు నందవంశాన్ని అంతమొందించి మౌర్యరాజ్యాన్ని స్థాపించారని తెలుపుతుంది.

3. హర్షచరిత్ర:

→ 7వ శతాబ్దంలో బాణుడు రచించాడు.

→ మౌర్యరాజులలో చివరివాడు బృహద్రధుడు. ఇతని సేనాపతి పుష్యమిత్రశుంగ ఇతని హతమొందించాడని తెలుపుతుంది.

రాజతరంగిణి: —

→ 12వ శతాబ్దంలో కల్హణుడు రచించాడు.

→ భారతదేశంలో తొలి చరిత్రకారుడు. [శాస్త్రీయంగా రాశాడు].

→ కాశ్మీర్ చరిత్ర గురించి రాశాడు [కాశ్మీర్‌ను పాలించిన రాజుల గురించి].

→ శ్రీనగర్‌ను అశోకుడు నిర్మించాడని ఈ గ్రంథం చెబుతుంది.

పురాణాలు: —

→ రాజుల వంశావళి (వంశవృక్షం)ని తెలియజేస్తున్నాయి.

Imp అశోకుని శాసనాలు: —

→ చరిత్రకారులు వాటికి రాజాజ్ఞ [EDICTS]లు అని పేరు పెట్టారు.

→ మొత్తం 181 శాసనాలు 47 ప్రాంతాలలో లభ్యమయ్యాయి.

Imp → ఆంధ్రలో అశోకుని శాసనాలు దొరికిన ప్రాంతాలు:

1. ఎర్రగుడి
2. రాజులమందగిరి } కర్నూలు జిల్లా

→ అశోకుని శాసనాలు ప్రాకృత భాషలో వ్రాయబడినవి.

→ ప్రజల భాష: రాజభాష: ప్రాకృతం.

→ 2 రకాల లిపులు ఉపయోగించబడ్డాయి.

1. ఖరోష్ఠి (2 ప్రాంతాలు) → కుడి నుండి ఎడమ
2. బ్రాహ్మి (44 ప్రాంతాలు) → ఎడమ నుండి కుడివైపు.

→ ఖరోష్ఠి లిపి కేవలం వాయువ్య భారతదేశం [Pakisthan] లో మాత్రమే ఉపయోగించబడింది.

Imp → కాందహార్ (గాంధార) [Afghanisthan] — ద్విభాషా శాసనం
↓
[గ్రీకు, అరమైక్ భాషలను ఉపయోగించా
↓ గ్రీకులిపి ↓ అరమైక్ లిపి

47వ శాసనం.

గ్రీకు లిపి : ఎడమ నుండి కుడి

అరమైక్ : కుడి నుండి ఎడమకు.

(Imp) **భాషలు** : గ్రీకు, ప్రాకృతం, అరమైక్

లిపులు : గ్రీకు, అరమైక్, బ్రాహ్మి, ఖరోష్ఠి.

(Imp) → 1837 లో జేమ్స్ ప్రిన్సెప్ అనే బ్రిటిష్ ఇండాలజిస్ట్ బ్రాహ్మి లిపిని కనుగొన్నాడు

→ నారిస్ అనే వాడు ఖరోష్ఠి లిపిని కనుగొన్నాడు.

→ దేవనాంప్రియ, ప్రియదర్శి, రాజమగధ [అశోకుని బిరుదులు].

(Imp) → 1915 లో కర్ణాటకలో మస్కి శాసనం లభించింది. శాసనంలో అశోకుడు అని రాయబడింది. దీని ద్వారా అశోకుని యొక్క గొప్పతనం తెలిసింది.

→ అశోకుడి పేరున్న శాసనాలు (4)

1. మస్కి
2. నిట్టూర్
3. ఉదేగోలం
} కర్ణాటక
4. గుజ్జర [మధ్యప్రదేశ్].

06/11/12

అశోకుడి శాసనాలను చరిత్రకారులు 3 వర్గాలుగా విభజించారు

1. Rock edicts [శిలా శాసనం]
→ కొండపై వున్న బండ రాయిపై శాసనం వేస్తారు

2. స్తంభ శాసనాలు [Pillar Edicts]
→ రాయి స్తంభాలపై

3. గుహాలయ శాసనం [Cave Edicts]
→ గుహల గోడలపై శాసనాలు.

Eg:→ 14 శిలా శాసనాలు
[బండ రాయిపై 14 శాసనాలు]

→ 8 ప్రాంతాలలో వున్నాయి.

1. ఎర్రగుడి
2. ఆంధ్ర
3. సొపార
4. మహారాష్ట్ర
5. గిర్నార్ (జునాఘడ్)
6. గుజరాత్
7. కల్సి [డెహ్రాడూన్]
8. ధౌలి [ఒరిస్సా]
9. జౌగడ [ఒరిస్సా]
10. మన్సెరా [pak]
11. షాబాజ్గర్ [pak]
} ఖరోష్ఠి లిపి

(Imp) Eg: 2. భబ్రు శాసనం [West Bengal]

→ బౌద్ధమతంపై అశోకునికి గల నమ్మకం, ఇష్టాన్ని తెలియజేస్తుంది.

→ బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి

→ ధమ్మం శరణం గచ్ఛామి

→ సంఘం శరణం గచ్ఛామి

2. స్తంభశాసనాలు: —

1. అలహాబాద్
2. రాంపూర్వా [బీహార్]
3. ఢిల్లీ – మీరట్
4. ఢిల్లీ – తోప్రా

→ 14వ శతాబ్దంలో Delhi ని పాలించిన ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ వీటిని Delhi కి తరలించాడు.

[Delhi – మీరట్, ఢిల్లీ – తోప్రా].

3. గుహాలయ శాసనం

→ one and only

→ బారాబర గుహాలయ శాసనం [బీహార్].

→ బారబర కొండల్లో 4 గుహలను నిర్మించి, ఆజీవికులకు దానం ఇచ్చినట్లుగా ఈ శాసనంలో రాయబడింది.

నాణెములు —

Q: మౌర్యుల చరిత్రకు పెద్దగా ఉపయోగపడని ఆధారం.

1. స్వదేశీ గ్రంథాలు 2. విదేశీ గ్రంథాలు 3. శాసనాలు (4) నాణెములు.

→ ఇవి మౌర్యుల చరిత్ర చదవడానికి పెద్దగా ఉపయోగపడవు.

రాజకీయ పరిస్థితులు: —

1. చంద్రగుప్త మౌర్యుడు:

→ [321 BC – 297 BC]

→ గ్రీకు గ్రంథాలలో ఇతనిని శాండ్రకొట్టస్ అన్నారు.

→ 305 B.C లో సెల్యూకస్ నికేటర్‌తో యుద్ధం చేశాడు. సెల్యూకస్ నికేటర్

→ ఓడిపోయాడు. శాంతి సంధి జరిగింది.

1. కాబూల్
2. కాందహార్
3. బెలూచిస్తాన్

} వాయువ్య ప్రాంతాలను చంద్రగుప్తుడికి ఇచ్చాడు. దానికి ప్రతిఫలంగా సెల్యూకస్ నికేటర్‌కు 500 ఏనుగులను ఇచ్చాడు.

→ సెల్యూకస్ నికేటర్ కుమార్తెను చంద్రగుప్తుడు వివాహమాడాడు.

→ సెల్యూకస్ నికేటర్ మెగస్తనీస్‌ను రాయబారిగా చంద్రగుప్తుడి రాజ్యానికి పంపాడు.

→ శ్రావణ బెళగొళలో సల్లేఖన వ్రతం ఆచరించి చనిపోయాడు. ఈ విషయాన్ని "పరిశిష్ట పర్వన్" అనే గ్రంథం తెలియజేస్తుంది [జైన మతం].

బిందుసారుడు: —

→ 297 B.C – 272 B.C

→ అజీవిక మతస్థుడు

→ 'అమిత్రఘాత' అనే బిరుదు కలదు [శత్రువులను సంహరించేవాడు].

→ గ్రీకు గ్రంథాలలో 'అమిత్రోకేటస్' అని రాసుకున్నారు.

→ ఇద్దరు రాయబారులు కలరు:

1. డైమకస్ — సిరియా పాలకుడు ఆంటియోకస్ పంపించాడు.
2. డయనాసియస్ — ఈజిప్టును పాలిస్తున్న గ్రీకు చక్రవర్తి, టాలెమి ఫిలడెల్ఫస్ పంపాడు.

→ "దివ్యావదన గ్రంథం" ప్రకారం – తక్షశిలలో ఒక ప్రజా తిరుగుబాటు జరిగింది. అప్పుడు యువరాజు అశోకుడు ఆ తిరుగుబాటును సమర్థవంతంగా అణచివేశాడు.

అశోకుడు —

→ 268 B.C — 232 B.C.

→ 'మహావంశ' గ్రంథం ప్రకారం అశోకుడు తన 99 మంది సోదరులను చంపి రాజ్యానికి వచ్చాడు.

(Imp) → అశోకుడు కాలంలో జరిగిన సంఘటన కళింగ యుద్ధం. దీనిని XIII వ శిలాశాసనం చెబుతుంది.

→ 8 వ రాజ్య సం॥లో కళింగ యుద్ధం జరిగింది.

→ లక్షమంది సైనికులు చనిపోయారు, 1,50,000 మంది ఖైదీలుగా చిక్కారు.

→ చివరకు భేరీఘోష ను పూర్తిగా వదిలేసి, ధమ్మఘోషను ఆచరిస్తానని రాయబడినది

→ అశోక ధర్మానికి symbol —

[24 చువ్వలుంటాయి].

→ 24 గంటలు ధర్మాన్ని పాటించాలి అని దానికి 24 గీతలు తెలుపుతాయి.

→ ధర్మప్రచారానికి పంపించబడిన అశోకుడి కుటుంబ సభ్యులు:

1. చారుమతి [కుమార్తె] – Nepal
2. మహేంద్ర, సంఘమిత్ర [కుమారుడు, కుమార్తె] – శ్రీలంక
   ↓
   [తామ్రపర్ణి] అని పేరు కలదు
3. సోనా, ఉత్తర – బర్మాకు వెళ్ళారు.
   ↓
   [సువర్ణభూమి]

→ అశోకుడు తన చివరికాలంలో 2 రాజ్యాలుగా విభజించాడు.

East భాగాన్ని – దశరథుడు [మనవడు].

పశ్చిమ భాగం – కునాల కు అప్పగించాడు [కుమారుడు]

→ దశరథుడు వేసిన శాసనం నాగార్జుని గుహాలయ శాసనం [బీహార్].

3 గుహాలను నిర్మించి ఆజీవకులకు దానమిచ్చాడు.

→ కునాల కుమారుడు – సంప్రతి [జైన మతస్థుడు] రెండు రాజ్యాలను ఏకం చేశాడు.

బృహద్రథుడు: —

→ పుష్యమిత్ర శృంగుడు × సేనాపతి (సేనాని) ఇతనిని అంతం చేశాడు.

→ మౌర్యుల పాలన అంతమయింది.

07/11/12

మౌర్యుల పరిపాలన విధానం :—

→ కేంద్రీకృత పరిపాలన [Centralised].

(Imp) → **అధికారగణము**

1. సమాహర్త — పన్నుల శాఖకు అధిపతి [chief tax collector].
2. సన్నిధాత — Treasury (కోశాధికారి)
3. 34 మంది అధ్యక్షులు: [ప్రస్తుతం principal secretary లాంటి వారు].

ఆకరాధ్యక్ష — గనులు, ఖనిజాలు

కుప్యాధ్యక్ష — అటవీశాఖ

* సీతాధ్యక్ష — వ్యవసాయ శాఖ

పణ్యాధ్యక్ష — వ్యాపార వాణిజ్యము

వివీతాధ్యక్ష — పచ్చిక బయళ్ల అధికారి.

పట్టణాధ్యక్ష — రేవు పట్టణాలకు అధిపతి

పౌతవాధ్యక్ష / మానాధ్యక్ష — కొలతలు, తూనికల అధికారి.

అక్షపాల అధ్యక్ష — గణాంకాల శాఖ

లక్షణాధ్యక్ష — నాణేలు ముద్రించే టంకశాల అధికారి.

→ **పరిపాలనా విభాగాలు**

మొత్తం రాజ్యం 4 రాష్ట్రాలుగా విభజించబడ్డాయి.

1. ఉత్తరాపథం — తక్షశిల [ప్రస్తుతం pak లోని ఇస్లామాబాద్].
2. అవంతీ పథం — ఉజ్జయిని [m.p]
3. దక్షిణాపథం — సువర్ణగిరి [ఎర్రగుడి, కర్నూలు]
4. ప్రాచ్య పథం (↓ East) — తోసాలి [ఒరిస్సాలోని ధౌళి] (→ present).

→ ప్రతి రాష్ట్రాన్ని పరిపాలించేది Governor — ఆర్యపుత్ర.

→ ప్రతి రాష్ట్రాన్ని ఆహారాలుగా విభజించారు. ప్రతి ఆహారానికి (↓ [జిల్లా]) ఇద్దరు అధికారులు.

రజుక — రెవెన్యూ పాలన

ప్రాదేశిక — పోలీసు అధికారి

→ ప్రతి గ్రామానికి గ్రామణి అధిపతిగా ఉండేవారు.

→ మెగస్తనీస్ ప్రకారం ప్రతి పట్టణంలో 30 మందితో కూడిన muncipal council ఉండేది. ఇది 6 కమిటీలుగా విభజించబడింది. [5గురు సభ్యులు ప్రతి కమిటీలో]

Eg: జనాభా లెక్కల కమిటీ —

సైనిక పాలన:—

→ 30 మందితో కూడిన council సైనిక పాలన నిర్వహిస్తుంది. వీరు 6 కమిటీలుగా విభజించబడ్డాయి. ఇందులో 6 విభాగాలుంటాయి.

1. కాల్బలం
2. అశ్వికదళం
3. గజదళం
4. రథబలం
5. నౌకాదళం
6. రవాణాశాఖ

NOTE

→ వీటికి అనుబంధంగా పటిష్ఠమైన గూఢచార వ్యవస్థ. ఇండికా గ్రంథంలో వారిని 'ఓవర్‌సీర్స్' అని పదం వాడారు.

↳ గ్రీకు [పర్యవేక్షకులు].

న్యాయపాలన:—

→ 2 రకాల న్యాయస్థానాలు:

- ధర్మస్థీయ
  → civil కేసులు విచారించేవాటికి
- కంటకశోధన
  → Criminal court

→ ఇండికాలో దొంగతనాలు లేవని, నేరాల సంఖ్య తక్కువని రాయబడింది. కారణం కఠిన శిక్షాస్మృతి.

→ న్యాయ వ్యవస్థలో ప్రధానాంశం: దివ్యపరీక్షలు [ordeal].

→ ప్రస్తుతం న్యాయ వ్యవస్థలో 'Jury' వ్యవస్థ ఉంది.

Imp వాస్తు శిల్ప కళలు :—

→ ఇది మౌర్యులతోనే ప్రారంభమయింది [History of architecture].

1. అశోకుని స్తంభాలు
2. గుహాలయాలు
3. స్తూపాలు
4. శిల్పము [sculpture].

1. అశోకుని స్తంభాలు

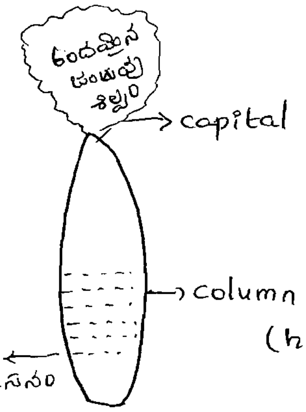
→ ప్రధానంగా 2 భాగాలుంటాయి.

రాంపూర్వ : ఎద్దు శిల్పం [Bull capital].

రుమ్మిందై (లుంబిని) : Horse capital.

సంకిస్స [U.P] : Elephant capital.

లౌరియా నందన్‌ఘర్ : Lion capital.

సారనాథ్ :

→ నాలుగు దిక్కులకు గర్జిస్తున్న సింహాలు.

→ సింహాల క్రింద 24 ఆకులు కలిగిన అశోకుని చక్రం.

→ ఈ చక్రం చుట్టూ 4 చిన్న జంతువులు.

1. గుర్రం
2. ఎద్దు
3. ఏనుగు
4. సింహం

→ బోర్లించిన తామరపుష్పం

జాతీయ చిహ్నం:
→ తామరపుష్పాన్ని తీసి దాని స్థానంలో 'సత్యమేవ జయతే' అనే పదాన్ని తీసుకున్నారు.
→ సింహం, ఏనుగు ను తొలగించారు.

→ స్తంభాలు తయారు చేయడానికి వాడిన రాయి:

1. Red sand stone [మధుర ప్రాంతం నుంచి తీసుకున్నారు]
2. గోధుమ రంగు ఇసుక రాయి [చునార్ ప్రాంతం నుంచి].

2. గుహాలయాలు :—

Imp → మొట్టమొదటి గుహాలయాలను అశోకుడు నిర్మించాడు. 4 గుహాలయాలను బరాబర్ ప్రాంతంలో నిర్మించి ఆజీవకులకు దానం చేశాడు.

→ అశోకుడి మనవడు నాగార్జున కొండలో 3 గుహాలయాలను నిర్మించాడు.

→ మొట్టమొదటి గుహాలయాలలో ఆజీవకులు వున్నారు.

3. స్తూపాలు:

→ దివ్యావదన అనే గ్రంథం అశోకుడు 84,000 స్తూపాలను నిర్మించాడని చెబుతుంది.

1. తక్షశిల
2. సాంచి [m.p]
3. బర్హుత్ [m.p]
4. అమరావతి } Guntur
5. భట్టిప్రోలు } Guntur
6. శాలిహుండము (శ్రీకాకుళం).

శిల్పాలు:-

→ భారీ ఏనుగు శిల్పం — ధౌలి [ఒరిస్సా].

→ యక్షిణి శిల్పం [మధుర].

→ యక్షిణి శిల్పం — దీదార్‌గంజ్ [బీహార్].

మౌర్యుల తదనంతర యుగం

→ 200 B.C — 300 A.D. [post mouryan period].

→ గుప్తుల పూర్వయుగం అని కూడా పిలుస్తారు.

విదేశీ రాజ్యాలు:

1. ఇండో – గ్రీకు:

→ యవన అని కూడా పిలుస్తారు [Indian literature ప్రకారం]

2. సిథియన్స్:

→ Indian literature ప్రకారం 'శకులు' అని పిలుస్తారు.

3. పార్థియన్స్:

→ పహ్లవులు అని పిలుస్తారు [Indian literature ప్రకారం].

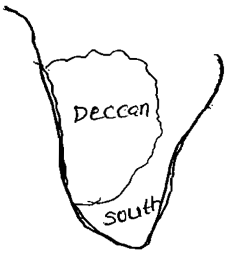
4. యూచి / కూషాలయన్స్:

→ కుషాణులు [Indian literature].

స్వదేశీ రాజ్యాలు

North India లో:

1. శుంగ రాజ్యం
2. కణ్వ రాజ్యం

DECCAN లో:

1. శాతవాహనులు

కళింగలో:

మహామేఘవర్మ వంశం

South India:

1. చోళ
2. పాండ్య
3. చేర

16/4/12

విదేశీ రాజ్యాలు

1. ఇండో - గ్రీకు

→ ఇండో గ్రీకులు యవనులు అని పిలిచారు.

→ బాక్ట్రియా [ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లోని ఉత్తర ప్రాంతం] నుండి India లోకి వచ్చారు.

→ డెమిట్రియస్ వాయువ్య భారతదేశాన్ని జయించిన 2 వ గ్రీకు రాజు.

ఈ ప్రాంతానికి మినాండర్ ను Governor గా నియమించాడు.

→ డెమిట్రియస్ మరణానంతరం మినాండర్ స్వతంత్ర్య రాజ్యంగా ప్రకటించుకున్నాడు.

→ క్రీ.పూ 2 వ శతాబ్దంలో సకల రాజధానిగా పాలన [ప్రస్తుతం pak లో]

ప్రాచీన సాహిత్యంలో భూతల స్వర్గంగా పిలవబడింది.

→ బౌద్ధమతాన్ని స్వీకరించాడు.

→ ఈయన ఆస్థానంలో నాగసేనుడు అనే బౌద్ధ సన్యాసి.

(imp) → మిళిందుని ప్రశ్నలు, నాగసేనుడు జవాబులు గ్రంథస్థం చేయబడినవి - మిళిందపన్హ → [పాళీ భాషలో]

"నాగసేన బిక్షు సూత్ర".

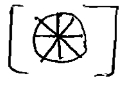
(imp) → మొదటి బంగారు నాణాలు ప్రవేశపెట్టాడు [India లో].

→ రెండు వైపులా ముద్రించబడిన నాణాలు.

→ మిళిందుని నాణాలపై ఉన్న బొమ్మలు:

→ దేవతల
→ సుదేవతల } ఒక వైపు

ఇష్టదైవం → ధర్మచక్రం → రెండవ వైపు.

2. సిథియన్స్ —

→ శకులు అని పిలుస్తారు.

→ మధ్య ఆసియాకు చెందినవారు.

→ 5 స్వతంత్ర్య రాజ్యాలను స్థాపించారు.

1. కపిస (Afghanisthan) రాజధానిగా
2. తక్షశిల రాజధానిగా
3. మధుర రాజధానిగా ఒక రాజ్యం.

→ మాండ్సౌ రాజధానిగా [m.p].

4. గుజరాత్ } → ఉజ్జయిని రాజధానిగా.

5. బయకచ్ఛ రాజధానిగా

→ శకులకు క్షత్రపులు అని కూడా పిలుస్తారు.

→ గొప్పవారు ఉజ్జయినిని పాలించిన కార్ధమాక వంశస్థులు.

1. రుద్రదాముడు :— శక.

→ 130–150 A.D.

(imp) → ఇతని శాసనం జునాఘడ్‌లో లభించింది. ప్రశస్తి శాసనం.
↓ (or)
[గిర్నార్]

→ సంస్కృతంలో వేయబడిన తొలి శాసనం.

→ సుదర్శన తటాకము చరిత్రను తెలుపుతుంది. దీనిని చంద్రగుప్త మౌర్యుని కాలంలో ఈ తటాకం నిర్మించబడినది. అతని మనవడు దీనికి [అశోకుడు] మరమ్మత్తు చేశాడు. తరిగి తాను మరమ్మత్తు చేశానని రాసుకున్నాడు.

→ పశ్చిమ భారతదేశం చంద్రగుప్తుని పరిపాలనా కాలంలో వుందని ఈ శాసనం తెలుస్తుంది.

క్షహరాట వంశం —

నహపాన :

→ A.P History.

పార్థియన్లు —

→ పహ్లవులు

→ ఇరాన్‌లో ఉత్తరభాగం పార్థియన్.

a. గండోఫెర్నస్ :—

→ 19–45 A.D.

→ Jesus christ సమకాలికుడు

→ Jesus శిష్యుడైన సెయింట్ థామస్ సిరియా నుండి వచ్చి గండొఫెర్నస్ ఆస్థానానికి వచ్చాడు. [India కి వచ్చిన మొదటి christian]

→ 1292 లో మార్కోపోలో [ఇటలీ] అనే యాత్రికుడు china కు వెళుతూ India లో hault చేశాడు.

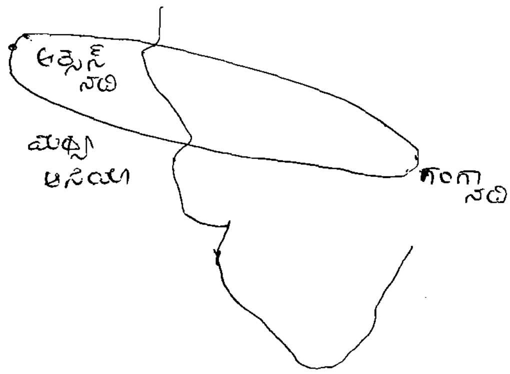
→ సెయింట్ థామస్ సమాధిని దర్శించుచున్నారు అని రాసుకున్నాడు.
↓
[మైలాపూర్]

కుషాణులు — [యూయాచీలు / తొచారియన్లు]

→ మధ్య ఆసియాకు చెందిన china వాసులు [మంగోలాయిడ్స్].

→ 220 B.C లో షి-హాంగ్-టి china wall ని కట్టాడు. మంగోలాయిడ్స్ దాడికి రక్షణగా

→ రాజధాని :- పురుషపురం [పెషావర్].
: మధుర

1. కుజులకాడ్ఫిసిస్ —

→ మొదటి రాజ్యస్థాపకుడు

2. విమకాడ్ఫిసిస్

→ భారతదేశంలో బంగారు నాణేలు ముద్రించాడు. వాటిని దీనార్ అంటారు.

→ మహేశ్వర అను బిరుదు ఒక వైపు, రెండవ వైపు త్రిశూలం, నంది.

3. కనిష్కుడు: —

→ నాణేలపై బిరుదులు: —
: దేవపుత్ర
: కైజర్

→ వెనుక వైపు: బుద్ధుని ప్రతిమ, క్రింద శాక్య బుద్ధ అని రాసి ఉంది.

→ మహాయాన పండితులు [ఆస్థానంలో]

1. వసుమిత్ర
   → మహావిభాషశాస్త్ర అనే పుస్తకాన్ని రాశాడు.
2. అశ్వఘోష:
   → దేశంలోని తొలి నాటకాలు రాశాడు.
   1. సుందరనందన
   2. శారిపుత్ర ప్రకరణ

→ కావ్యాలు కూడా రాశాడు
1. బుద్ధచరిత
2. వజ్రసూచి.

→ ఆస్థానంలో చరకుడు అనే గొప్ప వైద్యుడు కలడు. [చరక సంహిత].

స్థానిక రాజ్యాలు —

1. శుంగులు —

→ రాజధాని విదిశ [m.p]

→ బ్రాహ్మణులు.

a. పుష్యమిత్ర శుంగుడు: —

→ ఇతను 2 సార్లు యవనులను ఓడించాడు.

→ వైదిక మత పునరుద్ధరణ.

→ 2 అశ్వమేధ యాగాలు అయోధ్యలో నిర్వహించాడు.

పురోహితుడు : పతంజలి.

↳ "మహాభాష్యము" అనే వ్యాకరణ గ్రంథాన్ని రాశాడు.

(imp) → 5 B.C కాలంలో పాణిని అష్టాధ్యాయి అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు. [తొలి వ్యాకరణ గ్రంథం]. దీనిపై పతంజలి comment పై మహాభాష్యము అనే వ్యాకరణ గ్రంథం.

→ దివ్యావదాన గ్రంథం అశోకుడు నిర్మించిన 84,000 స్థూపాలను నాశనం చేశాడు అని రాయబడింది. [పుష్యమిత్రశుంగుడు].

b. అగ్నిమిత్రుడు —

→ కాళిదాసుడు రచించిన నాటకం "మాళవికాగ్నిమిత్రము". లో శుంగ రాజు Hero.

c. భాగభద్రుడు —

→ 6 వ వాడు.

→ ఇతని నాణాలు తరాంశగరలో లభించాయి.

→ పశ్చిమ గ్రీకు రాయబారి - హీలియోడోరస్ [బెస్‌నగర్ [m.p] లో శాసనం వేశాడు].
↓
ప్రాకృత భాష.

4. శివస్వాతి —

→ 10 వ రాజు. చివరివాడు.

→ సేనాధిపతి వాసుదేవ కణ్వ ఇతనిని హతం చేశాడు.

2. కణ్వ వంశం:

1. వాసుదేవ
2. సుశర్మ
   - → చివరివాడు
   - → మత్స్య పురాణం, వాయుపురాణం (పురాణం) లో ఉన్న ప్రకారం ఒక ఆంధ్రరాజు పాటలీపుత్రను జయించి సుశర్మను చంపాడు.
   - → రాజధాని పాటలీపుత్రం.
   - → మొదటి పులోమావి కావచ్చు [జయించిన రాజు].

19/11/12

మయిదవోలు శాసనం – [illegible] గురించి [ప్రాకృతంలో]

3. మహామేఘవాహన వంశం: —

→ ఒరిస్సాను పాలించినవారు.

→ చారిత్రక ఆధారం: హాథిగుంఫ [ఖారవేల 6వ రాజు వేశాడు].
↓
శాసనం [ప్రశస్తి].

→ మొదటి సం||లో తన రాజధాని కళింగ నగరాన్ని పునర్నిర్మించాడు. [వరదల వలన దెబ్బతిన్నది]
↓
→ (శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని ముఖలింగం కావచ్చు.

→ రెండవ సం||లో శాతకర్ణిని ఓడించాడు.

→ 5 వ సం||లో నందులు నిర్మించిన వంటకాలువలకు మరమ్మత్తులు.

→ 8 వ మరియు 12 వ సం|| పాటలీపుత్రంపై దండయాత్ర. [రెండుసార్లు].
మగధ నుండి తీర్థంకర విగ్రహాలు తీసుకువచ్చాడు. ఉదా. [illegible] జైనుడు.

→ 11 వ సం||రంలో 3 తమిళరాజ్యాలను ఓడించాడు.

1. చోళ
2. చేర
3. పాండ్య

→ 11 వ సం||లోనే A.P లోని పిథుండ నగరాన్ని ధ్వంసం చేశాడు. [ప్రస్తుతం: ఘంటసాల (ప్రా... Guntur.

→ చోళ, పాండ్య, చేర రాజ్యాలు అశోకుడు II & XIII శాసనాలలో తెలుపబడినాయి . [మొదటిది]

→ రెండవ శాసనం : హాథిగుంఫ .

S.No.	రాజ్యం	ప్రాంతం	రాజధాని	చిహ్నం	గొప్పరాజు.
1.	చోళ	ఉత్తర తమిళనాడు	ఉరయ్యూర్ తరువాత కావేరి పట్టణం	పులి	కరికాలచోళ.
2.	పాండ్య	దక్షిణ తమిళనాడు	మధురై	2 చేపలు	నెడుంజళియన్
3.	చేర (కేరళపుత్ర)	కేరళ	వంజి/కరూర్	విల్లు, బాణం	సెంగుట్టువాన్.

తమిళసాహిత్యం —

→ తొలి తమిళ సాహిత్యం — సంగం అని పిలుస్తారు.
↓
[కవుల కలయిక]
అని అర్థం.

Tamil	B.C నుండి
Kannada	9th A.D
Tel	11th A.D
malayalam	14th A.D

→ పాండ్యుల రాజధాని మధురైలో 3 సంగాలు నిర్వహించబడ్డాయి.

మొదటి సంగం —

→ అధ్యక్షుడు అగస్త్య మహాముని.

→ ఉత్తరాది నుండి దక్షిణాదికి ఆర్యసంస్కృతిని పరిచయం చేసిన తొలి వ్యక్తి.

→ చాలా మంది దేవతలు హాజరయ్యారని నానుడి. 50 సంవత్సరాలు కొనసాగినది.

రెండవ సంగం : —

→ వ్యాకరణ గ్రంథాలు కూర్పు :

→ తమిళంలో తొలి ప్రాచీన, తొలి గ్రంథం : తొల్కాప్పియం. [వ్యాకరణ గ్రంథం].
↓ రచించినది
తొల్కాప్పియర్.

మూడవ సంగం : —

→ నక్కీరార్ అధ్యక్షుడు.

→ 6నాటి గ్రంథాలు రచించబడ్డాయి. వాటిలో కొన్ని.

1. తిరు మురుగాయప్పడై [నక్కీరార్]
2. తిరువళ్ళువార్ [Bible of Tamil literature].
   → తిరుక్కురల్ [గ్రంథం].
3. శిలప్పదికారము
   → ఇళాంగో ఆడిగళ్
4. మణి మేఖలై
   → సత్తలైసత్తనార్ ↓ బౌద్ధుడు
5. శివగ సింధమణి
   → తిరుత్తక దేవర్

} ఇతిహాసాలు [Epics]

20/11/12

ఆర్థిక వ్యవస్థ:

Indo-Roman ల మధ్య వ్యాపారం: —

→ 1st B.C లో జూలియస్ సీజర్ Roman సామ్రాజ్యం స్థాపించాడు [Europa].

→ 1st B.C – 5th A.D.

ఎగుమతులు

→ సుగంధ ద్రవ్యాలు [మిరియాలు ముఖ్యంగా] – ప్రధాన చేర రాజ్యం నుంచి.

→ వస్త్రాలు [cotton].

→ మస్లిన్ [మెరుగైన నూలు వస్త్రం]

} చోళులు, శాతవాహన రాజ్యాల నుండి.

→ ముత్యాలు – పాండ్య రాజ్యం నుంచి ఎగుమతి.

→ దక్షిణ భారతదేశం నుంచి ఎగుమతులు ఎక్కువగా జరిగేవి. ఇది దీని ద్వారా తెలుస్తుంది.

→ ఇంకా విలాసవంతమైన వస్తువుల ఎగుమతులు జరిగాయి.

→ ప్లీని — Natural History [72 A.D]
↳ భారత వస్తువుల యొక్క నాణ్యతను గురించి.
↓
→ 50 కోట్ల బంగారు నాణెలు సం॥నకి వెళ్ళిపోతున్నాయి.

→ ఎగుమతులు ఎక్కువ [స్వయం సమృద్ధి గల దేశంగా]

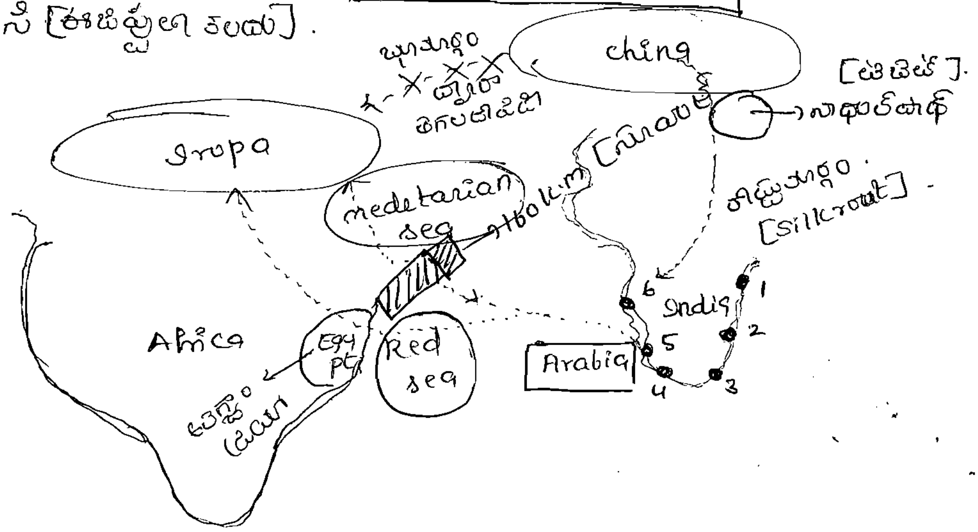
పెరిప్లస్ ఆఫ్ ది ఎరిత్రియన్ సీ —

→ 60 A.D.

→ గ్రీకు నావికుడు రాశాడు.

→ అలెగ్జాండ్రియా నివాసి [ఈజిప్టులో ఉంది].

పెరిప్లస్ = hand book
ఎరిత్రియన్ సీ = ఎర్ర సముద్రం.

→ భారత దేశానికి — Roman లకు మధ్య జరిగిన వాణిజ్య వ్యాపారంలో ప్రధాన కేంద్రం అలెగ్జాండ్రియా.

→ పెరిప్లస్‌లో పేర్కొనబడిన కొన్ని ముఖ్య రేవు పట్టణాలు:

తూర్పు భాగంలో
1. గ్యాంగ్ [Bengal] – అసలు పేరు తామ్రలిప్తి.
   [గంగా నది ఒడ్డున వుంది. so గ్యాంగ్].
2. మసుల / మసాలియా
   → [మచిలీపట్నం].
   → ఇక్కడ మస్లిన్ వస్త్రాలు తయారవుతున్నాయి.
   → Industrial area.
3. పొడుక : [పాండిచ్చేరి].
   → చోళుల రేవు పట్టణం.

పశ్చిమ భాగంలో.
4. ముజిరిస్ : [కొచ్చిన్]
5. టిండిస్ : [కాలికట్]
   } చేర రాజ్య రేవు పట్టణాలు.
6. బారిగాజ : [భరూచ్]
   ↳ బరుకచ్ఛము.

→ పాండ్యులు దౌత్య బృందాలను పంపించారు.

Eg: అగస్టస్ [August month] 1 A.D.
↳ ఆ పేరు వచ్చింది.
↳ పాండ్యులు పంపించిన దౌత్యవేత్తలను Receive చేసుకున్నాడు

→ 2 వ బృందాన్ని Lూజన్ చక్రవర్తి Receive చేసుకున్నాడు.

→ వాణిజ్యం ఇంత బాగా జరగడానికి ముఖ్య కారణాలు: —

→ 46 A.D లో హిప్పాలస్ అనే నావికుడు ఋతుపవనాలను కనుగొన్నాడు. [ఒక వర్తకాభివృద్ధికి అనుకూల వాతావరణం].

→ సిల్క్ రూట్

→ China → India → Europe. [ముఖ్యంగా సిల్క్ రవాణా జరిగేది].

మత పరిస్థితులు: —

→ వైదిక మత పునరుద్ధరణ. [North India లో శుంగులు, South India లో శాతవాహనులు]

→ బౌద్ధమతంలో మార్పులు జరిగాయి.

→ కొత్త మత ఆవిర్భావం: భాగవత మతం

→ యజ్ఞ, యాగాదులను ఖండించింది [వైదిక మతం].

→ భక్తిలో మోక్షం.

→ ఇందులో 5 మంది దేవతలను పూజిస్తారు. [పంచవీర]

→ ఈ ఐదు మంది వీరులు 'వృష్ణి' వంశం 'యదు' తెగకు చెందినవారు.

1. వాసుదేవ కృష్ణుడు.
2. సంకర్షణ [బలరాముడు].
3. సాంబ [కృష్ణునికి, జాంబవతికి జన్మించిన వాడు]
4. ప్రద్యుమ్న [కృష్ణునికి, రుక్మిణికి జన్మించిన వాడు]
5. అనిరుద్ధుడు [ప్రద్యుమ్న కుమారుడు].

→ హీలియోడోరస్ [శుంగుల ఆస్థానంలో] రాయబారి తనకు తాను పరమ భాగవతుణ్ణి అని, శ్రీకృష్ణుని దేవదేవ అని పిలుచుకుంటున్నాడు

21/11/12

సామాజిక పరిస్థితులు: —

Gr-I main.

మనుస్మృతి అనేది North Indian మతం [Document contents]

→ అనేక జాతులు (కులాలు) ఆవిర్భవించాయి.

→ జాతులు ఏర్పడడానికి కారణం వర్ణసంకర ద్వారా అని ధర్మశాస్త్రాలు చెబుతున్నాయి.

→ 'మనుస్మృతి'లో 'వర్ణసంకర' ద్వారా 60 జాతులు ఏర్పడ్డాయని తెలుపుతుంది.

క్రమేణా వర్ణవ్యవస్థ రంగు మారింది.

→ జాతి పోర్చుగీసు వారు ఇచ్చిన పదం — Caste.

Gr-1

వర్ణం - జాతి/కులం

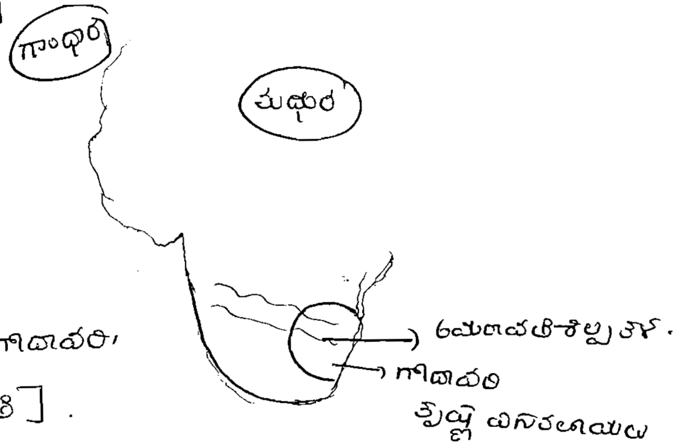
Imp Gr-1

వాస్తు - శిల్పకళలు :-

1. గాంధార శిల్పకళ :
   → కుషాణులు.
   → వాయవ్యభారతదేశం [గాంధార]

2. మధుర శిల్పకళ
   → కుషాణులు
   → గంగా, యమునా ప్రాంతాలు.

3. అమరావతి శిల్పకళ :
   → దక్షిణ భారతదేశంలోని గోదావరి,
   → కృష్ణ లోయలు [అమరావతి].

గాంధార శిల్పకళ

1. ఇది మిశ్రమ శైలి [hybrid style] [భారతీయ + గ్రీకు సాంప్రదాయాల కలయిక] కనుక దీనిని ఇండో-గ్రీకు శిల్పకళ అని చెప్పవచ్చు.

2. పూర్తిగా బౌద్ధమతానికి సంబంధించినది. [exclusively Bhuddist].

3. శరీర సౌందర్యానికి ప్రాధాన్యత

4. నల్లని రాయిని ఎక్కువగా వాడారు

→ గాంధార శిల్పాలు బమియాన్‌లో ఉన్నాయి. ప్రపంచంలో అతి పెద్ద బుద్ధ విగ్రహం [180 feet] Afghanisthan.

మధుర శిల్పకళ

1. పూర్తిగా స్వదేశీయ శిల్పకళ.

2. అన్ని మతాలకు సంబంధించినది. [బుద్ధుడు, బోధిసత్వ విగ్రహాలు, జైన తీర్థంకరుల విగ్రహాలు, హిందూ దేవతల వారి భార్యల విగ్రహాలు]. మొదటిసారిగా నగ్న విగ్రహాలు.

Eg: తలలేని కనిష్కుని నిలువెత్తు విగ్రహం [మధుర]. 5.7'

3. ఆధ్యాత్మికతకు ప్రాధాన్యతనిచ్చారు.

4. Red sand stone ను వాడారు.

→ 2000 A.D లో తాలిబన్లు

ఈ విగ్రహాన్ని ధ్వంసం చేశారు.

గుప్తుల యుగం

→ 300 – 550 A.D.

ఆధారాలు: —

1. Literature
2. శాసనాలు
3. నాణాలు.

1. లిఖిత ఆధారాలు [Literature]: —

S.NO	కవి పేరు	గ్రంథం	సమాచారము.
1.	కామందకుడు	నీతిసారము	గుప్తులపాలన [రాజనీతి].
(imp) 2.	వజ్జికుడు	కౌముది మహోత్సవ	మొదటి చంద్రగుప్తుని పట్టాభిషేక ఉత్సవము.
3.	విశాఖదత్తుడు	దేవి చంద్రగుప్తం	రెండవ చంద్రగుప్తుడి వివాహ [ధృవాదేవి తో].
4.	శూద్రకుడు	మృచ్ఛకటికం	బ్రాహ్మణ చారుదత్తుడు వసంత సేన అనే వేశ్యల ప్రేమాయణ
5.	బాణుడు	స్వప్నవాసవదత్త	ఒక యువరాణి కల [వాసవదత్త అనే యువరాణి].
6.	—	పురాణాలు	వంశావళిని
7.	ఫాహియాన్ [399–414] రెండవ చంద్రగుప్తుడి కాలంలో	—	బౌద్ధ క్షేత్రాల జీవితం గురించి

2. శాసనాలు: —

→ 42 శాసనాలు లభ్యం

- ప్రశస్తి
- దానశాసనాలు.

సముద్రగుప్తుడి శాసనాలు: —

2 ప్రశస్తిలు ఉన్నాయి →
- ఎరాన్ [m.p]
- అలహాబాద్ (or) ప్రయాగ ప్రశస్తి.

2 దానశాసనాలు →
- **నలంద CPI**
  → ఒక బ్రాహ్మణులకి అగ్రహారం ఇస్తున్నట్లుగా
- **గయ CPI**
  → గయలోని ఒక బౌద్ధ విహారానికి ఒక గ్రామాన్ని దానం ఇచ్చాడు.

→ అగ్రహారం లేదా దానం అనుసారంగా గుప్తులు వాడారు

→ పై బౌద్ధ విహారాన్ని శ్రీలంక రాజు మేఘవర్ణుడు నిర్మించాడు.

(22/11/12) 2వ చంద్రగుప్తుడు — మెహ్రౌలి శాసనం [Delhi].
↓
ఇనుప స్తంభ శాసనం [ప్రశస్తి].

→ 23 అడుగుల ఎత్తు
→ 6 టన్నుల బరువు
→ 1500 సం॥లుగా తుప్పు పట్టకుండా

స్కంధగుప్తుడి శాసనాలు: —

భిటారి [m.p]
→ ప్రశస్తి.
→ హూణ తెగవారిని మ్లేచ్ఛులు హూణులు అని పేర్కొన్నారు.
↓
[మధ్య ఆసియా వారు]

హూణులు
1. తోరమాన
2. మిహిరకుల

జునాఘడ్
→ ప్రశస్తి
→ సుదర్శన తటాకానికి మరమ్మతులు చేయించాడు.

(imp) **భానుగుప్తుడు:** —

→ ఎరాన్ శాసనం [510 A.D లో]
→ ప్రశస్తి.

→ నేటికీ ప్రస్తావిస్తున్న మొదటి శాసనం.

Q: ఈ క్రింది వాటిలో మొదటిసారిగా నేటిని ప్రస్తావించునది ?

1. మహాభారతం (2) ఋగ్వేదం 3. సముద్రగుప్తుని అలహాబాద్ శాసనం 4. భానుగుప్తుని - ఎరాన్ శాసనం.

నాణాలు :—

→ ప్రధానంగా బంగారు నాణాలు, తరువాత వెండి నాణాలను ముద్రించారు.

→ బంగారు నాణెం — దీనార్ → [కుషాణులు నాణెలకు కూడా ఇదే పేరు]

→ వెండి నాణెం — రూపక.

మొదటి చంద్రగుప్తుడు :—

→ నాణెలపై ఇతని భార్య కుమారదేవి బొమ్మ & పేరు.
↳ ఇది ప్రాధాన్యమైన విషయం.

సముద్రగుప్తుడు :

→ వీణను వాయిస్తున్న సముద్రగుప్తుడు.

→ ఆ నాణెంపై కవిరాజ్ అని ఉంటుంది.

→ పులిని వేటాడుతున్న సముద్రగుప్తుడు – వ్యాఘ్రపరాక్రమ అని బిరుదు ఉంటుంది.

→ అశ్వమేధ యాగం చేస్తూ కొన్ని నాణెలపైన : అశ్వమేధ పరాక్రమ.

→ గొడ్డలి పట్టుకుని యుద్ధభూమిలో సముద్రగుప్తుడు – పరశు కృతాంత అని బిరుదు.

→ పైవన్నీ బంగారు నాణాలు.

రెండవ చంద్రగుప్తుడు :—

→ వెండి నాణాలను మొదటిసారిగా ముద్రించినవాడు [గుప్తులలో]

→ పాహియాన్ ప్రజలు సముద్రపు గవ్వలు నాణాలుగా వాడుతున్నారని సమాచారం ఇస్తున్నాడ

కుమారగుప్తుడు

→ అశ్వమేధ యాగం చేస్తూ – అశ్వమేధ మహేంద్ర – బిరుదు.

రాజకీయ చరిత్ర :—

1. శ్రీగుప్తుడు :—

→ గుప్త వంశాన్ని స్థాపించిన వాడు మహారాజ శ్రీగుప్త.

సామంతరాజ : మహారాజ అనే బిరుదు
స్వతంత్ర్యరాజు : రాజాధిరాజు

→ బహుశా కుషాణులకు సామంతరాజు అయి వుండవచ్చు.

→ ఇత్సింగ్ [7th c] ప్రకారం 'మృగశిఖావనం' లో ఒక బౌద్ధ విహారాన్ని నిర్మించాడు అని రాశాడు.

2. ఘటోత్కచ గుప్త :—

→ మహారాజ అనే బిరుదు. ఇతను సామంత రాజు.

3. మొదటి చంద్రగుప్తుడు :—

→ మహారాజాధిరాజ అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు. ఇతను స్వతంత్ర రాజు.

(Imp) 4. సముద్రగుప్తుడు :—

→ V.A. స్మిత్ ఇతనిని 'Indian Nepolian' అని పిలుస్తున్నారు.

→ భారతదేశం మొత్తం పై అధిపత్యం.

→ అలహాబాద్ శాసనం ద్వారా ఇతని విజయాలు తెలుస్తున్నాయి.

→ ఈ శాసనాన్ని హరిసేనుడు రాశాడు. ఇతడు 'సంధి విగ్రహిక' పదవిలో వున్నాడు.
↓ కవి మం.

అశోకుని స్తంభ శాసనం పైన ఇది కూడా వేయబడింది.

→ 8 ఆర్యావర్త రాజ్యాల జయించాడు [North India].

→ 9 గణరాజ్యాలను జయించాడు.

→ 18 అటవిక రాజ్యాలు [గిరిజన]

→ 5 ప్రత్యంత రాజ్యాలు [సరిహద్దు రాజ్యాలు]

→ 12 దక్షిణ రాజ్యాలు [350 A.D ప్రాంతంలో].

5. రెండవ చంద్రగుప్తుడు :—

→ శకులను ఓడించి ఉజ్జయినిని ఆక్రమించుకున్నాడు.

→ శకులలో 3వ చివరివాడు : రుద్రసింహ.

→ శకారి : శకులను ఓడించినవాడు } జయించిన బిరుదాలు.

విక్రమాదిత్య : [బిరుదు].

→ నవరత్నాలు అనే కవులు వున్నారనే సాంప్రదాయం వుంది.

1. కాళిదాసు — 3 నాటకాలు [నాటకత్రయం] రాశాడు.
   - a. అభిజ్ఞాన శాకుంతలము
   - b. మాళవికాగ్నిమిత్రము
   - c. విక్రమ ఊర్వశి

   కావ్యాలు
   - a. మేఘదూతము
   - b. కుమారసంభవము
   - c. రఘువంశము.
   - d. ఋతుసంహారము.

2. విష్ణుశర్మ :
   - a. పంచతంత్రం [కథలు]

3. అమరసింహ :
   → అమరకోశము [Dictionary].

4. వరరుచి :
   → ప్రాకృత ప్రకాశ [వ్యాకరణ గ్రంథం].

23/11/12

5. సుశ్రుతుడు :
   → 'సుశ్రుత సంహిత' అనే పుస్తకం
   → surgery కి సంబంధించిన గ్రంథం.

6. ధన్వంతరి :
   → medical dictionary [నిఘంటు].

7. ఆర్యభట్ట :
   1. → సూర్యసిద్ధాంతము [సూర్యుడు కేంద్రంగా] → ఖగోళశాస్త్రం.
      → భూభ్రమణం, భూమి ఆకారం గురించి తెలుపుతుంది. [5 A.D]
   2. ఆర్యభట్టీయం [mathematics].

→ '0' ను ఉపయోగించాడు.

→ దశాంశ పద్ధతిని ఉపయోగించాడు.

8. వరాహమిహిర :—

1. → బృహత్సంహిత అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.
   → Encyclopedia [సర్వజ్ఞ].
2. పంచసిద్ధాంతిక

9. బ్రహ్మగుప్తుడు :—

1. ఖండన ఖండ ఖాద్యక
   → Indian Newton [భూమ్యాకర్షణ బలం గూర్చి].

6. కుమారగుప్తుడు :—

→ తొలి హూణుల దండయాత్రలు ప్రారంభం.

→ నలంద విశ్వవిద్యాలయంను స్థాపించాడు [మహావిహార]

→ సర్వమతాల ఆదరణ.

హ్యుయాన్‌త్సాంగ్ ప్రకారం : 8500 students
1500 ఉపాధ్యాయులు ఉన్నారని
చెప్పెను. [విదేశీయులు కూడా].

7. విష్ణుగుప్తుడు :—

→ చివరివాడు.

→ 550 A.D లో గుప్తసామ్రాజ్యం అంతం.

గుప్తుల – పరిపాలన :—

1. ముఖ్యమైన ఉద్యోగబృందం [Beuro cracy] :

a. సంధివిగ్రాహిక — విదేశాంగ మంత్రి

b. మహాబలాధికృత — సేనాధిపతి

c. భాండాగారాధికృత — కోశాధికారి

d. మహాప్రతీహార — ద్వారపాలకుల అధిపతి.

e. మహాపీలుపతి (or) కట్టుక — గజాధిపతి.

f. మహాదండనాయక — chief justice.

g. శౌల్కిక & గౌల్మిక — పన్నులు వసూలు చేసే అధికారి.

h. దండపాశాధికరణ — police అధికారి.

2. పరిపాలన - విభాగాలు :—

→ మొత్తం రాష్ట్రాన్ని కొన్ని 'భుక్తి'లుగా విభజించారు.

└→ Governor → ఉపారిక అని పిలుస్తారు.

→ భుక్తి లను విషయాలుగా విభజించారు.

└→ విషయపతి - జిల్లా అధిపతి.

→ గ్రామము → గ్రామిక [అధిపతి.

వాస్తు - శిల్పకళలు :—

(బౌద్ధ) → బౌద్ధాలయాలు, హిందూ ఆలయాలు రెండింటిని నిర్మించారు.

→ అనేక బౌద్ధ గుహాలయాలను నిర్మించారు.

Eg : బాగ్ [m.p] — (9)

అజంతా [మహారాష్ట్ర] → (31) ఇందులో కొన్ని గుప్తుల కాలం నాటివి.

→ వీటిలో కొన్ని చైత్యాలయాలు, విహారాలు.

→ సారనాథ్ కేంద్రంగా సారనాథ్ శిల్పకళను అభివృద్ధి చేశారు [బౌద్ధమతానికి చెందినది].

హిందూ ఆలయాలు :—

→ గుహాలయాలు, నిర్మిత ఆలయాలు నిర్మించారు.

గుహాలయాలు

→ ఉదయగిరి [m.p] - (20)

→ మనదేశంలోని మొదటి హిందూ గుహాలయాలు.

నిర్మిత ఆలయాలు

→ ఉత్తరభారత దేశంలోని తొలి నిర్మిత ఆలయాలు

1. కంకాళి దేవి ఆలయం [తిగావా అనే గ్రామం] ↓ m.p
2. విష్ణు ఆలయం, వరాహాలయం } ఎరాన్ (m.p).
3. పార్వతీ మహాదేవాలయం - నాచనకుఠార [m.p]
4. దశావతారాలయము - దియోఘర్ [U.P].
5. ఇటుక శిల్ప ఆలయము - భిటార్‌గావ్ [కాన్పూర్] ↓ [U.P].

నిర్మిత ఆలయాల శైలి —

→ భారతదేశంలో మొత్తం 3 శైలులు కనిపిస్తాయి. [హిందూ దేవాలయాలు].

శిఖర/నాగర [North India]

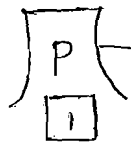
→ ఇప్పటికి North India లో ఇదే శైలి వుంది.

→ గుప్తులు ప్రారంభించారు.

ద్రావిడ శైలి [South India]

→ పల్లవులు ప్రారంభించారు.

Deccan

→ వేసర శైలి
[శిఖర + ద్రావిడ శైలి]

→ బాదామి చాళుక్యులు
[7 AD లో ప్రారంభం].

శిల్పకళ — [Sculptures]

1. వరాహ శిల్పం:
   - → ఉదయగిరి
   - → వరాహ గుప్తుల యొక్క కులదైవం
   - → 20 అడుగులు.

2. కాపర్ బుద్ధుడు:—
   - → 7½ అడుగులు : 1 టన్ను బరువు
   - → సుల్తాన్‌గంజ్ [ప్రస్తుతం బర్మింగ్‌హామ్ మ్యూజియంలో కలదు]. సుల్తాన్‌గంజ్ కాపర్ బుద్ధ.

26/11/12

3. అజంతా గుహలు:—
   - → UNESCO చే గుర్తించబడినవి.
   - → mural paintings [కుడ్య చిత్రాలు] / శిల్పాలు కూడా వున్నాయి [ఇవి బౌద్ధమతానికి చెందినవి]
   - → అజంతా చిత్రాలకు స్ఫూర్తి: జాతక కథలు. [జాతకాలు] ↳ బౌద్ధ గ్రంథాలు. → పాళీ భాష.
   - → భిక్షువుల యొక్క జీవిత కథలను paintings, శిల్పాల ద్వారా.

ప్రముఖ చిత్రాలు
31 గుహాలయాలు నిర్మించబడినవి.
50% చిత్రాలు + 50% శిల్పాలు.

→ అజంతా గుహాలయాలు ఎవరు నిర్మించారో తెలియదు. [క్రీ.పూ 2B.C – 8th A.D వరకు ఈ శిల్పాలు నిర్మించబడినవి]

→ 31 గుహాలయాలలో కొన్ని గుప్తుల కాలం నాటివి.

గుప్తుల అనంతర యుగం

→ 550 – 750 A.D

* → ఉత్తర భారతదేశంలో వెలిసిన రాజ్యాలు: —

1. పుష్యభూతి రాజ్యం
   → స్థానేశ్వరం [హర్యానా].
   ↳ రాజధాని.
2. మౌఖరి రాజ్యం
   → కనోజ్ [U.P]
3. మైత్రక రాజ్యం
   → వల్లభి [గుజరాత్]
4. కామరూప రాజ్యం [అస్సాం]
   → ప్రాగ్జ్యోతిష్యపురం [గౌహతి]
5. గౌడ రాజ్యం [Bengal]
   → కర్ణసువర్ణ [ ]
   → గౌడ శశాంకుడు ముఖ్యరాజు
   → హర్షవర్ధనుని ప్రతిఘటించినవాడు.
   → బోధివృక్షాన్ని ధ్వంసం చేసిన రాజు.
   → శైవమతస్థుడు.

   (NOTE) → శశాంకుని భార్య అస్సలంఘిత బోధివృక్షాన్ని ధ్వంసం చేసే ప్రయత్నం చేసింది 6వ శతాబ్దం.
6. దక్కన్ రాజ్యం.
   → బాదామి రాజధానిగా చాళుక్యులు పరిపాలించారు.

* దక్షిణ భారతదేశం: —

→ కంచి రాజధానిగా పల్లవులు పరిపాలించారు.

1. పుష్యభూతి రాజ్యం: —

→ మహారాజ పుష్యభూతి ఈ వంశ స్థాపకుడు.

→ గుప్తుల సామంతరాజు.

ప్రభాకర వర్ధనుడు: —

→ మహారాజాధిరాజు అనే బిరుదు

→ స్వతంత్ర రాజు.

హర్షవర్ధనుడు :—

→ 606 – 647 A.D

→ ప్రభాకర వర్ధనుడి కుమారుడు.

బిరుదులు —

1. శిలాదిత్య
2. రాజపుత్ర

విజయాలు :—

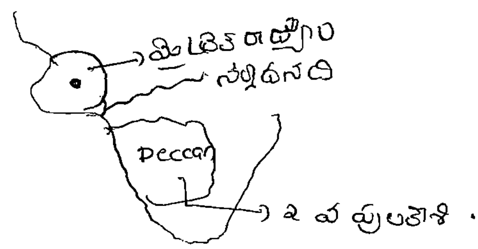
→ మగధ రాజ్యంను జయించి రాజధానిని కనౌజ్ కు మార్చాడు.

→ గౌడరాజ్యం

→ కామరూప రాజ్యం

→ బెంగాల్, ఒరిస్సా

→ మైత్రక రాజ్యం

→ 2 వ పులకేశి చేతిలో ఘోరంగా ఓడిపోయాడు.

ఈ విషయాన్ని 2 వ పులకేశి ఐహోల్ శాసనంలో చెప్తున్నారు.

→ యుద్ధం తరువాత నర్మదా నది boundary గా నిర్ణయించబడినది.

హర్షవర్ధనుడు – సాహిత్యం :—

→ స్వయంగా నాటకాలు రాశాడు.

1. రత్నావళి
2. ప్రియదర్శి
3. నాగానందము

→ ఆస్థాన కవి బాణుడు :

ఇతని రచనలు :

1. హర్షచరిత
2. కాదంబరి
3. పార్వతీ పరిణయం

ప్రజాసంక్షేమ కార్యక్రమాలు —

→ ప్రజాసంక్షేమ / శ్రేయో రాజ్యంను స్థాపించినవారు : [సామాన్య ప్రజల సంక్షేమం].

1. అశోకుడు
2. హర్షవర్ధనుడు.

→ చెట్లు నాటించడం ప్రధానంగా బౌద్ధ మతాలు.

→ 5 సం||ల కొకసారి "మహామోక్షపరిషత్"ను నిర్వహించేవాడు.

↳ ఇది ప్రయాగలో జరుగుతుంది
↓
[ప్రస్తుతం అలహాబాద్]

దీని ఉద్దేశం: పేదలకు మొత్తం సంపదను దానం చేసేవాడు.

→ క్రీ.శ 643 లో కనోజ్ మహాసభను ఏర్పాటు చేశాడు.

↳ సర్వమత సమ్మేళన సభ.

→ అధ్యక్షుడు: హ్యూయాన్‌త్సాంగ్. [2వ china యాత్రికుడు] మొదటివాడు: ఫాహియాన్.

NOTE

→ 650-750 A.D వరకు చాలా ప్రయాణాల ఆధారాలు లేవు.

→ హ్యూయాన్‌త్సాంగ్ తర్వాత ఇత్సింగ్ అనే యాత్రికుడు హర్షుడి కాలంలో వచ్చాడు.

→ China గ్రంథం ప్రకారం అర్జున అనే సేనాపతి అధికారం చేజిక్కించుకున్నాడు.
China నుంచి వాంగ్-హ్యూన్-త్సే అనే సేనాపతి అర్జునుని ఓడించి China కి తీసుకొని వెళ్ళాడు.

1. ఫాహియాన్
2. హ్యూయాన్‌త్సాంగ్
3. వాంగ్-హ్యూన్-త్సే [సేనా...
4. ఇత్సింగ్.

→ యాత్రా ముఖ్యమైన బౌద్ధ సన్యాసు...

→ 700 A.D కాలంలో కనోజ్‌ను యశోవర్మ అనే రాజు పరిపాలించేవాడు.

→ ఇతను రాసిన సంస్కృత నాటకం:
1. రామాభ్యుదయం

→ ఇతని ఆస్థానంలోని కవులు 2.

- **భవభూతి**
  - → ఉత్తరరామచరిత
  - → మాలతీమాధవం
  - → మహావీరచరిత
- **వాక్పతి**
  - → గౌడవహో అనే గ్రంథం [ప్రాకృత భాషలో]

2. దక్కన్ రాజ్యం :

→ బాదామి చాళుక్యులు / వాతాపి చాళుక్యులు.
↓
[ప్రస్తుత పేరు]

→ బాదామి రాజధానిగా [కర్ణాటక].

→ 543–755 A.D.

పులకేశి —

→ రాజ్యస్థాపకుడు

→ అశ్వమేధయాగం చేశాడు.

2వ పులకేశి : —

→ పులకేశి మనవడు.

→ 609–642

→ ఇతని విజయాలు "ఐహోలు" శాసనంలో చెప్పబడినాయి. రవికీర్తి అనే కవి ఈ శాసనాన్ని రాశాడు [జైన గుడిలపై] దేవాలయ.

సమకాలీన రాజ్యాలు —

1. కదంబ రాజ్యం
   → బనవాసి రాజధానిగా కదంబులు పాలించారు.

2. గాంగ

3. మౌర్యులు [కొంకణులు]
   ↓
   Bombay, Goa మధ్య తీర ప్రాంతం.
   → వీరికి మౌర్యులకు సంబంధం లేదు.

   (imp) → వీరి నుంచి ఈ పులకేశి "ఎలిఫెంటా" దీవులను జయించాడు [UNESCO వారసత్వం].
   ↓ బొంబాయి సముద్రంలోని ఒక దీవి. [Bombay నుంచి 12km]

   (imp) → అతడు ఉత్కృష్టమైన 'త్రిమూర్తి' గుహాలయం ఇక్కడ కలదు.

4. ఆంధ్రను జయించాడు.
   - విష్ణుకుండినులు. [ఇందులూరు రాజధాని] ↓ ప.గోదావరి
   - రణదుర్జయులు [పిఠాపురం రాజధాని] ↓ తూ.గోదావరి.

(NOTE) → వారికి బదులుగా కుబ్జ విష్ణువర్ధనుడిని నియమించాడు.

→ హర్షవర్ధనుడిని ఓడించాడు.

Q:— సకలోత్తర పథేశ్వర అని ఐహోలు శాసనం ఎవరిని కీర్తిస్తుంది.

1. 2 వ పులకేశి 2. మొదటి పులకేశి (3) హర్షవర్ధనుడు 4. ప్రభాకరవర్ధన

→ పులకేశి బిరుదులు: [2వ]

1. దక్షిణాపథ పృథ్వీస్వామి.

→ 2 సార్లు పల్లవులపై దండయాత్ర:

మొదటిది: [630 A.D]

→ పుల్లలూరు యుద్ధం → మొదటి మహేంద్రవర్మను ఓడించాడు

రెండవది: [642 A.D]

→ మణిమంగల యుద్ధం → 2 వ పులకేశి, మొదటి నరసింహ వర్మ చేతిలో ఓడింపబడ్డాడు

→ ఈ మొదటి నరసింహవర్మ "వాతాపికొండ" అనే బిరుదును పొందాడు.

→ బాదామి చాళుక్య రాజ్యం 12 ఏళ్ళపాటు పల్లవుల ఆధీనంలోకి వచ్చింది.

మొదటి విక్రమాదిత్యుడు —

→ 2 వ పులకేశి కుమారుడు, పల్లవులనుండి తన రాజ్యాన్ని తిరిగి పొందాడు.

→ పల్లవులపై దాడిచేసి మహేంద్రవర్మ -2, ని చంపాడు
↓
[కంచిపై]

రెండవ విక్రమాదిత్యుడు: —

→ 3 సార్లు కంచిని ధ్వంసం చేశాడు.

రెండవ కీర్తివర్మ —

→ 755 A.D

→ దంతిదుర్గుడు అనే Governor ఇతనిని అంతం చేశాడు.

రాష్ట్రకూటులు —

→ దంతిదుర్గుడు స్థాపించాడు.

→ ఎల్లోరా రాజధానిగా పరిపాలన.

దేవాలయాలు :-

→ బాదామి చాళుక్యులు 4 రకాల ఆలయాలను [illegible] నిర్మించారు.

* జైన ఆలయం
* త్రికూట ఆలయాలు
* రెండు శాలాలయాలు

నిర్మల దేవాలయాలు :-

→ ఐహోలు 70 ఆలయాలు [Town of temple].

1. దుర్గాలయం
2. హుచిమల్లి
3. మేగుటి జైనాలయం [ఐహోల్ శాసనం ఇక్కడ లభించింది].
4. లాడ్‌ఖాన్ ఆలయం.
5. పట్టడకల్
   → ముఖ్యమైన ఆలయం విరూపాక్ష / లోకేశ్వరాలయం [శివుడు].

NOTE → ఇది కంచిలోని కైలాసనాథాలయానికి copy.

→ ఈ ఆలయాన్ని "2వ విక్రమాదిత్యుడు" భార్య "లోకమహాదేవి కోసం" నిర్మించాడు.

ఆంధ్రలో దేవాలయాలు :-

→ ఆలంపూర్‌లో నవబ్రహ్మాలయాలు [MBNR]

→ కర్నూలు → నవనందీశ్వరాలయాలు

30/11/12

శాతవాహనులకు పూర్వపు రాజ్యాలు :—

A. తెలంగాణ రాజ్యాలు :—

1. అస్మక రాజ్యం —

(or)

అస్సక

→ ఆంధ్ర దేశంలో మొట్టమొదటి రాజ్యం.

→ సాహిత్య ఆధారాలు తప్ప. ఏం పౌరాణిక ఆధారాలు.

A. విష్ణు పురాణాలు:—

→ ఇద్దరు ఇక్ష్వాక రాకుమారులు (కోసల) పోదన నుండి పోదనకు రాక.

→ గోదావరి తీరంలో 2 రాజ్యాల స్థాపన.

1. అస్మక : రాజధాని పోతన → భోధన్ (ప్రస్తుతం).
2. మూలక : (ప్రతిష్టానపురము) → ప్రస్తుత పైఠాన్ [మహారాష్ట్రలోని ఔరంగాబాద్ జిల్లా].

} అస్మకుడు, మూలకుడు ఇద్దరు రాకుమారులు.

B. జైన గ్రంథాలు —

→ అస్మక రాజ్యాన్ని వృషభనాథుడు, భరతుల గోమఠేశ్వరుడు పాలించాడు.

[Acc. to జైనమత గ్రంథాలు].

C. → బౌద్ధ గ్రంథాలు: —

1. విమానవత్థు గ్రంథం: —

బుద్ధుని శిష్యుడు 'మహాకాత్యాయనుడు' అస్మక రాజుకు బౌద్ధమతాన్ని బోధించాడు.

2. సుత్తనిపాత: —

పోతనకు చెందిన 'బావరి' అనే బ్రాహ్మణుడు తన 16 మంది శిష్యులను బుద్ధుని కలవడానికి పంపాడు. వీరు సంఘంతో పాటు బౌద్ధమతాన్ని స్వీకరించారు.

→ 'బావరి' ఇక్ష్వాకుల కుల గురువు.

(imp) 3. చుళ్ళ కళింగ జాతకము: —

→ దంతపురాన్ని పాలిస్తున్న కళింగ (ఒరిస్సా) రాజు అస్మకరాజు చేతిలో ఓడిపోయాడు. [రాజధాని దంతపురం]

1. పాణిని :—

→ అష్టాధ్యాయి గ్రంధరచయిత

→ దక్షిణభారతదేశంలో అస్మక రాజ్యం, కళింగ రాజ్యాల ప్రస్తావన ఈ గ్రంథంలో చెప్పబడింది.

→ సుమారు 350 B.C కాలంలో అస్మక రాజ్యాన్ని 'మగధరాజు' జయించాడు.

→ 17వ శతాబ్దంలో 'తారానాథ్' అనే బౌద్ధగురువు [టిబెట్] భారతదేశాన్ని సందర్శించాడు.

→ 'History of Tibet' అనే గ్రంథం రచించెను.

→ ఇందులో మౌర్యచక్రవర్తి బిందుసారుడు రెండు సముద్రాల మధ్య ఉన్న భూభాగాన్ని జయించాడు అని రాయబడింది.

2. సబక రాజ్యం :—

→ కరీంనగర్ జిల్లాలో పెద్దబంకూర్, ధూళికట్ట ప్రాంతంలో నాణెలు లభ్యం.

→ ఈ నాణెలపై 'శివకసుడు' అనే రాజు పాలించాడని తెలుస్తుంది.

→ **ధూళికట్టలో** → గౌతమీపుత్రశాతకర్ణి నాణెలు
→ శాతవాహన కాలం నాటి ఒక విహారం, ఒక స్తూపం
→ నాగముచిలిందుని శిల్పం
} బయల్పడినవి.

→ 50 శాతవాహన కాలంలో 'ధూళికట్ట' ఒక బౌద్ధ చైత్యం.

3. కోటిలింగాల రాజ్యం :—

→ కరీంనగర్

→ ఇక్కడ లభ్యమైన రాగి నాణెలు : మహాతలవర గోబధ అనే రాజు పేర్లు ఉన్నాయి
మహాతలవర సమగోప]

(imp) → శాతవాహనుల నాణెలు కూడా లభ్యం. [శాతవాహనుల తొలి రాజు శ్రీముఖుడి నాణెలు].

[7 రాగి నాణెలు + 1 potin నాణెం లభ్యం]

↳ [మిశ్రమ లోహం]

కోస్తా-ఆంధ్ర రాజ్యాలు —

1. సద రాజ్యం —

→ Guntur జిల్లా.

→ ధాన్యకటకం రాజధాని

└→ దీపాలదిన్నె అని కూడా పిలిచేవారు.

→ 1st c B.C — 1st c A.D.

→ జైన మతస్థులు, మహామేఘవర్మ వంశస్థులు [వారి శాసనాలలో చెప్పబడినాయి].

→ సద వంశానికి సంబంధించిన రాజులు:

1. శ్రీసద

→ ఇతని శాసనం గుంటుపల్లి [ప.గోదావరి] లో కలదు.

→ మహామేఘవాహన, కళింగ మహిషాధిపతి [బిరుదులు]

2. మహాసద —

→ ఇతని శాసనం వెల్పూరు [గుంటూరు జిల్లా] లో లభ్యం.

3. అసకసద
4. శివసద
} వీరి నాణాలు మాత్రమే లభ్యం

5. శివమకసద → నాణాలు, శాసనం మాత్రమే దొరికాయి.

⇒ పులోమావి-II (24 వ రాజు) — సదా రాజ్యాన్ని జయించి రాజధానిని ప్రతిష్ఠానపురం నుంచి ధాన్యకటకానికి మార్చాడు.

2. భట్టిప్రోలు రాజ్యం —

→ Guntur జిల్లా

(imp) → భట్టిప్రోలు స్థూపం: బుద్ధుని అస్థికలపై నిర్మించిన పవిత్ర ఆంధ్ర స్థూపం అని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం.

→ క్రీ.పూ 3 వ శతాబ్దానికి చెందిన

→ భట్టిప్రోలు శాసనం "కుబేరక" అనే రాజు పేరును ప్రస్తావించింది.

> (imp) → మనం చదవగలుగుతున్న భారతదేశంలో తొలి లిపి 'తెలుగు లిపి'.
> 2. భట్టిప్రోలు శాసనం.

3. వడ్డెమాను కొండ: —

→ Guntur జిల్లాలో

→ జైన క్షేత్రం. [జైన నివాసాలు కలవు].

→ ఇక్కడ లభ్యమయిన ప్రాచీన శాసనంలో సోమక; అనే రాజుల నుంచి చెబుతుంది.

రాయలసీమ - రాజ్యాలు : —

(imp) **వీరాపురం** : —

→ కర్నూలు జిల్లా

→ ప్రాచీన సీసపు నాణాలు లభ్యం. వీటిపై 4 పేర్లున్న పాలించిన రాజులు.

1. మహారథి శాత
2. మహారథి శివశాత
3. శివమహాహస్తి
4. శివస్కంద హస్తి.

(imp) → ఈ రాజుల కాలంలో 1st చిన్న చిన్న శివాలయాలు నిర్మించబడ్డాయి. దక్షిణానే మొట్టమొదటి హిందూ దేవాలయాలు. [2nd c A.D].

→ శాతవాహనకాలం నాటి, రోమన్ నాణేలు బయటపడినాయి.

శాతవాహనుల యుగం

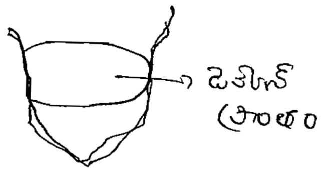
→ 3 ప్రాంతాలను విశాలంగా పాలించిన మొదటి వారు శాతవాహనులు

2. కాకతీయులు [తన్నుడిగులు].

3. కుతుబ్‌షాహీలు [ఇరాన్]

→ తెలంగాణ, మహారాష్ట్ర కూడా వీరి రాజ్యంలో భాగం.

ఆధారాలు: —

1. విదేశీ గ్రంథాలు: —

a. ప్లినీ [Natural History].

→ లాటిన్ సాహిత్యంలో వ్రాయబడింది.

→ 30 కోటలు కలిగిన నగరాలున్నాయి, 1 లక్ష కాల్బలము, 2 వేల అశ్వదళం, వెయ్యి గజదళం, ఇవి ప్లినీ గ్రంథంలో తెలుపబడ్డాయి.

→ కోటలు కలిగిన నగరాలు:

1. ధూళికట్ట
2. కోటిలింగాల
3. ఏలేశ్వరం [నల్లగొండ జిల్లా]
4. వీరాపురం
5. శాతానికోట [కర్నూలు జిల్లా]
6. ధాన్యకటకం
7. నాగార్జునకొండ.

} మట్టి కోటలు.

2. పెరిప్లస్ ఆఫ్ ది ఎరిథ్రియన్ సీ: —

→ శాతవాహనుల కాలంలో జరిగిన రోమన్ వ్యాపారం గూర్చి.

3. Geography: (2nd c A.D)

→ టాలమీ

→ శాతవాహనుల కాలం నాటి నౌకాయానం, రేవు పట్టణాల గూర్చి.

2. స్వదేశీ గ్రంథాలు: —

a. పురాణాలు: —

→ వంశావళిని

b. బౌద్ధ జాతక కథలు

c. జైన గ్రంథాలు

d. ఇతర జాతక గ్రంథాలు.

3. శాసనాలు :—

→ 26 శాసనాలు లభ్యం [ప్రాకృత భాష, బ్రాహ్మి లిపి].

- ప్రశస్తి
- దాన-శాసనాలు.

4. నాణేలు

→ రాగి, సీసం, పోటిన్ లతో తయారైన నాణేలు.

→ రోమన్ సామ్రాజ్యం నుంచి వచ్చిన 'దీనార్' లు as it is గా used.

→ Bilingual inscription

- ప్రాకృతం
- 'తమిళ' భాషలు.

[తెలుగు భాషకు మూలం ఇది అని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం].

- ప్రాకృతం
- తమిళం లో కూడా నాణేలు.

→ నాగార్జునకొండలో టంకశాల బయటపడింది.

5. త్రవ్వకాలు :—

→ పెద్దబంకూరు [కరీంనగర్] ప్రాంతంలో తవ్వకాల్లో 22 మంచినీటి బావులు బయల్పడినవి [ఇది పెద్ద నగరం అని తెలుస్తుంది].

→ వేరు వేరు వృత్తులకు సంబంధించిన, బజారు ప్రాంతం బయల్పడినవి.

[ఇది పెద్దబంకూరు పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన నగరం అని తెలుపుతుంది].

(1/12/12)

వివాదాలు —

1. → శాతవాహనులు B.S.L హనుమంతరావు ప్రకారం ఆర్యులు.

→ R.S శర్మ ప్రకారం బ్రాహ్మణులు.

→ అగస్త్యమహాముని (500 B.C) ఆర్యసంస్కృతిని, దక్షిణాపథంలో ప్రచారం చేసిన 1 వ వ్యక్తి.

(imp)* మొదటి ఆర్యుడు : అగస్త్యుడు.

గ్రంథాలు :—

1. గృహసూత్రం
2. శ్రౌతసూత్రం } యజ్ఞయాగాల సంబంధ.
3. ఆపస్తంభ స్మృతి.

→ ఆంధ్రమను 'గా ప్రఖ్యాతిగాంచాడు.

→ 3వ వ్యక్తి : 'బోధాయనుడు', మహారాష్ట్రలో స్థిరపడి అర్ధసంస్కృతిని ప్రచారం.

* బోధాయన స్మృతి.

తెగ :—

2. వీరు 'యక్ష తెగవారు' అని - సోమదేవుని 'కథాసరిత్సాగరం' లో పేర్కొనబడింది
↳ [11th C.A.D, కాశ్మీర్]

→ 'కల్పప్రదీప' అనే జైన గ్రంథం — జినప్రభసూరి, శాతవాహనులు — నాగజాతి.

> → అశోకుడిని బౌద్ధమతంలోకి మార్చిన 8 సం॥ల బాలుడు —
> సియుకి ప్రకారం — ఉపగుప్తుడు
> మహావంశం ప్రకారం — నిగ్రోధ
> (శ్రీలంక బౌద్ధ గ్రంథం)

కులం :—

→ నాసిక్ శాసనం ద్వారా — బ్రాహ్మణులు అని తెలుస్తుంది.

[ఇందులో గౌతమీపుత్ర శాతకర్ణి 'ఏకబ్రాహ్మణ' అని పేర్కొనబడింది. ఇతని తల్లి బ్రాహ్మణి].

→ పురాణాల ప్రకారం వృషల (కులహీనులు).

→ జైన గ్రంథాల ప్రకారం — మిశ్రమకులం

[నాగుడు తండ్రి + బ్రాహ్మణ తల్లి].

జన్మస్థలం —

→ ఆంధ్రులని వాదిస్తున్న వారు :—

1. R.G. భండార్కర్
2. V.A స్మిత్ [భారతదేశ చరిత్రకారుడు, [illegible]]
3. G.V Rao
4. ర్యాప్సన్ (ర్యాప్సన్).

→ భారతదేశానికి రాజుండా, Indian History రాసిన వ్యక్తి '6' volume లుగా రాసినవాడు . J.S మిల్.

→ ఏ వాటికి ఆధారం పురాణాలు. కారణం పురాణాలుగా శాతవాహన అనే పదం కనిపించదు. కాని 'ఆంధ్రభృత్యులు' అని వుంది.

* → కర్నాటకని వాదించినవారు :—

1. V.N. సుక్తాంకర్.

→ కర్నాటకలోని బళ్ళారి ప్రాంతం వారి జన్మస్థలం, ఆధారం: బళ్ళారి కి శాతవాహనిహార అనేపేరు గా సామతరణం.

→ ఆంధ్రులు వేరు ఆంధ్రభృత్యులు వేరు అని చెప్పాడు.

(Imp) → ఆంధ్రులు కాదు ఆంధ్రభృత్యులని అని చెప్పినవారు.

మహారాష్ట్ర :—

→ వాసుదేవ విష్ణు మిరాశి
→ విదర్భ జన్మస్థలం.

→ P.T శ్రీనివాస అయ్యంగార్
→ Dr. భండార్కర్.
→ K. Gopalachari
} నాసిక్ జన్మస్థలం అని పేర్కొంటున్నారు.

→ Actual గా ఆంధ్రులు: వీరు రాష్ట్రస్థాపన నాసిక్ లోనే ప్రారంభం.

రాజధానులు —

(Imp) **a. కొండాపూర్ —**

→ వరంగల్ జిల్లా

→ జైన గ్రంథాల ప్రకారం శాతవాహనుల మూలపురుషుడు శాతవాహనుడు ఇక్కడి నుంచే పరిపాలించాడు.

→ జైన బసది నిర్మించాడు

→ దీనికి బలం చేకూరుస్తూ 'శాతవాహనుడు' అనే నాణెం ఇక్కడ లభ్యం.

b. ప్రతిష్టానపురం :—
→ గోదావరి తీరం

c. ధాన్యకటకం
→ present అమరావతి

d. శ్రీకాకుళం
→ Krishna జిల్లాలోని చిన్న గ్రామం. (ఘంటసాల మండలం).

→ మధ్యయుగ కాలంలో "మహావిష్ణు ఆలయం"ను శ్రీకృష్ణదేవరాయలు సందర్శించాడు.

(శాసనం చెబుతుంది) — (శ్రీకాకుళం.

(e) శాతవాహనుల కాలం :—

[ప్రస్తుతం దీన్ని follow అవుతున్నారు]

→ మత్స్య పురాణం ఆధారంగా 225 B.C – 225 A.D — 30 మంది రాజులు పరిపాలించారు

→ వాయు పురాణం ఆధారంగా 28 BC – 225 A.D — 17 మంది రాజులు.

1. → శ్రీముఖ :— (సిముఖ) :

→ పురాణాలలో ఇతని పేర్లు :

మత్స్య పురాణం : సిసుక

వాయు పురాణం : సింధుక

విష్ణు పురాణం : బలిపుచ్ఛక

(imp) → ఇతని యొక్క 8 నాణెలు కోటిలింగాలలో లభ్యమయ్యాయి.

→ జైన గ్రంథాల ప్రకారం ఒక ప్రజాపీడకునిగా ఇతను చనిపోయాడు.

2. కృష్ణ (కన్హ) :—

→ శ్రీముఖుడి సోదరుడు.

→ ఇతని నాణెలు 'నాసిక్' (మహారాష్ట్ర) లో లభ్యం.

→ నాసిక్ శాసనంలో లభ్యమైన ఒక శాసనం ప్రకారం "మహామాత్ర" ఒక బౌద్ధసన్యాసుల్ని నియమించాడు. [కన్హ యొక్క మంత్రి].

3. మొదటి శాతకర్ణి :—

→ పురాణాల ప్రకారం కృష్ణుడి కుమారుడు.

→ శాసనాల ప్రకారం శ్రీముఖుడి కుమారుడు.

→ నానాఘాట్ శాసనం (ప్రశస్తి)

→ ఇతని భార్య నాగానిక వేసింది.

→ దీని ప్రకారం జయించిన ప్రాంతాలు :

1. విదర్భ
2. మాళ్వా } m.p
3. అనూప

బిరుదులు

1. దక్షిణ పథాపతి
2. అప్రతిహత చక్ర.

* 2 అశ్వమేధ యాగాలు, 1 రాజసూయ యాగం, 20 ఇతర యాగాలు.

Imp
→ అశ్వమేధయాగం చేస్తున్న నాణెం 'పూనా' వద్ద లభ్యం.

→ బ్రాహ్మణులకు దానం చేయడం:

→ వేలాది గోవులు, అశ్వాలు, ఏనుగులు ఇచ్చాడు.

→ 13 గ్రామాలను దానంగా ఇచ్చాడు.

Imp [India లో మొదటిసారిగా భూదానం చేసిన రాజు].

↓ శాల.
అయితే ప్రాకృతంలో ఇది గ్రామాలుగా వంటాయం.

→ నానాఘాట్‌లోని ఒక బౌద్ధ గుహాలయంలో 6 శిల్పాలు లభించాయి.

1. శాతకర్ణి
2. శ్రీముఖుడు
3. భార్య నాగానిక
4. నాగానిక తండ్రి [మహారథి త్రణకైరో].
5. వేదశ్రీ
6. శతశ్రీ

4. పూర్ణోత్సంగ —

→ ఖారవేలుడు ఇతనిని ఓడించాడు.

6. రెండవ శాతకర్ణి —

→ సాంచి శాసనం ప్రకారం – 'విదిశ'ను జయించాడు (శుంగుల నుండి].

→ ఖారవేలుడి ఆయాల కళింగను జయించాడని తెలుపుతుంది.

13. కుంతల శాతకర్ణి —

→ ఇతని ఆస్థానంలో గల కవులు:

1. గుణాఢ్యుడు

→ బృహత్కథ అనే గ్రంథ రచయిత.

→ 'పైశాచి' ప్రాకృతంలో రాయబడింది.

2. శర్వవర్మ —

→ సంస్కృత కవి.

→ 'కాతంత్ర వ్యాకరణము' అనే గ్రంథం రాశాడు.

*

ప్రాకృతం మాండలికాలు
1. మగధి (అశోకుని శాసనాలు)
2. అర్థమగధి (జైన గ్రంథాలు)
3. మహారాష్ట్రీ ప్రాకృతం [శాతవాహన శాసనాలు] (2) (or)
4. పైశాచి ప్రాకృతం (✓) (1)

(03/11/12) గుణాఢ్యుడు, శర్వవర్మకు మధ్య వివాదం ఫలితంగా 'కథాసరిత్సాగరం' అనే గ్రంథంలో రాయబడింది.

→ హ్యూయన్‌త్సాంగ్ ఒక ఆంధ్రరాజు కోరిక మేరకు సులభ వ్యాకరణ గ్రంథం సంస్కృతంలో రాయబడింది అని చెప్తున్నాడు.

(imp) → 10–11th C A.D కాలంలో సంస్కృత గ్రంథాలు: ఉ. భారతదేశంలో బృహత్కథ ఆధారంగా

1. హరిసేనుడు — బృహత్కథాకోశము
2. క్షేమేంద్ర — బృహత్కథామంజరి
3. సోమదేవుడు — కథాసరిత్సాగరము.

} 11th C A.D లో కాశ్మీరులు.

కథాసరిత్సాగరం: —

→ భారత సంస్కృతి ఆగ్నేయాసియా దేశాలకు ఎలా విస్తరించిందో చెప్పబడింది.

→ కౌండిన్య అనే బ్రాహ్మణుడు, కాంబోడియా రాకుమార్తెను వివాహం చేసుకుని రాజయ్యాడు.

→ వాత్స్యాయనుడు కామసూత్రలో, కుంతలశాతకర్ణి శృంగారక్రీడలో తన భార్య మలయవతిని చంపాడని పేర్కొనబడింది.

ప్రపంచంలో పెద్ద హిందూ దేవాలయం (12th c). అంగ్కోర్‌వాట్ → సూర్యవర్మ — II నిర్మించాడు. కాంబోడియా దేశం.

UNESCO చే గుర్తింపు.

ప్రపంచంలో అతిపెద్ద బౌద్ధస్థూపం — బోరోబుదూర్ స్థూపం (ఇండోనేషియా)

15. మొదటి పులోమావి —

→ **పురాణాలు**

→ పాటలీపుత్రంపై దండెత్తి సుశర్మను చంపాడు.

→ పాట్నాలో కుమ్రహార్ లో శాతవాహనుల నాణేలు లభ్యం.

└→ తవ్వకాల్లో యజ్ఞశ్రీకాలం నాటి భవన శిథిలాలు బయల్పడినవి.

17. హాలుడు —

→ 5 సం॥లు పరిపాలన [పురాణాల ప్రకారం].

→ కవిరాజు
→ కవివత్సల } బిరుదులు కలవు.

→ ప్రాకృతంలో 'గాథాసప్తశతి' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

→ ఇది 700 శృంగార పద్యాలతో కూడినది.

→ 'లీలావతి' అనే ప్రాకృత గ్రంథం

→ కుతూహలుడు రాశాడు. ఇతను కూడా హాలుడే అనే నమ్మకం.

→ సప్తగోదావరి ప్రాంతంలో శ్రీలంక రాకుమారిని వివాహ-మాడాడు అని చెబుతుంది

→ సప్తగోదావరి ప్రస్తుతం ద్రాక్షారామం కావచ్చు.

→ కామసూత్రలో
→ రాజశేఖరుడు "కావ్యమీమాంస" అనే గ్రంథం } హాలుడు గురించి ప్రస్తావన ఉంది.

→ కామసూత్రలో చతుష్షష్టి కళలు (64) గురించి తెలుపబడింది.

→ జయమంగళ 'కామసూత్ర'పై వ్యాఖ్యానాలు రాశాడు.

23. గౌతమిపుత్ర శాతకర్ణి —

→ తల్లి పేరు గౌతమి బాలశ్రీ.

→ తల్లిపేరును తీసుకొని సాంప్రదాయం — మాతృ సంజ్ఞ (metronymics).

└→ గౌతమిపుత్ర శాతకర్ణి ప్రారంభించాడు. (మొదటి రాజు)

→ నాసిక్‌లో (4) శాసనాలు లభ్యం

③ దాన-శాసనాలు ① ప్రశస్తి .

→ బల్లి G.B + పులోమావి – II
యానాలకు .
బౌద్ధులకు దానాలు ఇస్తున్నారు .

ప్రశస్తి :—

→ బల్లి G.B వేసింది .

→ ఆమె మనవడు (19) పులోమావి 19 వ రాజ్య సం॥లో వేసి G.P.S గురించి వేసింది ② .

→ జయించిన రాజ్యాలు :—

1. విదర్భ (మహారాష్ట్ర)
2. ఋషిక (కృష్ణానది పరివాహక ప్రాంతం)
3. మూలక (మహారాష్ట్రలోని గోదావరి ప్రాంతం)
4. ఆకర (మాళ్వా (m.p)]
5. అపరాంత (కొంకణి ప్రాంతం) .
6. కుకుర (రాజస్థాన్)
7. విజయంతి (కర్ణాటకలోని బనవాసి)
8. అస్సక (బోధన్, నిజామాబాద్)
9. సేతగిరి (నాగార్జునకొండ) .
10. సింఘన (శ్రీశైలం) .

బిరుదులు :—

1. ఏకబ్రాహ్మణ
2. క్షత్రియదర్ప మాన మర్ధన
3. ద్విజకుల వర్ధన
4. వినివర్తిత చాతుర్వర్ణ సంకర (వేరు వేరు వర్ణాల మధ్య సంకరాన్ని ఆపినవాడు
5. రాజరాజ
6. రామకేశవ
7. త్రిసముద్రతోయ పీత వాహన (మూడు సముద్రాల అధిపతి)
8. ఆగమనిలయ

9. శకయవనపహ్లవ నిషూదన

10. క్షహరాటవంశ నిరవశేషకార .

[G.P.S పరిపాలనకాలంలో క్షహరాటవంశ రాజు నహపాణ]

→ నాసిక్‌లోని 'జోగల్‌తంబి' ప్రాంతంలో 10,000 పైగా వెండినాణాలు లభ్యమయ్యాయి. వాటిపై 'నహపాణుడి' పేరు, దాని మీద G.S.P పేరు తిరిగి ముద్రించడం జరిగింది.

→ G.P.S 'బెనకటకం' అనే నగరాన్ని నిర్మించాడు.

04/12/12

24. వాసిష్ఠీపుత్ర పులోమావి —

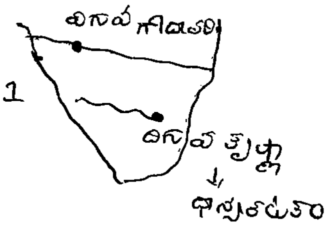
(రెండవ పులోమావి).

→ బిరుదులు :
  → నవనగరస్వామి
  → రు

→ రుద్రదమనుడి చేతిలో ఓడిపోయాడు.

→ తన రాజ్యాన్ని జయించు రాజధానిని ప్రతిష్ఠానపురం నుండి ధాన్యకటకానికి మార్చాడు.

→ ఇతనివి 8 శాసనాలు లభ్యం. నాసిక్‌లో 4, కార్లేలో 2, అమరావతిలో 1, ధరణికోట 1.

25. వాసిష్ఠీపుత్ర శివశ్రీ శాతకర్ణి —

→ కన్హేరి (మహారాష్ట్ర) శాసనం ప్రకారం ఇతను రుద్రదమనకను వివాహం చేసుకున్నాడు.

→ జునాఘడ్ శాసనంలో శివశ్రీని 'దక్షిణాపథపతి' గా పిలుస్తున్నారు.

27. యజ్ఞశ్రీ శాతకర్ణి —

→ G.P.Y.S.S.K.

→ శాసనాలు :
1. నాసిక్
2. కన్హేరి
3. చినగంజాం (ప్రకాశం)

→ ఓడ బొమ్మ కలిగిన potin నాణాలు గుంటూరు జిల్లా చేబ్రోలులో దొరికాయి.

(Imp) → బాణుడు హాలుని 'త్రిసముద్రాధిపతి' గా హర్షచరితలో పిలిచాడు.

→ నాగార్జునకొండలో "మహాచైత్య విహారము" ను నిర్మించాడు.

↳ దీని గురించి పాహియాన్ 5 అంతస్తుల భవనం గా, 1500 గదులు గా చెప్పాడు.

→ లామాతారనాథ్:

→ మహాచైత్యవిహారమునకు ఆచార్యనాగార్జునుడు ప్రాకారాలు నిర్మించాడు.

(Imp) **ఆచార్యనాగార్జునుడు**: —

→ రెండవ తథాగతుడు గా పిలుస్తారు. [మొదటి బుద్ధుడు]

→ ఇండియన్ ఐన్‌స్టీన్.

→ మహాయానంలో 2 శాఖలు ప్రారంభించాడు.

- మాధ్యమిక వాదం
- శూన్యవాదం.

→ 24 గ్రంథాలను రాసాడని తారానాథ్ చెబుతున్నాడు [సంస్కృతంలో రచించాడు].

1. మాధ్యమిక కారిక / మూలమాధ్యమిక సూత్ర. [NOTE: మహాయాన గ్రంథాలన్నీ సంస్కృతంలో]
2. శూన్యసప్తతి
3. ప్రజ్ఞాపారమిత
4. ఆరోగ్యమంజరి [medicine].
5. రసరత్నాకరము
6. రత్నావళి రాజపరికథ. [సంక్షేమ రాజ్యం గురించి].
7. (Imp) సుహృల్లేఖ

(Imp) → భారతదేశంలో ప్రతి విద్యార్థి సుహృల్లేఖను కంఠస్థం చేస్తున్నారు గా ఇత్సింగ్ చెబుతున్నాడు.

జన్మస్థలం :—

→ రాజతరంగిణి గ్రంథంలో ఇతను కనిష్కుడి ఆస్థానంలో వున్నాడని తెలుస్తుంది.

→ హ్యూయాన్‌త్సాంగ్ : విదర్భలోని ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించాడని.

→ లంకావతారసూత్ర అనే గ్రంథంలో : దక్షిణాదిన "వేదలి" అనే ప్రాంతంలో
↓
[బౌద్ధ గ్రంథం : మైత్రేయనాథుడు] ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించాడు.

→ కథాసరిత్సాగరం & హరనాథ్ } శాతవాహనుల కాలం నాటి వాడు అని చెబుతున్నారు.

→ కథాసరిత్సాగరం ప్రకారం ఒక శాతవాహన యువరాజు నాగార్జునుడిని హత్య చేశాడు.

→ ఇతని తరువాత ఇతని శిష్యుడు ఆర్యదేవుడు అధిపతి అయ్యాడు.

ఇతని గ్రంథాలు :—

1. మాధ్యమిక [illegible]
2. చిత్తవిశుద్ధి ప్రకరణ
3. చతుశ్శతక శాస్త్రకారిక.

→ కథాసరిత్సాగరం ప్రకారం ఆర్యదేవుడిని కూడా ఒక శాతవాహన యువరాజు చంపాడు.

28. విజయ శాతకర్ణి :—

→ ఇతని శాసనం నాగార్జునకొండలో లభ్యమయింది.

29. చంద్రశ్రీ శాతకర్ణి :—

→ ఇతని శాసనం కొడవలి [Guntur జిల్లా] లో లభ్యం.

పులోమావి – III :—

→ చివరివాడు.

→ ఇతని శాసనం మ్యాకదోని ప్రాంతంలో లభ్యం. [బళ్ళారి జిల్లా]
↳ బళ్ళారి ప్రాంతం.

→ శాతవాహన రాజ్యానికి మహా సేనాపతి స్కందనాగుడు Governor గా నియమించబడ్డాడు.

→ యుగ పురాణం ప్రకారం: త్రైవర్ణికులు ఇలాంటి అంతమంది ఉంటారు.
↓
[ఇక్ష్వాకులు]

→ ఈ రాజ్యం అంతమయిన తర్వాత అనేక స్వతంత్ర రాజ్యాలు ఏర్పడ్డాయి.

1. ఇక్ష్వాకులు —

→ విజయపురిని పాలించారు. [నాగార్జునకొండ].

2. పుగియరాజ్యం:

→ ఒంగోలు ప్రాంతం

3. హిరణ్యరాష్ట్ర:

→ కర్నూలు, కడప ప్రాంతం

4. అభీర రాజ్యం:

→ నాసిక్ రాజధాని

5. కురరాజ్యం:

→ కొల్హాపూర్ [మహారాష్ట్ర]

6. చుటు రాజ్యం:

→ బనవాసి రాజధానిగా [కర్ణాటక]

శాతవాహనకాలంనాటి - పరిపాలనా విధానం: —

→ R.S Sharma అభిప్రాయం: —

⇒ మౌర్యులకు Governor/సామంతులుగా పనిచేసి తరువాత వారు స్వతంత్రాన్ని ప్రకటించుకున్నారు.

→ అలాగా వీరు మౌర్యుల పరిపాలన విధానాన్ని కొనసాగించారు.

→ శాతవాహన రాజ్యం
- రాజవిషయము
- సామంతరాజ్యాలు.

సామంత రాజుల బిరుదులు: —

1. రాజా
2. మహాభోజ
3. మహారథి

ముఖ్యమైన అధికారులు —

పెరంటీక — కోశాధికారి

మహానాయక — మహాదళపతి.

రజుక — న్యాయమూర్తి

రజ్జుగాహక — భూమి సర్వే చేసే అధికారి

ప్రతీహార — ద్వారపాలకుడు.

మహాతలవర — రాజ అంగరక్షకుడు.

రాజవైద్య — ఆస్థాన వైద్యుడు.

ఉపరక్షిత — గూఢాచారి.

పట్టికపాల — దానశాసనాలు రాసే అధికారి.

దానశాసనాలలో తెలిపించే పదాలు: —

→ సర్వకార భారయియుక్త

ప్రధాన పన్నులు:

→ రాజభాగము / దేయమేయ
↓
భూమిశిస్తు.

→ కరుకార [వృత్తిపన్ను].

పరిపాలనా విభాగాలు —

→ ఆహారాలుగా [రాష్ట్రాలు] విభజించారు.

→ 1. శాతవాహన ఆహారము [బళ్ళారి ప్రాంతం]

2. గోవర్ధన ఆహారము [నాసిక్].

3. మామలాహారము [మహారాష్ట్రలోని పూనా ప్రాంతం]

4. సోపారకాహారము [మహారాష్ట్రలోనిది].

5. కపూరచారకాహారము [గుజరాత్ ప్రాంతం].

→ Governor లుగా వ్యక్తులు:

1. అమాత్య / మహామాత్ర [ప్రస్తుతం IAS లాగా]

2. మహాసేనాపతి

→ గ్రామాలు :—

→ గ్రామాధికారులు — గ్రామణి, నాయక, గౌల్మిక → [గుల్మము commander] ↓ రెజిమెంట్.

(imp) → ప్రతి పట్టణంలో 'నిగమసభ'లు పాలనలో ఉండేవి.
↓ వ్యాపార సంఘాలు. [శ్రేణి / నిగమ / పూగ / సార్థవాహ]
↳ దూరప్రాంతాలకు వెళ్ళి వ్యాపారం చేసేవారు

05/12/12

సామాజిక – ఆర్థిక పరిస్థితులు :—

→ మిశ్రమ సమాజం [ఆర్య + ద్రావిడ సంస్కృతి].

సామాజిక వర్గీకరణ :

→ వర్ణ వ్యవస్థ కలదు [చతుర్వర్ణ వ్యవస్థ].

4. బ్రాహ్మణులు → నీచ వృత్తులను చేపట్టారు. బౌద్ధ - [జాతక కథల ప్రకారం].

→ అస్పృశ్యత కనిపించడం లేదు.

→ నీచ జాతులు [కులాలు] ఉన్నట్లుగా చెప్పబడింది.
| వివరాలు
↓ గాథాసప్తశతి ↓ కామసూత్ర.

(imp) **కులాలు** :—

గాంధిక – సుగంధ ద్రవ్యాలు తయారుచేసేవారు.

తెలిక – నూనెలను తయారుచేసేవారు

కులల (కులాలిక) – కుండల తయారీ

కమర – కమ్మరి పనిచేసేవారు [black smith]

సువర్ణకార – కంసాలి

మాలకార – పూలు అమ్మేవారు.

వడ్డుకార (or) వస్తుకార – వడరి వారు.

→ దస్సుత — చేపలు పట్టేవారు

వార్ధకి — వడ్రంగి

నపిత — మంగలి.

రజక — చాకలి.

సౌంధిక — కల్లుగీసేవారు.

కుశీలవ — Actors.

కోలిక — బట్టలు నేసేవారు.

మహిళల పరిస్థితి :—

→ గౌరవప్రదం.

→ మహిళలు శాసనాలు వేయడం.

Q: శాతవాహనుల యొక్క సామాజిక చరిత్రను తెలుసుకొనుటకు ఉపయోగ పడుతున్న ఆధారాలు

1. బౌద్ధ జాతక కథలు 2. గాథాసప్తశతి 3. కామసూత్రాలు (4). పైవన్నీ.

Q: ఈ క్రింది వాటిలో శాతవాహనులకు సంబంధించి సరియైనది.

1. మహిళలు గౌరవింపబడ్డారు. 2. మాతృస్వామిక వ్యవస్థ

3. కులవివక్షత (4) నేటి సామాజిక ఆచారాలు ఈ సమాజంలో కనిపిస్తాయి.

ఆచారాలు :—

→ బహుభార్యాత్వం

→ బాల్యవివాహాలు

→ సతి

→ వితంతు వివాహాలపై నిషేధం

→ పునర్వివాహం చేసుకున్న వితంతువులు — 'పునర్భూ'. [అత్యంత తక్కువ స్థాయిని ఈ విధంగా ఇచ్చారు].

→ 'వత్స' సాంప్రదాయ ప్రకారం

→ వివాహితైన వధువు అత్తగారి గృహంలో గడపాలి.

→ 50% గణికలు [వేశ్యలు] - [స్వేచ్ఛ ఎక్కువగా కలిగిన స్త్రీలు]

50% కుటుంబ స్త్రీలు.

ఆర్థిక వ్యవస్థలు:

వ్యవసాయం:—

→ గాథాసప్తశతి ప్రకారం పంటలు:

→ వరి [శాలి/శ్యామక]
తెలగలి [యవా]

→ జొన్నలు

→ నువ్వులు

→ కొబ్బరి

→ మామిడి

→ cotton

→ తమలపాకులు

→ చెరకు [బెల్లం తయారీకై].

నీటిపారుదల సౌకర్యాలు:—

→ పానియగాహిరత – Irrigation అధికారి.

1. తటాక [చెరువులు]

2. ఉదపాన [బావులు]

3. రహట్టగడియ [నీటిని బావి నుండి తోడే సాధనం].

→ రెండు రకాల రైతు వర్గాలు

- హాలికుడు
  → సన్నకారు/చిన్నకారు రైతులు
- గహపతి/సంపన్న
  → పెట్టుబడిదారుడు.

→ మనుస్మృతి ప్రకారం:—
నకిలీ విత్తనాలు అమ్మినవారికి అంగఛేదన శిక్ష వుండేదని చెప్పబడింది

పరిశ్రమలు:—

→ 18 రకాల పరిశ్రమలు ప్రస్తావించబడ్డాయి.

1. చేనేత వస్త్రాలు
2. oil Industry
3. కుండల పరిశ్రమ
4. వడ్రంగి
5. లోహపరిశ్రమలు.

→ 18 పరిశ్రమలకు శ్రేణులున్నాయి [కులాలు].

Eg: ఓదయాంత్రిక శ్రేణి – గానుగ చక్రముతో నూనెలను తయారు చేసేవారు.

(Imp) → శ్రేణుల గురించి నాసిక్ శాసనంలో 'వృషభదత్త' అను బ్రాహ్మణుడు 2,000 కర్షాపణాలు (వెండి నాణాలు) కొలిక శ్రేణికి deposite గా ఇస్తున్నాడు అని తెలుపుతుంది. [12% వడ్డీ].

→ ఆ వడ్డీకి సరిపడ వస్త్రాలను బ్రాహ్మణులకు, శ్రమణులకు దానం ఇవ్వాలి.

↓ [బౌద్ధులు, జైనులు] etc.

(బ్రాహ్మణులను వ్యతిరేకించేవారు.

→ పరివ్రాజకులు అని కూడా అంటారు.

→ వృషభదత్తుడి రెండో నాసిక్ శాసనంలో 7000 నివర్తన భూమిని కొన్నాడని తెలుపుతుంది, ఆ బ్రాహ్మణులకు దానంగా ఇచ్చాడని తెలుపుతుంది.

[నివర్తన → భూమికి unit]

వ్యాపార వాణిజ్యాలు :—

→ ప్రధానంగా రోమన్ సామ్రాజ్యంతో.

→ post mouryan period లోని సమాచారం [శాతవాహనులు].

రేవు పట్టణాలు

1. టాలెమి – Geography
2. పెరిప్లస్ ఆఫ్ ది ఎరిత్రియన్ సీ

} గ్రంథాల ప్రకారం

1. ఘంటశాల [Krishna]
2. మచిలీపట్నం [Krishna]
3. మోటుపల్లి [prakasham]
4. గోపాలపట్నం [విశాఖ జిల్లా]

} తూర్పు తీరంలో గలవి.

5. భరుకచ్ఛము [గుజరాత్]
6. కళ్యాణ్ [మహారాష్ట్ర]
7. సోపార [మహారాష్ట్ర]

} పశ్చిమ తీరంలో

రోమన్ నాణాలు బయల్పడిన ప్రదేశాలు: —

1. Nalgonda
   a. ఏలేశ్వరం
   b. ఆకినపల్లి (1531 నాణాలు).
2. కరీంనగర్
   a. పెద్దబంకూరు
   b. కోటిలింగాల
3. కర్నూలు
   a. నంద్యాల
   b. వీరాపురం
4. శ్రీకాకుళం
   a. దువ్వూరు
   b. క్రొత్తపాడు
5. విశాఖ
   a. బావికొండ
   b. తోట్లకొండ
6. గుంటూరు.
   a. వినుకొండ
   b. నాగార్జునకొండ [Gold chain + locket గా నాణెం].

→ రోమన్ బంగారు నాణాలను - దీనార్లు అంటారు.

రోమన్ స్థావరాలు: —

1. ధాన్యకటకం
2. నాగార్జునకొండ.

మత వ్యవస్థ: —

1. వైదిక: —

→ రాజుల మతము.

2. శైవము: —

→ గాథాసప్తశతి శివ ప్రార్థనతో ప్రారంభమవుతుంది. అనగా ఇక్కడ శైవమతం వుంది.

(Imp) → గుడిమల్లం [చిత్తూరు జిల్లా]లో శాతవాహనకాలం నాటి విశేషమైన శివలింగం బయల్పడినది. [భారతదేశంలోనే తొలి శివలింగం].

(Imp) → అమరావతిలో వినాయకుని శిల్పం [A.P లో మొదటిది] లభ్యం.

3. భాగవత మతము: —

→ post mouryan period.

→ నానాఘాట్ శాసనం:
→ ఇంద్రుని ప్రార్థనతో ప్రారంభమవుతుంది.
→ వాసుదేవ, సంకర్షణ అను పేర్లు కనిపిస్తున్నాయి.

→ గాథసప్తశతిలో కృష్ణుడి శృంగార లీలలు చెప్పబడినాయి [తొలి గ్రంథం కృష్ణుడిని శృంగార పురుషుడిగా].

(Imp) 4. జైన - బౌద్ధ మతాలు: —

జైనం: —

→ జైనమతం శాతవాహనుల కాలం ప్రారంభం నుండి వుంది.

→ కల్పప్రదీప్ అనే గ్రంథం × (శాతకర్ణి యొక్క) 52 మంది మంత్రులు 52 బసదులు నిర్మించారని చెబుతుంది [జినప్రభసూరి] రాశాడు.

→ శాతవాహనుల కాలంలో బలమైన జైన శాఖ దిగంబర మతం.

జైనులు
- → 1) అణువ్రతులు [సంసార జీవితం గడిపేవారు]
- → 2) మహావ్రతులు [సన్యాసాన్ని తీసుకునే మునులు].

→ కొండకుందాచార్యుడు 1st B.C – 1st C.A.D. ఇతని పేరు పద్మనంది.

కొండకుందా గ్రామంలో జన్మించాడు [అనంతపూర్‌లోని కొనకొండ్ల గ్రామం].

→ **దిగంబర జైనుడు** ఇతను 2 శాఖలను ప్రారంభించాడు.

1. బలాత్కారశాఖగణం
2. వక్రగచ్ఛము / సరస్వతీగచ్ఛము.

(imp) → 84 గ్రంథాలను ప్రాకృతంలో రాశాడు.

1. సమయసారము
2. ప్రవచనసారము
3. పంచాస్తికాయసారము

} సారత్రయము.

4. దశభక్తి
5. మూలాచార

→ **ఇతని శిష్యులు**

1. ఇంద్రనంది [శృతావతారము అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు].
↓
ఇందులో ఆనా సమయంలో కొండకుందాచార్యులు నివసిస్తున్నారని చెప్పబడింది.

2. సింహనంది :
పెనుగొండలో వక్రగచ్ఛాశ్రమాన్ని స్థాపించాడు
↓
[కడప జిల్లా]

3. సామంతభద్ర :
→ రాయలసీమలో జైనమత ప్రచారం.

→ **ప్రముఖ జైన కేంద్రాలు**

1. వడ్డెమాను కొండ [Guntur D]
2. గుంటుపల్లి [ప.గో]
↓
మొదట జైనక్షేత్రంగా ఉండి తరువాత బౌద్ధక్షేత్రంగా

3. కొలనుపాక [నల్లగొండ]

→ A.P లో అత్యంత గొప్ప జైనక్షేత్రం.

4. కొనకొండ్ల [అనంతపూర్ జిల్లా]

5. పేరూరు [కడప], సిద్ధవటం, దానవులపాడు
↓
[సల్లేఖన కేంద్రానికి ప్రసిద్ధం]

(imp) **బౌద్ధమతం:—**

→ 300 B.C — 300 A.D మధ్యలో A.P లో బౌద్ధ మత స్వర్ణయుగం [ప్రజాదరణలో]

→ ప్రధానంగా శాతవాహన, ఇక్ష్వాకుల కాలం.

→ 300 A.D — 600 A.D క్రమంగా క్షీణించింది.

→ 600 A.D తరువాత అంతర్ధానం అయిపోయింది.

→ హ్యూయాన్‌త్సాంగ్ [I.A.D] లో 18 శాఖలున్నట్లు సమాచారం ఇస్తున్నాడు.

ఈ 18 శాఖలలో 9 శాఖలు A.P లో చాలా బలంగా వున్నాయి.

1. మహాసాంఘికులు
→ అమరావతి, శాలిహుండం (శ్రీకాకుళం)

2. చైత్యకులు
→ అమరావతి [ప్రధాన కేంద్రం]
→ అమరావతి స్థూపం వీరిది.
→ పూజ, దాన ప్రాధాన్య concept ని తెచ్చారు.

(imp) 3. సిద్ధార్థిక
→ గుడివాడ, ఘంటసాల

4. బహుశ్రుతీయ
→ నాగార్జునకొండ.

5. రాజగిరిక
→ అమరావతి, అల్లూరు [krishna]

6. ఉత్తరశైల
→ బావికొండ, తొట్లకొండ, జగ్గయ్యపేట.

7. పూర్వశైల
→ అమరావతి [అమరావతిని పూర్వశైలమని పిలవడం కూడా వుంది]

8. అపరశైల
→ నాగార్జునకొండ

NOTE : శైల శాఖలు A.P లో ఉద్భవించినవి.

9. మహాశాసక
→ నాగార్జునకొండ [హీనయానానికి చెందిన పవిత్ర శాఖ].
యోగాచార మహాయానం.

NOTE → ఆం A.P లో బలమైన బౌద్ధ శాఖ మహాయానం.

→ మహావంశం గ్రంథం ప్రకారం ఆంధ్రప్రాంతం బౌద్ధానికి ప్రధాన కేంద్రం. దుష్టగామిని అను శ్రీలంకరాజు శ్రీలంకలో "స్వర్ణమాలిక" స్థూపాన్ని నిర్మించిన నాటి ప్రారంభోత్సవానికి 80,000 మంది బౌద్ధసన్యాసులు పల్లవబొగ్గ నుంచి హాజరయ్యారు. ఇది అప్పటి కాలంనాటి సంఘటన

బౌద్ధ క్షేత్రాలు

1. ఫణిగిరి [NLG]
2. గాజులబండ
3. నందికొండ

} Nalgonda

4. నేలకొండపల్లి [బుద్ధుని యొక్క కాంస్య విగ్రహం, పాలరాయి స్థూపం బయల్పడినవి].
5. ధూళికట్ట [కరీంనగర్].
6. కొండాపూర్ [మెదక్]
7. జీలకర్రగూడెం [ప.గో].
↳ 12 స్థూపాలు బయల్పడినవి.

వాస్తు-శిల్పకళలు :—

→ శాతవాహనులు "అమరావతి శిల్పకళా శైలి"ని ప్రవేశపెట్టారు.

→ బౌద్ధ నిర్మాణాలు ఎక్కువగా చెక్కబడ్డాయి కారణం అప్పటికి హిందూ ఆలయాల నిర్మాణం, జైన ప్రాచుర్యంలోకి రాలేదు.

స్థూపాలు :—

1. అమరావతి :

→ క్రీ.పూ 300 – 14th C A.D వరకు ఏదో ఒక రకంగా అభివృద్ధి చెందాయి.

→ ఇది [illegible] 435 అడుగుల చుట్టుకొలత
162 " వ్యాసం
70 " ఎత్తు

(Imp) → ఇటుకలతో నిర్మించబడి, పైన ఆయతపత్రము లతో అలంకరించబడినవి.
↓
[బుద్ధుని జాతక విశేషాలు చెక్కబడియున్నటువంటి పాలరాయి ఫలకాలు]

→ ఆయతపత్రముపై కనిపించేది – పూర్ణకుంభము
↓
[సంపూర్ణ యోగికి symbol]
బౌద్ధులకు ఎంతో పవిత్రం.

→ A.P లోని స్థూపాలలో తోరణాలు వుండవు. [కాని ఉత్తర భారతంలో ఇతర ప్రాంతాలలో వుంటాయి].

→ 4 దిక్కులలో ఆయతస్తంభాలు [20 వరకు] వుంటాయి.
└→ బుద్ధుడి యొక్క పంచమహాకళ్యాణాల సంబంధ [?] చెక్కబడినవి.

→ 18th c. A.Pలో శాస్త్రవేత్తలు తవ్వకాలు జరిపినారు. వారిలో కొందరు [ఆంగ్లేయులు].
[1798]

(Imp) 1. మెకంజీ
→ [Survey of India మొదటి Director General]
→ 1800 సంలో అమరావతిలో తవ్వకాలు జరిపిన వ్యక్తి.
→ కైఫీయత్ లను భద్రపరచి మనకు అందించాడు.
↓
[గ్రామాధికారులు రాసిన స్థానికచరిత్రలు]
మధ్యయుగంలో

2. రాబర్ట్ సీవెల్: —
→ 'The forgotten empire' అనే గ్రంథం విజయనగర సామ్రాజ్యంపై గ్రంథం రాశాడు.

3. అలెగ్జాండర్ రీ.

చైత్యాలు: —

→ నగరాలలో చైత్యాలు [మహారాష్ట్రలో లభ్యం].

→ ముఖ్యమైనవి:
→ కార్లే చైత్యము [India లో పెద్దది, ముఖ్యమైనది]
→ 100 అడుగుల లోతు.

అజంతా:

→ 9,10 గుహాలయాలు శాతవాహనుల కాలంనాటి చిత్రాలు.

→ ఇందులో గల main painting 'శ్వేతగజ జాతక కథ' [10-cave].

→ నాసిక్, నానాఘాట్‌లలో కూడా గుహాలయ చిత్రాలు కలవు.

విహారాలు: —

1. గుంటుపల్లి
2. అల్లూరు [Krishna]
3. శంకరం [విశాఖ]
4. గుమ్మడిదుర్రు [విశాఖ].

శిల్పకళ: —

→ ప్రధానంగా ఆయకస్తంభాలలో కనిపిస్తుంది.

→ సాలభంజికలు : చెట్టు-శిల్పాలలో గల అందమైన స్త్రీ శిల్పాలు

→ అప్సరసలు : ముఖకవళికలు అద్భుతంగా ఉంటాయి.

→ శిల్పాలు, కట్టడాలు అమరావతి విధంగా నిర్మించబడ్డాయి.

11/12/12

శాతవాహనానంతర యుగం

→ 225 – 624 A.D.

* **ఇక్ష్వాకులు :—**

→ 225 – 300 A.D

→ రాజధాని : విజయపురి [ప్రస్తుతం నాగార్జున కొండ].   unending History

↑

↳ palaeolithic period – 1956 వరకు చరిత్రలో ఏదో ఒక ప్రాధాన్యతను కలిగి ఉంది.

→ 1926 లో A.R సరస్వతి అనే పురావస్తుశాస్త్రవేత్త – తవ్వకాలు – నాగార్జునకొండ.

→ Extensive గా తవ్వకాలు : 1956.

→ మత్స్యపురాణంలో – ఇక్ష్వాకులను – శ్రీపర్వతీయులు అని సంబోధించారు.

విజయపురి – శ్రీపర్వతం.

→ ఆంధ్రభృత్యులు అని కూడా పిలవడం జరిగింది.

శ్రీశైలం to sagar
శ్రీపర్వత ప్రాంతం
present
నల్లమల ప్రాంతం.

ప్రధాన – ఆధారాలు :—

1. పురాణాలు :
2. దానశాసనాలు : నాగార్జునకొండలో దాదాపు 80 శాసనాలు లభ్యం.
3. నాణాలు : మొత్తం 277 ఇక్ష్వాకు నాణాలు [సీసపు] లభ్యం.

→ నాణాలు, శాసనాలు ద్వారా 4 గురు రాజులున్నట్లు తెలుస్తుంది. [acc. to పురాణాలు – 7].

1. వాశిష్ఠీపుత్ర శ్రీ శాంతమూలుడు :—

→ మొదటి శాంతమూలుడు.

→ ఇతనికి సంబంధించిన 2 శాసనాలు.

1. రెంటాల శాసనం.
2. దాచేపల్లి / కొత్తపల్లి శాసనం

} ప్రాకృత భాష బ్రాహ్మీ లిపి.

→ ఇతను ఒక అశ్వమేధ యాగం, వాజపేయ యాగాలు చేశాడు [సం శాసనము ఆధారం]

→ విరూపాక్షుడు [శివుడు], మహాసేనుడు [సుబ్రహ్మణ్యస్వామి] లను పూజించాడు.

→ ఉత్తరాది బ్రాహ్మణుల ద్వారా వైదిక మత ప్రచారం.

బిరుదులు: —

1. గోశతసహస్ర [లక్ష గోవులను దానం ఇచ్చినవాడు బ్రాహ్మణులకు].
2. హలశతసహస్ర

→ ఇతని సోదరి శాంతిశ్రీ సిరి ని పూగియ రాజుకిచ్చి వివాహం చేశాడు
↓ → బంగాలు ప్రాంతం
[సబు ధనిక]

→ నాగార్జునకొండలోని మహాచైత్య విహారాన్ని ఈమె పునర్నిర్మించింది.

2. మాఠరీపుత్ర శ్రీ వీరపురుషదత్తుడు —

→ మొదటి పురుషదత్తుడు.

→ శ్రీపర్వతాధిపతి అని బిరుదు.

→ శక రాజు కుమార్తెను వివాహం. [రుద్రధర భట్టారికా].
↓
[ఉజ్జయిని]

→ ఈయనతో పాటు ముగ్గురు మేనత్త కుమార్తెలను వివాహమాడాడు.

→ బౌధాయన స్మృతిలో
→ ఆర్య తెగలలో మేనత్త కుమార్తెను పెళ్లి చేసుకునే సంస్కృతి లేదని తెలియజేస్తుంది. సం వారు ఆర్యులు కాదని తెలుస్తుంది.

(imp) → ఇతను శైవ మతాన్ని వదిలి బౌద్ధమతాన్ని స్వీకరించాడు. [శాసనాలు, ఇక్ష్వాకుల పతనం].

→ ఒక శిల్పం: కాలితో శివలింగాన్ని తొక్కుతున్న శిల్పం. ఇది బహుశా పురుషదత్తుడిదే అని కొంత మంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం.

→ మరికొందరు 'మాంధాత జాతక కథ' ఆధారంగా చెక్కినది అంటారు. కాని పురుషదత్తుడు కాదని కొందరి అభిప్రాయం.

→ "ఉపాసిత భూతిశ్రీసిరి" అనే మహిళ శాసనం వేసింది.
: సింహళ సన్యాసుల కోసం ఒక విహారాన్ని ఈమె నిర్మించిందని తెలుపబడింది. [హీనయానంతో సంబంధం కలదు].

3. వాసిష్టీపుత్ర ఎహువల శాంతమూలుడు: —

→ రెండవ శాంతమూలుడు.

→ సంస్కృత శాసనాలు [A.P లో మొదటిసారిగా] ప్రారంభం. అవి. (బ్రాహ్మీ).

→ శైవ, వైష్ణవ ఆలయాలు నిర్మించబడ్డాయి [మొదటి బ్రాహ్మణ హిందూ ఆలయాలు].

India లో first జునాఘడ్

→ అంతఃపుర స్త్రీలు అనేక విహారాలు నిర్మించారు.

1. ఇలాని భార్య మహాదేవి
— బహుశ్రుతీయ బౌద్ధుల కోసం ఒక విహారం.

2. వశిష్ఠ భట్టిదేవి [తల్లి]
3. కొండబలసిరి [సోదరి]
} మహీశాసక విహారం.

→ హిందూ దేవాలయాలు: —

ఎలిసిరి [సేనాని] — సర్వదేవ ఆలయాన్ని నిర్మించాడు
(or)
స్వర్గదేవాలయం. [శివాలయం]

యువరాజు వీరపురుషదత్తుడు — పుష్పభద్రస్వామి ఆలయం [శివాలయం].

(Imp) అష్టభుజస్వామి ఆలయం [వైష్ణవ పవిత్ర ఆలయం]
— అభీర రాజ్య సేనాపతి శివసేపుడు నిర్మించాడు.

ఇక్ష్వాకులు — శైవమతం
శివసేపుడు — వైష్ణవం
} వీరి మధ్య గొడవలు, మత వైరం ఉండేది.

→ ఈ ఆలయ ప్రారంభోత్సవానికి చాలా మంది రాజులు హాజరు [ఈ శాసనంలో]

1. అభీర రాజు — వసుసేనుడు.
2. యవన రాజు — సాంజయపురి
3. శేత రాజు — రుద్రభమనుడు.
4. చుటు రాజు — శివస్కంద శాతకర్ణి.

4. కుడవ పురుషదత్తుడు :—

→ రెండవ పురుషదత్తుడు ·

(Imp) → నాగార్జునకొండలో ఇతని ఛాయా స్తంభ శాసనం లభ్యం · → [memorial pillar]

↳ తన తల్లి సమాధి పై వేశాడు ·

→ ఇతనిని ఓడించి సుమారు 300 A·D లో ఇక్ష్వాకు రాజ్యాన్ని పల్లవరాజు వీరకూర్చవర్మ [కంచి రాజు] జయించాడు అని మంచికల్లు శాసనం తెలుపుతుంది ·

* 2 - పల్లవులు :—

→ రాజధాని : కంచి ·

→ 250 — 550 A·D ·

→ తొలి పల్లవులు / ప్రాచీన పల్లవులు ·

→ 20 కి పైగా దానశాసనాలు లభ్యం

1. ప్రాకృతం
2. సంస్కృతం ·

లూయిస్ రైస్ [British చరిత్రకారుడు]

→ పారసీక దేశానికి వచ్చిన పహ్లవులు ·
↓
[పార్థియన్లు] .

K.P. జైశ్వాల్ :

→ మహారాష్ట్రను పాలించిన వాకాటక వంశం వారు ·

→ కారణం వాకాటకులు, పల్లవులు [బ్రాహ్మక్షత్రియులు] అని ప్రకటించుకున్నా

→ ఇద్దరిది : భరద్వాజగోత్రం

→ ఒకేరకమైన యజ్ఞ యాగాలు ·

కృష్ణస్వామి అయ్యంగార్ :
శ్రీనివాస అయ్యంగార్
} తమిళనాడుకి చెందిన తొండైయార్ తెగకు చెందినవారని
↓
సంస్కృతం — తొండ
ప్రాకృతం - పల్లవ
} అనగా ఒకే అర్థం పాకేజీవి ·

→ పల్లవులు ఆంధ్రులు!

1. N. వెంకట రమణయ్య
2. R. Gopalan
3. మహాలింగం

→ పల్లవ అనే భాగాలు ఆంధ్రలో చాలా వున్నాయి. కనుక వారు ఆంధ్రులని వారి అభిప్రాయం.

(12/12/12)

వీరకూర్చవర్మ: —

→ సింహవర్మ అనే పేరు కూడా కలదు.

→ ఇతని శాసనం 'మంచికల్లు' లభ్యం. [ఇక్ష్వాక రాజ్యాన్ని ఆక్రమించాడని].

శివస్కంధవర్మ: —

1. మైదవోలు శాసనం [Guntur]
2. హీరహడగల్లి శాసనం [Karnataka లోని బళ్ళారి] } ప్రాకృత

→ వీటి ఆధారంగా

a. అశ్వమేధ, రాజసూయ యాగం చేశాడు.

b. 'ధర్మ మహారాజాధిరాజ' అనే బిరుదు.

(Imp) c. 'మయూరశర్మ' అనే బ్రాహ్మణుడు తిరుగుబాటు చేసి ఒక స్వతంత్ర రాజ్య స్థాపన [కర్ణాటకలో].
↓
కదంబ రాజ్యం.
↓
బనవాసి రాజధానిగా పాలన.

(Imp)

→ మయూరశర్మ — 18 అశ్వమేధ యాగాలు చేశాడు. [ఏ రాజు చేయలేదు].

→ బృహత్పలాయన రాజ్యాన్ని జయించాడు. [శివస్కంధ వర్మ].

విష్ణుగోపుడు: —

→ 350 A.D.

→ సముద్రగుప్తుడు 'కంచి' పై దండెత్తాడు. [అలహాబాద్ శాసనం].

→ సముద్రగుప్తుడు [అలహాబాద్ శాసనం] జయించిన దక్షిణాది రాజ్యాలు.

1. కోసల రాజ్యం [బస్తర్] — మహేంద్ర [రాజు]
2. ఎరండపల్లి [ఆముదాల వలస] — దమనుడు
   ↓ Skim.
3. దేవరాష్ట్ర [శృంగవరపుకోట] → కుబేరుడు
   ↓ విజయనగరంలో
4. కొత్తూర [గుంటి] — స్వామిదత్త.
   ↓ East Godavari
5. పిష్టపురము [పిఠాపురము] — మహేంద్రుడు.
   ↓ తూ.గో.
6. వేంగి రాజ్యము [పెదవేగి] — హస్తివర్మ.
   ↓ ప.గో.జి.
7. పాలక [పులకాట్] — ఉగ్రసేనుడు.
   ప్రాంతం
(Imp)* 8. కంచి [పల్లవరాజ్యం] — విష్ణుగోపుడు.

→ అలహాబాద్ శాసనంలో రాయబడిన పదాలు: గ్రహణ, మోక్ష, అనుగ్రహ. [దక్షిణాది రాజ్యాలను మాత్రమే]. అనగా సామంత రాజ్యాలుగా చేసుకోవడం.

(Imp) → విశాఖ జిల్లాలో 'శంకరం' కొండల దగ్గర సముద్రగుప్తుడి 'నాణెం' లభ్యము.

[త్రిలోచన పల్లవుడు]:—

→ 'ముక్కంటి కడువెట్టి' అనే బిరుదు కలదు.
└→ అడవులను నరికించినవాడు అని అర్థం [ఈ రోజుల్లో ఇది అభివృద్ధి].

→ 12వ శతాబ్దానికి చెందిన 'చేబ్రోలు' శాసనం. వేసినవారు కాకతీయుల సేనాని జయప్పసేనాని.

→ దీనిలో త్రిలోచన పల్లవుడు 'కడువెట్టి త్రినేత్ర' ఆలయాన్ని నిర్మించాడు అని పేర్కొనబడింది.

కద్యుల వైఫల్యాలు : —

→ త్రిలోచన పల్లవుడు 6 వేల బ్రాహ్మణ, జైన ఆలయాలను ధ్వంసం

→ ఉత్తరాది బ్రాహ్మణుల ద్వారా, వైదిక, హిందూ మత ప్రచారం.

కడప వైఫల్యాలు : —

→ కరికాల చోళుడు ఓడించాడు. కావేరి ఆనకట్ట నిర్మాణంలో త్రిలోచన పల్లవుడిని కూలివాడిగా పనిచేయించాడు.

→ చాళుక్యుల ప్రాబల్యం ప్రారంభం: నాగార్జునకొండలోని విహారాలను వీరు ధ్వంసం చేశారు.

సింహవర్మ – 5 : —

→ పల్లవులలో చివరివాడు.

→ బాదామి చాళుక్యులు సింహవర్మను 550 A.D లో ఓడించారు.
↓
ఆంధ్ర పల్లవులను.

* 3. బృహత్పలాయనులు : —

→ 4th A.D.

→ కోడూరు రాజధాని.

→ కొండముది తామ్రశాసనం. [A.P లో first తామ్ర శాసనం].
↳ ప్రాకృత భాష.

→ జయవర్మ ఈ శాసనాన్ని వేయించాడు. [10వ రాజ్య సం॥లో], పాండూరు 6 గ్రామాల్ని 8 మంది బ్రాహ్మణులకు "బ్రహ్మదేయము"గా (↓ అగ్రహారము) ఇస్తున్నట్లుగా చెప్పుకొన్నాడు

→ శివుడి భక్తుడిగా చెప్పుకున్నాడు.

*4. శాలంకాయన రాజ్యము :—

→ 4th – 5వ శతాబ్దాలలో గోదావరి ప్రాంతాన్ని పాలించారు.

→ రాజకీయ చరిత్ర – సంధి.

శాలంకాయన – సంధి.

→ రాజధాని : వేంగి.

→ దాన శాసనాలు : సంస్కృతం, ప్రాకృతం
↓
10 శాసనాలు :

→ ఖండశాలలో 4 సీసపు నాణాలు దొరికాయి..

→ వాటిపై ఎద్దు బొమ్మ ఉంటుంది.

→ ఈ శాసనంలో ఆయన వశ్యాయతన సంఘటి అని చెప్పుకున్నారు.

(imp) → 'బప్పభట్టారక పాదభక్త' అని పిలుచుకున్నారు.

→ కులదైవం – చిత్రరథస్వామి [సూర్యుడు].

1. హస్తివర్మ :—

→ అలహాబాద్ శాసనంలో పేర్కొనబడిన శాలంకాయన రాజ్యపు రాజు.

→ సముద్రగుప్తుడి చేతిలో ఓడిపోయాడు.

→ ఇతని పెదవేగి శాసనం :
↓
వేంగి

→ ఇతని పేరు అత్తివర్మ అని ఉంటుంది.

2. నందివర్మ – I :

→ విజయ వర్మ 'ప్రధానస్య' అనే బిరుదు కలదు.

↳ అన్ని మతాలకు దానం చేశాడు.

3. విజయదేవ వర్మ :—

→ ఇతను ఏలూరు శాసనం ప్రకారం :

: అశ్వమేధ యాగం చేశాడు.

4. విజయస్కంధవర్మ :—

→ ఇతని గుంటుపల్లి శాసనం ప్రకారం
→ బౌద్ధ విహారాన్ని నిర్మించాడు.

→ 'పరమభాగవత' అనే బిరుదు కలదు.

* 5. ఆనందగోత్రికులు :—

→ 4th A.D – 5th A.D

→ కృష్ణా ప్రాంతం ముఖ్యంగా Guntur జిల్లాను పాలించారు.

(Imp) → రాజధాని : కందారపురం [చేజెర్ల – Guntur].

↓

నేటికి పూజలందుకుంటున్న ప్రాచీన హిందూ దేవాలయం — కపోతేశ్వర ఆలయం. [A.P లో].

→ దీనిని ఆనందగోత్రికులు నిర్మించారని భావన కలదు.

బిరుదులు :

→ త్రికూటపర్వతాధిపతులు.
↓
కోటప్పకొండ ప్రాంతం.

→ కృష్ణవేణి అధిపతులు.

→ కపిధ్వజులు.

చేజెర్ల శాసనం :—

→ త్రికూటాధిపతి కందారరాజు అని వేయించబడింది.

గోరంట్ల శాసనం :

→ అత్తివర్మ అనే రాజు ప్రస్తావన ఉంది.

మట్టిపాడు శాసనం

→ దామోదర వర్మ అనే రాజు ప్రస్తావించబడ్డాడు.

* 6. విష్ణుకుండినులు :—

→ 5th – 7th A.D

→ వారికి సంబంధించి : 9 శాసనాలు
సామంతులవి : 7 శాసనాలు } అన్నీ సంస్కృత శాసనాలే.

→ శ్రీపర్వతస్వామి భక్తులమని చెప్పుకున్నారు.
↓
శ్రీశైలమల్లికార్జునస్వామి may be.

→ రాజధాని : కీసరగుట్ట [ఆరంభం].
↳ రంగారెడ్డి.

→ వాకాటకులకు సామంతులుగా ప్రారంభంలో కీసరగుట్టను పాలించారు.
తరువాత కోస్తాంధ్రను జయించారు.

→ అమరపురానికి రాజధాని ——→ దెందులూరు కు రాజధాని మార్పు.
↓
ప.గో.జి.

→ ప్రస్తుతపు ప్రాంతం : అమరపురం → వెల్పూరు.

→ కీసరగుట్టలో నరమేధ యజ్ఞాలు చేశారు.

a. ఇంద్రవర్మ —

→ వంశస్థాపకుడు

b. మాధవవర్మ – I :

→ అవసిత వివిధ దివ్య అనే బిరుదు కలదు.
↳ దివ్య పరీక్షల ద్వారా న్యాయం.

c. గోవిందవర్మ : —

→ తుమ్మలగూడెం [NLG] శాసనం :
a. 2 గ్రామాలను గోవిందరాజ విహారానికి దానం చేస్తున్నాడు.
b. దానిని తన భార్య "మహాదేవి" ఇంద్రపురంలో నిర్మించిం

(Imp) d. రెండవ మాధవవర్మ – II : —

→ రాజధానిని అమరపురం నుండి దెందులూరుకు మార్పు.

(Imp) → 11 అశ్వమేధ యాగాలు, 1 హిరణ్యగర్భయాగము, 1000 ఇతర యాగాలు.
↓
[A.P లో ఎక్కువగా చేసిన రాజు]

బిరుదులు :—

1. దేవాధ దేవ
2. పరమ బ్రాహ్మణ
3. పరమేష్టి

(Imp) → వేల్పూరు శాసనం ప్రకారం :

→ ఇతను దంతముఖ స్వామి అలయాన్ని నిర్మించాడు.

↓

[వినాయకుడు]

↓

మొదటి ప్రస్తావన వినాయకుడి నది గురించి.

→ ఖానాపూర్ [మహారాష్ట్ర] శాసనం ప్రకారం :

వాకాటకులను ఓడించి యువరాణిని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు.

→ శాలంకాయన రాజ్యాన్ని అంతం చేసి వేంగిని ఆక్రమించుకున్నాడు.

విక్రమేంద్రవర్మ — I :—

→ ఇతని శాసనంలో : ఇంద్రపురంలోని బౌద్ధవిహారాలకు దానం ఇచ్చాడు.

↓

య.గా.జి.

విక్రమేంద్రవర్మ — II :—

→ చివరివాడు.

→ 616 A.D లో రెండవ పులకేశి ఇతనిని ఓడించాడు.

↓

రెండవ పులకేశి వేసిన 'మార్టూరు' [ప్రకాశం జిల్లా] శాసనం తెలియజేస్తుంది.

*** 7. రణదుర్జయ రాజ్యం** :—

→ రాజధాని : పిష్టపురం [తూ.గో.జి].

→ గొప్పవాడు : పృథ్వీ మహారాజు : ఇతని శాసనాలు రెండు లభించాయి.

1. పరిజ
2. తాండివాడ శాసనాలు. } దాన శాసనాలు,

→ రాయ[illegible] అని తెలియజేయబడింది.

→ రెండవ పులకేశి రణదుర్జయుని జయించి హస్తగతం [మార్టూరు శాసనం].

తన సోదరుడు కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడిని Governor గా నియమితం.

↳ వేంగి రాజధానిగా పరిపాలన.

→ ఇతను వేంగి రాజ్యంగా తరువాత స్వతంత్ర రాజ్యాన్ని ఏర్పాటుచేసుకున్నాడు.

13/12/12

ఉత్తరకోస్తాంధ్ర భాగాలను 'త్రికళింగ' రాజ్యాలుగా విభజిస్తారు.

1. సింహపుర రాజ్యం :—

→ ఉత్తరకళింగ రాజ్యం / సింహపుర రాజ్యం

→ రాజధాని సింహపురం (శ్రీకాకుళం).

→ పితృభక్తులు అని పిలువబడుతున్నారు.

శాసనాలు —

1. సింహపురం
2. టెక్కలి
3. బొబ్బిలి

2. మధ్యకళింగ —

→ [illegible] వశిష్ఠ వంశం పాలించినది.

→ రాజధాని : దేవరాష్ట్రం [శృంగవరపుకోట, విజయనగరం].

→ వశిష్ఠుడు పాలించాడు

శాసనాలు :

→ శృంగవరపుకోట
→ శ్రీపురము
} దానశాసనాలు - వశిష్ఠుడు.

3. దక్షిణ కళింగ :—

→ మాఠర వంశం

→ రాజధాని పిష్టపురం [పిఠాపురం]

→ శాసనాలు : పిఠాపురం

: కళింగాధిపతులు 6వ బిరుదు.

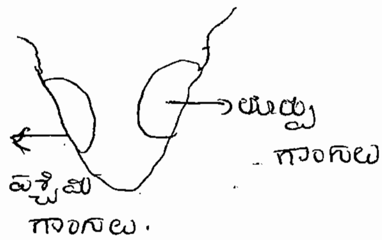
4. తూర్పు గాంగులు :—

→ గాంగ వంశం. [original గా వీరిని అంటారు].
↓
[5th A.D – 15th A.D] పాలన.

→ ప్రారంభంలో రాజధాని : దంతపురం

[SKLM లోని దంతవరపుకోట]

→ తరువాత కళింగనగర్ మార్పు.

ప్లేట్ ప్రకారం
↓
British దొరికాయి

కళింగనగరం ఇప్పటి కళింగపట్నం
↓
[SKLM]

రాళ్లబండి సుబ్బారావు

→ నేటి ముఖలింగం [SKLM]

(imp) **దేవాలయాలు :—**

ఒడిశా:

ముఖలింగంలో:

1. మధుకేశ్వరాలయం.
2. భీమేశ్వరాలయం
3. సోమేశ్వరాలయం
4. మహేంద్రగిరి
5. గోకర్ణేశ్వరాలయం

(Imp) 6. అరసవల్లి [సూర్యదేవాలయం]

↳ A.P లో ప్రసిద్ధ పవిత్ర సూర్యదేవాలయం

⇒ శాసనం (క్రీశ. 672 A.D లో — దేవేంద్రవర్మ]

ఒరిస్సా —

1. అనంతవర్మ చోడగాంగ
   - a. జగన్నాథాలయం [పూరి]
   - b. లింగరాజాలయం [భువనేశ్వర్].

2. నరసింహ
   - a. సూర్యదేవాలయం [konark] — 13th A.D.

↓ India లో famous.

దీనికి 'Black pagoda' అని పేరు కలదు.

[నల్లటి రాయితో, రథాకారంలో నిర్మించారు].

రేనాటి చోళులు :—

→ రాయలసీమను 6–9 శతాబ్దంలో

→ కరికాళ చోళుల వారసులమని చెప్పుకొన్నారు.

→ రేనాడును పరిపాలించారు.

రాజధాని : చిప్పిలి [కడప లోని పెద్ద చాపలి].

శాసనాలు :

రేనాడు — 7000 అని ఉంటుంది [అనగా 7000 గ్రామాలు — రాజ్యం]

ధనుంజయుడు :—

(Imp) → 575 A.D లో 'కలమళ్ళ శాసనం' [కడప]

↳ తెలుగులో మొట్టమొదటి శాసనం.

2. ఎర్రగుడి శాసనం : [కడప]

→ 2 వ తెలుగు శాసనం.

పరిపాలనా విధానం :—

1. హిరహడగళ్లి శాసనం [పల్లవులు] :—

→ శివస్కంధ వర్మ వేశాడు

→ పల్లవుల కాలం నాటి అధికారులు పేర్కొనబడింది.

a. దేశాధ్యక్ష — రాష్ట్రాలకి Governor

b. రథిక — జిల్లా అధికారి.

c. మడంభిక — గ్రామాధికారి [కొన్ని గ్రామాలకు].

d. గ్రామభోజక — పన్నుల వసూలు చేసే గ్రామాధికారి.

2. విలవట్టి శాసనం :—

→ రెండవ సింహవర్మ [పల్లవులు]

→ పన్నుల గురించి ప్రస్తావన.

a. అర్థిక — భూమిశిస్తు [50%].

b. లోహకార — ల

c. చర్మకార

d. నపిత [Barber].

e. ప్రావరనకార [Blankets].

f. రజ్జు ప్రతీహార [Ropes].

g. అంటువాయ [బట్టలు నేసేవారు].

(b–g) } వృత్తి పన్ను.

శాలంకాయనులు :—

a. భోజక — పన్నుల అధికారి [గ్రామాలలో].

b. మూలకార భోజక — పన్నుల వ్యవస్థకు అధిపతి.

c. వల్లభ — ఉన్నతాధికారి.

d. ముటుడ — గ్రామాధికారి.

పరిపాలనా - విభాగాలు :—

1. బృహత్ఫలాయనులు :—

రాష్ట్రాలను → ఆహారాలుగా devide
↓
అధిపతి
వ్యాపృతుడు

2. శాలంకాయనులు :—

రాష్ట్రాలను — విషయ
↓
విషయపతి

3. ఇక్ష్వాకులు :—

రాజ్యము → రాష్ట్రము
↓
మహాదండనాయక.

4. విష్ణుకుండినులు :—

రాజ్యము → రాష్ట్రము
↓
మహత్తర

మతము :—

→ జైనమతం కనిపించట్లేదు [ఆనవాళ్ళు లేవు].

→ హిందూమత ఆవిర్భావం. [వైదిక + శైవ + భాగవత మతం].
↓
హిందూ.
↓ ↓
శైవ / వైష్ణవ శాఖలు.

ఆం-3

బౌద్ధమతం:—

→ 300 B.C — 300 AD కాలంలో ఆంధ్రలో ప్రజాదరణ పొందిన మతం.
↓
[శాతవాహనులు + ఇక్ష్వాకుల కాలం]

→ 300 A.D — 600 A.D వరకు క్రమంగా క్షీణించింది.

→ 600 — 700 A.D కాలంలో A.P లో బౌద్ధమతం కనిపించడంలేదు.

→ శాతవాహనుల తరువాత కాలంలో ప్రముఖ బౌద్ధ ఆచార్యులు A.P లో నివసించారు.

హీనయానం:—

: బుద్ధఘోషుడు

: 5వ శతాబ్దంలో నివసించాడు

: జన్మస్థలం: నెమలిపురం [Guntur].

: ఇండియాలోనే హీనయానంలో గొప్పవాడు.

: శ్రీపర్వతంలోని సింహళవిహారంలో జీవించాడు

గ్రంథాలు:

: విసుద్ధిమగ్గ [త్రిపిటకాలపై వ్యాఖ్యానం].

: ధాతుకథా ప్రకరణ
: కథావత్థు ప్రకరణ
: సమ్మోహవినోదిని.
} పాళీ భాషలో

మహాయానం:—

→ రెండు శాఖలు కలవు

a. మాధ్యమిక వాదం

b. విజ్ఞానవాదం / యోగాచార వాదం.

a. మాధ్యమిక వాదం

బుద్ధపాలితుడు : 5th – 6th A.D
: దంతపురం Native place.
: ప్రాసంగిక మాధ్యమిక వాదాన్ని followed.

గ్రంథాలు:—
: మాధ్యమిక వృత్తి

భావవివేకుడు
: 5th – 6th A.D
: మల్లగిరి Native
→ Guntur జిల్లాలో.
: ధాన్యకటక విహారంలో జీవించాడు
— హ్యూయాన్‌త్సాంగ్.
: స్వతంత్ర మాధ్యమిక వాదం.

గ్రంథాలు:—
: ప్రజ్ఞ ప్రదీప
: ప్రజ్ఞాలంకారశాస్త్ర
: తర్కజ్వాల.
: కరతల రత్న

హీనయానం	పాళి
మహాయానం	సంస్కృతం
జైన	ప్రాకృతం

b. యోగాచార వాదం:—

మైత్రేయ నాథ
: అయోధ్యవాసి
: లంకావతార సూత్ర 6వ గ్రంథం.

దిగ్నాగుడు
: కంచిలో జన్మించాడు.
: వెంగి విహారంలో జీవించాడు
— హ్యూయాన్‌త్సాంగ్.
: తర్కశాస్త్ర పితామహుడు [Logic].

గ్రంథాలు —

- : ప్రమాణ సముచ్చయం.
- : న్యాయప్రవేశ
- : హేతుచక్రమము
- : ఆలంభనపరీక్ష
- : ప్రజ్ఞాపారమిత పిండార్థ.

ధర్మకీర్తి :

→ 7వ A.D

: నలంద విశ్వవిద్యాలయానికి V.C గా పనిచేశాడు.
[కులపతి]

గ్రంథాలు —

- : ప్రమాణవినిశ్చయ.
- : న్యాయ బిందు.
- : హేతుబిందు
- : 'KANT OF INDIA' [Germany తత్వవేత్త – ఇమ్మాన్యుయేల్ కాంట్].

వజ్రయానం :—

సిద్ధనాగార్జునుడు

: 600 A.D లో శ్రీపర్వత ప్రాంతంలో జీవించాడు.

వాస్తు – శిల్పకళలు —

→ ముఖ్యమైనవి : ఇక్ష్వాకుల కాలం ఆలయాలు. [శైవ ఆలయం లేదు].

- : పుష్పభద్రస్వామి ఆలయం
- : సర్వదేవాలయము.
- : నొడగేశ్వరాలయము
- : జీవస్వామి ఆలయం
- : ఘటక్రోశాలయం
- : మాలంపుర స్వామి ఆలయం. [శివుడు]

} శివాలయాలు

: పుష్పభద్రస్వామి ఆలయం [పవిత్ర విష్ణు ఆలయం].

: హారతి దేవాలయం

: లజ్జాగౌరి శిల్పాలు [సంతాన ప్రాప్తి కోసం మహిళలు పూజించేవారు].

హిందూ గుహాలయాల నిర్మాణం:

: మొగల్రాజపురం [విజయవాడ].

→ 5 శివగుహాలయాలు.

: ఉండవల్లి [Guntur D]

→ 5 అంతస్థుల అనంతశయనస్వామి గుహాలయము

} బహుశా విష్ణుకుండినులు నిర్మించి వుండవచ్చు

: భైరవకొండ [Nellore D]

→ 8 శివ గుహాలయాలు. [బహుశా రేనాటి రాజులు నిర్మించి వుండవచ్చు].

: చేజర్లలోని కపోతేశ్వరాలయం.

↳ నేటికి పూజలందుకుంటున్న పురాతన

→ బహుశా ఆనంద గోత్రికులు నిర్మించి వుండవచ్చు

బౌద్ధ కట్టడాలు:—

→ అనేక స్థూపాలు, విహారాలు నిర్మించబడ్డాయి.

→ అంతఃపుర స్త్రీలు, ఇతర స్త్రీలు: దాదాపు 30 విహారాల నిర్మాణం.

: శాంతిసిరి పునర్నిర్మించిన "మహాచైత్యవిహారాన్ని".

: అమరావతి శిల్పకళ ఉన్నతంగా అభివృద్ధి చెందింది.

అమరావతి శిల్పకళ:—

→ విష్ణుకుండినుల కాలంలో గోవిందరాజ విహారం నిర్మాణం [illegible].

Gr-I Q: 2012.

1. శాతవాహనుల సామాజిక చరిత్ర
(or) [same Answer]
2. శాతవాహన అనంతర ఆయుగం నాటి సామాజిక, మత, సాంస్కృతిక పరిస్థితులు

మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్ర

→ 8th A.D — 18th A.D.

1. ఆది మధ్యయుగము.
2. ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగము
3. ప్రాంతీయ రాజ్యాల యుగము
4. మొఘల్ యుగము
5. మరాఠా యుగము.

1. ఆది మధ్యయుగము :—

→ 750 A.D — 1200 A.D.

ఉత్తరభారతదేశం :—

→ 36 రాజపుత్ర రాజ్యాలు వున్నాయి. [36 వంశాలు].

చరిత్రకారుల ప్రకారం వారు హూణులు [విదేశీయులు అని వారు].

పూర్వ భారతదేశం —

→ Bihar & Bengal

→ పాలవంశం, సేన వంశం [100 సం॥]
(30 సం॥).

దెక్కన్

1. రాష్ట్రకూటులు · [బాదామి చాళుక్యులను అంతం చేసి]
2. కళ్యాణి చాళుక్యులు.

దక్షిణ భారతదేశం

1. చోళులు [350 సం॥] — [బృహత్ పల్లవులను అంతం చేసి

NORTH INDIA

1. రాజపుత్రులు :—

a. గూర్జర ప్రతీహారులు [Ghurjara prathiharulu].

→ కనౌజ్ రాజధానిగా
↓
[యు.పి].

b. పాలరాజులు

→ సులేమాన్ అనే అరబ్ యాత్రికుడు సందర్శించాడు.

c. మహేంద్రపాలుడు [10th A.D]

→ రాజశేఖర అనే సంస్కృత కవి

గ్రంథాలు

1. కర్పూరమంజరి
2. కావ్యమీమాంస
3. భువనకోశము
4. హరవిలాసము
5. విద్ధసాలభంజిక.

d. రాజ్యపాలుడు —

→ 1018 లో ఇతని రాజధాని కనౌజ్ మహ్మద్ గజని దండయాత్ర.

2. చాందేలులు —

రాజధానులు
- mahoba [U.P]
- ఖజురహో [UNESCO] [M.P]

India పై దండెత్తిన ముస్లింలు.

1. మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం [712]
2. M. గజని [1018] (1000-1027 — 17 సార్లు) — సంపద
3. M. ఘోరీ [1150] (1175 - 1206) (6 times) — రాజ్య కాంక్ష

→ బుందేల్‌ఖండ్‌ను పాలించారు.

→ 11th c A.D లో [illegible] దేవాలయాల నిర్మాణం.

→ శృంగారశైలిలో నిర్మించిన దేవాలయాలు ఖజురహోలో ముఖ్యమైనవి. కావ్య.

1. కందరియ దేవాలయం.
2. లక్ష్మణ దేవాలయం
3. విశ్వనాథ
4. దేవి జగదాంబ
5. చతుర్భుజ ఆలయం.
6. చిత్రగుప్త

} కామసూత్ర theme.

*.

→ **జైన ఆలయాలు**

a. ఆదినాథాలయం
b. పార్శ్వనాథాలయం

*.

రాజులు :—

గండ

1. గండ

*. విద్యాధరుడు [గజనీతో రెండుసార్లు యుద్ధంచేసి ఓడిపోయాడు
→ గండ కుమారుడు.

→ ధాంగేజ్ రాష్ట్రాన్ని పాలించేవారు.

18/12/12

3. **పరమార రాజ్యం :—**

→ రాజధాని : ధార్.

→ మధ్యప్రదేశ్‌ను పాలించారు.

a. భోజుడు :—

→ కవిరాజ అనే బిరుదు కలదు.

గ్రంథాలు : దాదాపు 24 గ్రంథాలు రాశాడు.

1. ఆయుర్వేద సర్వస్వం [వైద్యశాస్త్రం].
2. తత్త్వ ప్రకాశ [శైవ మతంపై].
3. యుక్తి కల్పతరు [రాజపాలనపై].
4. రాజ మృగాంక [యోగాపై].
5. సమరాంగణ సూత్రధార [వాస్తు శిల్పకళలపై]
6. సరస్వతీ కంఠాభరణం [కావ్యం]

→ m.p లో భోజపూర్ అనే నగరం, ఇందులో భోజశాల అనే సంస్కృత విద్యాలయాన్ని నిర్మించాడు.

[సరస్వతి దేవి మందిరం కూడా ఇందులో నిర్మించాడు].

→ భోజశాలకు మరో పేరు — సరస్వతి కంఠాభరణ మహావిద్యాలయ.

4. సోలంకి రాజ్యం :—

→ 10 – 13th c

→ గుజరాత్ ను అన్హిల్వార రాజధానిగా పాలన.

(Imp) ముఖ్యాంశాలు : / దిల్వార దేవాలయాలు

→ జైన దేవాలయాలు [India లోనే famous].

→ సోలంకి మంత్రులు నిర్మించారు.

a. విమలశాహి ఆలయాలు.
b. వస్తుపాల ఆలయం
c. తేజపాల

} mount-Abu groups.

a. మొదటి భీముడు :—

(Imp) → 1020 లో ఘజని సోమనాథ్ పై దాడి చేశాడు.

b. జయసింహసిద్ధరాజ :—

& కుమారపాల [son].

→ వారి ఆస్థానంలో హేమచంద్ర అనే జైనకవి.

→ కలికాలసర్వజ్ఞ అనే బిరుదును హేమచంద్ర తీసుకున్నాడు.

గ్రంథాలు :—

: పరిశిష్టపర్వన్
: కుమారపాల చరిత
: సోమనాథ చరిత
: అభిధాన చింతామణి
: త్రిషష్టిశలాకాపురుష

→ 24 తీర్థంకరుల తర్వాత 11 మంది గణాధరులు :
↓
మొదటి వాడు సుధర్మ.

→ 11 మంది గణాధరుల తర్వాత 63 మంది శలక పురుషులు :
↓
[జైన మునులు].

తీర్థంకర
↓
గణాధర
↓
శలక

c. రెండవ భీముడు :—

→ 1178 m. ఘోరి దండెత్తి వచ్చాడు.

→ mount Abu యుద్ధంలో ఘోరి ఓడిపోయాడు. [II భీముడు / (or) II మూలరాజు]

5. చౌహాన్ వంశం :—

→ అజ్మీర్ రాజధానిగా. [అజయ మేరు actual name] అజయరాజు స్థాపించాడు.

a. విగ్రహరాజ – IV :—

→ సంస్కృతంలో హరికేళి నాటకాన్ని రాశాడు.

b. పృథ్వీరాజ్ – III : [1179–92].

→ ఆస్థానంలో చాంద్ బర్దాయ్ అనే కవి.

→ పృథ్వీరాజరాసో అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.
↓
Hindi లో రాయబడిన తొలి గ్రంథం [12th c చివరికాలం].

→ 1191 → మొదటి స్థానేశ్వర్ యుద్ధం } ఘోరి ఓడిపోయాడు [మొదటి యుద్ధం]
1192 → రెండవ స్థానేశ్వర్ యుద్ధం.
↓
(తరైన్)

Imp → రెండవ యుద్ధంలో గెలిచి ఆ రాజ్యానికి "కుతుబుద్దీన్ ఐబక్‌ను Governor గా నియమించాడు. [ముస్లిం పాలనకు నాంది India లో].

→ చౌహాన్ వంశం అంతమైంది.

6. గహడ్వాల వంశం :—

→ కనౌజ్ రాజధాని.

జయచంద్రుడు

→ ఇతని ఆస్థానంలో శ్రీహర్ష 6వ సంస్కృత కవి కలడు.

: నైషధచరిత 6వ గ్రంథాన్ని రాశాడు.
↓
[శృంగార నైషధము — శ్రీనాథుడు based on నైషధచరిత].

(imp) → 1194 లో చాందవార్ యుద్ధంలో ఘోరీ ఇతనిని ఓడించి చంపాడు.

EAST INDIA :—

[Bihar, Bengal].

* పాల వంశం

: 750 – 1095

: వజ్రయాన మతాన్ని ఆదరించింది. [బౌద్ధమతాన్ని ఆదరించిన చివరి వంశం].

ధర్మపాల

: బీహార్ లో బౌద్ధ విశ్వవిద్యాలయాలు నిర్మించాడు

: విక్రమశిల
: సోమపుర
: ఉదంతపుర
} బీహార్ వజ్రయానానికి చెందిన universities.

: వల్లభి [గుజరాత్] — హీనయాన university.

దేవపాల

: నలందలో cu plate inscription లభ్యం

: నలందలో వున్న బౌద్ధ విహారానికి 5 గ్రామాలు దానంగా ఇచ్చినాడు.

1. తక్షశిల
2. నాగార్జున
3. నలంద
4. విక్రమశిల
[క్రమము]

: ఈ విహారాన్ని బలపుత్రదేవ అనే ఇండోనేషియా రాజు నిర్మించాడు.

మహిపాల : —

→ రాజేంద్ర చోళుడు ఇతనిని ఓడించి 'గంగైకొండ' అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు.

కొండ = విజేత

→ గంగై-కొండ చోళపురం అనే నగరాన్ని కూడా నిర్మించాడు.

రామపాల

: 'సంధ్యాకరనంది' అనే కవి ఆస్థానంలో కలడు.

: గ్రంథం : 'రామచరిత'

మదనపాల

: చివరివాడు.

: 1098 లో విజయసేనుడు అనే సేనుని ఇతనిని ఓడించాడు.

సేనవంశం

లక్ష్మణసేన :

: ఆస్థానంలో 'పంచరత్నాలు' అనబడే కవులు.

: వారిలో ముఖ్యుడు : జయదేవుడు : [ప్రముఖ వైష్ణవ మతాచారుడు

: గ్రంథం : గీతాగోవిందం.

: 1194 లో ఘోరి 'భక్తియార్ ఖిల్జీ' అనే సేనాని దండెత్తి, యుద్ధం లేకుండా జయించాడు. [లక్నౌతిని].

↳ రాజధాని.

: భక్తియార్ ఖిల్జీ : బౌద్ధ విశ్వవిద్యాలయాలు [బీహార్‌లో] అన్నింటిని ధ్వంసం చేశాడు.

: బౌద్ధమతం పూర్తిగా అంతమయింది.

: లక్ష్మణసేనుడు బెంగాల్‌ను పాలించిన చివరి హిందూ రాజు.

19/12/12

దక్కన్ రాజ్యం :—

రాష్ట్రకూటుల వంశం (753 – 973)

: ఈ రాజ్యస్థాపకుడు దంతిదుర్గుడు.

: ఎల్లోరా రాజధానిగా.

దంతిదుర్గుడు

: ఎల్లోరాలో 2 గుహాలయాలు నిర్మించాడు

1. దశావతారాలయం
2. రావణ్ క ఖై [శివాలయం].

మొదటి కృష్ణుడు (imp)

↱ ఎల్లోరా

: కైలాసనాథ ఆలయం [ప్రపంచంలోనే పెద్ద గుహ].

↳ UNESCO

[2వ నరసింహవర్మ నిర్మించిన కైలాసనాథ ఆలయానికి copy].

↓ (పల్లవుడు)

[కంచి]

↓

[structural దేవాలయం]

అమోఘవర్షుడు

: 814 – 878

: మాన్యఖేటం అనే నగరాన్ని నిర్మించి రాజధానిగా మార్చాడు.

[ఎల్లోరా నుండి].

: సులేమాన్ [అరబ్ యాత్రికుడు] ప్రకారం ప్రపంచంలోని 4గురు గొప్ప చక్రవర్తులలో ఒకడు.

: స్వయంగా కవి, కవిపోషకుడు

'కవిరాజు' — బిరుదు.

గ్రంథాలు

: 1. కవిరాజమార్గము [కన్నడంలో రాయబడిన తొలి గ్రంథం] (imp)

[వ్యాకరణంపై]

2. రత్నమాలిక [సంస్కృతము]

→ జైనమతంపై రాశాడు

: యుంగా భద్రాసనంలో జల సమాధి ద్వారా సల్లేకన వ్రతాన్ని ఆచరించాడు. [జైనుడు].

కవులు

1. జినసేన
   : ఆదిపురాణం

(Imp) 2. మహావీరాచార్య
   : గణితసారసంగ్రహము.

3. శాకటాయన
   : అమోఘవృత్తి [వ్యాకరణ గ్రంథం].

కృష్ణ — III

: 949లో 'తక్కోళం యుద్ధంలో' పరాంతక చోళుడ్ని ఓడించాడు.
↓
(తమిళనాడు)

: 'తంజావూరు కొండ' అనే బిరుదు

: రామేశ్వరంలో విజయస్తంభాన్ని నాటాడు.

కర్క

: చివరివాడు

: ఇతని సామంతుడు 'తైలప' ఇతనిని అంతం చేశాడు.

కళ్యాణి చాళుక్యులు :—

విక్రమాదిత్య — VI

: ఆస్థానంలోని కవులు

a. బిల్హణ [కాశ్మీర్ వాడు]
   — 'విక్రమాంకదేవచరిత' అనే గ్రంథం.

(Imp) b. విజ్ఞానేశ్వరుడు
   — 'మితాక్షర' అనే ధర్మశాస్త్రాన్ని రాశాడు.
   ↳ 'యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి' ఆధారంగా రాశాడు
   ↳ (A.P)

→ 'ప్రస్తుతం హిందూ వారసత్వ చట్టాలు' based on మితాక్షర. [Except బెంగాల్, అస్సాం]

→ బెంగాల్, అస్సాంలో దయాభాగ చట్టం అమలులో వుంది.

↳ మనుస్మృతి ఆధారంగా

→ జీమూతవాహనుడు - దయాభాగ ను రాశాడు.

→ రెండింటిలో ప్రధాన తేడా :

Acc. to దయాభాగ — తండ్రి జీవించి వున్నంతవరకు ఆస్తి వారసులకు సంక్రమించదు.

Acc to మితాక్షర : పిల్లవాడు పుట్టినప్పుడే ఆస్తిలో వాటా.

సోమేశ్వరుడు — III

: సర్వజ్ఞ అని బిరుదు.

: మానస ఉల్లాస అనే గ్రంథం రాశాడు
(or)
అభిలషితార్థ చింతామణి.

సోమేశ్వరుడు — IV

: చివరివాడు

: సామంతరాజు భిల్లముడు [యాదవరాజు] ఇతనిని అంతం చేశాడు.

: దేవగిరి రాజధానిగా స్వతంత్ర రాజ్యం.

: ఈ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకుని ఆంధ్రలో కాకతీయులు స్వతంత్ర రాజ్య స్థాపన జరిగింది.

SOUTH INDIA :

చోళులు

: 850 — 1175.

: తంజావూరు రాజధాని.

: విజయాలయ — వంశ స్థాపకుడు [పల్లవులకు సామంతుడు].

ఆదిత్యచోళ :

: పల్లవులను అంతం చేసి స్వతంత్ర రాజ్యం

పరాంతక

: మధురై కొండ అనే బిరుదు.

రాజరాజ – I

: 985 – 1014.

: అసలు పేరు : అరుమొళివర్మ.

: చోళమార్తాండ
: జయంగొండ
: రాజకేసరి
: ముమ్మడి చోళదేవ ము
} బిరుదులు

విజయాలు

: లక్షద్వీపులను [12,000] జయించాడు.

: మాల్దీవులు

(Imp) : ఉత్తర శ్రీలంక [మహింద – 5 ను ఓడించి, రాజధాని అనురాధపురంను ధ్వంసం చేశాడు].
↓
ముమ్మడి చోళమండలం అనే పేరు ఇచ్చాడు.

రాజేంద్ర – I

: 1014 – 1044.

: పండిత చోళ
: ముడికొండ చోళ
: ఉత్తమ చోళ
: గంగైకొండ
} బిరుదులు.

: ఇండోనేషియా రాజధాని కదారంను జయించాడు.
↓
[కదారం కొండ – బిరుదు – తీసుకున్నాడు]

(Imp) : దక్షిణ శ్రీలంకను జయించి మహింద – 5 ను బందీగా తంజావూరు తీసుకువచ్చాడు. [L.T.T.E కి స్ఫూర్తి ఇదే].

కులోత్తుంగుడు – I [1070–1122]

: వేంగి చాళుక్య రాజు [not చోళుడు].

: చోళ రాజకుమార్తెను వివాహమాడి, వేంగి, చోళ రాజ్యాలను కలిపి 'కులోత్తుంగ చోళ' అనే పేరుతో పరిపాలన.

: సుంగం తవిర్త – అనే బిరుదు
↓
[అనేక పన్నులను రద్దు చేసినవాడు]

: 1077 లో 72 మంది తో కూడిన వాణిజ్య బృందాన్ని China కు పంపించాడు.

: శ్రీలంక చేజారిపోయింది.

(imp) : కంబోడియా రాజు సూర్యవర్మ – II తో వాణిజ్య సంబంధాలు.
↓
'అంకోర్‌వాట్' విష్ణు దేవాలయం
12th c
[ప్రపంచంలోనే పెద్ద హిందూ దేవాలయం].

కులోత్తుంగుడు – III

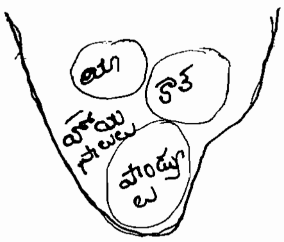
: చివరివాడు.

: ఇతని తరువాత 2 రాజ్యాల ఆవిర్భావం [South India].

1. పాండ్యులు
   – మధురై రాజధాని
2. హోయసాల రాజ్యం.
   – ద్వార సముద్రం రాజధాని.
   [బల్లాలుని పాలకుడు].
   (హళేబీడు).

హోయసాలులు నిర్మించిన ఆలయాలు :–

a. హోయసాలేశ్వరాలయం.
[b. హళేబీడు]
b. చెన్నకేశవాలయం [బేలూరు].

20/12/12

పరిపాలన — చోళులు :

మంత్రి మండలి : ఉడంకుట్టన్

: మండలం [రాష్ట్రం]
↓
వలనాడు [జిల్లా]
↓
నాడు
↓
గ్రామం

గ్రామపాలన

: గ్రామ పరిపాలనకు నాంది. [స్వతంత్ర పాలన].

: గణతంత్ర గ్రామాలు.

శాసనాలు

: ఉత్తరమేరూర్ అనే ప్రాంతంలో 2 శాసనాలు లభ్యం.

: ప్రథమ పరాంతక చోళులు వేశారు. [919, 921].

: గ్రామ పాలనకు ఒక అసెంబ్లీ

: కొన్ని గ్రామాలలో అసెంబ్లీని 'సభ' అనేవారు.
  └→ కేవలం బ్రాహ్మణులకు ఈ పేరు.
  [అగ్రహారము].
  ↓
  సభలో సభ్యులు కేవలం బ్రాహ్మణులు.

: కొన్ని గ్రామాలలో 'నగర' అని పేరు
  └→ వ్యాపార, వాణిజ్యం ప్రధానంగా గల గ్రామాలు.
  → సభ్యత్వం : కేవలం వర్తకులు.

: సాధారణ గ్రామాలు : ఊర్ [వ్యవసాయ గ్రామాలు]
  సభ్యులు : భూస్వాములు.

→ గ్రామ సభలో పనిచేయుటకు [సహాయపడుటకు] కమిటీలు కలవు.
  └→ అసెంబ్లీ ఆధ్వర్యంలో పనిచేస్

: కమిటీలను 'వరియమ్' అంటారు.

: సభ్యులు 6–12 మంది. [సభ్యులను వరియర్ అంటారు]

: ఎన్నుకునే పద్ధతి : కుడవోలై అనే పద్ధతి. [Lottery]

అభ్యర్థులు - అర్హతలు :

- 2 వ శాసనంలో ప్రస్తావన.
- 35–70 సం|| ల వయస్సు
- స్థిర నివాసి
- ధర్మ-శాస్త్రాలు తెలిసి వుండాలి.
- నేరాలు చేసి ఉండకూడదు.

చోళులు : సమాజం – ఆర్థిక పరిస్థితి

- 2 వర్గాలు
  - వలంగై [కుడిచేతివారు]
  - ఇడంగై [ఎడమ చేతివారు]
- ఈ రెండు వర్గాల మధ్య పరస్పర వాదాలు జరుగుతుండేవి.
- శ్రేణులు :
  (వర్తక సంఘాలు)
  → ప్రపంచ దేశాలతో వర్తక సంబంధాలు

1. నానాదేశి

→ బర్మాలో దొరికిన శాసనం ప్రకారం "నానాదేశ విణ్ణగార" ఆలయం [విష్ణు ఆలయం] బర్మాలో నిర్మించారు.

2. మణిగ్రామ

→ సయాం [థాయిలాండ్] లో లభ్యమయిన శాసనంలో ప్రస్తావన.

3. అయ్యవోలు

4. వీరవలంజిగార్

సాహిత్యం

: తమిళ సాహిత్యాన్ని ఆదరించారు.

కంబన్

: తమిళ రామాయణాన్ని రాశాడు [12th C].

జయంగొండార్ :—

: కళింగ

: కళింగత్తు పరాని

సెకిలార్

: పెరియా పురాణం

(Ut-I) వాస్తు – శిల్పకళలు

a. దేవాలయాలు :—

: ద్రావిడ శైలిని శిఖరం స్థాయికి. [పల్లవులు ప్రారంభించారు].

: బహుళ అంతస్తు విమానం

: బహుళ అంతస్తుల గోపురాలు.

: మండపము.

(Imp) **బృహదీశ్వరాలయం** — తంజావూరు

— రాజరాజేశ్వరాలయం

— 1010లో రాజరాజ – I నిర్మించాడు.

— UNESCO గుర్తింపు.

— విమానం ఎత్తు 180 అడుగులు, 13 అంతస్తులు. [Tallest Temple in India].

బృహదీశ్వరాలయం

— గంగైకొండ చోళపురం.

— రాజేంద్రుడు – I నిర్మించాడు.

ఐరావతేశ్వరాలయం

— దరసురాం

— రాజేంద్రుడు – II

కంపహరేశ్వరాలయం

: త్రిభువనవర్మన్

: మొదటి కులోత్తుంగ

కురంగనాథాలయం

: శ్రీనివాస నల్లూరులో

:

బాలసుబ్రహ్మణ్యాలయం — ఆదిత్యచోళ

నిశుంభసూదని ఆలయం — తంజావూరు

— విజయాలయ -1

నటరాజ విగ్రహం

: లోహ శిల్పం

: కాంస్యంతో చేసినది.

: శివునికి 4 చేతులుంటాయి.

: తంజావూరు.

ఇస్లాం – చరిత్ర

→ స్థాపకుడు మహ్మద్ ప్రవక్త మక్కాలో జన్మించాడు. [571 A.D].

→ 632 A.D మదీనాలో మరణించాడు.

→ ప్రవక్త ఖురేషీ లోని గిరిజన తెగకు చెందినవాడు.

→ ఉన్నతమయిన నాగరికతలను రచించాడు.

→ 5 సూత్రాలను రచించాడు:

1. కల్మ
2. నమాజ్.
3. రోజా. [రంజాన్ మాసం – ఖురాన్ అవతరించింది].
4. జకాత్ [సంపాదనలో 2.5% పేదలకు దానం]
5. హజ్. [మక్కా తీర్థ యాత్ర]

మక్కాలో కాబా లో బహు విగ్రహారాధన వుండేది.

ముసల్మాన్ – విశ్వాసం కలిగినవాడు ↓ అరబిక్
కాఫిర్ – అవిశ్వాసుడు

21/12/12

→ **622** A.D లో ప్రవక్త మదీనాకు వలస పోయాడు.
[వలసను అరబిక్ భాషలో – హిజ్రా]
→ ముస్లిం calender ఈ సంఘటనను ఆధారంగా లెక్కించడం]

Imp

CALENDERS IN INDIA:

AD = Anno dominy
AH = Anno Hizra

606 AD – హర్ష శకం

319 – 320 A.D – గుప్తుల శకం [చంద్రగుప్తుడి పట్టాభిషేకం].

78 A.D – శక యుగం [Incident తెలియదు].

↳ Indian Govt. ఈ calender ను follow చేస్తుంది.
↓
(అధికార లావాదేవీలకు)

57 B.C – [విక్రమ శకం]

3102 B.C – [కలియుగం].

→ హిజ్రా 10 వ సం॥ [632 A.D] లో ప్రవక్త మరణించాడు.

→ ప్రవక్త కాలంలోనే ఒక కొత్త రాజ్యం ఏర్పడింది [ప్రవక్తనే రాజ్యాధిపతి, మతాధిపతి].

→ ఆయన మరణానంతరం ఖలీఫా [వారసుడు] —

→ ఎంపిక విధానం : వ్యక్తి ప్రవర్తన : రాజ్యపాలన etc.

1. మహ్మద్ అలీ [అల్లుడు]

② అబుబకర్ [మామగారు]. — మొదటి ఖలీఫా.

→ అలీ మద్దతుదారులు షియాలు గాను, అబుబకర్ మద్దతుదారులు సున్నీలు గాను విడిపోయారు. [సంప్రదాయవాదులు].

→ India లో 3% షియా, 97% సున్నీలు కలరు.

↓

[Hyd & Lucknow లో more]

↓

b/c మొఘల్ ఆక్రమణలో షియా రాజుల పాలన ఉండేది.

↓

ఇరానియన్స్ లు ఇక్కడ ఉన్నారు.

→ 100% షియాలున్న ఏకైక దేశం — ఇరాన్.

→ ఉలేమా [మతపెద్దల వర్గం].

— షరియత్ ఉల్లంఘన జరిగితే రాజుపై చర్య

— ఫత్వా జారీ చేసే అధికారం.

Imp — ఖలీఫా ఇచ్చే బిరుదు — సుల్తాన్.

Imp → India లో సుల్తాన్ బిరుదున్న రాజులు : —

1. ఇల్టుట్ మిష్.
2. మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్
3. ఫిరోజ్ షా తుగ్లక్ [2 సార్లు] (ఏకైక రాజు)

మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం :—

→ 712 A.D లో ఇండియాపై దండెత్తి సింధ్ ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించాడు.

→ India ను జయించిన మొదటి ముసల్మాన్ [అరబ్] — బాగ్దాద్

→ సింధ్ ను 'చచ్' అనే బ్రాహ్మణవంశం పాలన — 'దాహిర్' → అనేవాడు.

→ ఖలీఫాకు పంపబడిన ఆభరణాలు 'సింధ్' ప్రాంతంలో — దొంగిలించబడ్డాయి.
↓ (శ్రీలంక నుండి
↓ (దేబాల్ వద్ద) రేవుపట్టణం

→ [illegible] ఖాసింను పంపి దాహిర్ ను ఓడించాడు. 712 A.D లో 'బ్రాహ్మణాబాద్ యుద్ధం' లో దాహిర్ ఓటమి.

→ జిజియా పన్ను ను విధించిన మొదటి రాజు — ఖాసిం [India].
└→ ముస్లిమేతరులపై తల పన్ను.

(Imp) → ఎల్ఫిన్‌స్టోన్ అనే బ్రిటిష్ చరిత్రకారుడు — "అరబ్బుల సింధు దండయాత్ర ఫలితాలు లేని విజయం".
[Great victory without Results]

→ 'చచ్‌నామా' అనే గ్రంథం — ఖాసిం గురించి మొత్తం సమాచారాన్నిస్తుంది.
↓ అరబిక్ [అబు బకర్ రాశాడు]

మహ్మద్ ఘజని: —

→ 1000 — 1027

→ 17 సార్లు India పై దండయాత్రలు.

→ సంపద, మతోన్మాదం.

మొదటి దాడి

: 1000 సం॥ లో 'జయపాలుడు' [హిందూషాహీ వంశం] — వాయువ్య భారతదేశం.
↓ రాజపుత్రుడు.

: ఓడి, ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు.

1008

: రాజపుత్రుల కూటమి — నాయకుడు — ఆనందపాలుడు.

'వైహింద్ యుద్ధం' — కూటమి — ఓటమి.

1025

→ 16 వ దాడి

→ సోమనాథాలయాన్ని ధ్వంసం చేసి సంపద - దోపిడీ.

ఆస్థాన కవులు —

ఫిరదౌసి

: 'షానామా' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు [పర్షియన్ భాషలో].

: HOMER OF THE EAST.

↓

[ప్రపంచంలోని తొలి ఇతిహాసాలు రాసిన గ్రీకు వ్యక్తి]

1. ఇలియడ్
2. ఒడిస్సీ

} ప్రపంచంలోనే తొలి ఇతిహాసాలు (గ్రీకు).

అల్‌బెరూని (imp)

: 1019 – 1030 [Indian].

: First ముస్లిం ఇండాలజిస్ట్.

: బృహత్‌సంహితను అరబిక్ భాషలో అనువాదం.

: తహకీక్ - ఇ - హింద్ (or) కితాబ్ - ఉల్ హింద్

[ఇండియా గురించి].

[11వ శతాబ్దానికి దర్పణం అని ఈ పుస్తకాన్ని పిలుస్తారు].

(imp) : దీనిని English లో రాసిన వారు — E.C. SACHAU

↓

[అల్‌బెరూనీస్ ఇండియా]

మహ్మద్ ఘోరి

22/12/12

: 1175 – 1206. [అసలు పేరు మయిజుద్దీన్ మహ్మద్]

: 1178 – మౌంట్ అబు యుద్ధం [ఘోరి ఓటమి].

: 1191 → మొదటి తరైన్ [ఓటమి]

: 1192 → రెండవ తరైన [గెలుపొందాడు]

కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ అనే Governor నియమించెను.

1194 → చాందావార్ యుద్ధం → గహద్వాల రాజ్యాన్ని గెలిచాడు.

→ 1206 లో. ఘోరీ చంపబడ్డాడు.

→ తరువాత కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ స్వతంత్ర ఢిల్లీ సామ్రాజ్య స్థాపన చేశాడు.

2. ఢిల్లీ సుల్తానులు

సల్తనత్ - సామ్రాజ్యము

→ 1206 – 1526 A.D.

→ 5 వంశాలు పాలించాయి.

1. బానిస వంశం 1206 – 1290 A.D [84Y]
2. ఖిల్జీ వంశం 1290 – 1320 A.D. [30Y]
3. తుగ్లక్ వంశం 1320 – 1414 A.D [94Y]
4. సయ్యద్ వంశం 1414 – 1451 A.D [37Y]
5. లోడి వంశం 1451 – 1526 A.D [75Y]

3 > 1 > 5 > 4 >

HISTORY OF DELHI :—

→ పాండవ రాజధానిగా దీనిని 'ఇంద్రప్రస్థ' అని పిలిచేవారు. [మహాభారత కాలం].

→ తరువాత 8th C A.D అనంగపాలుడు [తోమార వంశం - రాజపుత్రరాజు] దీని స్థానంలో కొత్త నగరాన్ని నిర్మించి ధిల్లికాపురం అని పేరు పెట్టాడు.

→ Delhikapuram చుట్టూ India ను పాలించిన ముస్లిం రాజులు దీని చుట్టూ 7 నగరాలు నిర్మించారు. → 7 నగరాలు + ధిల్లికాపురం → నేటి Delhi.

1. మెహ్రౌలి – కుతుబుద్దీన్ ఐబక్.
2. సిరి – అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ
3. తుగ్లకాబాద్ – ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్.
4. జహాపన – మహమ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ → అసలు పేరు జునాఖాన్
5. ఫిరోజాబాద్ – ఫిరోజ్ షా తుగ్లక్

} (1–5) Delhi సుల్తానులు

6. దీన్‌పన – హుమయూన్
7. షాజహానాబాద్ – షాజహాన్

} (6–7) మొగల్ చక్రవర్తులు

1. బానిస వంశం

a. కుతుబుద్దీన్ ఐబక్

: 1206 – 1210 A.D.

: లాహోర్ రాజధానిగా

: సుల్తాన్ అనే బిరుదు తీసుకోలేదు.

: మాలిక్
: లక్ భక్ష్ } బిరుదులు.

: ఇండియాలో మొదటి మసీదుని నిర్మించినవాడు.

ఆస్థానంలోని – చరిత్రకారులు

హసన్ నిజామి :

: తాజుల్ మాసిర్ అనే గ్రంథం.

: చౌగాన్ [Horse polo] ఆడుతూ మరణించాడు.
↓
కుతుబుద్దీన్ ఐబక్.

b. ఇల్‌టుట్‌మిష్.

: 1211–36

: కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ యొక్క బానిస. బదౌన్ కు Governor గా నియమించబడ్డాడు. [అల్లుడు also].

: టర్కీస్ కు more importance, ఖాజీలు → ఉన్నతస్థానాలను పొందు-తున్నారు.
↓
[ముస్లిం యోగులు స్వతంత్రమైన నాయకులు]

: రాజధానిని Delhi కి మార్చాడు.

: కొత్త నాణాలు ముద్రించాడు.

a. టంకా [వెండి]
b. జిటల్ [రాగి] } 1:48

లాడేలు – ఘష్టనేలు
యగాలాలు – టర్కీలు

1 టంకా = 48 జిటల్

: ఇక్తా వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టాడు. [సైనికాధికారులకు జీతభత్యాలు, నగదు రూపంలో కాకుండా భూమి రూపంలో చెల్లించడం].

: 40 మంది ఇక్తేదారులు సంఘంగా ఏర్పడి – 'చహల్గని' గా
(or)
చాలీస.

: చహల్గాని : dufault ఆధారంగా మార్పు చెందింది. [original].

చరిత్రకారుడు

: మిన్హాజ్ - ఉస్ - సిరాజ్

: తబాఖత్ - ఐ - నాసిరి అనే గ్రంథం.

: బరాత్ గని power ని తెలియజేస్తుంది.

→ 1221 లో తన పాలసీల ద్వారా చెంఘిజ్‌ఖాన్ దాడిని ఆపాడు.

చెంఘిజ్‌ఖాన్ ↓ (or) (తెముజిన్) → మంగోలు తెగకు చెందినవాడు.

↓

[China — రష్యా వరకు రాజ్యస్థాపన — పెకింగ్ రాజధాని]

↓ 13th C.

→ చెంఘిజ్‌ఖాన్ మధ్య ఆసియాలోని ఖ్వారిజ్మ్ [జలాలుద్దీన్ మంగబర్ని] ని ఓడించాడు

↓ ఇల్టుట్‌మిష్‌ను శరణు ↓ తిరస్కరణ ↓ చెంఘిజ్‌ఖాన్ అటు రాలేదు

→ చెంఘిజ్‌ఖాన్ - బౌద్ధమతస్థుడు.

రజియా

: 1236-40

: India ను పాలించిన ఏకైక ముస్లిం మహిళ.

: రజియాకాలంలో 'హబ్సి' బానిస (ఇథియోపియా) జమాలుద్దీన్ యాకుత్ → ప్రాధాన్యత ఇచ్చింది.

: వారిద్దరూ హత్యకు గురయ్యారు.

: రాజు చేసే చట్టాలను "ఫర్మానా" అని అంటారు.

బాల్బన్

: 1266-86

: బానిసవంశంలో గొప్పవాడు.

: ఇల్టుట్‌మిష్ బానిస.

: సుల్తాన్ ప్రతిష్ఠను పెంచాడు.

చర్యలు

: రాజు దైవాంశ సంభూతుడు.

: జిల్లెల్లాహి అనే బిరుదు. [జిల్ - నీడ : ఇలాహి - దేవుడు]

: ఇరాన్ దర్బారులోని 3 సంప్రదాయాలు ప్రవేశపెట్టాడు.

1. సిజ్దా [సాష్టాంగనమస్కారం].
2. పైబోస [కాలి పాదాల ముద్దాడాలి].
3. నౌరోజ్ [నూతన సం॥ రోజు ఇరాని చక్రవర్తి కానుకలు సమర్పించాలి.].

(Imp) → చహల్గనిని అంతం చేశాడు.

→ దర్బారు లో బంగారు నాణాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.

→ మియోలు లో దారి దొంగలను అంతం చేశాడు.

→ బెంగాల్ Governor తుగ్రిల్‌ఖాన్ తిరుగుబాటును అణచివేశాడు.

(Imp) → కొత్త సైనిక శాఖ - ప్రారంభం - దివాని అరీజ్ [ఇంతకు ముందు ఆర్థిక శాఖ చూసేది].

→ ఆర్థిక శాఖ - దివాని వజారత్.

కైకుబాద్

: 1286-90

: బాల్బన్ మనవడు

: పక్షవాతంతో బాధపడుతున్నాడు.

: దివాని అరీజ్ సేనాని జలాలుద్దీన్ ఖిల్జీ ఇతనిని అంతంచేయడంతో బానిసవంశం అంతమయింది.

(23/12/12)

2. ఖిల్జీ వంశం

: స్థాపకుడు జలాలుద్దీన్ ఖిల్జీ. [1290-96].

అల్లా ఉద్దీన్ ఖిల్జీ

: కారా కు Governor గా

: ఇతను మామ జలాలుద్దీన్ ఖిల్జీని హత్య చేసి రాజ్యాన్ని పొందాడు.

: 1296-1316 [ఖిల్జీ విప్లవం].

↓

విప్లవాత్మక సంస్కరణలు చేపట్టాడు.

&

సైనిక విజయాలు.

: ఢిల్లీ సుల్తానులలో గొప్పవాడు.

సైనిక విజయాలు

NORTH INDIA :

: గుజరాత్ [రాజు: కరణ్‌సింగ్‌ను అంతంచేసి ఇతని భార్య కమలాదేవిని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు].

: రణథంబోర్ [రాజస్థాన్‌లోని చిన్న రాజ్యం].

↓

రాజు: హమ్మీరదేవ.

: మేవార్ → రాజధాని : చిత్తోడ్.

↳ రాణారతన్‌సింగ్ [రాజు].

→ పద్మావత్ అనే గ్రంథం మాలిక్ మహ్మద్ జైసీ అనేవాడు రాశాడు.

↳ రతన్‌సింగ్ భార్య [హిందీలో 2వ గ్రంథం].

→ 30 వేల మంది ఆడ [మహిళలు] పద్మావతితో కలిసి జౌహర్ చేసింది.

[acc. to పద్మావత్ గ్రంథం].

→ సివానా, జాలోర్ అనే రాజస్థాన్‌లో ఉన్న రాజ్యాలను.

SOUTH INDIA

: దక్షిణాదిపై దండెత్తిన మొదటి ముస్లిం : అల్లా ఉద్దీన్ ఖిల్జీ.
↓
[అడుగుపెట్టిన].

: ఇతని సేనాని మాలిక్‌కాఫర్‌ను పంపించాడు [converted muslim].

: ఇతనికి హజార్‌దినారి అనే పేరు కలదు. మాలిక్‌కాఫర్ జయించిన రాజ్యాలు

	రాజ్యం పేరు	సం॥రం	ప్రాంతం	రాజధాని	రాజు
1.	యాదవ రాజ్యం	1308	మహారాష్ట్ర	దేవగిరి	రామచంద్ర దేవ
2.	కాకతీయ రాజ్యం	1309	A.P	వరంగల్	2వ ప్రతాపరుద్రుడు
3.	హోయసాల	1310	కర్ణాటక	ద్వారసముద్రం	వీరభల్లాల-III
4.	పాండ్య రాజ్యం	1311	తమిళనాడు	మధురై	వీరపాండ్య
→	యాదవ రాజ్యం	1315	మహారాష్ట్ర	దేవగిరి	శంకరదేవుడు

NOTE
→ యాదవ రాజ్యాన్ని Delhi లో విలీనం చేయడం జరిగింది.

→ ఈ రాజ్యాలను జయించిన ఖిల్జీ సికందర్-ఇ-సాని అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు [అలెగ్జాండర్-II అని అర్థం].

సంస్కరణలు

: పరిపాలనను పూర్తిగా లౌకిక సాంప్రదాయంలో కొనసాగించాడు.

: ఖలీఫాను పూర్తిగా వ్యతిరేకించినవాడు.

: ఉలేమాల సలహాలను ఖండించాడు.

: ప్రతిభ ఆధారంగా ఉద్యోగాలు

పన్నులు : $\frac{1}{2}$

(Imp) → ఇక్తా వ్యవస్థను రద్దు చేశాడు.

→ రెవెన్యూ సంస్కరణలు చేపట్టాడు. ముందుగా

ఇతను Revenue శాఖ ప్రారంభం — దివాని ముస్తక్ రాజ్.

→ Govt, రైతుకు మధ్య వారధి

↓

Tax farming వ్యవస్థ.

→ దివాని రియాసత్ లేదా Tax collector ల నియామకం.

1. ఉలమాలు
2. షేక్ లు
3. షేక్ జాద [converted Hindus to IM]
4. మాలిక్

సమాజంలో ప్రధాన స్థానం.

సైనిక సంస్కరణలు

: రాజు ఆధీనంలో సైన్యం [standing army/ సిద్ధ సైన్యం].

: దాగ్

→ గుర్రాలపై ముద్రలు వేయడం.

: చెహర/హులియా

→ సైనికుల యొక్క పోలికల పట్టిక.

మార్కెట్ సంస్కరణలు

: ధరల నియంత్రణ [ధరలు Govt decide చేస్తుంది].

: ప్రత్యేక మార్కెట్ : సరై అదల్

: మార్కెటింగ్ అధికారి : షహానా.

: మార్కెట్ సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టింది సైనికులకోసం.

అదల్ = Justice

24/12/12

ముబారక్ ఖిల్జీ

: 1316 – 20 [1316-20]

: ఇతని కాలంలో ప్రధాని : ఖుస్రుఖాన్ అధికారం చెలాయించాడు.

↓

[converted హిందువు]

: మద్యం మరియు Homosex.

: ఇతను ఖలీఫా గా ప్రకటించుకున్నాడు. [పత్రిక].

: ఖుస్రుఖాన్ హత్య చేసి పన్నాగం.

ఖుస్రుఖాన్

: ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ ఇతనిని అంతం చేశాడు.

3. తుగ్లక్ వంశం

ఘియాజుద్దీన్

: ఇతని కుమారుడు మహ్మద్ జునాఖాన్ [మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్].

: 1320 – 25.

: జునాఖాన్ దక్షిణాది రాజ్యాలను అంతం [విలీనం] చేశాడు.

1. కాకతీయ
2. పాండ్య

Q: కాకతీయ రాజ్యాన్ని అంతం చేసిన సుల్తాన్ ?

1. మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ (2) ఘియాజుద్దీన్

మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్

: 1325–51 [1325–51].

a : ఇబన్ బటూటా [మొరాకో] – యాత్రికుడు.

: 8 ఏళ్లపాటు Delhi లో ఖాజీ గా పనిచేశాడు. (ఖాజీ = న్యాయమూర్తి)

: తర్వాత రాయబారిగా china కు పంపించాడు.

: కితాబ్-ఉల్-రెహ్లా అనే గ్రంథాన్ని → రచన → ఇబన్ బటూటా.

b. జియావుద్దీన్ బరాని

: తారీఖ్-ఎ-ఫిరోజ్‌షాహి అనే గ్రంథం.

సంస్కరణలు

1327 : రాజధాని Delhi నుండి దేవగిరికి మార్పు.

↑ 2 years. ↓ దౌలతాబాద్ గా పేరు మార్పు.

: Token నాణాలను ముద్రించాడు. [కృత్రిమ విలువ కలిగిన నాణాలు]

: Govt నాణాల వెండి టంక స్థానంలో రాగి టంకాలను ముద్రించి కృత్రిమంగా వెండి విలువను కల్పించాడు.

: 1260లో కుబ్లైఖాన్ china లో paper currency ని successful గా ప్రవేశపెట్టాడు.

: 1290's లో గైఖాతున్ [ఇరాన్‌లో] implement చేశాడు.

: గంగా - యమునా అంతర్వేదిలో పన్నుల పెంపుగా. [1/3 పన్ను].

a) ఘరి
→ ఇంటిపన్ను

b) చరి
→ పశువులమేతపై వేసే పన్ను.

→ తీవ్రమయిన కరువుల not succeeded.

సంస్కరణలు

: క్షామ నివారణ చట్టం [ప్రపంచంలోనే first]
: వ్యవసాయ శాఖను ప్రారంభించాడు [దివాని కోహి].
: రైతులకు 'తక్కావి' రుణాలు ఇచ్చాడు [crop loans].

ఫిరోజ్ షా తుగ్లక్

: 1351 – 88
: ఆస్థాన చరిత్రకారుడు అఫీఫ్.
: తారీఖ్-ఎ-ఫిరోజ్‌షాహి అనే గ్రంథం రాశాడు.

MERITS

: షరియా ప్రకారం పన్నుల వసూలు.
a. ఖరాజ్ [భూమి శిస్తు] – 1/10
b. షర్బ్ [నీటి పన్ను] – 1/10
c. జకాత్ [2.5%] only from ముస్లిం – పేదలకు పంచేది.
d. జిజియా – బ్రాహ్మణులపై జిజియా విధించిన తొలి ముస్లిం రాజు.

: షరియా ప్రకారం యుద్ధంలో లభించిన సంపద

share
- రాజు (ఖుమ్స్) $\frac{1}{5}$ th [20%]
- సైనికులు ఘనిమ $(\frac{4}{5})$ th [80%]

సంక్షేమకార్యక్రమాలు

: దివాని ఖైరాత్ అనే సంక్షేమ శాఖ పేదల కోసం ప్రారంభం.

: దివాని బందెగాను - బానిసల సంక్షేమం కోసం. [1,80,000 మంది]

: దారుల్ షిఫా లు ఏర్పాటు [Govt Hospitals].

: అనేక dam ల నిర్మాణం.

: Drip irrigation ను ప్రవేశపెట్టాడు.

: వృద్ధాప్య పింఛను

: Employment bureu ఏర్పాటు.

: తోటల పెంపకం - ప్రోత్సాహం.

సాహిత్యము

: స్వీయ చరిత్ర రాసుకున్నాడు [First in India].

"ఫుతుహాత్ - ఇ - ఫిరోజ్‌షాహి"

: సంస్కృతం ⟶ పర్షియన్ లో అనేక గ్రంథాలు అనువాదం

నగరాలు

1. ఫిరోజ్‌షాబాద్
2. జౌన్‌పూర్ [U.P]
3. హిస్సార్ [హర్యానా] లను నిర్మించాడు.

DEMERITS

: పూరీలోని జగన్నాథ ఆలయాన్ని ధ్వంసం, బ్రాహ్మణుడి సజీవ దహనం

: అసమర్థ పాలన

: ఇక్తా వ్యవస్థ పునరుద్ధరణ, వంశపారంపర్యం చేశాడు.

: Delhi సామ్రాజ్యం పూర్తిగా విచ్ఛిన్నం, అనేక స్వతంత్ర రాజ్యాల ఏర్పాటు.

నాసిరుద్దీన్ మహ్మద్ తుగ్లక్

: చివరి వాడు.

: 1398 లో తైమూర్ ఇండియాపై దండెత్తి వచ్చాడు [సంపద కోసం]

↓ (మంగోలు నాయకుడు)

Volga నది ↔ సింధు [తైమూర్]

. మంగోలు అనే పదం నుండి మొగల్ అనే పదం వచ్చింది.

: నాసిరుద్దీన్ మరణానంతరం సయ్యద్ ఖిజర్ ఖాన్ [ఆఫ్ఘాన్] పాలించాడు.

4. సయ్యద్ వంశం

అల్లాఉద్దీన్ ఆలంషా

: చివరివాడు.

: బహలాల్ లోడి ఇతనిని అంతం చేసి హస్తగతం
↓
[ఆఫ్ఘాన్].
↓
ఆఫ్ఘన్ జాతి

5. లోడి వంశం

సికిందర్ లోడి

: 1506 లో ఆగ్రా ను నిర్మించి రాజధాని Delhi ⟶ ఆగ్రా.

ఇబ్రహీం లోడి

: చివరివాడు

: 1526 లో బాబర్ [తైమూర్ మునిమనవడు] దండెత్తి వచ్చాడు

మొదటి పానిపట్టు యుద్ధం [హర్యానా].

: ఇబ్రహీం లోడి అంతం [యుద్ధ భూమిలో మరణించిన ఏకైక సుల్తాన్].

(Gr-1) మత ఉద్యమాలు

1. భక్తి ఉద్యమం

: 11th c లో దక్షిణాన ప్రారంభం ⟶ 13th c మహారాష్ట్ర
↓
15th c North India.

(Gr-1) భక్తి ఉద్యమ స్వభావం లక్షణాలు

లక్షణాలు

1. యజ్ఞయాగాలను వ్యతిరేకించారు.
మోక్షానికి భక్తి ఒక్కటే మార్గం.

2. సామాజిక మతవివక్షలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.
[భగవంతుడు అందరివాడు].

3. భక్తి ఉద్యమకారులు 2 రకాలు
→ సగుణ భక్తి
→ నిర్గుణ భక్తి

సగుణ	నిర్గుణ
→ దేవుడికి human character → విగ్రహారాధన	→ మానవుడి లక్షణాలు చాలా humble not to compare with god → దేవుడు – మానవరూపం – ఆకారంలేని. → భగవంతుడు నిరాకారుడు. → North India లో more. Eg: కబీర్ [కార్ల్ మార్క్స్ of India].

4. ప్రాంతీయ భాషలను భక్తి ఉద్యమకారులు వాడుకున్నారు.

ఆదిశంకరాచార్యులు

: 8 – 9th c కాలంలో

: భక్తి ఉద్యమానికి పునాది వేశాడు.

: కేరళలో కలడి లో జన్మించి, కేదార్‌నాథ్ [ఉత్తరాంచల్] లో మరణించారు. [32 సం॥ వయస్సులో].

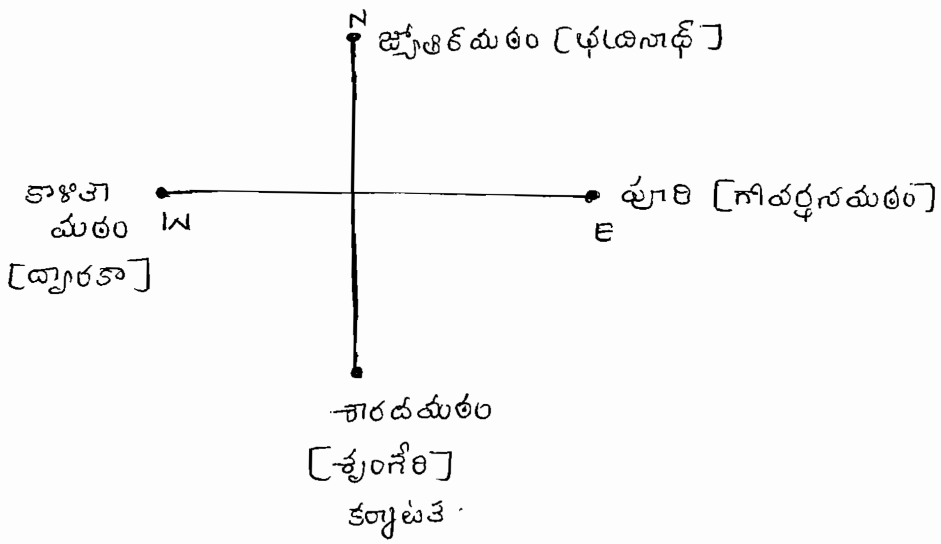
: not భక్తి ఉద్యమకారుడు

: 'స్మార్త' అనే హిందూ మత శాఖను ప్రారంభించాడు.

followers : స్మార్తులు.

: 'హరిహర' ను పూజించేవారు [విష్ణువు + శివుడు].

: భారతదేశంలో నలుమూలల్లో 4 మఠాల స్థాపన.

: వేదాంతి

→ వేదాంతశాస్త్రంలో 6 తత్త్వాలు ప్రారంభం. వాటిని షడ్దర్శనములు అని అంటారు.

1. సాంఖ్య – కపిల
2. యోగ – పతంజలి
3. న్యాయ – గౌతమ
4. వైశేషిక – కణాద ఋషి
5. మీమాంస – జైమిని
(or)
పూర్వ మీమాంస
6. ఉత్తరమీమాంస (or) వేదాంతము

} షడ్దర్శనములు

→ ఉపనిషత్ ప్రధానంగా, భగవద్గీత.

– బాదరాయణ → బ్రహ్మసూత్రాలు అనే గ్రంథంను రాశాడు

→ వేదాంతమును శంకరాచార్యులు చెప్పిన వేదాంతమును అద్వైతము అని అంటారు.

→ మాయ సిద్ధాంతం : ప్రపంచమంతా ఒక భ్రమ / ఆచార్య నాగార్జునుడి శూన్యవాదంతో పోలి ఉంటుంది.

→ ప్రచ్ఛన్న బుద్ధుడు [Crypto budha].

→ మోక్షము జ్ఞాన మార్గం ద్వారా లభిస్తుంది.

(28/12/12)

SOUTH INDIA

రామానుజాచార్యులు

→ 11th century.

→ శ్రీరంగం [T.N] లోని వైష్ణవాలయానికి ధర్మకర్తలు.

→ శ్రీవైష్ణవము అనే కొత్త-శాఖ ప్రారంభం

→ విశిష్టాద్వైతము ను చెప్పాడు.

మధ్వాచార్య

: 13th c

: ఉడిపి [కన్నడియన్]

: 'ద్వైత'మును చెబుతున్నాడు

నింబార్క

: 14th c

: ఆంధ్రుడు

: ద్వైతా - అద్వైతము / భేద-అభేద

వల్లభాచార్య

: 15th–16th c

: కాశీలోని ఒక తెలుగు కుటుంబంలో జన్మించాడు.

: శుద్ధాద్వైతము.

:

మహారాష్ట్ర

: 13th – 17th c.

జ్ఞానదేవుడు

: తొలి భక్తి ఉద్యమకారుడు.

: 13th c

: 'జ్ఞానేశ్వరి' [మరాఠీలో తొలి గ్రంథం]

(or)

భావార్థదీపిక

నామదేవుడు

: 14th c

: నిర్గుణ భక్తి ఉద్యమకారుడు.

ఏకనాథ్

: 16th c

: మరాఠీలో అనేక భక్తిగీతాలు – 'అభంగాలు' రాశాడు.

: 'భావార్థ రామాయణం' అనే గ్రంథం రాశాడు.

తుకారాం & సమర్థరామదాసు

→ తుకారం 'వరాకారి' భక్తికి [తీర్థయాత్రల ద్వారా మోక్షం].

→ రామదాసు 'ధరాకారి' భక్తికి చెందినవాడు [తీర్థయాత్రలకు no importance].

→ విఠోబ → పండరపురం
→ విఠల
→ పాండురంగ } విష్ణువు అని అర్థం.

రామదాసు

: శివాజీకి మత గురువు.

: మరాఠీలో 'దాసబోధ' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

NORTH INDIA

: 15th c

రామానంద

: 15th c

: ప్రయాగ [అలహాబాద్].

: 12 మంది శిష్యులు - అవధూతలు [అన్ని కులాల వారు ఉన్నారు].

1. పీప – యువరాజు
2. కబీర్ – ముస్లిం నేత కులంవాడు [సాలెవాడు]
3. రవిదాస – చర్మకార కులం [చెప్పులు కుట్టేవాడు].
(or)
రాయ్‌దాస

[2, 3 నిర్గుణ భక్తి ఉద్యమకారులు].

కబీర్

: 15th c – 16th c

: నిర్గుణ భక్తి ఉద్యమకారుడు [Carl marc's of India].

: విగ్రహారాధన, తీర్థయాత్రలను ఖండించాడు.

: ఉపవాసాలను ఖండించాడు.

: సామాజిక దురాచారాలను ఖండించాడు. [సతి, పరదా]

: రామ్, రహీమ్ ఒకటే.

: ఇతని సమాధి మాఘర్ [U.P] లో కలదు.

గురునానక్

: నిర్గుణ భక్తి ఉద్యమకారుడు
: కబీర్‌కు సమకాలికుడు.
: 'తల్వాండి' [పంజాబ్] లో జన్మించాడు, కర్తార్‌పూర్ లో మరణించాడు.
ఇవి ప్రస్తుతం PAK లో వున్నాయి.
: విశ్వానికి దేవుడు ఒక్కడే [Unity of God & being].
: గురు కా లంగర్ అనే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టాడు [సామూహిక వంటశాలలు]
: సిక్కుమత స్థాపకుడిగా భావిస్తారు.

సిక్కుమతం

: సిక్కుమత స్థాపకుడు గురునానక్
: 10 మంది గురువులు : మిగతా వారందరు శిష్యులు [సిక్కు].
: వంశపారపర్యంగా గురువులు

> 'సిక్క' అనే పదం నుండి 'సిక్కు' వచ్చింది

2. గురు అంగద్
3. అమర్‌దాస్
4. రామ్‌దాస్

: అక్బర్ ఇతనికి స్వర్ణదేవాలయ భూభాగాన్ని కానుకగా ఇచ్చాడు.

5. అర్జున్‌దేవ్

: ఇతని కాలంలో స్వర్ణదేవాలయం నిర్మించబడింది.
: ఈ దేవాలయం అసలు పేరు 'హరమందిర్ సాహిబ్'
: ఇతనికాలంలో 'ఆదిగ్రంథ్' రాయబడింది
: దీని అసలు పేరు 'గురుగ్రంథ్ సాహెబ్' [పంజాబీ భాష గురుముఖి లిపి]
: ఇతను 'సుఖ్మణి' అనే గ్రంథాన్ని పంజాబీలో రాశాడు.
: జహంగీర్ ఇతనికి మరణశిక్ష విధించాడు [యువరాజు ఖుస్రూ కి ఆశ్రయం కల్పించినందుకు

6. హరగోవింద్

: తిరుగుబాటు చేసినందుకు జహాంగీర్ 10 ఏళ్ల జైలు శిక్ష విధించాడు

: అర్జున్ దేవ్ కుమారుడు

7. హరరాయ్

8. హరకిషన్

: 8 ఏళ్ల వయసులో చనిపోయిన గురువు.

9. తేజ్ బహదూర్

: సిక్కు గురుల 9వ గురువు కలదు.

: 1675 లో ఔరంగజేబు ఇతనికి మరణశిక్ష విధించాడు.

10. గురుగోవింద్ సింగ్

: 1699లో 'ఖల్సా'ను స్థాపించాడు. [ఒక మతం లాంటిది].

: ఖల్సా లో 5 సూత్రాలు కలవు.

: ఖల్సా లో ప్రతి సిక్కు యువకుడు సభ్యుడే.

: వాటిని 5 K'S అంటారు [సూత్రాలను]

1. కేశము
2. కంగ [దువ్వెన]
3. కడ [కడియం]
4. కృపాణము
5. కచ్ఛ [underwear ని ధరించాలి].

: 1708 లో హత్యకు గురయ్యాడు [నాందేడ్‌లో].

ఇతని సమాధి నాందేడ్ లో కలదు. [సిక్కుల పవిత్ర స్థలం].

సూరదాస్

: 15th – 16th C.

: సూరసాగర్ – కృష్ణుని జీవిత చరిత్ర. } హిందీలో
సూరసారావళి

మీరాబాయి

: 15th c – 16th c

: రాజకుటుంబానికి చెందిన వితంతువు

: కృష్ణుని భర్తగా ఆరాధన

తులసీదాస్

: 16th – 17th c

: రామచరితమానస్ – హిందీలో రామాయణం

: కవితావళి

: వినయపత్రిక } గ్రంథాలు

చైతన్య

: 15th – 16th c

: బెంగాల్

: పూరీలోని జగన్నాథ భక్తుడు.

శంకరదాస

: 15th – 16th c.

: అస్సాంలో వైష్ణవభక్తి ప్రచారం

: రామాయణంతో పాటు

: భాగవతపురాణం } లను 'అస్సామీ' భాషలో రాశాడు.

: ఈ కాలంలో అస్సాంను 'అహోం' వంశం పరిపాలిస్తున్నది. [12th – 19th c]

: సుహుంగ్ముంగ్ అనే అహోంరాజు – వైష్ణవమతాన్ని తీసుకుని స్వర్గనారాయణగా పేరు మార్చుకున్నాడు.

నరసింగమెహతా

: 15th c

: గుజరాత్ : వైష్ణవభక్తి ప్రచారం

వీరశైవం

: శైవభక్తిలో ముఖ్యమైనది.

: కర్ణాటకలో

31/12/12

సూఫీ ఉద్యమాలు :—

→ ఇస్లామిక్ భక్తి ఉద్యమం.

→ Indiaలో 13th c లో North Indiaలో ప్రారంభం.

→ 15th c – South India.

* పీర్ - మురీద్ [గురువు–శిష్యుడు].

* ఖాన్ఖా – గురువులు, శిష్యులతో నివసించే గృహం [గురుకులం వంటిది].

* వక్ఫ్ భూములు – ఖాన్ఖా నిర్వహణకు ఇవ్వబడిన భూమి.

  దేవదాయము – దేవాలయాల నిర్వహణకు [హిందూ].

* ఇనాం/సయుర్గల్ భూములు – మత పెద్దకు ఇవ్వబడిన భూమి.

  అగ్రహారము/బ్రహ్మదేయము – బ్రాహ్మణులకి ఇవ్వబడిన భూమి.

* ఇక్తా/జాగీర్ – అధికారులకు ఇవ్వబడిన భూములు.

* ఖలిస భూములు – రాజుగారి ఆధీనంలో వున్న భూములు.

* **ఫన** [కలయిక]

  – భక్తుడు భగవంతుడిలో ఆధ్యాత్మికంగా విలీనం కావడం.

సమ : సూఫీల యొక్క ఆధ్యాత్మిక సంగీత నృత్యాలు.

దర్గ : సూఫీ సన్యాసుల యొక్క దర్గాలు సమాధులు.

ఉర్స్ : సూఫీ సన్యాసి వర్ధంతి రోజున చేసే ఉత్సవం.

→ 16th c వరకు 14 రకాల సూఫీ ఉద్యమాలు [సిల్‌సిల] తెలుస్తాయి

1. చిష్తీ
2. నక్షబంది
3. ఖాదిరి
3. సుహ్రావర్ది
5. కుబ్రవియ

చిస్తీ సిల్‌సిల

: షేక్ మొయినుద్దీన్ చిస్తీ స్థాపకుడు [ఇరాన్ నుంచి వలస వచ్చి 1192లో అజ్మీర్‌లో స్థిరపడ్డాడు].

: ఖాజా గరీబున్ నవాజ్ అని పిలవబడ్డాడు.

చిస్తీ ముఖ్య సన్యాసులు:

a. కుతుబుద్దీన్ భక్తియార్ కాకి:
→ కుతుబ్‌మినార్ అనే పేరు ఇతని పేరు మీదనే పెట్టారు.

b. హజరత్ నిజాముద్దీన్:
→ Delhi ఇతని దర్గా కలదు.

c. బాబా ఫరీద్:
→ పంజాబ్‌లోని అజోధన్ [Pak] ప్రాంతంలో ఇతని దర్గా కలదు.
→ సిక్కులు ఎక్కువగా అభిమానిస్తారు. ఇతని బోధనలను 'ఆదిగ్రంథ్'లో రాసుకున్నారు.
→ కబీర్ బోధనలు కూడా ఆదిగ్రంథ్‌లో కలవు.

d. షేక్ నూరుద్దీన్ ఋషి:
→ కాశ్మీర్‌లో చిస్తీ ఉద్యమాన్ని తీసుకెళ్లారు.
→ చరార్ షరీఫ్ [కాశ్మీర్]లో ఇతని దర్గా కలదు.

e. షేక్ సలీమ్ చిస్తీ:
→ ఫతేపూర్ సిక్రి ఇతని దర్గాను అక్బర్ నిర్మించాడు.

f. హజరత్ గేసుదరాజ్ :

: దక్షిణాదికి వచ్చిన మొదటి సూఫీ సన్యాసి.

: గుల్బర్గలో స్థిరపడ్డాడు.

: 15th C.

: ఖాజా బందే నవాజ్ గా పిలవబడ్డాడు.

: ఉర్దూలో మొదటి గ్రంథం రాసిన వ్యక్తి.

'మిరాజ్-ఉల్-ఆషిఖీన్'.

: ఉర్దూ 14th C లో South Indiaలో ప్రారంభం

[పర్షియన్ + Indian languages]
↓
ఉర్దూ
↓
18th C North India.

ఢిల్లీసుల్తానులకాలంలో లలితకళలు :—

I. వాస్తుశిల్పకళలు

: ఇండో-పర్షియన్ శైలి [మిశ్రమ].
↳(సరాసెనిక్)

: గుమ్మటము [DOME] కనిపిస్తుంది

: పై కప్పు flat గా వుండదు [DOME].

: pillers వుండవు. Arches వుంటాయి.

కట్టడాలు

1. మసీదులు

a. ఖువ్వతుల్ ఇస్లాం [Delhi]
b. అడైదిన్‌కా ఝోంప్రా
↳ అజ్మీర్ [రాజస్థాన్]

} కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ నిర్మించాడు.

→ ఇవి భారతదేశంలో నిర్మించబడిన తొలి మసీదులు.

[ఇవి రెండూ కూడా ముందుగా వైష్ణవ దేవాలయాలు]

c. జమాయత్ ఖాన మసీదు

→ అల్లావుద్దీన్ ఖిల్జీ నిర్మించాడు. [Delhi].

→ India లో మొదటి ఇస్లాం సాంప్రదాయంప్రకారం నిర్మించబడిన మసీదు.

d. బారగుంబజ్ మసీదు:

→ సికందర్ లోఢీ [Delhi].

2. మినార్లు

(a) కుతుబ్‌మినార్ [మెహ్రౌలీ].

: 71.4 m ఎత్తు

: 5 అంతస్తుల నిర్మాణం.

: మొదటి అంతస్తు : ఐబక్ } Red sand stone.

2, 3, 4 : ఇల్‌టుట్‌మిష్ }

5 : ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ [పాలరాయి]

3. మహల్

: ఫిరోజ్ షా తుగ్లక్ నిర్మించినవి [Delhi].

1. ఫిరోజ్‌షాకోట్ల
2. హౌజ్‌ఖాస్

[పాఠశాల విడిది]

4. దర్వాజ

a. అలై దర్వాజ

: అల్లా ఉద్దీన్ ఖిల్జీ

: కుతుబ్‌మినార్‌కు ద్వారం

→ కుతుబ్‌మినార్ ప్రక్కనా అలై మినార్‌ను ఖిల్జీ నిర్మించాడు.

5. మఖ్బరా

: సమాధులు.

: సికింధర్‌లోఢీ సమాధి అత్యంత గొప్పది [Delhi]

: అష్టభుజాకారం

: ఒక ఎత్తయిన వేదికపై నిర్మించబడింది.

9. సంగీతము

: Delhi సుల్తానులకాలంలో – హిందుస్థానీ సంగీతం – మిశ్రమం.

: పర్షియన్-అరబిక్ సాంప్రదాయం చాలా ప్రభావం కలదు. [హిందు + పర్షియన్ + అరబిక్ సాంప్రదాయం]

అమీర్ ఖుస్రు

: బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి

: బాల్బన్ నుండి ఘియాసుద్దీన్ తుగ్లక్ వరకు '8' మంది ఆస్థానాలలో సంగీత విద్వాంసుడు.

: హజరత్ నిజాముద్దీన్ యొక్క ప్రియశిష్యుడు.

: రెండు సంగీత వాయిద్యాలను తయారుచేశాడు.

a. తబల

b. సితార్ [వీణ + తంబుర]
(వీణ ↓ హిందూ, తంబుర ↓ పర్షియన్)

→ పొట్టపైన మెడతగిలిన వీణ లాంటి పరికరం.

: 18 రాగాలను కనుగొన్నాడు.

1. ఖవ్వాలి
2. గోర
3. సనమ్
4. ఐమన్
5. ఖయాల్

: తోతేహింద్ అనే బిరుదును అల్లావుద్దీన్ ఖిల్జీ ఇతనికిచ్చాడు.

గ్రంథాలు:

→ ఖజైన్-ఉల్-ఫుతూ [అల్లావుద్దీన్ సైనిక విజయాలు].

→ మిఫ్తా-ఉల్-ఫుతూ [జలాలుద్దీన్ ఖిల్జీ విజయాలు].

→ తుగ్లక్-నామా [ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ గురించి]

→ ఆషిఖ
→ లైలా, మజ్నూ
→ షిరిన్ ఖుస్రు
} ప్రేమ కావ్యాలు.

3. ప్రాంతీయ రాజ్యాలు

→ 1325 – 1550 A.D.

1325లో ఆంధ్రలో 3 రాజ్యాలు →
- ముసునూరి నాయక రాజ్యం [రేఖపల్లి నుండి పాలన] ↓ భద్రాచలం
- పద్మనాయకులు [రాచకొండ] ↓ Nalgonda Dt.
- రెడ్డి రాజులు [కొండవీడు రాజధాని – Guntur].

→ Delhi సామ్రాజ్య పతనం ఆంధ్రలో ప్రారంభమయింది.

→ 1334 తమిళనాడులో తుగ్లక్ Governor "మధురై సుల్తాన్" లో స్వతంత్రరాజ్యాన్ని స్థాపించాడు.

→ 1336 కర్ణాటకలో విజయనగర సామ్రాజ్య స్థాపన.

→ 1347 బహమని సామ్రాజ్య స్థాపన
↓
గుల్బర్గ రాజధానిగా.

02/01/13

NORTH INDIA

షామీర్ వంశం

: కాశ్మీర్‌ను పాలించారు

జైనుల్ అబిదీన్

: 1420 – 1470
: కాశ్మీర దేశపు అక్బర్ → పిలుస్తారు [Secularism].
: బడాషా → ప్రజలు
: పండితులకు ఉన్నత ఉద్యోగాలు ఇవ్వడం.
: జిజియా పన్నును రద్దు చేశాడు.
: కొత్త హిందూ దేవాలయాల నిర్మాణం
: రాజతరంగిణి, మహాభారతం } పర్షియన్ భాషలోకి అనువదించబడినాయి.

: జీనరాజు / శ్రీవర } తప్పులు రాజతరంగిణిని కొనసాగించారు.

: ఉలర్ సరస్సు మధ్యలో ఒక కృత్రిమ దీవి ఏర్పాటు
↓
జైనలంక.

a) మసీదు
b) భవంతిని నిర్మించాడు.

షార్కీ వంశం

: జౌన్‌పూర్ రాజధానిగా [U.P]

హుస్సేన్ షా షార్కీ

: 1450 – 1505.

: హిందూస్థాని సంగీతంలో విద్వాంసుడు.

: జంగుల అనే రాగాన్ని కనుగొన్నాడు.

: జౌన్‌పూర్‌లో 'అటల దేవి' మసీదును నిర్మించాడు.
↓
(ఇంతకుముందు ఒక దేవాలయం)

ఇలియాస్ షాహీ వంశం

: బెంగాల్‌ను పాలించారు.

: పండువ / గౌర్ } రాజధానులు

: పండువలో 'అదీనా' మసీదును నిర్మించారు
↓
[400 గుమ్మటాలు – ప్రత్యేకత]

: గౌర్‌లో మసీదులు:

a) ఛోటా సోనా మసీదు

b) బడా సోనా మసీదు

అల్లా ఉద్దీన్ హుసేన్ షా:

: వైష్ణవ భక్తి ఉద్యమకారుడు చైతన్యుడిని ఆదరించాడు.

: కృష్ణుడి అవతారంగా – ప్రజలు ఇతనిని భావించేవారు.

కవులు

: కాశీరాం
: మహాభారతాన్ని బెంగాలీలో

క్రిత్తివాస ఓజా : బెంగాలీలో రామాయణం అనువాదం.

మల్దార్ బసు : బెంగాలీలో భాగవతము.

: శ్రీకృష్ణవిజయం గ్రంథ రచయిత

మాళవ సుల్తానులు : మండు రాజధానిగా [m.p]

బాజ్‌బహదూర్ : కవి, సంగీత విద్వాంసుడు

: శ్రీకృష్ణభక్తుడు

గుజరాత్ సుల్తానులు

: అహ్మదాబాద్ రాజధానిగా

మహ్మద్ షా బేగర :

: బేగర అనగా రెండు కోటలు జయించినవాడు.

a. గిర్నార్

b. చంపనీర్

: ఆస్థానంలో ఉదయరాజు అనే కవి రాజవినోద మహాకావ్యం ను రాశాడు.

రాజపుత్ర రాజ్యాలు :

a) మేవార్ — రాజధాని 'చిత్తోడ్' — రాణాకుంభ [ముఖ్య రాజు]
- గీతగోవిందం పై వ్యాఖ్యానం రాశాడు [జయదేవుడు].
- 32 కోటలు నిర్మించాడు.
- చిత్తోడ్‌లో ఒక కీర్తి స్తంభాన్ని నిర్మించాడు.
- శిశోడియా వంశానికి చెందినవాడు.

b) మార్వార్ — రాజధాని

ఇతర రాజులు

a) రాణా సంగ్రామ్‌సింగ్

b) రాణా ప్రతాప్‌సింగ్

మార్వార్ రాష్ట్రం :

: రాథోర్ వంశం.

: రాజధాని జోధ్‌పూర్

: రాథోర్ కుమార్తె "జోధాబాయిని" అక్బర్ వివాహమాడాడు.

మొఘల్ సామ్రాజ్యం

→ తైమూర్ వారసులు. [volga నది ~~~ సింధూ నది] రాజ్యం.

→ చివరికాలంలో మహా సామ్రాజ్యాన్ని విభజించి వారసులకు ఇచ్చాడు
↓
తైమూర్

a) సమర్ఖండ్
b) హీరట్
c) కాబూల్
d) ఫర్గానా [కిర్గిస్థాన్ – మధ్యఆసియా].
↳ బాబర్ జన్మస్థలం.

ఫర్గానా
↓
సమర్ఖండ్
↓
కాబూల్
↓
India

→ బాబర్ ఫర్గానాను కోల్పోయి కాబూల్ కు రాజు అయ్యాడు

→ భారత దేశం నుండి ఆహ్వానించిన భారతీయ రాజులు

a) రాణాసంగ్రామ్‌సింగ్
b) దౌలత్‌ఖాన్ లోడి [పంజాబ్ Governor]

} ఇబ్రహీంలోడి ప్రత్యర్థులు.

చరిత్ర:

I → 1526 — 1707
↓ బాబర్ ↓ ఔరంగజేబు

→ బాబర్ ఇండియాలో రాజ్యస్థాపకుడు.

II → 1707 — 1857 → 8 మంది మొఘల్ చక్రవర్తులు పాలించారు.

బాబర్

: 1526 – 30

: బాబర్ అనగా పులి.

→ అసలు పేరు జహీరుద్దీన్ మహమ్మద్.

: ప్రపంచంలో గొప్ప స్వీయ చరిత్ర – బాబర్
[prince among the autobiographer's]

: తుజుక్-ఇ-బాబరీ — స్వీయచరిత్ర → ఫర్గానా, కాబూల్, ఇండియాల గురించి 3 భాగాలు.
↓ జ్ఞాపకాలు. (or) బాబర్‌నామా. ↓ టర్కిష్ భాషలో

: బాబర్ నామాను మిసెస్ బేవరిడ్జ్ ఆంగ్లంలో అనువాదం చేసింది.

: ఇతని కాలంలో 'బ్లుత్‌రయాం' అనే కొత్త పాలన పర్షియన్ భాషలో

: రాజభాష – పర్షియన్.

యుద్ధాలు

1526 – పానిపట్టు – I [హర్యానాలో]
→ ఇబ్రహీంలోడిని ఓడించి – మొఘల్ రాజ్య స్థాపన.

1527 – పానిపట్టు – II
కణ్వా యుద్ధం [U.P] – జిహాద్‌ను ప్రకటించాడు.
→ రాణా సంగ్రామ్‌సింగ్‌ను ఓడించాడు.
→ వాస్తవ మొఘల్ సామ్రాజ్య స్థాపన ఈ యుద్ధం ద్వారానే జరిగింది.

1528 – ఛందేరి యుద్ధం: [M.P]
– రాజపుత్రరాజు మేదినిరాయ్‌ని ఓడించాడు.

1529 – గోగ్రా యుద్ధం [Bengal]
– నుస్రత్ షాను ఓడించాడు [ఇలాస్ షాహీ వంశం]

1530 –
– కాబుల్‌కి వెళుతూ మార్గమధ్యంలో చనిపోయాడు.
– ఇతని సమాధి కాబూల్‌లో కలదు.

హుమాయూన్

: బాబర్ కుమారుడు.

: 1530 – 40.

: షేర్ షా చేతిలో 1540లో ఓడిపోయి తిరిగి 1555లో తిరిగి హస్తగతం.

: 1555 – 56

: హుమాయూన్ అనగా అదృష్టవంతుడు.

: అసలు పేరు నాసిరుద్దీన్ మహ్మద్.

: ఇతని సోదరి 'గుల్‌బదన్ బేగం'
– హుమాయూన్ నామా అనే గ్రంథం.
– ఆధారం హుమాయూన్ చరిత్రకు.

: శిశోదియా మహారాణి కర్ణావతి హుమాయూన్‌కు రాఖీ పంపితే → అలస్యంగా.
↓
మేవార్ రాణి.

→ షేర్షా 3 యుద్ధాలు చేశాడు:

1538 – చూనార్ యుద్ధం
– షేర్షాను ఓడించి, డబ్బు తీసుకుని వదిలేశాడు.

1539 – చౌసా యుద్ధం
– షేర్షా చేతిలో ఓడిపోయి పారిపోయాడు.

1540 – కనౌజ్ / బిల్గ్రాం యుద్ధం.
– హుమాయూన్ ఓడిపోయి, రాజ్యాన్ని కోల్పోయి
తాత్కాలికంగా మొఘల్ వంశం అంతం.

→ అమర్‌కోట్‌ను పాలించే రాణా ప్రసాద్ హుమాయూన్‌కు ఆశ్రయం.
↓
రాజస్థాన్.

→ ఈ కాలంలోనే హుమాయూన్ భార్య హమీదా భాను బేగం [1542] లో
అక్బరుకు జన్మనిచ్చింది.

→ 1543-55 వరకు ఇరాన్‌ను పాలిస్తున్న వంశం సఫావిద్ – షా తహమస్ప్
ఆశ్రయం ఇచ్చాడు.

→ 1555లో సికిందర్ సూర్ [షేర్షా సూర్ వంశం] షేర్షా తర్వాత రాజ్యస్థాపన – బలహీనుడు
ఈ కాలంలో హుమాయూన్ దాడి.

→ షరతు: కాందహార్‌ను ఇరాన్ రాజుకు ఇవ్వాలి. [సైన్య సహాయం].

→ 1555 లో సర్హింద్ యుద్ధం:

హుమాయూన్ vs సికిందర్ సూర్
↓ తిరిగి రాజ్యస్థాపన ↓ ఓటమి.

→ కాంధహార్‌ను షా తహమస్ప్‌కు ఇచ్చాడు.

→ Delhi లో తన గ్రంథాలయం మెట్లనుండి జారిపడి చనిపోయాడు.

అక్బర్

: 1556 – 1506 .
: 14 ఏళ్లలో రాజ్యానికి వచ్చాడు .
: గొప్పవాడు – అక్బర్
: అసలు పేరు – జలాలుద్దీన్ మహ్మద్ .

చరిత్రకారులు

1. అబుల్ ఫజల్

a. అక్బర్‌నామా

b. అయిని అక్బరి – [పరిపాలన]

→ 2 వ సంపాదనలో ఉత్తమ గ్రంథం

→ మొదటిది : 'అర్థశాస్త్రం' – కౌటిల్యుడు .

Q : వ్యవసాయం గురించి అక్బర్ కాలంలో తెలియజేస్తున్న గ్రంథం .

Ans : అయిని అక్బరి .

2. అబ్దుల్ ఖాదర్ బదౌని

a. ముంతకాబ్ – ఉత్ – తవారిక్

3. నిజాముద్దీన్ అహ్మద్

: తబాఖత్ – ఐ – అక్బరి

Imp → అక్బర్‌కు సంరక్షకుడు – బైరాంఖాన్

– కలనౌర్ [పంజాబ్] సమీపంలో ఒక తోటలో ఇటుకలను పేర్చి , ఇక్కడే పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు .

→ Delhi , ఆగ్రాలను 'హేమరాజ్' ఆక్రమించుకున్నాడు [హుమాయున్ మరణాంతరం]

↓ 'విక్రమజిత్' అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు

→ హేము బజార్‌లోని బనియా కుటుంబానికి చెందినవాడు .

→ హేము చేసిన యుద్ధాలలో (22) అన్నింటిలో గెలిచాడు .

1556 – పానిపట్ – II

అక్బర్ vs హేము
↓
ఓటమి.

→ 1561 – 95 – ఆయన ఉత్తర భారతదేశం మొత్తాన్ని జయించాడు.

→ 1561 – మాల్వా [M.P]

1564 – ఘరకటంగ రాజ్యం [M.P]
(or) ↳ దుర్గావతి అనే మహిళ పాలిస్తుంది.
గోండ్వానా

1573 – గుజరాత్
– నూతన రాజధాని ఫతేపూర్ సిక్రీ నిర్మించాడు. [విజయానికి సూచికగా]
↓
విజయం.

1574 – 76 – బీహార్, బెంగాల్
– 1576 లో 'హల్దీఘాట్' యుద్ధంలో – రాణాప్రతాప్‌సింగ్‌ను ఓడించాడు [శిశోడియా వంశం]
– యుద్ధం చేసిన ఏకైక రాజ్యం
శిశోడియా రాజులు only.

1586 : కాశ్మీర్
కాబూల్
బెలూచిస్తాన్

1591 : సింధ్

1592 : ఒరిస్సా

1595 : కాందహార్.

→ అతిపెద్ద కాలంలో అతిపెద్ద రాజ్యస్థాపన చేసిన ఏకైక రాజు – అక్బర్.
↓
(34yrs)

SOUTH INDIA :

1. ఖాందేశ్ [m.p]
2. అహ్మద్‌నగర్ [మహారాష్ట్ర]
3. బీజాపూర్ [కర్ణాటక]
4. గోల్కొండ [A.P]

} బహమనీ సామ్రాజ్యం నుండి విచ్ఛిన్నమయిన రాజ్యం.

→ మొదటగా 1595 – 1600 మధ్యకాలంలో మొదటగా అహ్మద్‌నగర్ పై రెండు సార్లు యుద్ధం. కాని మొఘల్ సామ్రాజ్యంలో విలీనం కాలేదు.

అక్బర్ vs చాంద్‌బీబీ [రాణి].

అక్బర్‌కు ఇవ్వబడిన ప్రాంతాలు :

a) అహ్మద్‌నగర్ సిటీ.
b) బీరార్ [విదర్భ – మహారాష్ట్ర]
c) బాలాఘాట్

→ 1601 లో ఖాందేశ్‌ను జయించారు.

↳ రెండు రాజధానులు

a. బుర్హాన్‌పూర్ [m.p]
b. అసీర్‌ఘర్

} ఆక్రమణ.

అక్బర్ – మత విధానాలు

→ సూఫీ సిద్ధాంతం 'సుల్ – ఎ – కుల్' ద్వారా పాలన

↳ సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వం / అందరికి శాంతి.

సంస్కరణలు

: 1562 లో బలవంతపు మత మార్పిడిల నిషేధం.

: 1563 లో తీర్థయాత్రల పన్ను రద్దు [హిందువులు].

: 1564 లో జిజియా పన్ను రద్దు.

: కొత్త హిందూ దేవాలయాలు, church ల నిర్మాణం.

: హిందూ ధర్మాలకు పూర్తి మత స్వేచ్ఛ.

1. అంబర్ రాకుమార్తె — హర్కాబాయి
[మొదటి రాజపుత్ర స్త్రీ] వివాహం.

→ మరియం జమాని అనే పేరు కూడా కలదు.
↓
జహంగీర్ తల్లి

2. జోధాబాయి
[మార్వార్ రాకుమార్తె].

→ 1575 లో ఇబాదత్ ఖాన [ఫతేపూర్ సిక్రి] ప్రార్థనామందిరాన్ని నిర్మించాడు.
↳ every Thursday ఇస్లాంపై చర్చలు.
[1575 – 1578]

→ అక్బర్ నిరుత్సాహి. ఈ చర్చల ద్వారా ఇస్లాం మతంపై పూర్తి వైరాగ్యం వచ్చింది.

→ 1578 – 82 వరకు అన్ని మతాలపై చర్చలకు ఇబాదత్ ఖాన ప్రారంభం.

హిందూమత ప్రతినిధులు:
a) పురుషోత్తం
b) దేవి

జైనమతము:
a) హీరవిజయసూరి
b) ....

పార్శీమతము [జొరాష్ట్రియన్]:
దస్తూర్ మెహర్జీ రాణా

క్రైస్తవమతము:
a) ఆంటోనీ మాన్సిరేట్
b) రుడాల్ఫ్ అక్వావివా
} పోర్చుగీసు.

03/01/12

తౌహీద్ – ఎ – ఇలాహీ / దీన్ – ఇ – ఇలాహీ

→ అన్ని మతాల సారాంశంతో కూడినది. [ప్రధాన సూత్రం].

సిద్ధాంతాలు

: అగ్నిని, సూర్యుడిని పూజించాలి.

: ఆదివారాన్ని సెలవు దినంగా పరిగణించడం.

: పూర్తిగా శాఖాహారాన్ని పాటించాలి.

: Birthdays గొప్పగా జరుపుకోవాలి.

: ఒకరినొకరు అల్లాహో అక్బర్ అని పిలుచుకోవాలి. [Greetings].

→ Not succeded. due to భారతీయుల సంకుచితత్వం.

: దీన్-ఇ-ఇలాహీలో చేరిన సభ్యుల సంఖ్య 17 only.

ఇందులో ఏకైక హిందూ మహేష్ దాస్.

↓

[రాజా బీర్బల్ అనే బిరుదును అక్బర్ ఇచ్చాడు]

: "దీన్-ఇ-ఇలాహీ అక్బర్ మూర్ఖత్వానికి ఒక నిదర్శనం"

V.A. Smith.

జహాంగీర్

: 1605– 1627

: అసలు పేరు సలీం.

: జహాంగీర్ అనగా : ప్రపంచ విజేత.

: తుజుక్-ఇ-జహాంగీర్ అనే స్వీయ చరిత్రను రాసుకున్నాడు.

→ యువరాజు ఖుస్రు తిరుగుబాటు : (లాహోర్)

→ అర్జున్ దేవ్ కు మరణశిక్ష [ఇతనికి ఆశ్రయం

→ అబుల్ ఫజల్‌ను హత్య చేశాడు. ఇచ్చినందుకు].

*→ 1601 లో యువరాజు సలీం, అక్బర్ పై తిరుగుబాటు.

→ అబుల్ ఫజల్ పై తిరుగుబాటును అణచివేయడానికి [illegible]

చంపబడ్డాడు.

(Imp) : జహంగీర్ 12 రాజాజ్ఞలను జారీచేశాడు. [ప్రజాసంక్షేమం కోసం]

1. మద్యపానం, పొగాకు నిషేధం.
   → పోర్చుగీసు వారు పొగాకును జహంగీర్ కాలంలో ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.
2. రాజకీయ ఖైదీలను విడుదల చేయడం.
3. ఆది, గురు వారాలలో మాంసాహారాన్ని నిషేధించాడు.
4. సైనిక వస్తుల రక్ష.
5. న్యాయగంట ఏర్పాటు.
6. పేదలకు ప్రభుత్వ వైద్యశాలల ఏర్పాటు.

: ఇతని కాలంలో ఇద్దరు ఆంగ్లేయ రాయబారులు వచ్చారు. పంపించిన చక్రవర్తి జేమ్స్ రాజు-I.

1. కెప్టెన్ హాకిన్స్ [1608-11] - ఖాన్ అనే బిరుదు జహంగీర్ ఇతనికిచ్చి సత్కరించాడు.
2. సర్ థామస్ రో [1615-19].

→ వీరు ఈస్టిండియా కంపెనీకి పన్నుల రాయితీ, వ్యాపార అనుమతి కోసం రావడం జరిగింది.

నూర్జహాన్

: జహంగీర్ భార్య - 1611లో వివాహం
: అసలు పేరు - మెహరున్నీసా.
: నూర్జహాన్ అనగా - ప్రపంచ వెలుగు / ప్రపంచ అందగత్తె.
: నూర్జహాన్ తొలి భర్త - షేర్ఆఫ్ఘన్.
  కూతురు - లాడ్లీబేగం.
: పాదుషా బేగం అనే పేరుని తీసుకుని, నాణాలపై వేయించింది.
  ↓
  [చక్రవర్తిని]

: ఇత్మదుద్దౌలా [తండ్రి]ని ప్రధానిని చేసింది.

షాజహాన్

: 1627 – 58

: ప్రపంచ చక్రవర్తి.

: అసలు పేరు ఖుర్రం.

1633 : అహ్మద్‌నగర్ ను జయించి Delhi లో విలీనం.

1636 : గోల్కొండ, బీజాపూర్ లు సామంతరాజ్యాలు అయ్యాయి.

షాజహాన్ కుమారుల్లో వారసత్వ యుద్ధాలు :

1. దారాషికో

— పెద్ద కుమారుడు.

— గొప్ప వేదాంతి.

— భగవద్గీతను పర్షియన్ భాషలోకి అనువాదం.

— 52 ఉపనిషత్తులను పర్షియన్ భాషలోకి అనువదింపచేయించాడు.

— వాటికి "సిర్-ఇ-అక్బర్" అని పేరు పెట్టాడు.

— సూఫీగా పిలువబడ్డాడు.

గ్రంథాలు

→ మజ్మ-ఉల్-బహరైన్ అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

↓

[సాగర సంగమం అని అర్థం]

[హిందూ + ఇస్లాం]

2. ఔరంగజేబు

: Deccan కి Governor గా పనిచేసేవాడు.

1658 లో దారాషికోతో 2 యుద్ధాలు :

a) ధర్మత్
b) సముఘర్
} రెండింట్లో విజయం.

3. మురాద్

: గుజరాత్ మాల్వాకు Governor

4. షాసుజ

: Bengal Governor.

షాజహాన్ – చరిత్ర

: అబ్దుల్ హమీద్ లాహోరి
– పాదుషా నామా అనే గ్రంథం

ఔరంగజేబు

→ ఇతనిని మారువేషం లోని పవిత్ర మొఘల్ రాజు.

→ ఇతని బిరుదు నామం : ఆలంగిర్
↓
ప్రపంచ విజేత అని అర్థం

చరిత్రకారులు

1. ఈశ్వరదాస్ [Officer]
– ఫుతుహాత్-ఇ-ఆలంగిరి – అనే గ్రంథం.

→ ఔరంగజేబు సమాధి మహారాష్ట్రలోని ఖుల్దాబాద్ లో కలదు.

→ 33% హిందువులకు ఉద్యోగాలు.

2. ముహమ్మద్ కాజిమ్ :
→ ఆలంగిర్ నామా

3. ముస్తాద్ సాఖీ :
→ మాసిర్ ఆలంగిరి.

4. భీమ్‌సేన్ :
→ నుష్క-ఇ-దిల్కుషా

5. కాఫీఖాన్ :
→ కితాబ్-ఉల్-లుబాబ్
→ చరిత్రను రహస్యంగా రాశాడు.

NOTE

→ చరిత్రను నిషేధించిన చక్రవర్తి – ఔరంగజేబు.

రాజకీయ చరిత్ర

: 50 సం॥ పరిపాలనలో రెండు భాగాలు.

: మొదటి 25 సం॥లు Delhiలో ఉండి పరిపాలించాడు

చివరి 25 సం॥లు దక్షిణ భారతదేశంలో.

NORTH INDIA

a. జాట్లు

→ నాయకుడు – గోకుల
– రాజారాం
– చూరమన్
} ఆగ్రా ప్రాంతంలోని జాట్లు.

b. సిక్కులు

c. రాజపుత్రులు

– నాయకుడు దుర్గాదాస్.

d. బుందేల

→ present బుందేల్‌ఖండ్

→ నాయకుడు – ఛత్రసాల్.

e. సత్నామి

→ మధుర ప్రాంతానికి చెందిన రైతులు.

SOUTH INDIA

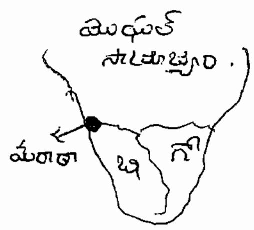
→ 1685లో దక్షిణ భారతదేశానికి రావటం జరిగింది. ఔరంగాబాద్‌లో స్థిరపడ్డాడు.

[ముస్లింల అంతం చేయడానికి]

1. బీజాపూర్ [1686] – జయించాడు
2. గోల్కొండ [1687] – జయించాడు.
3. మరాఠా [శివాజీ].

: మరాఠాలతో అంతం కావించబడ్డాడు.

:

మత విధానాలు

: మొఘల్ చక్రవర్తులలో ఏకైక సనాతన వాది.

Puritanical [పవిత్ర తార్కికవాదం]

Bigotny [మతోన్మాద]

→ నాణాలపై కల్మా ను ముద్రించడం నిషేధం.

→ 'ఝరోకాదర్శన్' సాంప్రదాయం రద్దు. [రాజు దైవాంశసంభూతుడు].

→ తులాభార సాంప్రదాయం రద్దు.

→ నృత్యకారులు, painters, musician లను తొలగించాడు.

→ 'ముహతసిబ్' లను నియమించాడు.
↓
ఇస్లాంలోని నైతిక విలువల ప్రచారం కొరకు.

BIGOTNY

: 1679 లో జిజియా పన్నును విధించాడు.

: కొత్త హిందూదేవాలయాల ధ్వంసం.

: ముస్లిం వర్తకులకు పన్నులో మినహాయింపు.

సూర్ వంశం

: షేర్షా సూర్ వంశానికి చెందినవాడు.

: 1540–55

: భారత్‌ను పాలించిన రెండవ ఆఫ్ఘన్‌లు.

: షేర్షా అసలు పేరు ఫరీద్.

: బీహార్‌లోని 'ససారం' [ఒక జమీందార్ కుటుంబంలో జన్మించాడు

జయించినవి : బీహార్ → బెంగాల్ → Delhi, ఆగ్రా
[కనౌజ్ యుద్ధం]

: 1540–45 షేర్షా పాలన. ప్రమాదంలో 'కలింజర్' [North India కోట ముట్టడిలో ఫిరంగి పేలి మరణించాడు.

ఇస్లాం షా సూర్ :

: 1545-53

సికిందర్ సూర్

: 1553-55

→ షేర్షా ఆస్థానంలో 'అబ్బాస్ ఖాన్ సర్వాని'
→ 'తారీఖ్-ఎ-షేర్షాహి'.

→ పరిపాలనా విభాగాలు :

→ తన రాజ్యాన్ని 47 సర్కార్ [జిల్లా] లుగా విభజించాడు.

→ సర్కార్‌కు 3 అధికారులు :

1. ముఖ్య మున్సిఫ్ :
   → రెవెన్యూపాలన [collector లాంటి]
2. ముఖ్య షిక్‌దార్ :
   → పోలీసు పాలన [SP].
3. పొద్దార్
   → జిల్లా ఖజానాధికారి.

→ సర్కార్‌ను పరగణాలుగా [తాలుకా] విభజించాడు.

1. మున్సిఫ్
2. షిక్‌దార్
3. ఖజానాదార్.

→ గ్రామాధికారులు :

1. పట్వారి

* → షేర్షా రెవెన్యూ పాలనలో 'పట్టా' విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.
[మొదటి చక్రవర్తి].
↳ [భూమిపైన రైతులకు యాజమాన్య హక్కు]

→ 'న్యాయసింధు' అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు.

* → 'దమ్' అనే నాణేలను ప్రవేశపెట్టాడు.

→ అనేక రహదారుల నిర్మాణం. రహదారులపై 'సరై' (విశ్రాంతి భవనం) లను నిర్మించాడు.

కట్టడాలు

: Delhi లో 'పురాణా ఖిలా' ను నిర్మించాడు

: సమాధిని 'సస్సారం' లో సరస్సు మధ్యలో నిర్మించుకొన్నాడు.

మొఘలుల పరిపాలన:

వజీర్/దివాన్ — ప్రధానమంత్రి & ఆర్థికమంత్రి.

మీర్‌భక్షి — సేనాపతి.

సదర్-ఉస్-సదర్ — మతాధిపతి.

ఖాజీ-ఉల్-ఖజత్ — న్యాయశాఖాధిపతి.

మీర్-ఇ-సామాన్ — రాజకుటుంబాలకు కావలసిన వస్తువులను అందించే Department.

మీర్-ఇ-అతీష్ — ఫిరంగి దళానికి అధిపతి.

మీర్-ఇ-మాల్ — కోశాధికారి.

మీర్-ఇ-బందర్ — రేవు పట్టణాలకు అధిపతి.

కుఫియ నావిస్ — గూఢాచారి.

పరిపాలనా విభాగాలు:

: మొత్తం రాజ్యాన్ని సుభాలుగా విభజన.
↳ అక్బర్ ప్రవేశపెట్టాడు [15]
షాజహాన్ [19]
ఔరంగజేబు [21].

: సుబేదార్ — Governor

: పరిపాలనలో మొఘల్‌కు మార్గదర్శకుడు షేర్షా.

సుభ
↓
సర్కార్
↓
పరగణాలు
↓
గ్రామాలు.

రెవెన్యూ పాలన

→ 1582లో అక్బర్ ప్రధాని 'తోడరమల్' జబ్తి/బందోబస్త్/దహసాల అనే నూతన రెవెన్యూ విధానం ప్రవేశపెట్టాడు

→ ఈ విధానంలో భూమిని 4 రకాలుగా వర్గీకరించారు.
[based on ఒక పంటకు మరొక పంటకు మధ్య గల అంతరాయం]

జబ్తి : భూమిని కొలచి శిస్తు విధించడం

04/11/13

1. పోలజ్ భూములు
→ Gap వుండదు.

2. పరౌటి
→ 1-2 సం॥ బంజరాయం.

3. చచర్
→ 3-4 సం॥ బంజరాయం

4. బంజర్
→ బంజరాయం 5 సం॥ కంటే ఎక్కువ.

మన్సబ్దారీవ్యవస్థ

: అక్బర్ ప్రవేశపెట్టాడు.

: ప్రతి అధికారి ఒక హోదా [మన్సబ్] ఇవ్వడం జరిగింది.

: ప్రతి ఉద్యోగికి 2 Rank లు :

a. జత్ Rank :
→ వ్యక్తిగత హోదా.
→ Status నిర్ణయించబడును.

b. సవార్ Rank :
→ ప్రతి అధికారి ఎంత సైన్యం పోషించాలి అనేది నిర్ణయిస్తుంది.
→

(Gr-1) ## లలితకళలు: —

చిత్రలేఖనం

: 3 రకాల paintings ఉండేవి.

1. mural [కుడ్యచిత్రాలు]
2. Miniature [లఘుచిత్రాలు]
3. Illustrated [వర్ణనాచిత్రాలు].
→ అక్బర్ కాలంలో వీటికి ఎక్కువ ఆదరణ.
→ 12 paintings.

Eg: హంజనామ [ఇరాన్ ఇతిహాసం] గ్రంథాన్ని అక్బర్ కాలంలో paintings రూపంలో చిత్రించబడింది. [Illustrated] - 12 volumes.
→ present లండన్ మ్యూజియంలో కలదు.

Eg : 2. రజ్మనామా - పర్షియన్ భాషలో రాయబడిన మహాభారతం.

ముఖ్యచిత్రకారులు

1. హుమయూన్ :

: 2 ఇరానియన్ చిత్రకారులు.

a. అబ్దుల్ సమద్

b. సయ్యద్ అలీ తబ్రేజి.

2. అక్బర్ :

: Acc to అబుల్ ఫజల్ 17 మంది master painters.

1. దశ్వంత్
2. కేశవలాల్
3. మాధవ
4. ముకుంద్
5. ఫరూక్ బేగ్

[6] ....

3. జహంగీర్ :

: చిత్రలేఖనం ఇతని కాలంలో బాగా అభివృద్ధి చెందింది.

1. ఉస్తాద్ మన్సూర్ [మొఘల్ painters లలో గొప్పవాడు].
   - → ఇతనికి షేహన్షా ఖలం అనే బిరుదు కలదు
   - → జంతువులు, పక్షుల బొమ్మలు గీయడంలో expert.
2. అబుల్ హసన్
3. గోవర్ధన్
4. మనోహర్
5. బిషన్‌దాస్
6. మధు

4. షాజహాన్:

1. కల్యాణ్‌దాస్
2. అనూప్ చిత్ర
3. మహ్మద్ నాదిర్ సమర్ఖండి

వాస్తు-శిల్ప కళలు

: ఇండో-పర్షియన్ శైలి ప్రత్యేక శిఖరాలకు చెందింది.

బాబర్ :

: సాధారణ 4 మసీదులను నిర్మించాడు.

1. ఆగ్రా
2. పానిపట్
3. సంభాల్
4. అయోధ్య

హుమాయున్ :

: హుమాయున్ సమాధి [Delhi]

: UNESCO గా గుర్తింపు

: మొఘల్ వాస్తుశిల్పకళలకు ఇది ప్రారంభం.

: నిర్మించినది హమీదా భాను బేగం (భార్య)

1. సమర్ఖండ్ లోని తైమూర్ సమాధిని పోలి వుంటుంది.
2. అష్టభుజాకారం
3. ఒక ఎత్తయిన వేదికపై నిర్మించబడింది. [middle of the garden]
4. ఎర్రని ఇసుక రాయిలో నిర్మించబడింది.
5. గుమ్మటం పాలరాయి – double dome.

అక్బర్ :

→ 3 కోటలు నిర్మించాడు.

1. అలహాబాద్
2. లాహోర్
3. ఎర్రకోట [ఆగ్రా].

→ తన సమాధిని తానే సికింద్ర [ఆగ్రా] లో నిర్మించుకున్నాడు.

→ దానిలో 4 అందమైన పాలరాతి మినార్లున్నాయి.

→ 1572 లో ఫతేపూర్ సిక్రిని నిర్మించాడు. 14 ఏళ్లపాటు రాజధానిగా వుంది. 1586 లో ఈ నగరాన్ని ఖాళీచేశారు. కారణం నీటి కొరత.

[illegible] :

→ 1. జామా మసీదు

2. జామా మసీదు ఆవరణలోనే షేక్ సలీం చిస్తీ సమాధి. [పూర్తిగా పాలరాతితో]

3. బులంద్ దర్వాజా [180 అడుగుల ఎత్తు, 90 మెట్లు] [UNESCO గుర్తింపు]

4. దివాన్ ఆమ్, దివాని ఖాస్ అనే భవనాలు.
↓ [public] ↓ [private]

5. జోధాబాయి palace

6. సుల్తానా palace

7. మరియమ్ "

8. బీర్బల్ "

9. పంచమహల్ [5 అంతస్థుల, బౌద్ధ విహారాన్ని పోలి వుంటుంది]

జహాంగీర్ :

: ఇతని భార్య నూర్జహాన్ 2 సమాధులు నిర్మించింది.

1. షాదర [లాహోర్]
→ జహాంగీర్ సమాధి.

2. ఇత్మత్ దౌలా [నూర్జహాన్ తండ్రి] — ఆగ్రా.
→ తాజ్‌మహల్ తర్వాత గొప్పది.
1. పూర్తిగా పాలరాతితో నిర్మించిన తొలి మొఘల్ సమాధి.
2. తొలిసారిగా 'పీట్రాడుర' కనిపించును
↓
[విలువైన రత్నాలు వైఢూర్యాలు పాలరాతి గోడలో పొదగడం [inlay].]

షాజహాన్ :

: వాస్తుకళలు ఇతనికాలంలో శిఖరస్థాయికి.

ఆగ్రా :

a) ఆగ్రా కోటలో నిర్మించిన కట్టడాలు.
1. దివాని ఆమ్
2. దివాని ఖాస్
3. మోతీ మసీద్

6. Tajmahal :

: 1631 – 53

: అష్టభుజాకారం.

: రెండు గుమ్మటాలు.

: ఎత్తయిన వేదిక. ఉద్యాన వనంలో నిర్మించబడింది

: అందమయిన 4 పొడవాటి మినార్లు.

: పీత్రదుర

: పొడవు, వెడల్పులు సమానంగా వుంటాయి.

: chief Architect
: ఉస్తాద్ ఈసా.

DELHI :

: ఎర్రకోట

: షాజహాన్ కాలంలో రాజధాని Delhi. [ఎర్రకోట నిర్మించినటువంటిది].

: ఎర్రకోటలో భవనాలు :

a) దివాని ఆమ్

b) దివాని ఖాస్

→ మయూర సింహాసనం.

→ గోడలపై పర్షియన్ భాషలో ఒక పద్యాన్ని [అమీర్ ఖుస్రు రచించిన] చెక్కించాడు.

" భూమి పైన స్వర్గం వుంటే అది ఇదే, అది ఇదే".

c) ఖాస్ మహల్

d) షీష్ మహల్

e) జామా మసీదు.
: India లో పెద్ద మసీదుల్లో ఒకటి.

ఔరంగజేబు :

: ఇస్లాం సాంప్రదాయాన్ని పాటించడం వల్ల వాస్తు-శిల్పకళలు దెబ్బతిన్నాయి.

1. బీబీకా మక్బరా [భార్య సమాధి].

→ ఔరంగాబాద్ [మహారాష్ట్ర]

→ Tajmahal copy

→ సాధారణ రాయి.

→ పిత్రదుర లేదు.

2. బడాషాహి మసీదు

3. Delhi వెలుపలి మోతీమసీదు.

సంగీతము:

: రామ్ తాను పాండే [గ్వాలియర్]

→ అక్బర్ ఇతనికి 'తాన్‌సేన్' బిరుదు ఇచ్చాడు.

→ హిందుస్తాని సంగీతం.

→ కనిపెట్టిన రాగాలు:

1. దాదేశా
2. సారంగ్
3. మల్హార్
4. మెహాండ్
5. మియాకితోడి.

→ 'రుద్రవీణ' అనే సంగీత పరికరాన్ని కనుగొన్నాడు.

→ సంగీతంపై 2 గ్రంథాలు:

a. సంగీతసారము

b. రాగమాల

సాహిత్యము:

→ 3 వర్గాలుగా

- పారశీక/దేశీయ భాషల గ్రంథాలు
- అనువాదాలు [Sansk → pers]
- సంస్కృత సాహిత్యం

అక్బర్ కాలంలో:

1. మహాభారతం – రజ్మ్‌నామ [Group of poets]
2. రామాయణం – బదౌని
3. అథర్వణ వేదం – ఇబ్రహీం సర్హిందీ.
4. భాగవత పురాణం – తోడర్‌మల్
5. రాజతరంగిణి – షాబాది
6. లీలావతి – అబుల్ ఫైజి.

→ 12th c చివరిలో గణిత, ఖగోళ శాస్త్రవేత్త – భాస్కరాచార్యుడు

2 గ్రంథాలు రాశాడు.

1. సిద్ధాంత శిరోమణి

2. లీలావతి.

సంస్కృత సాహిత్యం :

1. పద్మసుందరుడు :
   - అక్బర్ షాహి శృంగారదర్పణం

2. జగన్నాథ పండిట్:
   → షాజహాన్ కాలంలో North Indiaలో settled. Actual గా తెలుగువాడు.
   a. రసగంగాధర
   b. గంగాలహరి

విదేశీ యాత్రికులు :

1. రాల్ఫ్ ఫిచ్:
   → భారతదేశాన్ని సందర్శించిన తొలి ఆంగ్లేయుడు.
   → భారతదేశంలో వేదాంతం గురించి చెబుతున్నాడు.

2. బెర్నియర్:
   → France నుంచి వచ్చిన doctor.
   షాజహాన్ కాలంలో వచ్చి సైన్యంలో పనిచేశాడు.
   → భారతీయులు అనాగరికులు, కటిక పేదలు.
   → Indiaలో మధ్యతరగతి లేదు.

3. టావెర్నియర్:
   → France నుంచి వచ్చిన వజ్రాల వ్యాపారి.
   షాజహాన్, ఔరంగజేబు కాలంలో - 6 సార్లు వచ్చాడు.
   → మయూర సింహాసనం గురించి రాశాడు.

4. పీటర్ ముండి:
   → షాజహాన్ కాలం — ఆంగ్లేయుడు.
   → క్షామం, రైతుల తిరుగుబాటు గురించి.

5. నికోలాయ్ మనుకీ

→ షాజహాన్ కాలం

→ ఇటలీ Doctor

→ దారాషికో ఫిరంగిదళంలో పనిచేశాడు.

→ లాహోర్‌లో వైద్యవృత్తి చేపట్టి ఇక్కడే మరణించాడు.

'Storia Do Mogore' — ఇతని గ్రంథం

→ 17వ శతాబ్దానికి దర్పణం.

→ ఇటాలియన్ భాషలో రాయబడింది.

05/1/13

మరాఠాలు:

→ 14th c లో బహమనీల రాజ్యంలో వీరికి ఉన్నత ఉద్యోగాలు ఇవ్వడం జరిగింది.

→ మరాఠాలు [illegible]. వీరి ప్రస్తావన మహాభారతంలో కలదు.

→ కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో కౌరవుల తరపున పోరాడారు.

→ మరాఠాలను ఏకంచేసి వారికి రాజకీయచైతన్యాన్ని శివాజీ కల్పించాడు

శివాజీ:

→ భోంస్లే కుటుంబానికి చెందినవాడు.

→ శివాజీ తాతగారు మాలోజీ భోంస్లే సైనికుడిగా అహ్మద్‌నగర్‌లో

→ తండ్రి షాజీ భోంస్లే అహ్మద్‌నగర్‌కు ప్రధాని.

ఇతనికి సేవలకు 'పూనాజాగీర్'ను ఇచ్చారు.

→ మహారాష్ట్రలోని 1627లో శివనేరిలో జన్మించాడు.

తల్లి – జిజియాబాయి.

శివాజీ గురువులు:

1. సమర్థ రామదాస్ [మతగురువు]

2. దాదాజీ కొండదేవ్ [పరిపాలన, యుద్ధవిద్యలు

జయించిన రాజ్యాలు:

→ బీజాపూర్ నుండి.

1. కళ్యాణ్
2. తోరణ — రాయఘడ్ అనే ఒక కోటను నిర్మించాడు.
3. కొండన
4. జావలి — ప్రతాప్‌ఘడ్ అనే కోట

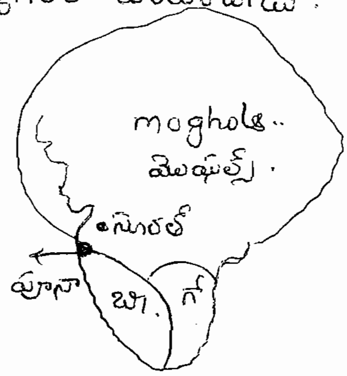
→ 1659 బీజాపూర్ సుల్తాన్, అఫ్జల్‌ఖాన్ అనే సేనాని, శివాజీని చంపడానికి పంపిస్తే, శివాజీ హత్యచేసి ప్రతాప్‌ఘడ్‌లో సమాధి చేశాడు.

→ మొఘల్ రాజ్యాలపై దాడిచేసి దోచుకున్నాడు.

సూరత్ పై 2 సార్లు 1664, 1670 } మొఘలుల ఆర్థిక రాజధాని.

→ ఔరంగజేబు షయిస్తఖాన్‌ను శివాజీపై యుద్ధానికి పంపించాడు.

(imp) → 1665 లో రాజా జైసింగ్‌ను పంపించగా శివాజీని ఓడించి 1665లో 'పురంధర్ సంధి' చేసుకున్నాడు. [పూనాపై దాడి].

సంధి ముఖ్యాంశాలు:

→ శివాజీ 35 కోటల్లో 23 కోటలు మొఘల్స్‌కి అప్పజెప్పాలి.

→ కుమారుడు శంభాజీ 5000/5000 మన్సబ్‌దారుగా పనిచేయాలి.

→ ఔరంగజేబు దర్బారును సందర్శించాలి.

→ ఈ ఒప్పందం ప్రకారం 1666 లో శివాజీ, ఔరంగజేబును 'ఆగ్రాలో' కలుసుకొన్నాడు.

→ 1670లో శివాజీ తిరిగి సూరత్‌పై దాడి — దోపిడీ.

→ 1674 శివాజీ "ఛత్రపతి" అనే బిరుదుతో పట్టాభిషేకం చేసుకున్నాడు. [తన జీవితం చివర్లో].

→ పట్టాభిషేకం చేసుకున్న తర్వాత రాజధానిని రాయఘర్ కు మార్చాడు.

→ 1676 లో కర్ణాటక [బళ్ళారి, జింజీలో, వేలూరు] స్థానిక నాయకుల నుండి కొన్ని ప్రాంతాలను జయించాడు.

→ 1680 లో శివాజీ మరణించాడు.

వారసులు:

1. శంభాజీ:

: 1680 – 89

: 1681 లో యువరాజు అక్బర్‌కు ఆశ్రయమిచ్చాడు. దీనికి గాను ఔరంగజేబు ద.భారతదేశానికి వచ్చాడు.

: 1689 లో సంగమేశ్వర యుద్ధంలో ఔరంగజేబు శంభాజీ చంపబడ్డాడు.

: ఇతని పుత్ర కుమారుడు సాహూను బందీగా Delhi కి పంపించాడు.

2. రాజారాం:

: శంభాజీ సోదరుడు

: 1689 – 1700.

: తరచుగా స్థావరాలను మార్చేవాడు.

: రాజధానిని రాయ్‌ఘర్ → జింజి → సతారకు మార్చాడు [జిల్లా లో భాగం].

3. తారాబాయి:

: రాజారాం భార్య

: 1700 – 07

: ఈమె పోరాడుతూ 1707 లో ఔరంగజేబు మరణించాడు.

4. సాహు:

: 1707 – 49

: చివరి వాడు.

శివాజీ పరిపాలన :

మంత్రిమండలి :

→ అష్టప్రధానులు ఉంటారు.

1. పీష్వా – ప్రధానమంత్రి
2. అమాత్య – ఆర్థిక, గణాంక శాఖ
3. మంత్రి – Home శాఖ
4. సుమంత్ – విదేశాంగ శాఖ
5. సచీవ్ – ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిపే శాఖ.
6. సర్‌నౌబత్ – సేనాపతి
7. పండితరావ్ – మతశాఖాధిపతి
8. న్యాయాధీశ్ – న్యాయశాఖాధిపతి
9. ప్రతినిధి – రాజుల పర్యటనలు చూసాడు.

పరిపాలన- విభాగాలు :

రాష్ట్రం ⟶ ప్రాంతాలు ⟶ పరగణ్ ⟶ గ్రామం

- ప్రాంతాలు ↓ ముఖ్యదేశాధి-కారి
- పరగణ్ ↓ పరగణ్‌దార్ [జిల్లా]
- గ్రామం ↓ పాటిల్

→ గ్రామాధికారి సహాయకుడిగా కులకర్ణి. [Account maintainance]

రెవెన్యూ పాలన:

: 40% భూమి శిస్తు ని విధించాడు.

: 2 కొత్త పన్నులను ప్రవేశపెట్టాడు.

1. చౌత్ [1/4]
   → ఇతర రాజ్యాల నుండి వసూలు.
2. సర్దేశ్‌ముఖ్ [1/10]
   → జమిందారీలకు [దేశ్‌ముఖ్‌లకు] ప్రజలు పన్నులు చెల్లించేవారు దానిని రద్దుచేసి. ఇది నేరుగా రాజుకు చెల్లించాలి.

సైనిక వ్యవస్థ :

సైనికులు.

- బార్గీర్
  - → శాశ్వత సైన్యం
- సిల్లాదార్
  - → తాత్కాలిక సైనికులు.

→ శివాజీ యొక్క నౌకాబలం "కొలబ" [present mumbai] వద్ద కలదు.

→ కొలబ రేవుకు దూర ప్రాంతంలో జంజీర రేవులను పాలించిన 'సిద్దిలతో' పోరాడుటానికి.

↓ (సిద్దిలు) అబిసీనియా [ఆఫ్రికా] ముస్లింలు.

శివాజీ బిరుదులు :

→ హైందవ ధర్మోద్ధారక

→ హిందూ పద పాదషాహీ

[భారత దేశాన్ని] విదేశీ పాలన నుండి విముక్తి చేసినవాడు

మధ్యయుగ ఆంధ్రుల చరిత్ర

[7th c – 17th c]

1. వేంగి చాళుక్యుల యుగం
2. సామంత రాజ్యాలు
3. కాకతీయుల యుగం
4. రెడ్డినాయక యుగం
5. విజయనగర సామ్రాజ్య యుగం
6. బహమని-కుతుబ్‌షాహీల యుగం.

1. వేంగి చాళుక్యుల యుగం :

: 624 – 1075 A.D.

psycosomatic → mental condn, ఆలోచనలకు, physical activities కి సంబంధం ఉండటం

జన్మస్థలం :

టాయిబైన్ :

→ ఉత్తరాదివాడు

→ చాళుక్యులు సెల్యూసిడ్ వంశం వారు.

V.A. Smith :

→ గుర్జర జాతివారు. [6th c లో హూణులతోపాటు మధ్యఆసియా నుండి India కి వచ్చారు].

B.C సర్కార్ :

→ కన్నడిగులు.

దుర్గాప్రసాద్ దీక్షిత్ :

→ మహారాష్ట్ర.

ఆంధ్రచరిత్రకారులు —

→ రాయలసీమ వారు.

కవులు :

బిల్హణుడు – విక్రమాంకదేవచరిత్ర

– (బ్రహ్మ సృష్టించిన చాళుక్య వారసులు.

ఆంధ్రులు కాని ఆంధ్ర చెప్పడానికి ఆంధ్ర చరిత్రకారుల కారణాలు :—

1. రణస్తిపూడి శాసనం – విమలాదిత్యు
   – ఈ వంశ మూలపురుషుడు మొదివేము ఓంగారం [కడప] లో జన్మించాడు.
2. నాగార్జునకొండ శాసనం – ఇక్ష్వాకుల కాలం నాటిది.
   – చలికి రెమ్మణక సామంతుడు [ఇక్ష్వా హిరణ్య [కడప, కర్నూలు] ను పాలిస్తున్నారు.

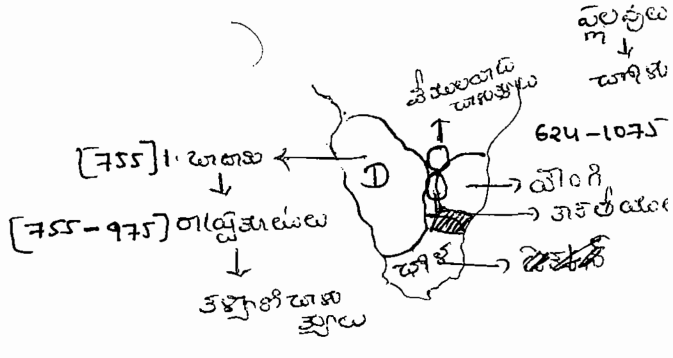
రాజ్యస్థాపన :—

రెండవ పులకేశి 616లో విష్ణుకుండిన రణదుర్జయ రాజ్యాలను జయించాడు.

→ మారుటూరు శాసనం ద్వారా తెలుస్తుంది.

→ కొప్పరం [విశాఖ జిల్లా] శాసనం – పులకేశి తన సోదరుడైన యువరాజు కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడిని Governor గా నియమించాడు.

→ చీపురుపల్లి శాసనం – కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడిని
   – మహారాజ మహారాజాధిరాజ
   – స్వాతంత్ర్య ప్రకటించుకున్నాడు [624]

[వేములవాడ, కాకతీయులు – రాష్ట్రకూటుల యొక్క సామంతులు].

▨ – బోయ కొట్టాలు.

07/1/13

రాజకీయ చరిత్ర :

: 624 – 750 .

: దాన శాసనాల ద్వారా సమాచారం

: రాజభాష సంస్కృతం .

1. కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు :

: 624 – 642

: విషమసిద్ధి
: సర్వసిద్ధి
: మకరధ్వజ
: పరమభాగవత
} బిరుదులు .

→ ముషినికొండ CPI ప్రకారం ఇతని భార్య అయ్యణమహాదేవి విజయవాడలో నెడుంబ బసదిని ఏర్పాటు చేసింది. [నిర్మించింది]. ఇది కవచాంగని జైనులకోసం నిర్మించబడింది.

2. జయసింహవల్లభ :

: 642 – 673 .

: ఇతను విప్పర్ల శాసనం వేశాడు. [ఇది తొలి తూర్పుచాళుక్యుల తెలుగు శాసనం] .

: పల్లవులను ఓడించి కర్మరాష్ట్రాలు [ప్రాంతాన్ని] ఆక్రమించాడు
↓
నెల్లూరు ప్రాంతం .

: బౌద్ధులకు బ్రాహ్మణులను పంపించి హిందూమత ప్రచారం చేయించాడు.

3. మొదటి విజయాదిత్యుడు :-

: 753–72 .

: తొలి రాష్ట్రకూట దాడి ఇతని కాలంలో జరిగింది. [మొదటి కృష్ణుడు] .

బిరుదులు :

1. సమస్త భువనాశ్రయ
2. పరమభట్టారక
3. త్రిభువనాంకుశ
4. నాల్గవ వి

4. ధ్రువ విష్ణువర్ధనుడు:

: 772 – 808

: రాష్ట్రకూట రాజు ధ్రువ ఆదేశాలతో వేములవాడ రాజు అరికేసరి – I దండెత్తి వచ్చాడు.

: అనతు మూర్తిగా శీలమహాదేవిని ధ్రువుడికిచ్చి వివాహం.

5. విజయాదిత్య – II :

: 808 – 847.

బిరుదులు:

1. చాళుక్య రామ
2. విక్రమ ధవళ
3. నరేంద్రమృగరాజ

: సాతలూరు శాసనం ప్రకారం 108 యుద్ధాలు చేసి 108 శివాలయాలను నిర్మించాడు.

→ ఈ ఆలయాల పేరు నరేంద్రమృగేశ్వరాలయం.

6. విజయాదిత్య – III :

(or) గుణగ విజయాదిత్యుడు.

: 849 – 892

: తూర్పుచాళుక్యుల్లో గొప్పవాడు.

: ఇతనికి 4 బ్రాహ్మణులు సేనాపతులుగా కలరు.

1. కడియరాజు
2. పండరంగ [కడియరాజు కుమారుడు]
3. రాజాదిత్య
4. వినయాదిత్యశర్మ [సంధివిగ్రహుడు]

సైనిక విజయాలు:

1. నోలంబ పల్లవులను ఓడించాడు.

↓

[రాజు మంగి] → రాయలసీమ ప్రాంతం.

→ సేనాని వినయాదిత్యశర్మ మరణించాడు.

: కళింగ రాజైన దేవేంద్రవర్మను ఓడించి, యుద్ధ గజాలను తీసుకున్నాడు.

: వేములవాడ రాజు బద్దెగను ఓడించాడు. "చక్రకూటపురం" ను ధ్వంసం చేశాడు.

: పల్లవులను ఓడించి బోయకొట్టాలను జయించాడు. [పండరంగడు].

: పండరంగడును కందుకూరుకు సామంతరాజుగా నియమించాడు.
→ [ప్రకాశం].

: కందుకూరులో పండరంగడు ఒక చెరువు, మహేశ్వరాలయమును నిర్మించాడు.

(imp) : 849 లో పండరంగడు అద్దంకి శాసనం [ప్రకాశం] ను వేశాడు.
→ దాన శాసనం.

అద్దంకి శాసనం ప్రకారం: ధర్మవరంలోని సూర్యదేవాలయానికి 80 పుట్ల ధాన్యాన్ని ఇచ్చే భూమిని దానంగా ఇచ్చాడు.

: తెలుగులో వెలువడిన తొలి పద్య శాసనం.

విజయాదిత్య-III బిరుదులు:

→ త్రిపుర మర్త్యమహేశ్వర
→ పరచక్రరామ
→ రణరంగశూద్రక.
→ విక్రమ ధవళ
→ సమస్త భువనాశ్రయ(?)
→ పంచమహాశబ్ద.

→ రాష్ట్రకూట రాజు అమోఘవర్షుడికి సామంతుడయ్యాడు.

6. భీముడు - I :

: 892 - 922.

: 2 సార్లు రాష్ట్రకూటుల దాడి.

1. : వేములవాడ రాజు బద్దెగ ఇతని బంధీగా పట్టుకున్నాడు. తాను అప్పగించుకుని పారిపోయాడు అని 'విక్రమార్జునవిజయం' అనే గ్రంథం చెబుతుంది.

2. గుండయ్య రాష్ట్రకూటుడు సేనాధిపతి దాడి.

↳ కాకతీయుల ఆల మూలపుర వ్యక్తి.

యువరాజు ఇరిమర్తిగండ vs ఎఱగుండయ్య.

[పెరువంగూర్ యుద్ధం]

↓

ప.గో - నిడదవోలు.

→ గుండయ్య కుమారుడు ఎఱియ రాష్ట్రకూటుని. కొరవి సీమ [హన్మ-కొండ - వరంగల్ ప్రాంతం] కు సామంతుడిగా చేశారు.

→ పిఠాపురం శాసనం ప్రకారం 360 యుద్ధాలు చేసి 360 శివాలయాలను నిర్మించాడు.

→ ఈయన నిర్మించిన పంచారామాలు ప్రసిద్ధమయినది.

→ అత్తిలి శాసనం [ప.గో - అత్తిలి] ఇతని ఆస్థానంలో 'చల్లవ్వ' అనే musician [గాయకురాలు] కి 'గాంధర్వ విద్యావిశారద' అనే బిరుదునిచ్చాడు. అత్తిలి గ్రామాన్ని అగ్రహారంగా ఇచ్చాడు.

7. అమ్మరాజు - I :

: 922 - 928.

: రాజమహేంద్ర అనే బిరుదు

: రాజమహేంద్రవరము [రాజమండ్రి] ను నిర్మించాడు.

8. అమ్మరాజు - II :

: 945 - 70.

: కవి గాయక కల్పతరు అనే బిరుదు కలదు.

: ఇతని సోదరుడు దానార్ణవ రాష్ట్రకూటుల మద్దతుతో అమ్మరాజు - II ను అంతంచేసి, రాజ్యాన్ని హస్తగతం.

: రాష్ట్రకూటుల పతనంతో దానార్ణవుడు సహాయం చేయడానికి కార్త్యసుండైన [కాకతీయ రాజు] రావడం జరిగింది.

దానార్ణవ:

: 970–73.

: ఇతను వేసిన మాంగల్లు శాసనం కాకతీయుల చరిత్ర తెలుసు- కోవడానికి చాలా ముఖ్యమైనది.

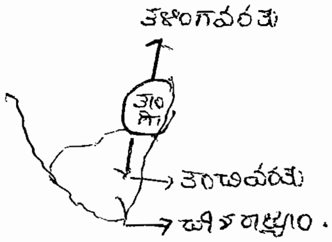
: కల్యాణిని పాలించే జటచోడ భీమ పెదకల్లు రాజధానిగా దానార్ణవుడిని హత్యచేసి వేంగిని ఆక్రమించుకున్నాడు

జటచోడ భీమ :—

: 973–999/1002.

: చోడ రాజు.

: కలుచుంబర్రు శైలాసనాథ దేవాలయంపై భీముని శాసనం తెలుపు.

: దానార్ణవుడికి 2 కుమారులు: పారిపోయి చోళుల

1. శక్తివర్మ
2. విమలాదిత్య

వద్దకు చేరుకున్నారు. [రాజరాజ–I ఆశ్రయం ఇచ్చాడు.

: రాజరాజ–I సహకారంతో జటచోడ భీముడిని ఓడించి తిరిగి రాజ్యం పొందగలం.

శక్తివర్మ:

: 1002–1011

: చాళుక్య చంద్ర పేరుతో బంగారు నాణాలు ముద్రించాడు.

[వ్యాపార సంబంధాలు]

విమలాదిత్య:

: 1011–18.

: జైన మతాన్ని స్వీకరించిన ఏకైక వేంగి రాజు.

: రామతీర్థం (విజయనగరం) లో ఒక జైన సహాలయాన్ని నిర్మించాడు.
వాటిని జినసురుడు సిద్ధాంతదేవునికి ఇచ్చాడు.

: రాజరాజ – I కుమార్తె కుందవని వివాహం చేసుకున్నాడు.

: వారసత్వ యుద్ధం (45 సం|| పాటు).

రాజరాజనరేంద్ర – VII vs విజయాదిత్య.
↓
కుందవి కుమారుడు

→ చోళుల మద్దతు — → పశ్చిమ చాళుక్యుల మద్దతు.

→ విజయాదిత్యుడిని ఓడించి రాజరాజనరేంద్ర సామ్రాజ్యం

రాజరాజ నరేంద్ర – VII:

: 1022 – 61

: 'అమ్మంగి' అను రాజేంద్రచోళుని కుమార్తెను వివాహమాడె

: విజయాదిత్య 40 ఏళ్లపాటు రాజ్యంకోసం పోరాటం.

:

ఆస్థాన కవులు:

1. నన్నయ:

    1. ఆదికవి
    2. వాగనుశాసనుడు
    3. విద్యాదైత

    } బిరుదులు.

→ విద్యాధికారిగా పనిచేసేవాడు

రచనలు:

1. ఆంధ్రశబ్దచింతామణి (సంస్కృతం).
→ వ్యాకరణ గ్రంథం.

2. మహాభారతంలో $2\frac{1}{2}$ పర్వాలను తెలుగులోకి అనువదించాడు. [1051]
    a. ఆదిపర్వం
    b. సభాపర్వం — → తెలుగులో తొలి కావ్య
    c. అరణ్యపర్వంలోని సగభాగం.

→ నరేంద్రుని పాలిత మరియు తెలుగులో అనువదించాడని .

→ ఇతర తెలుగు గ్రంథాలు :

a. ఇంద్రవిజయం
b. చాముండేశ్వరి విలాసం . } not available .

→ నరేంద్రుని తెలుగు శాసనాలన్నీ ఇతనే రాశాడు .

2. నారాయణభట్టు :

: అష్టభాషాకవిశేఖర — బిరుదు

: నందంపూడి గ్రామాన్ని బహుమానంగా → నందంపూడి శాసనం .

: ఆంధ్రమహాభారతం రాయడంలో నన్నయకు సహాయకుడిగా .

3. పావులూరి మల్లన్న :

: సకలకళలు
: సుకవి } బిరుదులు .

: నవఖండవాడ గ్రామాలను బహుమానంగా పొందాడు .

: 'గణితసార సంగ్రహం'ను తెలుగులోకి రాశాడు .

↓

[మహావీరాచార్యుడు – సంస్కృతం] – రాష్ట్రకూటులు కాలం .

రాజేంద్ర – II :

: 1061 – 63

: రాజరాజ నరేంద్ర కుమారుడు .

: మధురాంతకి అనే చోళ రాకుమార్తెతో వివాహం .

: కులోత్తుంగ చోళ – I అనే పేరు తీసుకుని గంగాపురం నుండి పాలించాడు . చివరగా వేంగి రాజ్యాన్ని విజయాదిత్య – VII కి ఇచ్చి వెళ్లాడు .

విజయాదిత్య - VII

: 1063 - 75

: ఇతని తర్వాత వెంగి రాజ్యం చోళ రాజ్యంలో విలీనం.

పరిపాలనా విధానం:

1. దానార్ణవుడి యొక్క మాంగల్లు శాసనం ప్రకారం:

   " అష్టాదశ తీర్థులు [18 మంది అధికారులు]

   a. మంత్రి
   b. పురోహిత
   c. సేనాపతి
   d. యువరాజ
   e. సమాహర్త [Tax collector]
   f. సన్నిధాత [Treasurer]
   g. దుర్గపాల [కోటకు incharge]
   h. దండపాల [police]
   i. ధర్మాధ్యక్ష [న్యాయం]
   j. దౌవారిక [palace guard] - ద్వారపాలకుడు

2. రాజరాజ నరేంద్రుడి నందంపూడి శాసనం:

   → పంచ ప్రధానుల గురించి

   a. మంత్రి
   b. పురోహిత
   c. సేనాపతి
   d. దౌవారిక
   e. యువరాజు.

3. రెండవ అమ్మరాజు మచిలీపట్నం శాసనం:

   → ద్వాదశ స్థానాధిపతుల గురించి ప్రస్తావన.

→ చాలా శాసనాల్లో సప్తాంగముల గురించి ప్రస్తావన లేదు.

→ కౌటిల్యుడి 'అర్థశాస్త్రం' detailed గా వుంది.

1. స్వామి
2. మంత్రి
3. కోశము
4. దుర్గము
5. బలము
6. జనపదము [భూభాగం]
7. మిత్ర.

పరిపాలనా విభాగాలు :

విషయ
↓
నాడు
↓
గ్రామము.

→ భీమ-II మచిలీపట్నం శాసనం ప్రకారం పంచవర 6ని తయిటే గ్రామ-పాలనకు వుండెది.

రెవెన్యూ పాలన :—

భూమి శిస్తు ను 2 పేర్లతో పిలిచేవారు.

1. సరిపన్ను
2. సిద్ధాయ.

ఇవి కాక ఇతర పన్నులు :

1. పొగరాచ పన్ను [రాజకుటుంబాలకు].
2. సుంక విక్రయాత
3. పట్టెవాల పన్ను → స్త్రీల అలంకారాలకు
4. పుల్లరి పన్ను → పశువుల మేతపై
5. అప్పాయి సుంకం
6. బాలదాయం
7. కల్లనకలం.

ఆర్థిక పరిస్థితులు :—

వ్యవసాయం :

→ భూమిని కొలవడానికి ఉపయోగించిన కొలలు.

1. రాజరాజ కోల.
2. రాజమానకోల

3. ఉమ్మడి భూమికాల

4. సర్వాంతర్యాతరకాల

→ భూమిని యానిట్లలో కొలవడానికి.

1. ఖండిక
2. ఆహారము
3. పుట్టి
4. కుంటము.

→ నీటి వసతుల కలిగిన భూములకి మాగా- నేల / మాగాణం అని పేరు.

→ రేగడి నేల – black soil.

→ స్థానిక ప్రాంతీయ వ్యాపారం సంతలు పేటల ద్వారా జరిగేది.

→ విదేశీ వాణిజ్యాన్ని శ్రేణులు జరిపేవి.

1. నానాదేశి పెక్కండ్రు –
2. ఉభయనానాదేశి పెక్కండ్రు
3. వీర బలంజిగ.
4. గవరలు.
5. తెలికి [నూనె వ్యాపారం].
6. బత్తెంరమేల [బత్తెంరమేల].

→ బర్మా
థాయ్‌లాండ్
శ్రీలంక
china
ఆగ్నేయాసియా దేశాలతో వ్యాపారం కొనసాగించారు.

ముఖ్య రేవుపట్టణాలు:

1. కులోత్తుంగచోళపట్టణం [విశాఖ].
2. చోళపాండ్యపురం [ఘంటశాల].
3. గండగోపాలపురం [నెల్లూరు - కృష్ణపట్నం].
4. దేశీయకొండపట్టణం [మోటుపల్లి].

నాణాలు:

గద్యాణము – బంగారు నాణాలు.

వెండి నాణాలు – మాడ

రాగి నాణాలు – కాసు

దూకలు
పట్టిక
ఛిన్నం } అనే రాగి నాణాలు.

కొండపాడు [NLG]
ఎలమంచిలి [విశాఖ] } 14,435 రాగి నాణాలు లభ్యం.

సామాజిక పరిస్థితులు: —

కులవ్యవస్థ:

1. బ్రాహ్మణుల ఆధిపత్యం బాగా పెరిగింది. [కారణం భూములు అగ్రహారం].

2. బ్రాహ్మణులలో 2 వర్గాలు ఏర్పడ్డాయి.

   1. వైదిక:
      → అదే వృత్తిగా కొనసాగారు.

   2. నియోగి:
      → ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో చేరారు. వృత్తిని వదిలేశారు.

→ అనేక కొత్త కులాల ఆవిర్భావం — శూద్ర వర్గం నుండి ఆవిర్భవించాయని సంశోధకుల అభిప్రాయం.

→ వైశ్యులు బాగా బలంగా వుంది. వారి ప్రధాన కేంద్రం పెనుగొండలోని [ప.గో] వాసవీ కన్యకాలయం వారి కులదైవం.

మహిళల పరిస్థితి:

: పురుషాధిక్యత

: సామాజిక నిబంధనలు.

మతపరిస్థితులు :—

1. బౌద్ధం :

→ పూర్తిగా ఉడుచుపెట్టుకుపోయింది.

→ 641 లో హ్యుయాన్‌త్సాంగ్

కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు [ఆంధ్ర]
హర్షుడు [N.I]
పులకేశి-II [డెక్కన్]
ద.భారతదేశం — నరసింహవర్మ-I

→ ధాన్యకటకం 16 km చుట్టుకొలత
20 విహారాలు కాని బౌద్ధుల సంఖ్య 1000 మాత్రమే అని చెబుతున్నాడు.

2. జైనమతం:

: ఈ కాలంలో పునరుద్ధరించబడింది.

: కులోత్తుంగ చోళుడు మునుగోడులో ఒక జైన బసదిని నిర్మించాడు.

: ఓరుగల్లు క్షేత్రియుల్లు ప్రకారం రాజరాజ నరేంద్రుడు జైనులను హింసిస్తే, తెలంగాణా ప్రాంతానికి వలస వచ్చారు.

(Imp) : కుర్క్యాల శాసనం [కరీంనగర్ జిల్లా] — యంపతని [జైనుడు] వేంగి నుంచి వేములవాడకు వలసవచ్చి స్థిరపడ్డాడు అని చెబుతుంది.

హిందూమతంలోని శాఖలు:

1. శైవం
→ కాలాముఖ

08/11/13

→ వైష్ణవమతాన్ని ఆదరించినది 2 రాజులు మాత్రమే.
1. రాజరాజ నరేంద్రు
2. కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు

→ శైవమతంలో కాలాముఖ శాఖలు ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. వాటికి మూలం 'పాశుపత మతశాఖ'.

లకీశ 2nd c A.D లో ఉత్తరస ప్రారంభించాడు. [పాశుపత శాఖను].

ఇతడు పంచార్థవిద్య అనే గ్రంథాన్ని కూడా రాశాడు.

పాశుపత (2nd c) → కాపాలిక, కాలముఖ } 4th c A.D లో ప్రారంభం

కాలముఖ → అఘోర [12th c] శాఖ. [అఘోర ప్రారంభించాడు].

→ అమ్మరాజు-II విజయవాడ, ఆడికొండ శాసనాలు ముఖ్యమైన శైవ శాఖల ప్రస్తావన.

1. పాశుపతం
2. కాలముఖము
3. *.

→ **పాశుపత కేంద్రాలు :**

1. అలంపూర్ [MBNR]
2. శ్రీశైలం
3. ఆడికొండ
4. మహానంది [కర్నూలు]
5. వేములవాడ
6. ఏలేశ్వరం

కాలముఖ కేంద్రాలు :

1. అలంపూర్
2. విజయవాడ
3. శ్రీశైలం
4. పంచారామాలు.

వైష్ణవము :

: కూడా ఒక ప్రధాన మతం

1. అహోబిలం → నరసింహక్షేత్రం
2. సింహాచలం → నరసింహక్షేత్రం

3. బాపట్ల [Guntur]

→ భావన్నారాయణ ఆలయం.

4. పిఠాపురం

→ కుంతీ మాధవస్వామి ఆలయం.

5. తిరుపతి :

→ ప్రబంధంలో తిరుపతి గురించి 300 సార్లు ప్రస్తావించబడింది.

→ ఈ సాహిత్యంలో తిరుపతిని 'వెంగడము' అని ప్రస్తావించారు

→ 9th c కు చెందిన శాసనం ప్రకారం 'ఆండ్రైమాన్' అనే తమిళరాజు నిర్మించాడని చెబుతుంది.

→ అనేక గ్రామదేవతలను పూజించారు.

→ వరంగల్ పూజ :

→ వీరశిలలను పూజించేవారు. [యుద్ధంలో చనిపోయిన వారి సమాధిపై వుంచే శిల].

→ కులదైవం — కౌశికి అనే దేవత.

కుమారిల భట్టుడు: —

→ పూర్వమీమాంస భక్తుడు.

→ 'పంచాయతన' అనే కొత్త పూజావిధానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.

1. శివుడు
2. విష్ణువు
3. గణపతి
4. దుర్గాదేవి
5. ఆదిత్యు

వాస్తు - శిల్పకళలు :—

→ ద్రావిడ శైలి

పంచారామాలు :

: భీమ - I నిర్మించాడు.

1. ద్రాక్షారామం [తూ.గో]
   → భీమేశ్వరాలయం నిర్మించబడింది.
2. భీమారామం [తూ.గో] - సామర్లకోట
   → కుమార భీమేశ్వరాలయం.
3. సోమారామము [ప.గో] - గునుపూడి.
   → సోమేశ్వరాలయం.
4. క్షీరారామం [ప.గో] - పాలకొల్లు
   → క్షీరరామలింగేశ్వరాలయం
5. అమరారామము [అమరావతి] — Guntur Dt.
   → అమరేశ్వరాలయం

గుణగ విజయాదిత్యుడు :—

: నిర్మించిన ఆలయాలు బిక్కవోలు [తూ.గో] లో నిర్మించాడు.

1. గోలింగేశ్వరాలయం [వినాయకుడి శిల్పం కనిపిస్తుంది]
2. విజయేశ్వరాలయం
3. ఆంచన నడి
4. రాజరాజేశ్వరాలయం
5. చంద్రశేఖరాలయం.

→ ఇక్కడే 9th c కి చెందిన శాసనాలు బయటపడ్డాయి.

దానార్ణవ :

: భీమారామంలా రాజనారాయణాలయాన్ని నిర్మించాడు.

రాజరాజ నరేంద్రుడు:

: రాజమండ్రిలో

1. కోటిలింగాలరేవు ఆలయం.
2. వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం
3. మార్కండేయాలయం

బాదామి చాళుక్యులు ఆంధ్రలో నిర్మించిన ఆలయాలు: —

1. నవబ్రహ్మేశ్వరాలయం — ఆలంపూర్ (MBNR)
   — గొప్ప శైవక్షేత్రం
   — తుంగభద్రానది.

a. బాలబ్రహ్మేశ్వర
b. వీరబ్రహ్మేశ్వర
c. కుమార "
d. స్వర్గ "
e. విశ్వ "
f. అర్క "
g. గరుడ "
h. పద్మ "
i. తారకబ్రహ్మేశ్వర [కూలిపోయింది]

→ నగర శైలిలో నిర్మించారు.

→ జోగులాంబ ఆలయం — ఆలంపూర్. [ద్రావిడ శైలి].
— కూలిపోతే ఇటీవల తిరిగి నిర్మించారు.
— India లోని 18 శక్తి పీఠాల్లో ఒకటి.
→ 4 శక్తి పీఠాలు ఆంధ్రలో ఉన్నాయి.

1. జోగులాంబ
2. భ్రమరాంబ [శ్రీశైలం]
3. మాణిక్యాంబ [ద్రాక్షారామం]
4. పురుహూతికాంబ [పిఠాపురం].

→ శ్రీలంకలో ఉన్న శక్తి పీఠం — ట్రింకోమలి

వేంగి చాళుక్యుల — కౌశికే ని పూజించేవారు. [కులదైవం]

2. సంగమేశ్వరాలయం — కూడల సంగం

→ ఆలంపూర్ కి 5 km.

— కృష్ణ, తుంగభద్ర సంగమ ప్రాంతం.

— ప్రస్తుతం ఆలంపూర్‌లో వుంది. [shift చేశారు].

3. నవనందీశ్వరాలయాలు :

→ కర్నూలు జిల్లా నంద్యాల చుట్టూ వున్న 9 శివాలయాలు.

1. మహానందీశ్వరాలయం — మహానంది.
2. శివనందీశ్వరాలయం — కడమల కాలువ
3. సూర్యనందీశ్వరాలయం — సూర్యనంది
4. పద్మనందీశ్వరాలయం — పద్మనంది
5. ప్రథమనందీశ్వరాలయం — ప్రథమనంది.

4. పంచలింగేశ్వరాలయం :

1. పంచలింగాల — కర్నూలు DT.
2. సిద్ధేశ్వరాలయం — సిద్ధేశ్వరం [కర్నూలు]
3.

5. సత్యావోలులో 2 ఆలయాలు నిర్మించారు. [కర్నూలు].

1. భీమలింగేశ్వర
2. రామలింగేశ్వర.

2. సామంత రాజ్యాలు

[7th c – 12th c]

కోస్తాంధ్ర రాజ్యాలు :

1. వెలనాటి చోడులు :–

: Guntur ప్రాంతం

: 6000 వెలనాడు అని కూడా పిలిచారు.

: చందవోలు రాజధాని.
(or)
ధనదపురం.

: వెంగి చాళుక్యులకు సామంతులు.

a. గొంక – I :

: మహామండలేశ్వర
: చాళుక్యరాజ్య మూలస్తంభ } బిరుదులు.

b. గొంక – II

: కాకతీయ రాజు ప్రోల – II దండెత్తి వచ్చాడు.

: 1157 లో ద్రాక్షారామ యుద్ధంలో యువరాజు రెండవ రాజేంద్ర ప్రోల – II ని చంపి, ఓడించాడు.

c. రాజేంద్ర – II :

: తెలుగు కవి మంచన ఇతని ఆస్థానంలో

: 'కేయూరబాహుచరిత్ర' అనే గ్రంథం – మంచన [తెలుగు]. 'గుండన' మంత్రికి అంకితం.

: ఇది చంపు కావ్యం. [పద్యం + గద్యం].

: విద్ధశాలభంజిక అనే సంస్కృత గ్రంథానికి అనువాదం.
↓
[రాజశేఖరుడు]

: పల్నాటి యుద్ధం జరిగింది.

d. రెండవ పృథ్వీశ్వరుడు :—

: చివరివాడు.

: గణపతి దేవుడు 1210 లో ఇతనిని ఓడించి, వెలనాడును జయించాడు.

2. నెల్లూరు/తెలుగు చోళులు :—

: తెలుగు సాహిత్యానికి ఎనలేని సేవ చేశారు.

: విక్రమసింహపురం రాజధాని.

: కళ్యాణి చాళుక్యులకు సామంతులు. తరువాత కాకతీయులకు.

a. బిజ్జన:

: వంశ స్థాపకుడు.

b. చోడతిక్క:

: గణపతి దేవుడికి, పృథ్వీశ్వరుడిని ఓడించుటానికి సహాయం.

: 'పృథ్వీశ్వర శిరఃఖండక కందుక వినోద' — బిరుదు.

c. రెండవ మనుమసిద్ధి :—

: తిక్కన ఇతని ఆస్థానంలోని వాడు. [నెల్లూరు].

తిక్కన బిరుదులు :

1. కవి వాగ్బంధన
2. ఉభయకవిమిత్ర

→ మహాభారతంలో 15 పర్వాలను రచించి 'హరిహరనాథుడి'కి అంకితమిచ్చాడు.

→ రామాయణంలోని ఉత్తర కాండాన్ని తెలుగులో 'నిర్వచనోత్తర రామాయణం' గా రచించాడు.

→ ఇతని దాయాదులు కేతన్న, బయ్యన్న ఇతడిని రాజభ్రష్టుణ్ణి చేశాడు.

→ ఓరుగల్లుకు వచ్చి గణపతి దేవుడి సహాయాన్ని కోరాడు తిక్కన. దీని ద్వారా మనుమసిద్ధి తిరిగి రాజ్యాన్ని చేపట్టాడు.

→ కాకతీయులకు సామంతుడయ్యాడు.

: కృష్ణపట్నంలో సిద్దేశ్వరాలయాన్ని నిర్మించాడు.

: 1260లో పంబులింగాల యుద్ధం: కనిగిరి రాజైన కాటమరాజును ఓడించాడు. పుల్లరి వివాదం యుద్ధానికి దారితీసింది. సేనాపతి ఖడ్గతిక్కన మరణించాడు.

: 1263లో ముత్తుకూరు యుద్ధం:

: గణపతిరాజు + మనుమసిద్ధి Vs జటవర్మ సుందర పాండ్య [మధురై]

: కాకతీయ సైన్యం ఓటమి: మనుమసిద్ధి మరణించాడు.

: సుందర పాండ్య నెల్లూరు వీరాభిషేకం చేసుకున్నాడు.

: సుందర పాండ్య చేప, వరాహ ఈ కొత్త నాణాలను ముద్రించాడు.

చేప ↓ పాండ్య Symbol.

వరాహ ↓ కాకతీయుల Symbol

3. పల్నాడు హైహయ రాజ్యం:—

: రాజధాని గురజాల

: వెలనాటి చోళులకు సామంతులు.

పల్నాడు యుద్ధం

: 1176-82 లో జరిగిందని భావన

: Guntur జిల్లాలోని కారంపూడి వద్ద

ఆధారం:

: జనశ్రుతులు ఆధారంగా 2 గ్రంథాలు రాయబడ్డాయి.

1. పల్నాటి వీరచరిత్ర [15th C]
   — శ్రీనాథుడు
2. పల్నాటి వీరభాగవతము [19th C]
   — ములగ వీరభద్రకవి.

హైహయ రాజ్యం

- **గురజాల**
  - → నలగామరాజు
  - → నాయకురాలు నాగమ్మ [మంత్రి]
    — శైవమతస్థురాలు.
  - → వీరభద్రాలయాన్ని నిర్మించింది..
- **మాచర్ల**
  - మల్లిదేవుడు
  - → బ్రహ్మనాయుడు [మంత్రి]
    ↓ వెలమ కులం
  - → వైష్ణవుడు.

: బ్రహ్మనాయుడు మాచర్లలో చెన్నకేశవాలయాన్ని నిర్మించాడు.

: బ్రహ్మనాయుడు వీరవైష్ణవం అనే మతశాఖను ప్రారంభించాడు.

main concept : కులరహిత సమాజం.

: దళితులకు దేవాలయ ప్రవేశం కల్పించాడు.

: కన్నమదాసు అనే దళితుడిని దత్తత తీసుకున్నాడు.

: చాపకూడు [సామూహిక భోజనం].

: తెంటుచుంతల వద్ద జరిగిన కోడిపందెంలో – బ్రహ్మనాయుడు ఓడిపోయి వనవాసానికి వెళ్లాడు.

↓

[మండాది, వీరమేడపి ప్రాంతంలో వనవాసం – 10yrs].

: అలరాజు రాయబారం, నాగమ్మ రాజ్యాన్ని తిరిగి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకోలేదు.

: రెడ్డి నాగమ్మకు మద్దతు ఇచ్చిన రాజులు :

a. కాకతీయరాజు రుద్రదేవ

b. కోట రాజులు

c. హోయసాలులు

: యుద్ధంలో బాలచంద్రుడు [బ్రహ్మనాయుడి కుమారుడు] చనిపోయాడు.

4. కొణిదెన చోడులు :—

: ప్రారంభంలో కళ్యాణి చాళుక్యులకు సామంతులు తరువాత కాకతీయులకు.

a. నన్నెచోడుడు:

: తెలుగులో కుమారసంభవం ను రాశాడు.

: కవిరాజ శిఖామణి – బిరుదు. [తెలుగు సాహిత్యంలో తొలి తెలుగు కవి రాజు].

5. ఆల్లకూరు చోడులు:

: నెల్లూరు – చోడులు అని కూడా అంటారు

బద్దెన:

: కాకతీయులకు సామంతుడు

: సుమతీ శతకం
నీతిశాస్త్ర ముక్తావళి } రచనలు.

6. నిడదవోలు చాళుక్యులు:—

: పశ్చిమగోదావరి

వీరభద్రుడు:

: గణపతిదేవుడి సామంతరాజు.

: ఈన కుమార్తె రుద్రమదేవినిచ్చి వివాహం.

: కొలను పాతను తల్పుంగా ఉన్నాడు

7. ఏలమంచి చాళుక్యులు:

8. కొండపడమటి
→ Gunter of నాదెండ్ల రాజధాని

9. కోటరాజులు
→ ధరణికోట రాజధాని

} రుద్రదేవుడు జయించి కాకతీయులకు సామంతులుగా చేశాడు.

రాయలసీమ రాజ్యాలు:

బాణవంశం:

: పరివిపురం [హిందూపురం] రాజధానిగా.

: పెన్నా ప్రాంతాన్ని పాలించారు.

: పల్లవులు → బాదామి చాళుక్యులు → రాష్ట్రకూటులు
↓
చోళులకు సామంతులు

2. నొలంబ పల్లవులు :

: హేమావతి రాజధాని. [పెంజేరు - హిందూపూర్].

: తెల్లకుతలాని కొన్ని ప్రాంతాలు.

: హేమావతి ఘటిక చాలా సుప్రసిద్ధమయినది.

: జైన యతిస్థులు - జైన మత ఆదరణ.

: చాళుక్యులకు సామంతులు.

3. వైదుంబులు :—

: రేనాడు 7000 ను పాలించారు.

: చిప్పిలి ⟶ పొత్తపి కి రాజధాని మార్పు
↓
కడప జి.

: 60 వరంగల్ శాసనాలు లభ్యం.

: కళ్యాణి చాళుక్యులకు సామంతులు.

తెలంగాణ రాజ్యాలు :—

1. వేములవాడ చాళుక్యులు :

: వేములవాడ క.రి.జిల్ల లెంబులవాటిక అని పేరు.

: 8–10th C

: రాష్ట్రకూటుల సామంతులు.

a. వినయాదిత్య యుద్ధమల్లుడు :—

: రాష్ట్రకూటుల దగ్గర సేనాధిపతి.

: promotion ఇచ్చి "సపాదలక్ష" దేశానికి సామంతుడిగా,

: రాజధాని : బోదూరు - బోధన్.

b. అరికేసరి – I :

: రాజధానిని బోధన్ ⟶ వేములవాడకు మార్పు

: కొల్లిపర శాసనం ప్రకారం రాష్ట్రకూటుల ఆదేశాలతో

వేంగి, త్రికళింగాలను జయించాడు.

c. బద్దెగ-II:

: వేములవాడలో బద్దెగేశ్వరాలయాన్ని నిర్మించాడు.

: 42 యుద్ధాలలో విజయం.

: A/c విక్రమార్జున విజయం ప్రకారం భీమ-I ఓడించి బందీగా పట్టుతుంటే, అను తప్పించుకొని పారిపోయాడు.

d. అరికేసరి-III:

: వంశంలో గొప్పవాడు.

: 10th c [930-941]

: వేములవాడలో నగరేశ్వరాలయం నిర్మించాడు.

: సుప్రసిద్ధ జైన కన్నడ కవి : పంప

: పంపకవి సోదరుడు 'జినవల్లభుడు' వేసిన 'కుర్క్యాల' శాసనం ప్రకారం అన కుటుంబం వేంగి నుండి వచ్చి స్థిరపడిందని తెలుస్తుంది.

: పంపకవికి 'ధర్మపురి' గ్రామాన్ని బహుమానంగా

: ధర్మపురంలో జినవల్లభుడు ఒక జైనాలయం, త్రిభువన తిలక నో తటాకాన్ని నిర్మించాడు.

Gr-II

09/11/13

పంపకవి - గ్రంథాలు:—

1. ఆది పురాణం (ఋషభనాథుడి గురించి) } కన్నడం
2. పంపభారతం / విక్రమార్జున విజయం

కన్నడ త్రయం:—

1. పంప [ఆదికవి] }
2. పొన్న } జైనులు
3. రన్న }

→ కన్నడంలో తొలి గ్రంథం → అమోఘవర్షుడు రాశాడు.

పొన్నకవి:

1. శాంతిపురాణం [శాంతి నాథుడిపై]
2. . . . .

రన్నకవి:

: అజితనాథ పురాణం.

నరహరి [కవి]:

: రామాయణం [కన్నడం]
: కన్నడ వాల్మీకి.

(Gr-I)

ప్రాంతీయభాషల అభివృద్ధి

e. బద్దెగ - II:

: వేములవాడలో సుభధామ జైనాలయాన్ని నిర్మించాడు.

f. అరికేసరి - III:

: ప్రసిద్ధ సంస్కృత జైన కవి, సోమదేవ సూరి.
: అకలంక చక్రవర్తి
కవికులరాజు
స్యాద్వాదచలసింహ
} సూరి బిరుదులు.

గ్రంథాలు:—

1. యశస్తిలక
2. నీతి వాక్యామృత
3. యశోధర మహారాజ చరిత.
4. యుక్తిచింతామణి సూత్ర.
5. స్యాద్వాదోపనిషత్తు.

→ కవికి సుభధామజైనాల యాన్ని అరికేసరి - III దానంగా ఇచ్చాడు.
[పర్బని శాసనం తెలుపుతుంది]
↓
మహారాష్ట్ర.

వేములవాడ భీమకవి :—

15th c లో శ్రీనాథుడు వేములవాడ భీమకవి గురించి ప్రస్తావించాడు

1. కవిజనాశ్రయము
2. శతఖండ
3. రాఘవపాండవీయం
4. నరసింహపురాణం

→ వేములవాడలో రాజరాజేశ్వరాలయం (శైవక్షేత్రం) — మహామండలేశ్వర రాజాదిత్య [11th c] లో నిర్మించాడు. [original గా ఇది జైనాలయం]

→ కల్యాణి చాళుక్యుల సామంతుడు.

→ రంగారెడ్డి జిల్లాలోని వల్లకుండ' 6వ గ్రామంలో 7 జైన గుహలయాలు బయటపడ్డాయి.

2. ముదికొండ చాళుక్యులు :—

: ముదికొండ రాజధాని [ఖమ్మం Dt]

: వేంగి చాళుక్యులకు సామంతులు.

a. కుసుమాయుధ :—

: ముఖ్యుడు.

3. గోన హైహయరాజ్యం :—

: MBNR ను కాకతీయులకు సామంతులుగా

: రాజధాని వర్ధమానపురం. [గొప్ప జైన క్షేత్రం].

a. గోనబుద్దారెడ్డి :—

: 'రంగనాథరామాయణం' ను రాశాడు. [తన కవి పేరు పెట్టాడు]

↓

[ద్విపద కావ్యం]

4. నతవాడి రాజ్యం :—

: ఖమ్మం ప్రాంతం

: మధుపల్లి రాజధానిగా, కాకతీయుల సామంతులు,

a. రుద్రుడు:

: గణపతి దేవుడు తన సోదరి "మైలాంబ"ను రుద్రుడికిచ్చి వివాహం.

మైలాంబ:

: బయ్యారం చెరువు శాసనం వేసింది.

3. కాకతీయులు

→ 10 – 12th c వరకు సామంతులుగా పాలించి - మహామండలేశ్వర అనే బిరుదులను తీసుకున్నారు.

రాష్ట్రకూటులు
↓
కళ్యాణి చాళుక్యులు

→ ప్రారంభంలో కాకతీయుల symbol గరుడ, తర్వాత వరాహ ము మార్చారు.
(గరుడ ↓ రాష్ట్రకూటులు; వరాహ ↓ క. చాళుక్యులు.)

→ ఆంధ్ర దేశాధీశ్వర అనే బిరుదులను తీసుకున్నారు.

→ రాజధాని ఓరుగల్లు - ఆంధ్రనగరం అని పిలువబడింది. క్రీడాభిరామం 'వినుకొండ వల్లభామాత్యుడు' రాశాడు. [తెలుగులో రాయబడిన తొలి - నాటకం]. ఈ గ్రంథంలో ఓరుగల్లును "ఆంధ్రనగరం" అని పిలువబడింది.

→ కాకతీయుల సామాజిక పరిస్థితులకు దర్పణం – క్రీడాభిరామం.

→ కాకతీయుల రాజభాష సంస్కృతం.

→ లిపి ప్రాచీన తెలుగు, కన్నడ లిపి.

→ 12th – 14th c లో స్వతంత్రంగా పాలించారు.

జన్మస్థలం :—

1. మాంగల్లు శాసనం :

: దానార్ణవుడు వేశాడు.

: గుండ్యన రాష్ట్రకూటుడు వేంగి రాజ్యంపై దండెత్తి వచ్చాడు ఎరువంగూరు యుద్ధంలో చనిపోయాడు.

: ఇతని కుమారుడు ఎరియ రాష్ట్రకూటుడ్ని "కొరివిసీమ" కు సామంతుడిగా చేశాడు.
(కొరివిసీమ ↓ హనుమకొండ (పాలెం))

3. వేలియు:

4. కాకర్త్యగుండన అను నాలుగు తరాల ప్రస్తావన వుంది.

→ చారిత్రకంగా తెలుస్తున్న తొలికాకతీయుడు – గుండయ్యరాష్ట్రకూటుడు.

2. మైలాంబ వేసిన బయ్యారం చెరువు శాసనం :—

: (థమ) మూలపురుషుడు 'వెన్నభూపతి' శూద్రకులంవాడు అనే ప్రస్తావన, కాకతీయ నగరాన్ని పాలిస్తున్నాడు.

3. గరవపాడు శాసనం :—

: గణపతిదేవుడు – కరికాలచోళుడి వారసులం అని చెప్పుకున్నాడు.

కాకతీయులు అని పేరు రావడానికి గల కారణాలు:

: కాకతి అనగా గుమ్మడి తీగ.

a) కాకతీయ నగరంను పాలించడం వలన.

: కాకతీయుల కులదైవం కాకతియమ్మ. కం దాని మీదనే కాకతీయ అనే పేరు వచ్చింది.

: విద్యానాథుడు – 'ప్రతాపరుద్రయశోభూషణం'లో కులదైవం 'కాకతి' అని చెప్పబడింది.

: క్రీడాభిరామంలో 'కాకతమ్మ ఆలయం' గురించి ప్రస్తావన.

: Acc. to చరిత్రకారులు 'కాకతి' మొదట జైనమతంలోని 'కుష్మాండిని' అని భావించారు.

: జైనమతం ——> శైవమతంలోకి మారారు.
'కుష్మాండిని' 'కాకతి'

రాజకీయ చరిత్ర :—

సామంత కాకతీయులు :—

1. బేత - I :

: 1000 - 1052.

: కాకతి - పురాధినాథ - బిరుదు [acc to ఖాజీపేట్ శాసనం].

2. ప్రోల - I :

: 1052 - 1076

: అరిగజకేసరి
కాకతీవల్లభ } బిరుదులు

: వరంగల్ దగ్గర "కేసరి సముద్రం" అనే తటాకాన్ని నిర్మించాడు.

3. బేత - II :

: 1076 - 1108

: త్రిభువన మల్ల
: విక్రమచక్రి } బిరుదులు.

: శివపురం అనే నగరాన్ని నిర్మిస్తున్నాడు. ఆ నగరంలో బేతేశ్వరాలయాన్ని నిర్మించాడు.

: మత గురువు - రామేశ్వర పండితుడు - [కాలముఖ శైవుడు]

4. దుర్గ :

: 1108 - 1176

: ఖాజీపేట్ దర్గా శాసనం ప్రకారం బేతేశ్వరాలయాన్ని రామేశ్వర పండితునికి కానుకగా ఇచ్చాడు.

5. ప్రోల - II :

: చివరివాడు.

: 1116 - 1157.

: తైలపుని చాళుక్య రాజ్యం అంతం [యాదవులు అంతం చేశారు].

: ఆల స్వాతంత్ర్యరాజు.

↓
(తైలప - III)

: 1157 లో ద్రాక్షారామ యుద్ధంలో వెలనాటిచోడుల చేతిలో ఓటమి.

: 1157 – 1323 మధ్య గల కాకతీయరాజులు :

1. రుద్రదేవుడు :— / ప్రతాపరుద్ర – I : [1157–1195]

: 'హన్మకొండ ప్రశస్తి' ఇతని విజయాలను తెలియజేస్తుంది. దీనిని అచితేంద్ర రాశాడు.

: వరంగల్ కోటను నిర్మించి రాజధానిని హన్మకొండ
↓
వరంగల్ కు మార్చాడు.

(NOTE) Acc. to BSL గారు ముందుగా 'గణపతిదేవుడు' రాజధానిని మార్చాడు.

: పల్నాటి యుద్ధంలో నలగామరాజుకు సహాయం.

: కోట
కొండపడమటి } రాష్ట్రాలను జయించాడు.

: 'నీతిసారము' అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాశాడు
'విద్యాభూషణ' అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు.

: యాదవరాజు జైతుగి [జైత్రపాల] ఓడించాడు. యువరాజు గణపతిదేవుడిని బందీగా పట్టుకున్నాడు.

యాదవకాలంనాటి కవులు – యాదవ vs కాకతీయులు:

a) హేమాద్రి :

'వ్రతఖండం' లో త్రిలింగాధిపతి అయిన రుద్రదేవుడిని జైతుగి బలపశువులాగా నరికివేశాడు, అని రాయబడింది.

: 3 శైవక్షేత్రాల వల్ల 'త్రిలింగదేశం' అనే పేరు వచ్చింది.

1. ద్రాక్షారామం
2. శ్రీశైలం
3. కాళేశ్వరం

6) జల్లణ: —

: సూక్తిముక్తావళి అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

: యాదవ, కాకతీయుల మధ్య ఘర్షణ

2. మహాదేవుడు : —

: 1195 – 1199

: దేవగిరిపై దండెత్తి హతం అయ్యాడు.

→ 1199 – 1202 లో సామంతరాజు రేచర్ల రుద్రుడు కాకతీయ రాజ్యం విచ్ఛిన్నం కాకుండా కాపాడాడు.

→ 'కాకతీయ రాజ్య భార ధౌరేయ' అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు.

→ కాకతీ రాజ్య స్థాపనాచార్య – బిరుదు.

→ 1202 లో గణపతిదేవుడి విడుదల.

→ యాదవ రాజు సింఘన విడుదల చేశాడు. తెలుగు రాయ స్థాపనాచార్య అనే బిరుదును తీసుకున్నాడు.

3. గణపతిదేవుడు :

: 1202 – 1269.

: ఆంధ్రదేశమంతా జయించబడింది.

విజయాలు :

1. దివిసీమ [Krishna Dt]

– అయ్యవంశ పిన్నచోడ పాలిస్తున్నాడు.

– ఇద్దరు కుమార్తెలను వివాహం గణపతిదేవుడితో.

– జయప్ప సేనాని గజసాహిణి గా నియమించాడు.

↓ [son of పిన్నచోడ]

జయప్ప సేనాని – గ్రంథాలు :

1. నృత్తరత్నావళి
2. గీతరత్నావళి
3. వాద్యరత్నావళి

} సంస్కృతం.

2. వెలనాడు :—

: పృథ్వీశ్వరుడిని ఓడించేసి

3. నిడదవోలు చాళుక్యులు :

: వీరభద్రుడిని

4. నెల్లూరు చోళులు

: మనుమసిద్ధి.

*. 'చోడకటకచూరకార' అనే బిరుదు ద్వారా కటక్ (↓ ఒరిస్సా) వరకు రాజ్యస్థాపన జరిగిందని తెలుస్తుంది.

(Imp) → సామంతులలో ప్రముఖులు & బలమైనవారు, విర్యాలవంశం, కాయస్థ [లేఖకులు] వంశస్థులు [North Indians].

రాయలసీమలో ఒక రాజ్యాన్ని స్థాపించారు.

కాయస్థ రాజు 'గాంగేయసాహిణి'. కడప రాజధాని.

[త్రిపురాంతక — పానగల్ (నల్లగొండ) విస్తరణ].

→ యాదవ సింగన కాకతీయరాజ్యంపై దండెత్తి రాగా, ఓడించినట్లు 'గణపవరశాసనం' ప్రస్తావిస్తుంది.

→ గణపతి దేవుడి ఏకైక ఓటమి — ముత్తుకూరు యుద్ధం [పాండ్యులు]

తరువాత Retirement. Then రుద్రమదేవి పాలన.

/ → మలగురువు — విశ్వేశ్వర శివుడు. [పాశుపత శైవుడు].

→ గణపతి దేవుడు - 'రాయగజకేసరి' * [బిరుదు].

→ మోటుపల్లి దగ్గర అభయశాసనం [కాకతీయుల ప్రధాన రేవు పట్టణం].

4. రుద్రమదేవి :

: 1269–89

: హరిహరదేవుడు, మురారిదేవుడు – తిరుగుబాటు [సవతి కుమారులు].

: యాదవ మహాదేవుడు దండెత్తి వచ్చాడు.

Acc to : ఏకామ్రనాథుడు (17th c) రాసిన 'ప్రతాపరుద్రచరిత'

మహాదేవుడిని ఓడించి కోటి బంగారు నాణాలను తీసుకుంది.

Acc to మల్కాపురం శాసనం 'రాయగజకేసరి' అనే బిరుదుని తీసుకుంది. విశ్వేశ్వర శివుడికి 2 గ్రామాలు దానంగా ఇచ్చింది.

1. క్రిష్ణలంక
2. మందడము

→ ఇంకొక మతగురువు శివదేవయ్య.

: 'మార్కోపోలో' మోటుపల్లిని సందర్శించాడు.

→ కాయస్థ అంబదేవుడు తిరుగుబాటు చేశాడు. త్రిపురాంతక శాసనం ప్రకారం యాదవులు, పాండ్యులు సహకరించారు.

→ తిరుగుబాటులో రుద్రమదేవి, సేనాపతి మల్లికార్జునుడు ఇద్దరు మరణించారు. దీనిని చందుపట్ల శాసనం [NLG Dt] తెలుపుతుంది.

5. ప్రతాపరుద్ర – II :

: 1289–1323.

→ రుద్రమదేవి కుమార్తె 'ముమ్మడమ్మ' కుమారుడు ప్రతాపరుద్ర – II.

: త్రిపురారిని చంపి, కాయస్థ వంశంను అంతంచేసి త్రిపు. కోట, కడప ప్రాంతాన్ని జయించాడు.

: సామంత రాజ్యాలను రద్దుచేసి, నాయంకార వ్యవస్థ ప్రవేశపెట్టాడు.

→ రాజ్యాన్ని 72 రాష్ట్రాలుగా విభజించి నాయంకరులను నియమించారు.
[military, రెవిన్యూ విధులు]

→ నాయంకరులలో ఎక్కువ మంది వెలమ కులస్తులు వుండడంతో, రెడ్డి కులస్తుల సాంఘ్యత్తి - 50 ఘర్షణ ప్రారంభం.

కవులు :—

1. విద్యానాథుడు
   → ప్రతాపరుద్రయశోభూషణం.

2. మల్లినాథుడు
   → కాళిదాసుపై వ్యాఖ్యానాలు

3. అగస్త్య
   → 74 గ్రంథాలు
   a) కృష్ణచరిత
   b) బాలభారతము
   c. నలకీర్తికౌముది
   d.

4. రావిపాటి త్రిపురాంతకుడు
   a. మదనవిజయం
   b. ప్రేమాభిరామం.
   → తెలుగు అనువాదం "క్రీడాభిరామం".

→ 60 మంది సంస్కృత కవులు.

→ ఢిల్లీ సుల్తానుల దాడులు :—

— ప్రతాపరుద్రుని కాలంలో.

S.NO	సం॥ం	సేనాపతి	సుల్తాన్	ఫలితం.
1.	1303	ఫక్రుద్దీన్ జూనా	అల్లావుద్దీన్ ఖిల్జీ	ఉప్పరపల్లి (KM) యుద్ధంలో ఓడి పారిపోయాడు.
2	1309	మాలిక్‌కాఫర్	" "	ప్రతాపరుద్రుడు సామంతుడయ్యాడు
3.	1317-18	ఖుస్రూఖాన్	ముబారక్ ఖిల్జీ	ప్రతాపరుద్రుడు తిరిగి సామంతుడు
4.	1321-22	మహ్మద్ జునాఖాన్	గియాజుద్దీన్ తుగ్లక్	జునాఖాన్ ఓడి కొసిగి నాయకులు యుద్ధంలో పాల్గొని "ఉల్లుఖాన సుల్తాంగారి అనే బిరుదు తీసుకున్నాడు
5.	1323	మహ్మద్ జునాఖాన్	" "	కాకతీయ సామ్రాజ్య అంతం. వరంగల్ → సుల్తాన్‌పూర్ గా నామకరణ. మాలిక్ మక్బూల్ Governor గా నియామకం. Actual గా ఇతను గన్నయ నాయకుడు. కాకతీయుల ద్రోహం చేశాడు.

NOTE: ఉల్లుఖాన్ మహ్మద్ జునాఖాన్ - బిరుదు

→ విలాస శాసనం ప్రకారం : ప్రతాపరుద్ర-II నర్మదానదిలో దూకి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు.
↓
ము.గా

10/1/13

పరిపాలన – విధానం :

SOURCES :

1. రుద్రదేవుడి "నీతిసారము"
2. మడికి సింగన 'సకలనీతి సమ్మతము'.
   ↓
   14th c [కరీంనగర్]
   ↓
   తిక్కన వంశస్థుడు
   → ఈయన రాసిన ఇతర గ్రంథాలు :
   1. పద్మపురాణం
   2. దశమస్కంధ
   3. వాసిష్ఠరామాయణం .
3. శివదేవయ్య :
   : గణపతిదేవుని కాలంలో మంత్రి
   : పురుషార్థసారము
   : శివదేవధీమణి (శైవమతంపై).

అధికారగణము :

ప్రధానమంత్రి – కొలతపాటి

హేమాద్రిరెడ్డి – గణపతిదేవుడు

వెల్లంకి గంగాధరుడు – రుద్రమదేవి .

→ 72 మంది నియోగులు కలరు . బహత్తర నియోగాధిపతి .

→ గణపతిదేవుని కాలంలో గంగయసాహిని నియోగాధిపతి .

→ 18 తీర్థులు కలరు .

పరిపాలన - విభాగాలు :

సామ్రాజ్యాలు
↓
రాజ్యాలు
↓
నాడులు
↓
స్థలం
↓
గ్రామం

→ గ్రామ పరిపాలనలో 'ఆయగార' అనే నూతన విధానం ప్రవేశపెట్టారు.
↓
ప్రతి గ్రామంలో 12 మంది ఆయగారలను ప్రభుత్వం నియమిస్తుంది. వంశపారంపర్యం.

→ జీతం బదులు భూమిని ఇస్తారు. [ఆయము]

1. కరణం [accountant]
2. రెడ్డి [శాంతిభద్రతలు]
3. తలారి
4. పురోహిత
5. సువర్ణకార
6. అయసకార [కమ్మరి]
7. తక్షక [వడ్రంగి]
8. కుంభకార [కుమ్మరి]
9. రజక
10. నపిత [మంగలి]
11. చర్మకార
12. వెట్టి [వెట్టిచాకిరి చేసేవాడు].

మహారాష్ట్రలో — బారబలూత వ్యవస్థ.

(Imp) North India — జాజ్మాని వ్యవస్థ.

Q: భారతదేశంలో జాజ్మాని వ్యవస్థ ఈ క్రింది కాలంలో అభివృద్ధి చెందింది?

1. మౌర్యులకాలం 2. శాతవాహనులకాలం మౌర్యుల పూర్వ యుగంలో

3. గుప్తుల యుగం (4) గుప్తుల అనంతర యుగంలో.

→ గణపతి దేవుడి కాలంలోని మోటుపల్లి శాసనం ప్రకారం అయగార్లలు 6రకాలు శూద్రకులస్థులు.

రెవెన్యూ పాలన

: భూమిశిస్తు ప్రధాన ఆదాయ వనరు. [50%]
↓
శిస్తు.

: పుట్టిపడకుండి — నగదు రూపంలో

: పుట్టకోలచు — ధాన్యరూపంలో Tax చెల్లింపు.

పన్నులు :

కోరు / నీరువిధి — water tax

పుల్లరి — పశువుల మేతపై పన్ను.

అడ్డపట్టు సుంకం — పశువులపై

ఇల్లరి — House tax

ఆటసుంకం — ఆటలపై

అమ్మబడి సుంకం — sales tax.

పెరిక వడ్ల సుంకం

దొంగరాజ సుంకం — రాజు ఖర్చులకు

సంధివిగ్రహత — విదేశీ వ్యవహారాలకు.

పడియెరి — సైన్యం కోసం పన్ను

: వేలంపాటల ద్వారా పన్నుల వసూలు చేసుకునే హక్కుని

ఇచ్చేస్తున్నారు.

న్యాయపాలన:

: యజ్ఞవల్క్యస్మృతి ఆధారంగా న్యాయపాలన జరిగింది.

: 2 రకాల న్యాయస్థానాలు.

1. ప్రతిష్టిత
(or)
శాశ్వత న్యాయస్థానాలు

2. అప్రతిష్టిత / తాత్కాలిక న్యాయస్థానాలు.

: న్యాయస్థానాధిపతులను సమ్మతి అంటారు.

: సమయసభలు (కులసంఘాలు):

→ న్యాయపాలనలో ప్రధాన పాత్ర.

సైనిక వ్యవస్థ:

2 రకాల దళాలు పనిచేస్తాయి.

మూలబలం	నాయకబలం
→ రాజు ఆధీనంలో ఉండే సైన్యం	→ నాయక ఆధీనంలో
→ అధిపతి: మహారాజ పట్టసాహిని	
సేనానాయకుడు: గజసాహిని	

→ కాకతీయుల కాలంలో ప్రాణాలర్పించగల సైనికులు – లెంకలు [Bodyguards]

→ రాష్ట్రకూటులలో వీరు – గరుడ

చోళులు – వెలైక్కారర్.

హొయసలులు – సహవాసి.

జపాన్ – సమురాయ్

ఆర్థిక వ్యవస్థ :—

వ్యవసాయం

: సాగునీటి వసతులు – చెరువులు.

1. : రామప్ప చెరువు – పాలంపేట (వరంగల్ జిల్లా)
   – రేచర్ల రుద్రుడు.
2. పాకాల చెరువు – వరంగల్ DT.
   – జగదల ముమ్మడి [గణపతి దేవుడి మంత్రి-కుమారుడు].
3. బయ్యారం చెరువు – ఖమ్మం DT
   – మైలాంబ.

→ ప్రతి చెరువు నిర్మాణం కోసం 'దశబంధ' అనే భూదాన నియామకం.

→ ప్రతాపరుద్రుడు-II కమ్మలు, వెల్మలు ప్రాంతాలలో అడవులను నరికించాడు.

పరిశ్రమలు

: వస్త్రపరిశ్రమ ముఖ్యమయినది.

: Carls marcs – 'mother of cottons' ఇండియా.

: పాల్కురికి సోమనాథుడు – పండితారాధ్య చరిత్ర'లో 20 రకాల వస్త్రాలు తయారవుతున్నట్లు రాశాడు.

: మార్కోపోలో 'మసులిపట్నం' లో 'మస్లిన్' వస్త్రాలు తయారవుతు-న్నట్లు చెప్పాడు.
↓ మచిలీపట్నం.

: china నుండి సిల్కు వస్త్రాల దిగుమతి.

: గోల్కొండ ప్రాంతం వజ్రాలకు ప్రసిద్ధి అని మార్కోపోలో చెబుతున్నాడు.

; ఏవరి పరిశ్రమ [పెనుగొండ ఆలయ తయారయ్యే వస్తువులు]

; ఆదిలాబాద్‌లోని నిర్మల్‌లో ఇనుప ఆయుధాల తయారీ → డమాస్
స్ [సిరియా]కు ఎగుమతి.

వ్యాపార - వాణిజ్యాలు: —

విదేశీవాణిజ్యం:

1. China
2. ఇరాన్
3. సిరియా
4. బర్మా
5. ఆగ్నేయాసియా దేశాలు.

→ పెక్కండ్రు (శ్రేణులు) } వర్తక సంఘం.
నిగమ
సభ
సార్థవాహ → దూరప్రాంతాలకు తీసుకెళ్లి వ్యాపారం.

a. అయ్యావోలు
b. నానాదేశ
c. వీరవలంజిక
d. తెలికి
e. పరదేశి
f. స్వదేశీ
g. నాసరేఖులు
h. నగరంబులు
i. నకరము

} వర్తకసంఘాలు.

రేవుపట్టణాలు:

1. మచిలీపట్నం
2. కృష్ణపట్నం
3. ఘంటసాల
4. మోటుపల్లి [ప్రధానమయినది] / దేశాయికొండ / వెలనగర

వర్తక కేంద్రాలు :

1. ముత్తుకూర్ [Nellore] / విరవాసరపట్టణం
2. Guntur
3. పెనుకొండ

నాణాలు :—

బంగారు — గద్యాణ / నిష్క / మాడ
వెండి — రూకలు
వీస, అడ్డుగ, ఛిన్నం — రాగినాణాలు.

సామాజిక పరిస్థితులు :

: బ్రాహ్మణుల ఆధిపత్యం బాగా తగ్గింది.

: క్షత్రియ

: నియోగులుగా

: వైశ్యులకు గల పేర్లు :
→ కోమటి
→ సెట్టి
→ బజ్జ.

: శూద్రవర్ణం నుండి వచ్చిన రాజకులాలు, వెనుకబడిన కులాలు.

1. కమ్మ
2. రెడ్డి
3. వెలమ
} రాజకులాలు

4. బలిజ

: రెడ్డి, వెలమలతో మధ్య ఆధిపత్య పోరు.

: యుద్ధమబోని పుటాపురం శాసనంలో 'బెల్లాజుల' నామం ప్రత్యేకమైన చెరువుండేదని చెప్పబడింది.

: పురుషాధిక్యత సమాజం.

: అన్నిరకాల దురాచారాలున్నాయి.

: బాల్యవివాహాలు, వితంతువివాహాల నిషేధం, సతి, కన్యాశుల్కం, కట్నం.

'దేవదాసి', దేవాలయసానులు,

→ గుప్తులకాలంనాటి నుండి ప్రారంభం. [కాళిదాసు రచనల్లో ప్రస్తావన
↓
ఆలసానిగా

: వేశ్యలకు చాలా గౌరవం

: నర్తకి మాచల్దేవి ప్రతాపరుద్ర-II కాలంలో వుండేది. ఈమెగురించి క్రీడాభిరామం లో గొప్పగా ప్రస్తావించబడింది.

: రామప్ప దేవాలయంలోని శిల్పాల ద్వారా ఆట, పాటల సాంప్రదాయం వున్నట్లు తెలుస్తుంది

: పండితారాధ్య చరిత్ర : ఆటబొమ్మలాట గురించి.

మతము:—

: శైవమతస్థుల అన్యమత దూషణ అధికంగా వుండేది.

జైనము:—

: 7th C – 12th C వరకు తెలంగాణాలో అధిక ప్రచారణ.

: కాకతీయులు ప్రారంభంలో జైనమత ఆదరణ [ఆగాయులు]

: ప్రోల-II కాలంలో 'మైలమ' అనే మహిళ కడలాలయ 'బసదిని హన్మకొండలో నిర్మించినట్లు తెలుస్తుంది.

: 12th C లో వీరశైవం ప్రారంభం కాగానే జైనులపై దాడులు ఆరంభం, హింస.

: రుద్రదేవుడి కాలం నుండి దాడులు ప్రారంభం.

Ref: పండితారాధ్య చరిత్ర లో
→ పాల్కురికి సోమనాథుడు

దేవరదాసయ్య 'పొట్లచెరువు' లోని 500 బసదులను ధ్వంసంచేసి, జైనుల హింస.

2. కాస సర్వప్ప
→ సిద్ధేశ్వరచరిత్ర' లో

గణపతి దేవుడు జైనులను హింసించాడని ప్రస్తావన.
↓
గురువు విశ్వేశ్వరశివుడు 36 జైన గ్రామాల ధ్వంసం.

శైవమతము :—

→ కాకతీయుల కాలం → శైవయుగం
→ రాజాదరణ, ప్రజాదరణ.

శైవశాఖలు:

1. పాశుపతము } కాకతీయులు ఆదరించారు.
2. కాలముఖము } కాకతీయులు ఆదరించారు.
3. కాపాలిక
4. కాలానన
5. శివశాసన
6. శుద్ధశైవము.

(Imp) వీరశైవము :—

: 12th c లో కర్ణాటకలో ప్రారంభమయింది.
: బసవన్న అనే బ్రాహ్మణుడు ప్రారంభించాడు.
: అనగొంది రాష్ట్రాల్లో పాలించే బిజ్జల వద్ద ఇతను మంత్రి.
: భక్తి ఉద్యమం. యజ్ఞ, యాగాలను అరసించారు.
: పవిత్ర లక్ష్యం: సమసమాజ స్థాపన [కులరహిత సమాజం].
: అన్ని రకాల సామాజిక దురాచారాలను ఖండించారు.
: కన్నడంలో బసవన్న రచనలను వచనాలు అని అంటారు.
: వీరశైవులను – లింగాయత్తులు అని అంటారు.
: పురోహిత వర్గాన్ని జంగమ అంటారు.

: శివమతోన్మాదం

: ఆంధ్రలో వీరశైవాన్ని తెచ్చిన వ్యక్తి మల్లికార్జున పండితుడు

[వెలనాటి చోళుల కాలం].

: రాసిన గ్రంథం 'శివతత్త్వసారం' [తెలుగు].

శైవసాహిత్యానికి శ్రీకారం చుట్టిన గ్రంథం.

: తెలుగులో మొదటి స్వతంత్ర గ్రంథాలు రాసినవారు – శైవకవులు

: గొప్ప వీరశైవకవి – పాల్కురికి సోమనాథుడు.

– వరంగల్ జిల్లా పాలకుర్తి నివాసి

– రుద్రదేవుడి కాలం

a. బసవపురాణం
b. పండితారాధ్యచరిత [మల్లికార్జున పండితుడిపై].
c. అనుభవసారము
d. వృషాధిప-శతకము
} తెలుగులో

e. రుద్రభాష్యము – సంస్కృతములో

f. బసవరగడ
g. గంగోత్పత్తిరగడ
h. సద్గురురగడ
} – కన్నడము

: శైవమత ప్రచారం కోసం 'గోళకి' మఠాలు ప్రారంభం.

1. ద్రాక్షారామం
2. శ్రీశైలం
3. త్రిపురాంతకం
4. పుష్పగిరి [కడప]
5. వేములవాడ
6. ఏలేశ్వరం

} మఠాధిపతి విశ్వేశ్వర-శివుడు.

ప్రధాన కేంద్రం మందడము [Guntur DT]

: మందడంలో విశ్వేశ్వరశివుడు విద్యార్థులకు సత్రం, ప్రసూతి-శాలను నిర్మించాడు.

వైష్ణవము :—

: ప్రధానంగా 2 శాఖలు

1. శ్రీవైష్ణవం
   → వడగలై శాఖ బలంగా వుంది.
2. వీరవైష్ణవం
   → బొమ్మనాయుడు ప్రారంభించాడు.

→ గ్రామదేవతలను పూజించడం.

→ వీరగల్ పూజవున్నట్లు "క్రీడాభిరామం" చెబుతుంది.

→ నైతిక, వ్రతాలు, నోముల ఆచరణ.

సాహిత్యము :

: కాకతీయులు సంస్కృత సాహిత్యాన్ని ఆదరించారు. కాని సామంతులు, మంత్రులు తెలుగు సాహిత్యాన్ని ఆదరించారు.

తెలుగు కవులు :

1. భాస్కర రామాయణం — భాస్కర మంత్రి
   — ప్రతాపరుద్ర-II.

2. కేతన
   — తిక్కన శిష్యుడు
   a. — దశకుమారచరిత్ర [అనువాదం] → దండి రాశాడు.
   — అభినవదండి అనే బిరుదు.
   — తిక్కనకు అంకితం.
   b. విజ్ఞానేశ్వరం [అనువాదం] — మితాక్షర [విజ్ఞానేశ్వరుడు]
   — తెలుగులో రాయబడిన తొలి ధర్మశాస్త్రం
   c. కాదంబరి [అనువాదం] — బాణుడు

a. ఆంధ్రభాషా భూషణం

→ తెలుగులో తొలి వ్యాకరణ గ్రంథం

3. మారన:

: తిక్కన శిష్యుడు

: మార్కండేయ పురాణం [తొలి తెలుగు పురాణం]

: నాగయ్య మంత్రికి అంకితమిచ్చాడు.

4. బద్దెన:

: సుమతీశతకము

11/1/13

వాస్తు - శిల్పకళలు :—

1. వెయ్యిస్తంభాలగుడి :

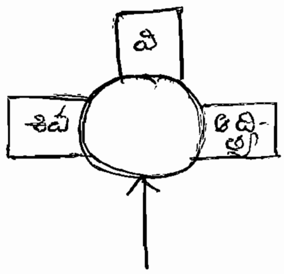
: రుద్రేశ్వరాలయం

: రుద్రదేవుడు 1163 లో నిర్మించాడు.

: హనుమకొండ.

: త్రికూటాలయము [మూడు గర్భగుడులు].

: present only శివుడు.

2. రామప్ప ఆలయం :

: పాలంపేట

: actual గా శివాలయం.

: రేచర్ల రుద్రుడు 1213 లో నిర్మించాడు [గణపతి దేవుడి సామంతుడు]

[శిల్పి పేరు మీద India లో ఉన్న ఏకైక దేవాలయం].

: కాకతీయుల శిల్పకళ — రామప్ప శిల్పకళ.

: గొప్ప నంది విగ్రహం.

: ఓరుగల్లు రాజధానిగా పాలించాడు.

: సంగీత స్వరాలు పలికే రాళ్లు

3. స్వయంభూ శివాలయం :—

: వరంగల్ కోటలో 1260లో గణపతిదేవుడు నిర్మించాడు.

: ఆలయం నాలుగు వైపులా 4 తోరణాలుంటాయి.

: ఆలయం కూలిపోయింది.

4. పద్మాక్షి ఆలయం :—

: హన్మకొండలో ప్రోల-II నిర్మించాడు.

: ఇంతకు ముందు ఇది ఒక జైనదేవాలయం.

5. పంచకూటాలయం :

: రామానుజపురం [వరంగల్ జిల్లా].

: 5 గర్భగుడులు

1. శివ
2. విష్ణు
3. ఆదిత్య
4. వినాయకుడు
5. దుర్గ.

6. కాళేశ్వర/ ముక్తేశ్వరాలయం :—

: కరీంనగర్ జిల్లా.

: ఒకే గుడిలో రెండు శివలింగాలను పూజించడం.

చిత్రలేఖనం :—

References :

1. క్రీడాభిరామం !

– మాచల్దేవి గొప్ప చిత్రకళను వర్ణన చేసింది.

– శివలీలలు

– రాధాకృష్ణ, గోపికల చిత్రాలు ఎదురుగా వున్నాయి.

8. ఏకాంభరనాథుడు – ప్రతాపరుద్రచరిత్ర :

– వరంగల్‌లో 1500 మంది గొప్ప చిత్రకారులు వున్నారు.

4. రెడ్డి నాయక యుగము

[1325 – 1475]

→ 1325 లో దక్షిణ భారతదేశం [ఆంధ్రలో] క్రింది రాజ్యాలు ఆవిర్భవించాయి.

1. ముసునూరి
2. పద్మ
3. రెడ్డి

→ 1334 లో మధురై

1. ముసునూరి నాయకరాజ్యం :-

: Krishna జిల్లా ముసునూరు స్వస్థలం.

: రాజధాని రేఖపల్లి [ఖమ్మం Dt. భద్రాచలం దగ్గర]

a. ప్రోలయనాయక :-

: 1325 – 33

: ఇతని విలాస తామ్రశాసనం ద్వారా ఇతని information
↓
[తూ.గో.జి]

: తన కాలంలో తుగ్లక్‌లు ధ్వంసం చేసిన దేవాలయాల పునరుద్ధరణ.

: తుగ్లక్‌లకు వ్యతిరేకంగా గెరిల్లా పోరాటం

: ప్రతాపరుద్ర –II నర్మదానదిలో దూకి ఆత్మహత్య.

: తూర్పుగాంగులతో యుద్ధం చేస్తూ ఇతను చనిపోయాడు.

b. కాపయ :

: 1333 – 68.

: చివరివాడు. [రెండవవాడు].

: 1336 మాలిక్ మక్బుల్‌ను తరిమేసి వరంగల్‌ను ఆక్రమించుకున్నాడు.

బిరుదులు

1. ఆంధ్రదేశాధీశ్వర
2. ఆంధ్రసురత్రాణ

: కలువచేరు శాసనం ప్రకారం 75 మంది నాయకులు ఇతని క్రింద వున్నారు. వారిలో పద్మనాయకులు, రెడ్డి రాజులు కూడా వున్నారు.

: 5 సార్లు బహమనీలు ఇతని రాజ్యంపై దాడి

ఓరుగల్లు యువరాజు వినాయకదేవుడిని చంపి గోలకొండ ఆక్రమణ.

: దీని ద్వారా బలహీనపడింది రెడ్డిరాజులు, పద్మనాయకులు స్వతంత్రాన్ని ప్రకటించుకున్నారు.

: 1368 లో 'భీమవరం యుద్ధం' లో పద్మనాయక రాజు అనపోత బహమనీల మద్దతుతో అంతం చేశాడు.

: పద్మనాయకులు — తెలంగాణ
: రెడ్డిరాజులు — కోస్తాంధ్ర
: విజయనగరరాజులు — రాయలసీమ

పద్మనాయకులు :—

: రాచకొండ [Nalgonda Dt] రాజధాని
: వెలమ కులము.
: వైష్ణవమత ఆదరణ.
: "వెలుగోటి వారి వంశావళి" అనే గ్రంథం ద్వారా వీరి సమాచారం.
: 1325 — 1475.
: రెడ్డిరాజులతో నిరంతర యుద్ధాలు. [రాజకీయ, కుల, మత వైషమ్యాలు].
: బహమనీలతో స్నేహం. & విజయనగర రాజులతో యుద్ధాలు.

రాజకీయ చరిత్ర :

1. సింగమ నాయక – I :

: కాకతీయుల దగ్గర నాయకుడిగా.

: 1323 లో తుగ్లక్‌లు, కాకతీయ రాజ్యంపై దాడిలో తప్పించుకున్నాడు.

ఆ తర్వాత స్వతంత్ర రాజ్య స్థాపన.

: శాకల్యభట్టు

→ ఆస్థానకవి

1. నిరోష్ఠ్య రామాయణం
2. ఉదార రాఘవము.

→ చతుర్భాష కవితా పితామహుడు – బిరుదు.

2. అనపోత – I :

: 1361 – 84.

: భీమవరం యుద్ధంలో ముసునూరి రాజ్యం అంతం.

: రాచకొండ కోటను నిర్మించి రాజధానిని ఆమనగల్లు [NLG] నుండి రాచకొండకు [NLG] మార్చాడు.

3. సింగమ – II : [1384 – 99]

: విజయనగర బుక్కరాయలు – II ను ఓడించి పానగల్లు కోటను జయించాడు.

: ఆస్థాన కవి విశ్వేశ్వర.

→ చమత్కార చంద్రిక అనే గ్రంథం.

→ 'సాహిత్య-శిల్పనిధి' – బిరుదు.

4. అనపోత – II :

: 1399 – 1421.

: బహమనీలు విజయనగర రాజులతో స్నేహం. కారణం బహమనీలు రెడ్డి రాజులతో స్నేహం చేయడం.

5. మాదనాయక :

: 1421-30

: ఇతని భార్య నాగాంబిక వేసిన శాసనం "నాగసముద్ర - చెరువు శాసనం". ద్వారా.

: రాఘవీయము సంస్కృత కావ్యాన్ని రాసి రాముడికి అంకితం.

6. సింగమ - III :

: 1430-75

: సర్వజ్ఞ అనే బిరుదు.

: 3 సొంత సంస్కృత గ్రంథాలు రాశాడు.

1. రత్నపాంచాలిక
2. రసార్ణవసుధాకరం
3. సంగీత సుధాకరం

→ సారంగధరుడు రాసిన "సంగీతరత్నాకరం" పై వ్యాఖ్య.

↓

[యాదవుల కాలం]

NOTE

Acc. to B.S.L హనుమంతరావు సింగమ - II. [పై గ్రంథాలు రాసినవాడు]

: బమ్మెర పోతన ఇతని కాలంలోని వాడు.

: వరంగల్ జిల్లా బమ్మెర గ్రామం.

: పద్మనాయకుల కాలంలో ప్రసిద్ధ తెలుగు కవి.

: శైవ మతస్థుడు.

1. భోగిని దండకం
2. వీరభద్ర విజయం

} శైవ గ్రంథాలు.

3. భాగవతము.

: భాగవతంలోని ప్రధాన భాగాలు.

1. గజేంద్ర మోక్షము
2. రుక్మిణి కళ్యాణం
3. ప్రహ్లాద చరిత్ర.

→ శ్రీరాముడికి అంకితం.

: భోగిని దండకాన్ని సింగమ–II కి అంకితం.

: గజపతులతో యుద్ధంలో ఓటమి. తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని బహమనీలు ఆక్రమించుకున్నారు.

రెడ్డిరాజులు :—

: 1325 – 1424

: కృష్ణా–గోదావరి ప్రాంతం

1. వెలనాడు [Guntur]
2. కమ్మనాడు [ఒంగోలు, అద్దంకి]
3. పాకనాడు [నెల్లూరు]
4. పలనాడు [గురజాల, మాచర్ల].

: పంట వంశ రెడ్లు అని పిలుస్తారు. వీరి స్వస్థలం పంటరాష్ట్రం
↓
[నెల్లూరులోని గూడూరు ప్రాంతం]

: ప్రారంభంలో వీరి రాజధాని అద్దంకి [ప్రకాశం].
↓
కొండవీడు [Guntur]

1. ప్రోలయ వేమారెడ్డి :—

: 1325 – 53

: పల్లవ త్రినేత్ర అనే బిరుదు

: బహమనీలు ముసునూరి వారి రాజ్యాన్ని ఛిన్నాభిన్నం చేయడంతో స్వతంత్రాన్ని ప్రకటించుకున్నాడు.

1. శ్రీశైలం
2. త్రిపురాంతకం
3. మోటుపల్లి
4. - - - - - - -

} ఆక్రమించుకున్నాడు.

: నిర్మించిన కోటలు :

1. కొండవీడు
2. తంగెడూరు
3. వినుకొండ
4. కొండపల్లి.

: నల్లమల్ల కొండల్లో శ్రీశైలం, అహోబిళం క్షేత్రాలకు మెట్లను నిర్మించాడు.

ఖర్చును "అవచితిప్పయ్యశెట్టి" భరించాడు.

: పాతాళగంగకు మెట్లను నిర్మించాడు.

(Imp) తెలుగు - సాహిత్యము :—

చదలవాడ ఎఱ్ఱాప్రగడ :—

: కవిత్రయంలో మూడవవాడు

: 14th c

: ప్రకాశం జిల్లా.

బిరుదులు:

1. శంభుదాస
2. ప్రబంధ పరమేశ్వర
3. . . . .

రచనలు:

: అరణ్యపర్వంలోని శేషభాగం.

: రాజరాజనరేంద్రుడికి అంకితం.

: నృసింహపురాణం

: ఉత్తర హరివంశము

: అహోబిల క్షేత్ర మహాత్మ్యము

: రామాయణము.

శ్రీగిరి:

: ప్రథమకవి — బిరుదు

: నవనాథ చరిత్ర

జక్కన:

: విక్రమార్క చరిత్ర

: [illegible]

లాల్ల మహాదేవుడు: మహాదేవుడు భరతుడు నాట్యశాస్త్రంపై వ్యాఖ్యానం.

2. అనవోతారెడ్డి : —

: 1353 — 64

: 1364లో రాజధాని అద్దంకి ⟶ కొండవీడు.

: ద్వీపజాలుడు — బిరుదు.

: మోటుపల్లి అభయశాసనం — సామన్యా.

3. అనవేమారెడ్డి :

: 1364 — 86

: వసంతోత్సవం అనే కొత్త పండుగ ప్రారంభం.

: కవులను, కళాకారులను గౌరవించడం, ఆదరించడం [ఉత్సవం రోజు]

: కర్పూర వసంతరాయలు — బిరుదు.

4. కుమారగిరిరెడ్డి : —

: 1386 — 1402.

: కర్పూర వసంతరాయలు — బిరుదు.

: వసంతోత్సవ ఖర్చు — అవచి తిరుమలశెట్టి భరించేవాడు.

: సి.నా.రె "ఇతనిపై" "కర్పూరవసంతరాయలు" అనే పుస్తకం రాశాడు.

: 'వసంతరాజీయం' అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాశాడు. [భరతనాట్యం

: ఆస్థాన నర్తకి 'లకుమాదేవి' గురించి వసంతరాజీయంలో చెప్పబడింది.

: 'క్రీడాభిరామం' రాసిన వినుకొండ వల్లభామాత్యుడు ఇతని కాలంవాడు.

: సేనాపతి 'కాటయవేమారెడ్డి' — 'కుమారగిరి రాజీయం' అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాశాడు. [కాళిదాసుని నాటకాలపై వ్యాఖ్యానం]

కాటయ వేమారెడ్డి విజయాలు :

1. ఊర్ధ్వ గాంగులను ఓడించి — కటకచూరకార బిరుదును తీసుకున్నాడు.

2. హరిహరరాయలు — II ఓడించి త్రిపురాంతకను జయించాడు, కుమార్తెను వివాహమాడాడు.

: రెడ్డిరాజ్యంలో 2 భాగాలు చేసి ఒక భాగాన్ని రాజమండ్రి రాజధానిగా కాటయ వేమారెడ్డికి ఇవ్వడం జరిగింది.

5. పెదకోమటి వేమారెడ్డి :

: 1402 — 1420

: కొండవీడు రాజ్యం

: కొండవీడు — రాజమండ్రి మధ్య నిరంతర ఘర్షణ.

↓ బహమని ↓ విజయనగరరాజు

Support

సాహిత్యం :

: సంస్కృతంలో గొప్ప కవి

1. సంగీత చింతామణి
2. సాహిత్య చింతామణి
3. శృంగార దీపిక

బిరుదులు :

1. సర్వజ్ఞ
2. కర్పూరవసంతరాయలు

ఆస్థానకవి — వామన భట్ట బాణుడు — సంస్కృత కవి.

నాటకాలు : పద్యకావ్యాలు :

1. నలాభ్యుదయము.
2. రఘునాథాభ్యుదయం
3. హంససందేశం

గద్యకావ్యాలు

1. సోమభూపాల చరిత
2. వీరనారాయణ చరిత

నాటకాలు:

1. కనకలేఖా కళ్యాణం
2. ఉషాపరిణయం
3. పార్వతీపరిణయం

నిఘంటువులు:

1. శబ్దరత్నాకరము
2. శబ్దచంద్రిక.

బిరుదులు:

1. సాహిత్యచూడామణి
2. సాహిత్యసామ్రాజ్య ధురంధర

శ్రీనాథుడు:

: విద్యాధికారి.

: విజయనగర సంస్కృత కవి డిండిముని ఓడించి, రెండవ దేవరాయలచే గండపెండేరాన్ని తొడిగించుకున్నాడు.

: కవిసార్వభౌమ — బిరుదు.

గ్రంథాలు:

1. హరవిలాసం — అవచి తిప్పయ్యశెట్టికి అంకితం.
2. శృంగార నైషధం — మామిడి సింగనకు
3. ఆరాధ్య చరిత — మామిడి ప్రగడకు
4. కాశీఖండం — వీరభద్రారెడ్డికి
5. భీమఖండం — అన్నయ్య మంత్రి.
6. పలనాటి వీరచరితం —
7. శివరాత్రి మహాత్మ్యం

6. రాచవేమారెడ్డి :

: 1420 – 24

: చివరివాడు.

: రకరకాల పన్నులు వేసి పీడించాడు. ఇతడు ఎల్లయ్య చేతిలో హత్య.

: దేవరాయలు –II స్వాధీనం.

1448లో గజపతులు రాజమండ్రి రాజ్యాన్ని జయించారు.

విన్నకోట పెద్దన్న :

: రాజమండ్రి రాజ్యం ఆస్థాన కవి.

: శివలీలావిలాసం

: కావ్యాలంకార చూడామణి

ఉదయగిరి రాజ్యం :—

: సామంతులు. [గజపతులు, విజయనగర రాజులకు].

బసవభూపాలుడు :

: ఆస్థానంలో 2 తెలుగు కవులు.

1. దూబగుంట నారాయణకవి :

→ తెలుగులో పంచతంత్రం.

2. దగ్గుపల్లి దుగ్గన్న :

→ 'నాచికేతోపాఖ్యానం'

5. విజయనగర సామ్రాజ్యము

[1336 — 1680]

: విజయనగరం రాజధాని. [present కర్ణాటకలోని హంపి–తుంగభద్ర నది]

: 4 వంశాలు పాలించాయి.

1. సంగమ [1336–1485]
2. సాళువ వంశం [1485–1505].
3. తుళువ వంశం [1505–1570]
   – కర్ణాటకలోని 'తుళు' ప్రాంతం వారు.
4. అరవీటి వంశం [1570–1680].

సామ్రాజ్య స్థాపన :—

: 1336 లో హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు స్థాపించారు. తండ్రి సంగమ.
So సంగమ వంశం.

: కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుడి–II దగ్గర వారు కోశాధికారులుగా.

: 1323 లో తుగ్లక్‌ల నుంచి తప్పించుకొని, ఆనెగొంది [కర్ణాటక]కి చేరుకున్నారు. ఆనెగొందిని కంపిలరాయ పాలిస్తుండగా, వారి ఆస్థానంలో చేరారు.

: 1327 లో తుగ్లక్ లు 'ఆనెగొంది'ని ఆక్రమించుకున్నారు. సోదరులు బందీలుగా దొరికారు. Governor 'మాలిక్‌నబి' నియామకం.

: Delhi లో వారిని ఇస్లాంలోకి Convert. 10 yrs విధేయులుగా వుండి.

: తర్వాత దాన్ని పాలిస్తున్న సామంతరాజు 'మాలిక్‌నబి'ని తరిమేసి 'ఆనెగొంది' ఆక్రమణ.

: 1336లో తుగ్లక్‌లకు వ్యతిరేకంగా ఆనెగొందిలో రాజ్యస్థాపన.

: విద్యారణ్యస్వామి ఆశీస్సులతో 'విజయనగరరాజ్య స్థాపన', ఆనెగొంది రాజధానిగా

[విజయనగరం అనేది రామాయణంలోని 'కిష్కింధనగరం' అనేది బలమైన నమ్మకం. So నాణెలపై హనుమాన్ బొమ్మలు వేశారు].

విదేశీ యాత్రికులు:

సం॥	విదేశీయుడి పేరు	దేశం	రాజు	సమాచారం
1.	ఇబన్ బతూత	మొరాకో	మహమ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ హరిహర – I కాలంలో	విజయనగరాన్ని సందర్శించిన తొలి విదేశీయుడు.
2.	అబ్దుల్ రజాక్ నికోలో డి కాంటి	ఇటలీ	దేవరాయ – I	1. విజయనగరం 90 కి.మీ. చుట్టుకొలత, 90 వేల సైనికుల రక్షణ. 2. రాజుగారికి 12000 మంది భార్యలు 2-3 వేలు సతిని ఆచరిస్తారు.
3.	అబ్దుల్ రజాక్	హీరట్ [పర్షియన్ రాయబారి]	దేవరాయ – II	1. విజయం తనివిని ఎరుగని గొప్పనగరం. 2. వజ్రాలు, వైడూర్యాలు కుప్పలుగా పోసి అమ్ముతున్నారు. 3. వేశ్యలు చెల్లించిన పన్నుతో మొత్తం సైనిక వ్యవస్థ నడపబడుతుంది. 4. ఈ నగరంలో 7 కోటలున్నాయి.
4.	నికిటన్ [గుర్రాల వ్యాపారి]	రష్యా	విరూపాక్ష – II	1. ఆస్తి, సమానతలను గురించి. [ధనవంతులు, పేదల మధ్య అంతరం లేదు].
5.	బార్బోస	పోర్చుగల్	శ్రీకృష్ణదేవరాయలు	1. బహుభార్యత్వం, సతి, దేవదాసి, వితంతువుల జీవిత
6.	డొమింగో పేస్	పోర్చుగల్	శ్రీకృష్ణదేవరాయలు	1. శ్రీకృష్ణదేవరాయల Personality ని గురించి.
7.	వార్థెమ	ఇటలీ	" "	—
8.	ఫెర్నావ్ న్యూనిజ్	పోర్చుగల్	అచ్యుతరాయలు	→ సామాజిక దురాచారాలు, ఆహారపు అలవాట్లు,

→ డొమింగో పేస్, ఫెర్నావ్ నూనిజ్ రాసుకున్న dairy లను english లోకి అనువాదం చేసినవాడు – రాబర్ట్ సివెల్

– "The Forgotten Empire".

రాజకీయ చరిత్ర :

1. సంగమ వంశం :

హరిహర – I :

: 1336 – 56

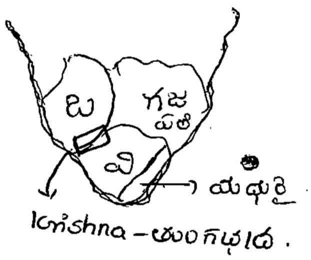
: 1343 లో రాజధాని ఆనెగొంది → విజయనగరానికి మార్పు.

: 1346 లో హోయసాల రాజ్యాన్ని జయించాడు.

: 1356 లో హసన్ బహమన్ షా చేతిలో ఓడిపోయాడు.
[బహమని రాజ్య స్థాపకుడు]

: Krishna, తుంగభద్ర ప్రాంతం కోసం సంఘర్షణ [బహమనీలతో].
[రాయచూర్ అంతర్వేది]

: krishna - Godavari → గజపతులతో పోరాటం.

: దక్షిణాదిలో విజయనగరాజులు మధురై సుల్తానులతో పోరాడారు.
[కొంతకాలం].

బుక్కరాయలు – I :

: 1356 – 77.

: మహ్మద్ షా [బహమని] తో ముద్గల్ యుద్ధం. మొదటిసారిగా ఫిరంగులు, మందుగుండు సామాగ్రి ఉపయోగించబడ్డాయి.

: సాయన [విద్యారణ్య సోదరుడు] – 'వేదార్థ ప్రకాశిక' అనే సంస్కృత గ్రంథం. [వేదాలపై భాష్యం].

: 1377లో యువరాజు కంపన మధురై రాజ్యాన్ని జయించాడు. కంపన భార్య గంగాదేవి "మధురా విజయం" అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాసింది. [కంపరాజ విజయము].

: గంగాదేవి గోస్వామి శిష్యురాలని చెప్తుంది.

దేవరాయ – I :

: 1406 – 22

: ఫిరోజ్ షా బహమనితో రెండు యుద్ధాలు.

: మొదటి యుద్ధంలో ఓడిపోయి ఫిరోజ్ షా బహమనికి తన కూతుర్నిచ్చి వివాహం. బంకపూర్ కట్నంగా ఇచ్చాడు.

: రెండవ యుద్ధంలో బంకపూర్ తిరిగి స్వాధీనం.

: తుంగభద్ర నదిపై ఆనకట్టను నిర్మించాడు.

దేవరాయ – II :

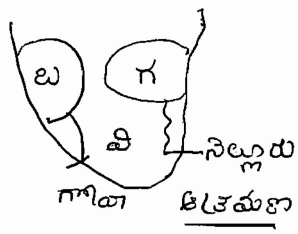
: అహ్మద్ షాతో యుద్ధం చేశాడు.

: 'గజవేటకార' అనే బిరుదు.

: సంస్కృత గ్రంథాలు రాశాడు.

1. మహానాటక సుధానిధి
2. రత్నదీపిక.

: 1423 – 46.

విరూపరాయ :

: చివరివాడు.

: సాళువ నరసింహ అనే Governor [చంద్రగిరి → చిత్తూరు] ఇతనిని చంపి రాజ్యమును హస్తగతం చేసుకున్నాడు.

(17/1/13) 2. సాళువ వంశం :

: 1485 – 1505.

సాళువ నరసింహ :

: 1485–91

: పురుషోత్తమ గజపతి ఇతనిని ఓడించి బంధీగా పట్టుకున్నాడు.

ప్రధాని నరసనాయక ఉదయగిరి కోటను గజపతులకిచ్చి, నరసింహను విడిపించాడు.

ఇమ్మడి నరసింహ :

: 1491–1505.

: నరసనాయక కుమారుడు వీరనరసింహ (P.M) ఇమ్మడి నరసింహను చంపి తుళువ వంశ స్థాపన.

3. తుళువ వంశం :

వీరనరసింహ :

. 1505–09.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు :

: 1509–29.

: విజయనగర రాజులలో గొప్పవాడు.

: బహమని సామ్రాజ్యం అంతమయి 5 రాజ్యాలు ఏర్పడ్డాయి.

1. అహ్మద్‌నగర్ (మహారాష్ట్రం)
2. బీరార్ (మహారాష్ట్ర)
3. బీదర్ } కర్ణాటక.
4. బీజాపూర్ } కర్ణాటక.
5. గోల్కొండ

విజయాలు :–

: బీజాపూర్‌తో 2 యుద్ధాలు :

1510 – కోవిల్‌కొండ యుద్ధం.

బీజాపూర్ సుల్తాన్ యూసుఫ్ ఆదిల్‌షా ను చంపాడు.

: రాయచూర్ అంతర్వేది [కృష్ణా-తుంగభద్ర] స్వాధీనం.

1520 – రాయచూర్ యుద్ధం.

– ఇస్మాయిల్ ఆదిల్‌షాను ఓడించాడు.

– రాయచూర్ ఆక్రమణ.

: ప్రతాపరుద్ర గజపతిని ఓడించి - గజపతి సప్తాంగ హరణ' అనే బిరుదు.

: కృష్ణా-గోదావరి ప్రాంత స్వాధీనం.

: పొట్నూరి సింహాద్రి [సింహాచలం] లో విజయస్తంభాన్ని నాటాడు.

: ప్రతాపరుద్ర గజపతి రాజపుత్రి 'తుకాదేవి'ని వివాహం.

↓ 'తుకాపంచకం' అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాసింది.

: ఉమ్మత్తూర్ [mysore] రాజు గంగరాయలును జయించి, శ్రీరంగపట్నం రాజధానిగా ఒక రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. [mysore రాష్ట్రం].

అచ్యుతరాయలు:

: SKDR సోదరుడు.

: 1529 – 43

: ఇస్మాయిల్ ఆదిల్‌షా ఇతనిపై దండెత్తి, ఓడించి రాయచూర్‌ను ఆక్రమించుకుని, 'నాగలాపురం'ను ధ్వంసం చేశాడు.

↳ SKDR నిర్మించాడు.

: భార్య తిరుమలాంబ సంస్కృతంలో 'వరదాంబికా పరిణయం' అనే గ్రంథాన్ని రాసింది.

సదాశివరాయలు:

: 1543 – 70.

: అళియ రామరాయలు [defacto].

↳ కర్నూలుకు చెందిన 'అరవీటి' వంశస్థుడు. కొంతకాలం

గోల్కొండలో పనిచేసి SKDR లో చేరాడు. SKDR కుమార్తెను

వివాహం చేసుకున్నాడు.

తళ్ళికోట యుద్ధం :

: 1565

: రాక్షసి తంగడి }
: బన్నిహట్టి } ఇతర పేర్లు.

అళియ రామరాయలు vs ముస్లిం రాజ్యాల కూటమి.

1. అలీ ఆదిల్‌షా [బీజాపూర్]
2. ఇబ్రహీం కుతుబ్‌షా [గోల్కొండ]
3. అలీ బరీద్‌షా [బీదర్]
4. హుస్సేన్ నిజాంషా [అహ్మద్‌నగర్]

→ పాల్గొనని వాడు – బుర్హాన్ ఇమాద్‌షా [బీరార్].

→ యుద్ధంలో అళియ రామరాయలు మరణం. సదాశివరాయలు పెనుకొండకు పారిపోయాడు.

పెనుకొండ ↓ [అనంతపూర్ Dt] ↓ విజయనగర చక్రవర్తులకు 2వ రాజధాని.

→ సదాశివరాయలు అంతమయిన తరువాత తిరుమల రాయలు అరవీటి వంశ స్థాపన.

4. అరవీటి వంశం :

: 1570 – 1680

: తరచు రాజధాని మార్పు → పెనుకొండ → చంద్రగిరి ↓ వెల్లూరు.

శ్రీరంగరాయలు – III :

: చివరివాడు .

: 1680లో బీజాపూర్, గోల్కొండ రాజులు ఇతని రాజ్యాన్ని స్వాధీనం .

విజయనగర రాజుల – పరిపాలన :

: Fudal పాలన తలపిస్తుంది .

చక్రవర్తి – బలహీన అధికారి .

: పరిపాలనలో ప్రధాని, పురోహితుడి పాత్ర ఎక్కువ .

: SKDR కాలంలో తిమ్మరుసు ప్రధానిగా, రంగనాథ దీక్షితులు పురోహితుడిగా .

: వైభవోపేతమయిన రాజదర్బారు నిర్మాణం .

a. భువనవిజయం
b. వెంకటవిలాసమండపం
} రాజదర్బారు పేర్లు .

శాఖలు :–

అట్టవణ – Revenue శాఖ .
కందచార – సైనిక
భాండార – Treasury
ధర్మాసన – Judicial
} కేంద్ర పాలన .

→ ప్రతి department లో సంప్రతి – కరణం అనే ఉద్యోగులు వుంటారు .

రాష్ట్ర – స్థానిక పాలన :

: రాష్ట్రాలను రాజ్యం / మండలము

: చంద్రగిరి   శ్రీరంగపట్నం   తొండమండలం [T.N]

: ఉదయగిరి   తుళు

: పెనుకొండ   కందనవోలు [కర్నూలు]

: నాయంకర వ్యవస్థ లేదు.

: రాష్ట్రాలను 'సీమ'లుగా విభజన. సీమల అధిపతిని హవల్దార్.

: సీమ 'స్థలము'గా విభజన

: స్థల గౌఢిత, తరణం అనే అధికారులుంటారు.

: చివరిస్థాయి గ్రామము. ఆయగార్ వ్యవస్థ వుంటుంది.

గ్రామాలు – రకాలు :

1. అగ్రహార
   బ్రహ్మదేయ
   చతుర్వేదిమంగళ గ్రామాలు } = ఇనాం / సయూర్గల్

2. దేవదేయ గ్రామాలు = వక్ఫ్ భూములు
   → దేవాలయాలకు, మఠాలకు ఇవ్వబడినవి.

3. అమర గ్రామాలు = ఇక్తా / జాగీర్
   → ఉద్యోగుల జీతభత్యాల కొరకు.

4. ఉంబళి గ్రామాలు
   → కవులకు, కళాకారులకు

5. ఖండవాడ గ్రామాలు = ఖాలిసా
   → ప్రత్యక్ష ఆధీనంలో వుంటాయి.

కేంద్రం
↓
రాష్ట్రం
↓
సీమ
↓
గ్రామం.

రెవెన్యూ పాలన :

: భూమి శిస్తు ప్రధాన ఆదాయం.

: పన్నుల వసూలుకు భూమిని 2 రకాలుగా.

1. సర్కారంబర
   → పన్నులు ప్రభుత్వానికి చెల్లింపు.

2. కౌలాంబర
   → ప్రైవేటువారికి

: SKOR విధానం పన్నులను [తఖ్వాణా కన్సైట్] రద్దు చేశాడు.

: సదాశివరాయలు మంగలి పన్ను రద్దు చేశాడు.

: వేశ్యావృత్తిపై పన్ను విధించారు.

: పెంజ సిద్దాయము — Tax on textiles.

: సమయ సుంకము — కుల సంఘాలపై వేసే పన్ను.

: SKDR కొండవీడు శాసనం 59 రకాల పన్నులను తెలియజేస్తుంది.

: న్యూనిజ్ ప్రకారం 42,000 'పార్డోలు' ఆదాయం 'నాగలపురం' నుంచి వస్తుంది.

న్యాయ వ్యవస్థ:

: పరాశర స్మృతి ఆధారంగా నడుపబడింది.

: విద్యారణ్య స్వామి 'పరాశర మాధవీయం' [న్యాయ వ్యవస్థపై] గ్రంథం రాయబడింది.

న్యాయస్థానాలు 2 రకాలు

- శాస్త్రీయ
  - → చక్రవర్తి న్యాయనిర్ణేత
- మతల
  - → ఇతరులు న్యాయనిర్ణేతలు.

: Acc to అబ్దుల్ రజాక్ ప్రధానమంత్రి ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరించాడు.

: అయ్యరసు "ధర్మ ప్రతిపాలక" అనే బిరుదు పై ఉపయోగాన్ని సమర్థిస్తుంది.

: నికోలో డి కొంటి అప్పు వసూళ్ల గురించి చెబుతున్నాడు.

సైనిక పాలన :

: 2 రకాల దళాలు

- సిద్ధ సైన్యం
  - → చక్రవర్తి ఆధీనంలో
- అమర/నాయంకార సైన్యం.
  - → నాయంకారల ఆధీనంలో

→ Acc. to అబ్దుల్ రజాక్ 11 లక్షల సైన్యం కలదు.

→ 'కృష్ణరాయ విజయం' అనే గ్రంథం కుమార ధూర్జటి – తుపాకులు, ఫిరంగుల ప్రస్తావన.

→ SKDR 13,000 గుర్రాలను సం॥కి పోర్చుగీసు వారి నుండి కొనుగోలు.

సామాజిక పరిస్థితులు :—

: బలమైన కులవ్యవస్థ.

: అల్లసాని పెద్దన 'మనుచరిత్ర'లో 4 కులాల ప్రస్తావన.

1. విప్రులు → వైదిక, నియోగి
2. రాచవారు [క్షత్రియులు]
3. మతికర్తలు [వైశ్యులు]
4. నలవజాతివారు [శూద్రులు].

: 'వీరపాంచాల' అనే కులం వారు బలంగా కనిపిస్తారు.

కమ్మరి
కంసాలి
కంచరి
వడ్రంగి
శిల్పి
} 'వీరపాంచాల'

: కైకోలు [weavers] కూడా బలంగా కనిపిస్తారు.

: కంబలత్తర [యాదవులు] ఎక్కువ బలంగా కనిపిస్తారు.

: మహిళల పరిస్థితి దిగజారిపోయి ఉన్నారు.

: సతీ రకాల దురాచారాలు కనిపిస్తాయి.

: Acc to పేస్ SKDR లు కూడా నరబలులను ఇచ్చినట్లు చెబుతున్నారు.

మత పరిస్థితులు :—

: మత సామరస్యానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చారు.

1. శైవం
   - a. పాశుపత శైవం
   - b.
   - c. వీరశైవం

→ సంగమ వంశస్థులు శైవ మతస్థులు.

→ విరూపాక్షుడు కులదైవము.

2. వైష్ణవం :

: సాళువ, తుళువ, అరవీటి వంశస్థులు ఆదరించారు.

: విష్ణువు యొక్క 3 రూపాలను పూజించారు.

1. వెంకటేశ్వర [తిరుపతి]
2. రంగనాథుడు [శ్రీరంగపట్నం]
3. విఠల/పాండురంగ స్వామి [పండరీపురం].

3. శ్రీవైష్ణవం :

వడగలై [ఆంధ్ర, కర్ణాటక]

తెంగలై [Tamilnadu]

4. జైనమతము :

: శైవుల దాడి ఇంకా జరుగుతూనే వుంది.

: 'శాంతలింగప్ప' అనే వీరశైవుడు. జైనులను శ్రీశైలంలో హింసిస్తుంటే, అతన్ని దండించి

[illegible] జరిగిందని "ఆముక్త మాల్యద"లో ప్రస్తావన.

→ దేవరాయలు-II పార్శ్వనాథ ఆలయం నిర్మించాడు. [హంపి].

→ పెనుకొండలో జైన ఆలయాల నిర్మాణం

ఇస్లాం:

: దేవరాయలు-I 10,000 మంది ముస్లింలను సైన్యంలో చేర్చుకున్నాడు.

: దేవరాయలు-II 2,000 మంది ముస్లిం archers ను చేర్చుకున్నాడు.

: అళియరామరాయలు విజయనగరంలో మసీదును నిర్మించాడు. గోవధకు అనుమతినిచ్చాడు.

క్రైస్తవము:

: ముఖ్యంగా అరవీటి వంశ కాలంలో వేలూరు, చంద్రగిరిలో చర్చిల నిర్మాణం కోసం పోర్చుగీసు వారికి అనుమతి.

: వెంకటపతిరాయలు-II కాలంలో వీటి నిర్మాణం జరిగింది

: St. Francis Xavier [16th c] గోవా, నాగపట్నంలోని 7 లక్షల మత్స్యకారులను క్రైస్తవమతంలోకి మార్చాడు.

: Goa లోని BOM JESUS BASSILICA చర్చిలో ఇప్పటికి ఆయన mummy [dead body] వుంది. [UNESCO చే గుర్తింపు].

↳ World heritage centre.

వాస్తు శిల్పకళలు :—

a) మతపర కట్టడాలు — ద్రావిడ శైలి

b) లౌకిక కట్టడాలు — ఇండో పర్షియన్ శైలి.

హంపీలోని ఆలయాలు :

1. విరూపాక్ష ఆలయం / పంపావతి ఆలయం
   — హంపీలోని దేవాలయాల్లో పెద్దది.

2. విఠలస్వామి ఆలయం
   a. మూడు గోపురాలుంటాయి.
   b. సంగీత స్వరాలు పలికే స్తంభాలు
   c. చిత్రశిలా రథము.

3. హజరరామాలయము

4. కోదండరామాలయము.

5. లక్ష్మీనరసింహ విగ్రహము
   → శిల్పం 20 అడుగుల ఎత్తు..
   → SKDR కాలంలో.

→ **వీరభద్ర స్వామి** : లేపాక్షి [అనంతపూర్ Dt].

: పెనుకొండ విరూపన్న ఈ ఆలయాన్ని నిర్మించారు.

: అద్భుత కుడ్యచిత్రాలు.

: ఆలయం బయట భారీ నంది [A.P లోనే పెద్దది].

చింతల వెంకటరమణ ఆలయం :

: తాడిపత్రి

: అద్భుతమైన శిల్పసంపద

చెన్నకేశవాలయం — పుష్పగిరి [కడప DT]

వరదరాజుల స్వామి ఆలయం — కంచి [T.N].

• రంగనాథస్వామి ఆలయం — శ్రీరంగం [T.N]

— వెయ్యిస్తంభాల మండపం

లౌకిక కట్టడాలు:

హంపి:

1. లోటస్ [పద్మ] మహల్ / చిత్రాంగిని మహల్
2. గజశాల
3. రాణిగారి స్నానవాటిక

గగన్ మహల్ — పెనుకొండ.

సంగీతం – నృత్యాలు:

: ప్రధానంగా కర్ణాటక సంగీతం.

: నృత్యం – యక్షగాన ను ఆదరించారు.

: వీరి కాలంలో ప్రముఖ సంగీత విద్వాంసుడు లక్ష్మీనారాయణ [SKDR] ఆస్థానం

↓

'సంగీత సూర్యోదయం' అనే గ్రంథం [సంస్కృతం].

: రామయ్య మంత్రి అళియరామరాయల ఆస్థానంలో వున్నారు.

↓

'స్వరమేళకళానిధి' అనే సంస్కృత గ్రంథాన్ని రాశాడు.

↓

కర్ణాటక సంగీతానికి మూలం లాంటిది.

: విద్యారణ్య స్వామి : 'సంగీతసారము' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

Q: ఈ క్రింది వారిలో వీణ లో ప్రావీణ్యత గలవారు

(a) అక్బర్ b. ఔరంగజేబు c. శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు

d. సముద్రగుప్తుడు.

NOTE : అక్బర్ కు నగర/నఖర లో ప్రావీణ్యం వుంది.

18/1/13

సాహిత్యం :-

సంస్కృతసాహిత్యం :-

విద్యారణ్య స్వామి :

1. అనుభూతి ప్రకాశిక
2. అపరోక్షభూతి దీపిక.

SKDR :

1. జాంబవతి పరిణయం

గంగాధరుడు :

1. గంగాధర ప్రతాప విలాసం.

డిండిమ కవులు :

a. అరుణగిరినాథ డిండిమ :

: దేవరాయలు – II కాలం

: సాళువమల్ల యోగానంద ప్రహసనం – గ్రంథం.

: శ్రీనాథుని చేతిలో ఓడిపోయాడు.

b. రాజనాథ డిండిమ :

: సాళువ నరసింహ ఆస్థానంలో

: సాళువ అభ్యుదయం గ్రంథం.

c. రాజనాథ - III డిండిమ :

: అచ్యుతరాయల కాలం

: అచ్యుతరాయ అభ్యుదయం

తెలుగు - సాహిత్యం:

SKDR :

: దేశ భాషలందు తెలుగు లెస్స అని పలికాడు.

: 'ఆముక్తమాల్యద' / 'విష్ణుచిత్తీయము'.

: అష్టదిగ్గజ కవులు వున్నారని ఒక కథనం.

అష్టదిగ్గజాలు :

1. అల్లసాని పెద్దన :

: ఆంధ్రకవితాపితామహుడు అని పేరు.

1. మనుచరిత్ర [తొలి ప్రబంధం - తెలుగులో]
2. హరికథా సారాంశం → SKDR కు అంకితం ఇచ్చాడు.

2. నంది తిమ్మన :

1. పారిజాతాపహరణము.
→ SKDR కు అంకితం ఇవ్వబడింది.

3. తెనాలి రామలింగడు :

: వికటకవి అని పేరు.

: పాండురంగ మహాత్మ్యం.
→ అరవీటి రాజు వెంకటపతిరాయలు - II కి అంకితం.

4. రామరాజ భూషణ :

: అసలు పేరు భట్టుమూర్తి.

1. వసుచరిత్ర
→ తిరుమలరాయ - I కి అంకితం.

5. పింగళి సూరన :

1. రాఘవ పాండవీయం
2. ప్రభావతి ప్రద్యుమ్న
3. కళాపూర్ణోదయం
   ↳ నంద్యాల రాజు కృష్ణమరాజుకు అంకితం
   ↓
   [సామంతుడు]

6. ధూర్జటి :

1. కాళహస్తి మహాత్మ్యం

7. మాదయ్యగారి మల్లన :

1. రాజశేఖర చరిత

8. అయ్యలరాజు రామభద్రుడు :

1. సకలనీతిసార సంగ్రహం
2. రామాభ్యుదయం

సాళువ నరసింహ :

1. పిల్లలమర్రి పినవీరభద్రుడు :

1. జైమిని భారతం
2. శృంగార శాకుంతలము.

: వాణి – నా రాణి అని ప్రకటించుకున్నాడు.

2. ప్రోలుగంటి చెన్నమంత్రి :

1. నరసింహ పురాణం
2. బాలభారతం
3. సౌభరి చరిత్ర.

3. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు :—

: 1408 – 1503

: కడప జిల్లా తాళ్లపాక గ్రామం.

పదకవితా పితామహుడు
సంకీర్తనాచార్యులు
పంచమాగమ సార్వభౌమ
ద్రవిడ ఆగమ సార్వభౌమ
} బిరుదులు.

: 32,000 కీర్తనలు రాశాడు. [సంస్కృతం, తెలుగు]

Present 8,000 కీర్తనలు లభ్యం.

: కీర్తనలను "ఆంధ్ర వేదము" అని పిలుస్తారు.

: ప్రముఖ వాగ్గేయకారుడు.

: 'శృంగార మంజరి' – గ్రంథం రాశాడు. ఇది భట్టుమూర్తి రాసిన వసుచరిత్ర కు మూలం.

: సాళువ నరసింహ ఇతనిని చెరసాలలో పెట్టాడు.

4. తాళ్లపాక తిమ్మక్క :

: అన్నమాచార్యుల భార్య

: తెలుగులో తొలి కవయిత్రి.

: సుభద్రా కళ్యాణం

5. మొల్ల :

: మొల్ల రామాయణం – తెలుగు రామాయణాల్లో గొప్పది.

: గోపవరం [కడప జిల్లా] స్వస్థలం.

: కుమ్మరి కులానికి చెందినది.

: పితాంబరనాథుడి 'ప్రతాపరుద్రీయం' లో మొల్ల ప్రతాపరుద్రు-
ని సమకాలికురాలు అని ప్రస్తావించబడింది.

: కందుకూరి వీరేశలింగం "ఆంధ్రకవుల చరిత్ర" 6వ గ్రంథంలో

మొల్ల 16th c కు చెందినదిగా ప్రస్తావన. [విజయనగర కాలం].

: మొల్ల రామాయణం – శ్రీరాముడికి అంకితం.

6. నాచన సోముడు :

: బుక్కరాయల కాలం

: విజయనగరకాలంలో తొలి తెలుగు కవి.

1. ఉత్తర హరివంశం

: పెంచుకలదిన్నె' అనే గ్రామాన్ని ఇనాంగా.

నాయకరాజులు :

A. తంజావూరు :

1. రఘునాథ నాయకుడు :

: తంజావూరు SKDR గా పిలుస్తారు

: తెలుగులో అనేక గ్రంథాలు రాశాడు

1. పారిజాతాపహరణం
2. శృంగార సావిత్రి
3. గజేంద్ర మోక్షము
4. జానకీ పరిణయం
5. రుక్మిణీ – కృష్ణ వివాహం.

చేమకూర వేంకటకవి :

→ రఘునాథ ఆస్థానంలో

1. సారంగధర చరిత్ర
2. విజయవిలాసం

2. విజయ రాఘవ నాయకుడు:

: సాహితీ భోజ — బిరుదు

: తెలుగులో రఘునాథ అభ్యుదయం — గ్రంథం

: ఆస్థానంలో కవయిత్రులు

కృష్ణాజమ్మ:

1. ఉషా పరిణయం

రంగాజమ్మ:

1. మన్నారుదాస విలాసం.

క్షేత్రయ్య:

: ఉండి, కాయము ఆస్థానంలో [విజయ రాఘవ, రఘునాథ].

: అసలు పేరు వరదయ్య.

: మొవ్వ [krishna Dt] స్వస్థలం.

: 4,000 పదములను రచించాడు. [మితిమీరిన శృంగారం].

B. మరాఠాలు:

శరభోజి – II:

: 18th C

: ఇతని కాలంలో కాకర్ల త్యాగరాజు [త్యాగయ్య].

త్యాగయ్య:

: ప్రకాశం జిల్లా, కాకర్ల స్వస్థలం.

: కర్ణాటక సంగీతానికి త్రిమూర్తులలో ఒకడు

1. త్యాగయ్య
2. శ్యామశాస్త్రి
3. ముత్తుస్వామి దీక్షిత

} ముగ్గురు కూడా ఆంధ్రులే.

: 1000 కృతులు రాశాడు. [700 లభ్యం] – శ్రీరామ భక్తిపై.

C. మధురై నాయకులు :

విజయరంగ చొక్కనాథుడు :

: తెలుగులో స్వయంగా తెచి

1. శ్రీరంగ మహాత్మ్యము

2. మాఘమహాత్మ్యము

: ఆస్థానంలో

సముఖపాటి వెంకన్న :

1. మల్ల పురాణం
2. రఘునాథీయం
3. ఆంధ్ర భాషార్ణవం – [Dictionery]

విజయరంగనాథుడు :

: ప్రభావతుల చరిత్ర ను సిద్ధేశ్వరచరిత్ర ఆధారంగా రాశాడు.

బహమని సామ్రాజ్యం

: 1347 లో హసన్ గంగు అనే అధికారి [మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ వద్ద] గుల్బర్గ రాజధానిగా

: బహమన్ షా అనే బిరుదును తీసుకోవడం వలన, బహమని రాజ్యం అనే పేరు.

: 150 సం||లు Deccan ను ఏకఛత్రాధిపత్యంగా పాలించారు.

1. ఫిరోజ్ షా బహమని :

: షరియత్ - ఖురాన్‌లపై వ్యాఖ్యానాలు రాశాడు.

: దౌలతాబాద్‌లో ఖగోళ పరిశోధనశాలను స్థాపించాడు.

: భారీ సంఖ్యలో హిందువులకు ఉద్యోగాలు ఇచ్చాడు.

2. అహ్మద్ షా – I :

: గేసు దరాజ్ కు సమకాలికుడు.
↳ సూఫీ సన్యాసి.

: బిరుదు – వలి [ఆధ్యాత్మికత కలిగిన].

: 1424 లో రాజధానిని గుల్బర్గా ⟶ బీదర్ కు మార్చాడు.

మహ్మద్ గవాన్ :

: 1463 – 81 – ప్రధాన మంత్రిగా

: బీదర్ నందు – మహ్మద్ షా-III కి ప్రధాని.

: రాయచూర్, గోవాలను జయించాడు.

: ఒరిస్సాలను గజపతులను ఓడించి కృష్ణా-గోదావరి ప్రాంతాన్ని జయించాడు.

: బీదర్ పర్షియా భాగా అభివృద్ధి చెందింది.

: బహమని సామ్రాజ్యం ఇతని కాలంలో ఉన్నత-శిఖరాలకు చేరింది.

: మంగళూరు తీరం నుండి విదేశాలతో వ్యాపారాన్ని ప్రోత్సహించాడు.

: బీదర్‌లో 'గవాన్ - మదర్సా' ను నిర్మించాడు.

: 1481లో గవాన్‌ను మహ్మద్ షా-III ఉరితీశాడు. దీంతో బహమనీ సామ్రాజ్య పతనం ఆరంభం.

: రెండు వర్గాలు [ప్రభువులలో]

1. అఫాఖీ [ఇరాన్ నుండి వచ్చినవారు]
2. దక్కనీ [Locals]

: ప్రాంతీయ విద్వేషాలు, మత విద్వేషాలు రెండూ వున్నాయి.

: గవాన్ 'అఫాఖీ' వర్గానికి చెందినవాడు.

: 'కులీ' [అఫాఖీ] ఇరాన్ నుంచి వచ్చిన ఇతనిని 'తెలంగ' రాష్ట్రానికి Governor గా నియమించి, 'కుతుబ్-ఉల్-ముల్క్' బిరుదునిచ్చారు. [కుతుబ్‌షాహి వంశ స్థాపకుడు]

: 1490 – 92 కాలంలో 5 స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా బహమనీ రాజ్యం విడిపోయింది.

1. బీరార్ రాజ్యం:

: మహారాష్ట్రలోని విదర్భ ప్రాంతం

: మొదట స్వతంత్రాన్ని ప్రకటించుకున్న రాజ్యం.

: రాజధాని గావిల్‌ఘర్

: ఫతుల్లా ఇమాద్-ఉల్-ముల్క్ దీన్ని స్వతంత్ర రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు.

: ఈ వంశానికి 'ఇమాదీ షాహి' వంశం అని పేరు.

: 1490 – 1574 లో
↳ అహ్మద్‌నగర్ సామ్రాజ్యము దీన్ని ఆక్రమణ.

2. బీదర్ :

: ఖాసిం బరీద్ (P.M) 1492 లో స్థాపన

: బరీద్ షాహీ వంశం

: బహమని సుల్తానులను జైల్లో ఉంచడం, స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నా(రు)

: SKDR బిరుదు - యవన రాజ్య స్థాపనాచార్య ఇవ్వడం జరిగింది.

కారణం ఖాసిం బరీద్‌ను ఆదేశించి, బహమని రాజ్య పునరుద్ధరణ.

: 1619లో ఈ రాజ్యాన్ని బీజాపూర్ ఆక్రమించుకుంది.

3. అహ్మద్‌నగర్ :

: 1490లో స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకుంది.

: స్థాపకుడు అహ్మద్ నిజాంషా.

: నిజాం షాహీ వంశం.

4. బీజాపూర్ :

: 1490లో యూసుఫ్ ఆదిల్‌షా స్థాపించాడు.

: ఆదిల్‌షాహీ వంశం.

a. ఇబ్రహీం ఆదిల్ షా-II :

: సరస్వతి భక్తుడు.

: సంగీతంపై 'నవ్‌రస్‌నామా' గ్రంథాన్ని రాశాడు

: నవరస్‌పూర్ అనే నగరాన్ని నిర్మించాడు.

: హిందువులు జగద్గురు అని పిలిచేవారు.

: ఆస్థానంలో పవిత్ర దక్షిణాదిన వున్న పర్షియన్ చరిత్రకారుడు.

మహ్మద్ ఖాసిం [ఫెరిస్తా గా ప్రసిద్ధి].

↳ గుల్షన్ - ఇ - ఇబ్రహీమి అనే గ్రంథం రాశాడు.

6. మహ్మద్ ఆదిల్ షా:

: బీజాపూర్‌లో ఇతని సమాధిని "గోల్ గుంబజ్"గా పిలుస్తారు.
[Second largest dome in the world].

: 1686లో ఔరంగజేబు బీజాపూర్ రాజ్యాన్ని జయించాడు.

5. గోల్కొండ రాజ్యం:

: కుతుబ్‌షాహీ వంశం.

: 1518 – 1687

: చివరగా స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నారు.

a. కులీ కుతుబ్-ఉల్-ముల్క్:

: 1518 – 43

: గోల్కొండ కోటను నిర్మించి మహ్మద్‌నగర్ అని పేరు పెట్టాడు.

: రాజధానిని కొడంగల్ → గోల్కొండకు మార్చు.
[MBNR Dt]

: ఆస్థానంలో
శంకర్ కవి:

: హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానం

: 99 ఏళ్ల వయసులో కుమారుడు 'జంషీద్' ఇతనిని హత్య చేశాడు.

హత్యచేసినవాడు మహ్మద్ హందాని.

b. జంషీద్:

: 1543 – 50

: సోదరుడు ఇబ్రహీం దేవరకొండకు Governor. ఇతను పారిపోయి
అళియరామరాయలు దగ్గర తలదాచుకున్నాడు.

c. ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా:

: 1550 – 80

: కుతుబ్ షా అనే బిరుదును తీసుకున్న మొదటి వాడు.

: తల్లికోట యుద్ధంలో పాల్గొన్నాడు.

: హుస్సేన్ సాగర్

ఇబ్రహీంపట్నం చెరువులను త్రవ్వించాడు.

: కోస్తాంధ్రను జయించాడు.

తెలుగు సాహిత్యం :

: తెలుగులో మంచి పాండిత్యం.

: హిందువులు 'మల్కిభరాము' అని పిలిచేవారు.

: ఆస్థానంలోని తెలుగు కవులు

1. అద్దంకి గంగాధరుడు : —

: 'తపతీ సంవరణోపాఖ్యానం' అనే గ్రంథం

2. కందుకూరి రుద్రకవి :

1. నిరంకుశోపాఖ్యానం

2. సుగ్రీవ విజయం

: సుల్తాన్ ఇతనికి 'చింతలపాలెం' అగ్రహారంగా ఇచ్చాడు.

3. పొన్నగంటి తెలగనార్య :

: 'యయాతి చరిత' [అచ్చ తెలుగులో రాయబడింది]

: పఠాన్ చెరువు Governor అమీన్‌ఖాన్‌కు అంకితమిచ్చాడు.

4. మహ్మద్ కులీ కుతుబ్ షా :

: 1580 – 1612

: 1591 – 92 కాలంలో Hyd నగరం, charminar లను నిర్మించాడు.

: ప్రేయసి జ్ఞాపకార్థం "హైదర్ మహల్" నిర్మించాడు.

: charminar 180 అడుగులు.

: ఒక్కొక్క archy 30 అడుగుల వెడల్పు 60 అడుగుల ఎత్తు.

ప్లేగు వ్యాధిలో మరణించిన వారి జ్ఞాపకార్థం.

: 1611లో captain హిప్పన్ ఆధ్వర్యంలో ఆంగ్లేయులు అధికారికంగా

ఆంధ్రకు [Globe అనే నౌకలో మచిలీపట్నం చేరుకుని వ్యాపార-

స్థావరం ఏర్పాటు] — A.P లో మొదటి స్థావరం

1608 — India లో first — సూరత్ [హెక్టర్ అనే నౌకలో] జహంగీర్ అనుమతి.	British

సాహిత్యం:

: వజీ : ఉర్దూ కవి : లైలా-మజ్నూ.

తెలుగు కవులు:

సారంగ తమ్మయ్య:

1. వైజయంతీ విలాసం

(NOTE) కుతుబ్ షాహీల రాజభాష — పర్షియన్.

2. మహ్మద్ కుతుబ్ షా : —

: 1612 — 1626

: ఇరాన్ చక్రవర్తి షా అబ్బాస్-I ఒక దౌత్యవేత్త జైనుల్ అబిదీన్ ను పంపించాడు.

: మక్కా మసీదు నిర్మించబడింది.

: పూర్తి చేసిన వాడు ఔరంగజేబు.

: పర్షియన్ గ్రంథాలు రాయబడినాయి.

→ మీర్ మహమ్మద్ మొమిన్ (p.m)

– రిసాల మిక్దారియా [ఋతువులు – కాలాలు]

→ హకీం తకీ ఉద్దీన్

– మిజాన్ ఉత్ తబాయ [వైద్యంపై].

4. అబ్దుల్లా కుతుబ్షా :

(23/1/13)

: 1626 – 72

: తల్లి హయత్బక్షీ బేగం పరిపాలన b/c అబ్దుల్లా minor.

: విద్యావ్యాప్తికి కృషి చేసింది.

: తల్లి పేరు మీదుగా హయత్నగర్ ను నిర్మించాడు.

: టావెర్నియర్ [ఫ్రెంచ్ యాత్రికుడు]

– Hyd నగర అందచందాలను

– సామాజిక పరిస్థితులను గూర్చి చెప్పాడు.

– హయత్నగర్ను పారిస్ తో పోల్చాడు.

: ప్రధాని – మీర్జుమ్లా ఉంటారు.

: ఇతని ప్రధాని మీర్ మహమ్మద్ సయ్యద్ కర్ణాటక రాజ్యం [తమిళనాడు/ఆంధ్రప్రదేశ్] ను జయించాడు. [నాయకులు పాలిస్తున్నారు]. ఇక్కడ నుంచి క్షేత్రయ్య ను తీసుకు వచ్చాడు.

: క్షేత్రయ్య ఇతని ఆస్థానంలో వుండి 1000 పదములు రచించాడు.

: 1634 లో మొగల్ చక్రవర్తి షాజహాన్‌కు ఇతను సామంతుడయ్యాడు.

: కప్పం కింద 2 లక్షల హున్నులు చెల్లించాలి.

[50 వేల నాణాలపై షాజహాన్ పేరు వుంటుంది]. [photo also]

: మీర్ మహ్మద్ సయ్యద్ షాజహాన్ కొలువులో చేరి, కోహినూర్ వజ్రాన్ని కానుకగా సమర్పించాడు.

: 1636 లో ఆంగ్లేయులకు "బంగారు ఫర్మాన" కానుకగా ఇచ్చాడు.

: ఉర్దూలో స్వయంగా కవి. "జిల్లల్ల" అనే కలం పేరుతో అనేక ఉర్దూ కవితలు రాశాడు.

: ఆస్థానంలోని ఉర్దూ కవి : గవాసి

: 'తూతినామ' పర్షియన్ → ఉర్దూ అనువాదం

: original గా 'జియానషేబి' రాశాడు.

: ఆస్థానంలోని తెలుగు కవి మల్లారెడ్డి.

: శివధర్మోత్తరం
: పద్మపురాణం
: షట్చక్రవర్తి చరిత్ర.
} గ్రంధాలు.

9. అబుల్ హసన్ తానాషా :

: 1672 – 87

: 1674 లో హన్మకొండకు చెందిన బ్రాహ్మణ సోదరులు అక్కన్న, మాదన్నలకు ఉద్యోగం.

అక్కన్న ↓ సేనాపతి [సర్‌లష్కర్]

మాదన్న ↓ మీర్‌జుమ్లా [ప్రధాని]

: అక్కన్న, మాదన్నల మేనల్లుళ్లు:

1. పొదిలి లింగన్న

→ కర్నాటకకు Governor గా

2. కంచర్ల గోపన్న :

: భక్తరామదాసుగా ప్రసిద్ధి.

: Native నేలకొండపల్లి [ఖమ్మం]

: భద్రాచలం తహసిల్దార్ గా నియామకం.

: 12 సం॥ లు జైలు జీవితం.

: 'దాశరథి శతకం' – కీర్తనలు రాశాడు.

: 1676 లో అక్కన్న, మాదన్నలు శివాజీతో ఒప్పందం. తర్వాత, తమిళనాడులోని ప్రాంతాలను జయించడానికి గోల్కొండ సైన్యం సహాయం చేయాలి. జయించిన ప్రాంతా- లను సమానంగా పంచుకోవాలి. కాని శివాజీ మోసంచేస్తాడు

: 1686 లో అక్కన్న, మాదన్నలు హత్య.

: 1687 లో ఔరంగజేబు గోల్కొండ ఆక్రమణ.

: అబ్దుల్లా ఫణి గోల్కొండ కోట తలుపులు తీసిన గోల్కొండ రాజ్య ద్రోహి. [ఔరంగజేబు].

: అబ్దుల్ రజాక్ లారి ఔరంగజేబుతో పోరాడి మరణించాడు.

: తానీషాను బంధించి దౌలతాబాద్ లో బంధించారు.

: 1700 లో తానీషా కారాగారంలోనే మరణించాడు.

: కూచిపూడి నృత్యాన్ని బాగా ఆదరించాడు.

: 14th C కు చెందిన సిద్ధేంద్ర యోగి కూచిపూడిని ప్రారంభించాడు.

: పేరు రావడానికి గల కారణం ఇతని Native కూచిపూడి [Krishna Dt]

: భామాకలాపం - గ్రంథం రాశాడు.

: ఇంకొక గురువు - నారాయణ తీర్థులు

- కృష్ణలీల తరంగిణి - గ్రంథం.

: తానాషా కూచుపూడి గ్రామాన్ని, కూచుపూడి భాగవతులకి

అగ్రహారంగా ఇచ్చాడు. [కూచుపూడి గ్రామం].

ఆధునిక భారతదేశ చరిత్ర

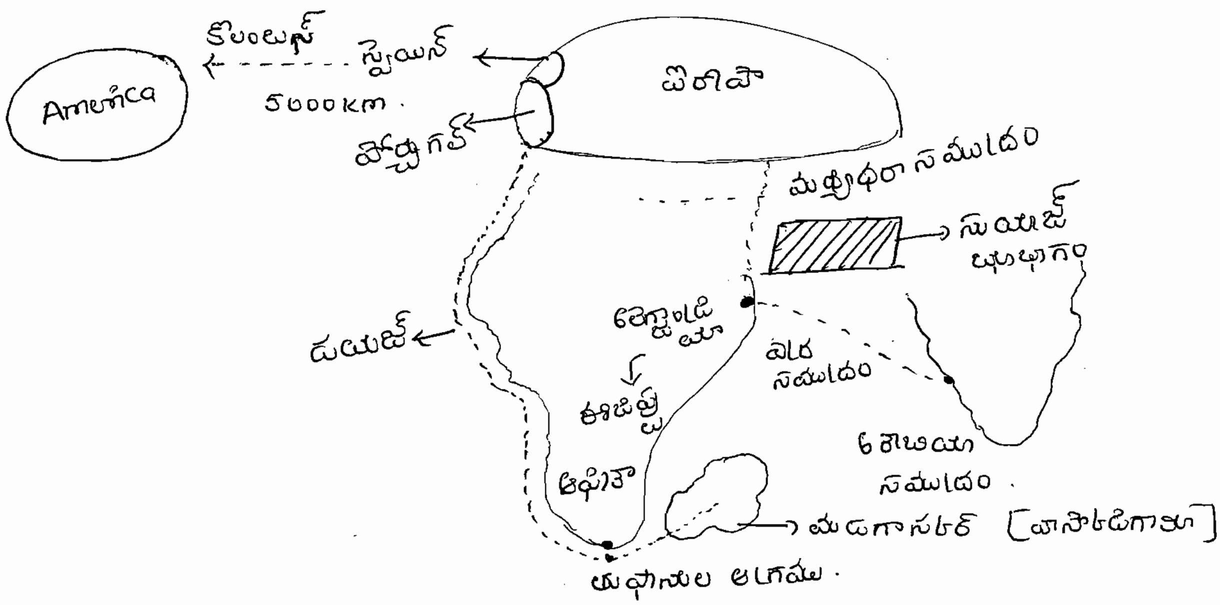
: 18th C – 20th C.

1. విదేశీ యాత్రికుల రాక
2. బ్రిటిష్ ఆక్రమణలు
3. పరిపాలనా, ఆర్థిక విధానాలు
4. తిరుగుబాట్లు – ఉద్యమాలు
5. సామాజిక, మత సంస్కరణోద్యమాలు
6. స్వాతంత్ర్య పోరాటం / జాతీయ ఉద్యమం.
7. నిజాం చరిత్ర
8. ఆంధ్ర రాష్ట్ర – ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ

} only A.P.

1. ఐరోపావాసుల రాక

: 17 may 1498 వాస్కోడిగామా సముద్రమార్గాన్ని కనుగొని కాలికట్ చేరుతున్నారు.

: 1453 లో బైజాంటియన్ సామ్రాజ్యాన్ని టర్కీ సుల్తాన్ లు ఆక్రమించుకున్నారు. So సముద్రమార్గం closed. కొత్త సముద్రమార్గ అన్వేషణ ప్రారంభం.

: 1486 లో డయాజ్ [పోర్చుగీసు] మొదటి ప్రయత్నం.

: 1492 లో కొలంబస్ [ఇటాలియన్] - స్పెయిన్ రాజు వద్ద sponser. - తూర్పు దేశాలకు మార్గం కోసం — కొత్త భూభాగం కనుగొన్నాడు.

: తరువాత అమెరిగో వెస్పుక్కి — కొత్త భూభాగానికి అమెరికా అని పేరు పెట్టాడు

: వాస్కోడిగామా డయాజ్ route లోనే ప్రయాణించి మడగాస్కర్ చేరుకున్నాడు. అక్కడ వ్యాపారి 'అబ్దుల్ మజీద్' ఇతనికి ఇండియాకు దారి చూపించాడు.

: 1860 లో పోర్చుగీసు, ఫ్రాన్సు, England లు ఉమ్మడిగా సూయజ్ canal ను త్రవ్వించారు. [10,000 km దూరం తగ్గింది].

: మడగాస్కర్ లో కాలికట్ రాజు జామోరిన్. [వాస్కో-డిగామా] వచ్చినపుడు.

: మొదట భారతదేశంలో అడుగుపెట్టినవారు – పోర్చుగీసు.

1. పోర్చుగీసు :
   - → 1500 సం॥
   - → స్థావరం కాలికట్ [తొలి]

2. డచ్ :
   - → 1605
   - → తొలి స్థావరం మచిలీపట్నం

3. ఆంగ్లేయులు :
   - → 1608
   - → తొలి స్థావరం సూరత్.

4. డేన్స్ :
   - → 1616
   - → తొలి స్థావరం ట్రాంకుబార్ [T.N]

5. ఫ్రెంచ్ :
   - → 1668
   - → తొలి స్థావరం సూరత్

1. పోర్చుగీసు:

: 1500 సం||లో ఎస్టాడో డ ఇండియా కంపెనీ స్థాపన

for business in India

స్థావరాలు:—

: కాలికట్
కొచ్చిన్
క్యానసూర్ } Kerala cost

: Goa – కొంకణ్ తీరం

: Bombay
: సాల్‌సెట్టి
: బెసిన్ } మహారాష్ట్ర Coast

: సూరత్
: భావనగర్
: డయ్యూ, డామన్ } గుజరాత్ తీరం

: చిట్టగాంగ్
హుగ్లీ
సత్‌గావ్ } బెంగాల్ తీరం

: శాంథోమ్ – దక్షిణ హస్త ప్రాంతంలో ఏకైక స్థావరం [తమిళనాడు].

→ ఫ్రాన్సిస్ డి అల్మీడ – 1504–09 వరకు Governor గా [తొలి]

→ గుజరాత్ సుల్తాన్‌ను ఓడించాడు.

→ రెండవ Governor అల్బుకర్క్ – [1509–15]
– గొప్పవాడు.

→ 1510లో బీజాపూర్ సుల్తానుల నుండి Goa ను జయించాడు.

→ 1511లో SKDR తో ఒక మైత్రి – సంధి చేసుకున్నాడు.

→ నినో డి కున్హా 6వ Governor స్థావరాన్ని కొచ్చిన్ నుండి Goa కు మార్చాడు. [ప్రధాన స్థావరం].

→ గుజరాత్ సుల్తాన్ బహదూర్ షా ను సముద్రంలోకి తోసి హత్య.

భారత్ పై వీరి ప్రభావం :–

1. : నూతన పంటలను ప్రవేశపెట్టారు
   1. మొక్కజొన్న
   2. పొగాకు
   3. pine apple
   4. మిరప

2. 1556 Goa లో మొట్టమొదటిసారిగా printing press వచ్చాయి.

3. క్రైస్తవము :
   → క్రైస్తవ మతం భారత్‌లో బలంగా వుండేలా ప్రచారం.

పతనానికి గల కారణాలు :–

→ మొఘల్ చక్రవర్తులతో వివాదాలు ప్రధాన కారణం.

→ షాజహాన్ బెంగాల్‌ను ఆక్రమించి, పోర్చుగీసు వారిని అణిచివేశాడు

→ పీష్వా బాజీరావు – I సాల్‌సెట్, బొసీన్ ల ఆక్రమణ.
↓
[మరాఠా]

: బ్రిటీషు వారి చేతిలో కూడా ఓడిపోయారు

: వారికి మిగిలిన 3 స్థావరాలు :

1. Goa
2. డయ్యూ
3. డామన్.

: 1961లో పై మూడు స్థావరాలు వీరి ఆధీనంలోనే వున్నాయి.

: Operation విజయ్ – [1961] సైనిక చర్య
– Goa విముక్తి కోసం.
– జనరల్ J.N చౌదరి ఆధ్వర్యంలో

: India నుండి చివరగా వెళ్లారు.

2. డచ్ :

: నెదర్లాండ్ / హాలెండ్ కు చెందినవారు.

: 1602లో ఇండియాలో వ్యాపారాన్ని స్థాపించిన కంపెనీ 'The united Dutch East india Company'.

స్థావరాలు :

1. మచిలీపట్నం [మొదటిది]
2. భీమిలి పట్నం [విశాఖ]
3. నిజాంపట్నం [గుంటూరు]
4. పులికాట్ [నెల్లూరు]
 – గెల్డ్రియా కోటను నిర్మించారు.
5. దేవనాంపట్నం
 → డేవిడ్ కోటను నిర్మించారు. } T.N
6. నాగపట్నం
7. బాలాసోర్ [ఒరిస్సా]

8. చిన్సూర [బెంగాల్]

— గుస్తవస్ కోటను నిర్మించారు.

: 1690లో వీరి ప్రధాన స్థావరం పులికాట్ ⟶ నాగపట్నంకు మార్చారు.

: 1759లో బెదెరా యుద్ధంలో ఆంగ్లేయులు వీరిని ఓడించి స్థావరాల ఆక్రమణ.

3. ఆంగ్లేయులు :—

: 31.12.1600 సం॥న లండన్ లోని ఆంగ్లేయ కంపెనీ "English East India Company" ఏర్పాటు. తూర్పు-దేశాలతో వ్యాపారం కొరకు.

: ఎలిజబెత్ రాణి-I చార్టర్ చట్టం ద్వారా ఇదే పేరున తూర్పు దేశాల వ్యాపారంపై 15 సం॥ గుత్తాధిపత్యం ఇచ్చింది.

: ఎలిజబెత్ కుమారుడు James-I 1609 లో గుత్తాధిపత్య-కాలాన్ని నిరవధిక కాలానికి extended.

: ఈ గుత్తాధిపత్యం 1613లో పొందెం.

: తొలి స్థావరం సూరత్. ఆంధ్రలో - మచిలీపట్నం [1611].

ఇతర స్థావరాలు :—

1. హుగ్లీ [బెంగాల్లో మొదటిది].

1. Bombay
2. Madras
3. Calcutta

} ప్రధాన స్థావరాలు.

MADRAS :—

: 1639 లో ఫ్రాన్సిస్ డే నిర్మించాడు.

: ఈ ప్రాంతాన్ని దామెర్ల వెంకటాద్రి నాయుడు [విజయనగర అధికారి] వెంకటపతి రాయలు-III అనుమతితో ఇచ్చాడు. [అరవీటి వంశం]

: సెయింట్ జార్జ్ కోట నిర్మించబడింది.

: ఈ నగరానికి నాయుడు తండ్రి చెన్నప్ప పేరు మీదుగా చెన్నపట్నం అనే పేరు వచ్చింది.

BOMBAY :

: 1668 లో గెరాల్డ్ ఆంజియర్ అనే ఆంగ్లేయ అధికారి నిర్మించాడు.

: బ్రిటిష్ రాజు John-II, దీనిని ఇతనికి ఇచ్చాడు.
[పోర్చుగీసు వారు ఆంగ్లేయులకు కట్నంగా ఇచ్చారు].

CULCUTTA :

: 1690 లో జాబ్ చార్నాక్ నిర్మించాడు.

: మొఘల్ Gover నుండి 3 గ్రామాలను కొనుక్కున్నాడు.

1. గోవిందపూర్
2. కాళికత
3. సుతనౌటి

} కలకత్తా

→ ఫోర్ట్ విలియం కోట నిర్మించబడింది.

: ముగ్గురు Governor ఉండేవారు.
[మద్రాసు, బొంబై, కలకత్తా]

: 1773 లో సమన్వయలోపం కారణంగా మద్రాసు, బొంబే Governor లు, కలకత్తా Governor ఆధీనంలో వుండటం జరిగింది.

4. డేన్స్:

: తొలి స్థావరం ట్రాంకుబార్

: ప్రధాన స్థావరం బెంగాల్‌లోని సెరంపూర్.

: 1845 స్థావరాలను బ్రిటీష్ వారికి అమ్మి స్వదేశానికి వెళ్ళిపోయారు.

: అండమాన్ నికోబార్ దీవులు కూడా ఇందులో వున్నాయి.

29/1/13

5. ఫ్రెంచి:

: 1664 లో ప్రారంభం

: ప్రభుత్వ సంస్థ. [ఫ్రెంచి కంపెనీ].

: అందరికంటే ముందుగా అంతం

స్థావరాలు :

1. సూరత్ [1668]
2. మచిలీపట్నం
3. యానాం [ఆంధ్ర తీరంలో]
4. మాహే [Kerala]
5. కేరళ
5. కరైకాల్ [T.N]
6. చంద్రనాగర్ (బెంగాల్)
7. పాండిచ్చేరి - ముఖ్య స్థావరం
   ↳ నగరాన్ని ఫ్రెంచి వారు నిర్మించారు.

: 1674 లో ఫ్రాంకోయిస్ మార్టిన్ పాండిచ్చేరి నిర్మాత — ఫ్రెంచ్ వారి Governor.

డూప్లేక్స్ :

: సమర్థ Governor.

: 1742.

: India లో british వారిని తరిమి వేయాలనుకొని ఇతని పథకం [విస్తృత లక్ష్యం].

కర్ణాటక్ యుద్ధాలు : —

మొదటిది : 1746–48

: కారణం యూరోపులో France, ఇంగ్లాండ్‌ల మధ్య ఆస్ట్రియా వారసత్వ యుద్ధం. దీని extension గా ఈ యుద్ధం.

: డూప్లే మద్రాసును ఆక్రమించాడు.

: శాంథోమ్ యుద్ధంలో బ్రిటీషువారికి సహాయంగా వచ్చిన కర్ణాటక్ నవాబ్ 'అన్వరుద్దీన్'ను ఓడించాడు.

: యుద్ధానంతరం 'ఎక్స్‌లాషాపెల్' సంధి France, England ల మధ్య [యూరోపులో] Acc. to this యుద్ధం ఆపి, మద్రాసును తిరిగి ఇచ్చివేశారు.

రెండవది :

: 1749–56

: కర్ణాటక్, నిజాం రాజ్యాలలో వారసత్వ ఘర్షణలు.

అన్వరుద్దీన్ vs చాందాసాహెబ్
[బ్రిటీష్] [డూప్లే మద్దతు]

: నిజాం రాజ్య పాలకుడు నాజర్ జంగ్ vs ముజఫర్‌జంగ్ [మేనల్లుడు]
[బ్రిటీష్ వారి మద్దతు] [ఫ్రెంచ్]

: 1749 లో అంబుర్ యుద్ధం అన్వరుద్దీన్‌ను యుద్ధంలో చంపి, చాందాసాహెబ్‌ను కర్ణాటక్‌కు రాజుగా చేశారు.

: 1750లో నాజర్‌జంగ్‌ను హత్యచేసి ముజఫర్ జంగ్‌ను నిజాంరాజుగా ప్రకటించిరి.

: బెంగాల్ నుండి వచ్చిన సేనాని రాబర్ట్ క్లైవ్ [బ్రిటీష్] 1752 ఆర్కాట్ యుద్ధంలో చాందాసాహెబ్‌ను ఓడించి అంతంచేశాడు. [ఆర్కాట్ వీరుడు / Hero of ఆర్కాట్ గుంటూరులో ఒక పేట క్లైవ్‌కు కలదు].

నిజాము అన్వరుద్దీన్ కుమారుడు మహ్మద్ అలీని రాజుగా

: ముజఫర్‌జంగ్‌ను హత్యచేయించాడు.

: పాండిచ్చేరి సంధితో ఈ యుద్ధం ముగిసింది.

మూడవది:

: 1756 – 63

: కారణాలు – ఐరోపాలో వలసలపై ఆధిపత్యం కొరకు.

: ఐరోపా కోసం France, England ల మధ్య జరిగిన యుద్ధాలను 'సప్తవర్ష సంగ్రామం' అంటారు.

కర్ణాటక్ – III ఇందులో భాగం.

: 1760లో వందవాసి యుద్ధం – ఫ్రెంచ్ Governor కౌంట్ డి లాలి vs ఐర్‌కూట్ [బ్రిటీష్ సేనాని]
↓
ఓటమి – బందీ.

: అన్ని స్థావరాల ఆక్రమణ.

: 1763 లో పారిస్ సంధి - ఫ్రెంచ్ వారి స్థావరాలను తిరిగి ఇచ్చేయాలి.

- బ్రిటిష్ రక్షణలో కేవలం వ్యాపారం మాత్రమే ఫ్రెంచ్ వారు చేయాలి.

: ఈ స్థావరాలు 1954 వరకు ఫ్రెంచ్ వారి ఆధీనంలోనే వున్నాయి.

: British వారి విజయానికి కారణం వారి నౌకాశక్తి. [Queen of the sea].

2. భారతదేశ ఆక్రమణలు

: బ్రిటీష్ వారు ఆక్రమణకు ప్రధానకారణం బలహీన మొఘల్ రాజులు. [1707 – 1857]

1. బహదూర్ షా-I / షా ఆలం-I :

: 1507 to 1512

: చరిత్రకారులు 'షాహి బేఖబర్' అని పిలిచారు.

2. జహాందర్ షా :

: 1712 – 13

: ప్రధాని జుల్ఫికర్ ఖాన్ పాలనలో defacto.

: ఇతను జిజియా పన్నును రద్దు చేశాడు. [శాశ్వతంగా].

3. ఫరుక్ షియార్ :

: 1713 – 19

: సయ్యద్ సోదరులు [defacto గా]

1. సయ్యద్ అబ్దుల్లా ఖాన్ [వజీర్ – pm]
2. సయ్యద్ హుస్సేన్ అలీఖాన్ [మీర్బక్షి – సేనాపతి]

: 1717 లో ఫర్మానా ఇచ్చాడు. [బ్రిటీషువారికి].

1. గుజరాత్
2. డెక్కన్
3. బెంగాల్ లలో ఈస్టిండియా కంపెనీకి customs free trade కి అవకాశం కల్పించాడు. దానికి బదులుగా 20 వేల రూపాయలు సంవత్సరానికి చెల్లించాలి.

4. మహ్మద్ షా:

: 1719 – 48.

: ఇతడు 'రంగీల' (విలాసపురుషుడు) అని పిలిచేవారు.

: కథక్ నృత్యంలో ప్రావీణ్యం.

అధికారులు:

1. బుర్హాన్-ఉల్-ముల్క్
2. నిజాం-ఉల్-ముల్క్

: బుర్హాన్ 1722లో Delhi వెళ్లిపోయి అవధ్‌ను ఫైజాబాద్ రాజధానిగా స్థాపన. తరువాత లక్నో.

: నిజాం 1724 లో దక్కన్ ప్రాంతంలో నిజాం రాజ్యాన్ని ఔరంగాబాద్ రాజధానిగా స్థాపన. తరువాత Hyd కు మార్చాడు.

నాదిర్షా దండయాత్ర:

: 1739

: ఇరాన్ నెపోలియన్ అని పిలుస్తారు.

: కర్నాల్ యుద్ధం: నాదిర్షా vs రంగీల.

రంగీలను ఓడించి 70 కోట్ల రూపాయలను, కోహినూర్ వజ్రం, మయూర సింహాసనాలను తీసుకుని వెళ్లిపోయాడు.

5. అహ్మద్ షా:

: 1748 – 54

: ప్రధాని ఇమాద్ [defacto] అహ్మద్ షాను అలంగీర్–II ని తీసుకువచ్చాడు.

6. అలంగీర్ – II :

: 1754 – 59

: ప్రధాని ఇమాద్ ఇతనిని హత్య చేసి యమునా నదిలో పడేశాడు.

7. షా ఆలం – II :

: 1759 – 1806

: మొదటి పన్నెండేళ్లు ఇమాద్ భయంతో అవధ్ లో శరణార్థిగా వున్నాడు.

: 1803 లో Delhi ని బ్రిటీష్ వారు ఆక్రమించుకున్నారు.

8. అక్బర్ – II :

: 1806 – 1858

: pensioner చక్రవర్తి.

: 1829 లో రాజారామ్ మోహన్ రాయ్ అక్బర్ దూతగా pension పెంపు కొరకు England రాజు దగ్గరకు వెళ్లాడు.

: 1833 లో రాజారామ్ మోహన్ రాయ్ బ్రిస్టల్ లో చనిపోయాడు. [సమాధి ఇక్కడే కలదు].

9. బహదూర్ షా – II :

: 1837 – 39.

: ఉర్దూలో గొప్పకవి

: 1858 లో బ్రిటీష్ వారు బంధించి రంగూన్ కు (బర్మా) తీసుకెళ్లారు.

: 1862 లో రంగూన్‌లో మరణించాడు. [సమాధి]

: భారతదేశ ఆక్రమణలు బెంగాల్ లో [1757] ప్రారంభం.

చివరి ఆక్రమణ ఔధ్ [1856].

: బ్రిటీష్ వారు ఆధీనంలో వున్న ప్రాంతాన్ని British India అంటారు.

: 563 సంస్థానాలున్నాయి. [స్వతంత్ర]

: 1000 కి పైగా రాజ్యాల ఆధిపత్యం. [క్షేత్రాల].

ప్రధాన రాజ్యాలు:

1. బెంగాల్
2. mysore
3. మరాఠా
4. సింధ్
5. పంజాబ్
6. ఔధ్.

1. బెంగాల్:

: 1717 లో ముర్షిద్ కులీఖాన్ అనే Governor స్వతంత్ర రాజ్యంగా మార్చాడు.

: అప్పటి నవాబ్ సిరాజుద్దౌలా [బ్రిటీష్ వారి వాడికి ముందు]
↓
[1756-57]

: 1757 – ప్లాసీ యుద్ధం. [23rd june, 1757]

బ్రిటీష్ పాలనకు నాంది.

కారణాలు:

1. కోటల వివాదం.
2. దస్తక్‌ల [ఈస్టిండియా కంపెనీ వస్తువులకు సంబంధించి 1717 ఫరూక్ షా ఫర్మానా ప్రకారం పన్ను లేని కాగితం]
↓
దుర్వినియోగం

So దస్తకాలను రద్దుచేశాడు. ఈ వివాదం యుద్ధానికి దారితీసింది

3. తిరుగుబాటుదారులకు ఆంగ్లేయులు ఆశ్రయం కల్పించడం.

Eg: రాజభల్లభ్, కృష్ణభల్లభ్‌లు సిరాజుద్దౌలాకు తిరుగుబాటు చేయగా, 'డ్రేక్' అనే Governor విలియంకోటలో వీరికి ఆశ్రయం ఇచ్చాడు.

4. 1756 లో సిరాజుద్దౌలా విలియంకోటను ఆక్రమించాడు. అపుడు జరిగిన 'చీకటిగది ఉదంతం' [black hole tragedy]

↓

146 మంది బ్రిటీష్ ఖైదీలను చిన్నగదిలో వుంచి తాళం వేయగా 16 మంది మాత్రమే జీవించి వున్నారు.

→ రాబర్ట్ క్లైవ్ ముఖ్యనేతలతో రహస్య ఒప్పందాలు. ముఖ్యంగా సేనాపతి మీర్‌జాఫర్ కూడా ఇందులో వున్నాడు.

→ యుద్ధంలో సిరాజుద్దౌలా ఓటమి.

→ 1757–72 వరకు నవాబులు పాలించారు.

→ 1772 లో బ్రిటీష్‌వారి ఆధీనం.

1. <u>మీర్‌జాఫర్</u>:

: 1757–60

: 24 పరగణాలను కంపెనీకి ఇచ్చాడు.

: డచ్ వారితో సంబంధాలు. So british వారు 1759 లో బిదెర యుద్ధంలో డచ్‌వారిని ఓడించారు.

: 1760లో మీర్‌జాఫర్‌ను పదవి నుంచి తొలగింపు. ఆయన మేనల్లుడు మీర్‌ఖాసింను తీసుకువచ్చారు.

2. మీర్ ఖాసిం:

: 1760 – 63.

: 3 జిల్లాలు ఆంగ్లేయులకు ఇచ్చాడు.

1. చిట్టగాంగ్
2. మిడ్నాపూర్
3. బర్ద్వాన్.

: రాజధానిని ముర్షిదాబాద్ నుండి మాంగీర్ [బీహార్] కు
↓
[బెంగాల్]

మార్చాడు.

: తిరిగి ఇతనిని తొలగించి మీర్ జాఫర్‌ను నియమించారు.
[అప్పటికి కుష్టు వ్యాధితో బాధపడుతున్నాడు].

: మీర్ జాఫర్ 3 రాజులతో త్రైపాక్షిక కూటమి బ్రిటిష్ కు వ్యతిరేకంగా.

1. మీర్ ఖాసిం
2. షుజా ఉద్దౌలా [అవధ రాజు].
3. షాలం – II

: 176లో బక్సార్ యుద్ధం

ఆంగ్లేయులు vs కూటమి.
↓
సేనాపతి
↓
హెక్టర్ మున్రో
[విజేత]

: 1765 లో అలహాబాద్ సంధి. [షాలం – II తో]
రాబర్ట్ క్లైవ్ చేశాడు.

: Acc. to బెంగాల్ పాలనను 2 విధాలుగా
విభజించారు.

1. దివాని [Revenue] → ఈస్టిండియా కంపెనీ

2. నిజామత్ [Law & order] → నవాబు.

→ ఆవిధంగా ద్వంద్వ ప్రభుత్వ పద్ధతి. [క్లైవ్].

→ 1772 లో బెంగాల్ Governor వారెన్ హేస్టింగ్స్. ద్వంద్వ ప్రభుత్వాన్ని రద్దు చేశాడు.

→ చివరి బెంగాల్ నవాబ్ ముబారక్ దౌల pensioner గా మారిపోయాడు.

2. మైసూర్:

: మైసూర్ నాయకుడు ఒడయార్ [17th c ఆరంభంలో] దీనిని స్వతంత్రరాజ్యంగా పద్ధతి.

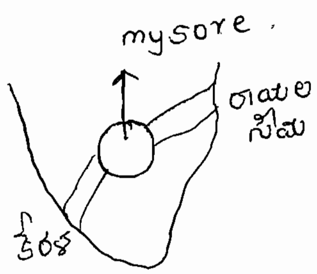
: 1761 లో కృష్ణరాజు –I పాలించిన కాలంలో హైదర్ అలీ ఇతనిని బలమైన రాజ్యస్థాపన.

: మొదట సైన్యంలో చేరి, తరువాత దిండిగల్ కు Governor అయ్యాడు.

: తర్వాత కృష్ణరాజు –I ను తొలగించి, హస్తగతం. [హైదర్ అలీ]

: హైదర్ అలీ కుమారుడు (1782–99), టిప్పుసుల్తాన్ ఈ రాజ్యాన్ని పాలించాడు.

: తండ్రి, కొడుకులు బ్రిటీష్ వారితో 4 యుద్ధాలు చేశారు. వీటిని ఆంగ్లో–మైసూర్ యుద్ధాలు అంటారు.

ఆంగ్లో – మైసూర్ యుద్ధాలు :

మొదటిది :

హైదర్ అలీ vs మెకార్ట్ని [mysore Governor]

→ 3 ఏళ్లు పోరాడిన No result. So సంధి.

రెండవది :

: 1780 – 84

: వారెన్ హేస్టింగ్స్ [గవర్నర్ జనరల్].

: హైదర్ అలీ cancer తో మరణిస్తే, టిప్పు సుల్తాన్ యుద్ధం కొనసాగింపు. కాని No result.

: So 'మంగుళూరు సంధి'

మూడవది :

: 1790 – 92

: కారన్ వాలిస్ vs టిప్పు సుల్తాన్.

↓

[నిజాం + మరాఠాలు] మద్దతు.

: టిప్పు సుల్తాన్ ఓడిపోయి, 'శ్రీరంగ పట్నం సంధి' జరిగింది.

: Acc. to this 50% of the mysore రాజ్యంను మిత్రులు పంచుకున్నారు.

: 3 కోట్లు నష్టపరిహారం చెల్లించాలి.

నాల్గవది :

: 1799

: వెల్లస్లీ vs టిప్పు సుల్తాన్

: టిప్పు సుల్తాన్‌ను " షేర్ ఏ mysore' అంటారు.

: నెపోలియన్ను టిప్పుసుల్తాన్ భారత్కు ఆహ్వానించాడు.

: ఆఫ్ఘనిస్తాన్ చక్రవర్తి జమన్‌షా కు ఆహ్వానం. కాని వీరు రాలేదు.

: ఈ యుద్ధంలో టిప్పుసుల్తాన్ ఒంటరి – రాజ్య ఆక్రమణ.

(30/1/13)

టిప్పుసుల్తాన్:

: కొత్త క్యాలెండర్

: కొత్త తూనికలు, కొలతలను ప్రవేశపెట్టాడు.

: కొత్త నాణాలను ప్రవేశపెట్టాడు

: బంగారు నాణెం – మొహర్

: ఆధునిక పరిశ్రమలు

: కేరళలో రహదారుల నిర్మాణం.

: విదేశీ వాణిజ్యానికి ప్రాధాన్యత. ప్రధానంగా మైసూర్ నుండి గంధపు చెక్క, కేరళ నుండి spices ఎగుమతి.

: 6 ఇతర దేశాలకు రాయబారాలను పంపించాడు. For business purpose.

1. France
2. Russia
3. టర్కీ
4. ఇరాన్
5. బర్మా
6. China

: శృంగేరిలోని శారదాలయానికి విలువైన కానుకలు సమర్పించాడు.

: హైదర్ అలీ నాణాలపై శివపార్వతులు కనిపిస్తారు.

: టిప్పుసుల్తాన్ కన్నడ, పర్షియన్ భాషలలో పండితుడు.

: France లోని జాకోబిన్ పార్టీలో సభ్యత్వాన్ని తీసుకున్నాడు. ఇది 1789లో ఫ్రెంచి విప్లవాన్ని తెచ్చింది.

: ఫ్రెంచి విప్లవానికి చిహ్నంగా స్వేచ్ఛా వృక్షాన్ని నాటాడు.
(విజయానికి)

: మైసూర్ నగరం, చుట్టు పక్కల ఉన్న ప్రాంతాలను ఒక రాజ్యంగా చేసి వడయార్ రాజు కృష్ణరాజ-IIIకి ఇచ్చారు. [బ్రిటీష్‌వారు]. కాని ఒక షరతును విధించారు. సైనిక సహకార పద్ధతి [Subsidiary-Alliance] ని ఒప్పుకోవాలి.

: సామ్రాజ్యవాద విధానాన్ని [సైన్య సహకార పద్ధతి] వెల్లస్లీ ప్రవేశపెట్టాడు. [1798]

షరతులు:

: దేశాన్ని ఎదిరించువారికి బ్రిటీషువారి ప్రభుత్వం రక్షణనిస్తుంది.

: రక్షణకు కావలసిన సైన్యాన్ని బ్రిటీషువారు నిర్వహిస్తారు. ఖర్చు రాజు భరించాలి.

: విదేశాంగ వ్యవహారాలు బ్రిటీషువారికి అప్పజెప్పాలి.

: విదేశీయులను బ్రిటీష్‌వారికి తెలియకుండా నియమించుకూడదు.

: వీటిని నిర్వహించేది : బ్రిటీష్ రెసిడెంట్

→ సైన్యసహకార పద్ధతిని ఆమోదించిన రాజులు :

1. నిజాం అలీ
   → 1798 సైన్యసహకార పద్ధతిపై మొదటిసారిగా సంతకం చేసిన రాజు.
2. కృష్ణరాజ–III వడయార్ [mysore]
   → 1799
3. అవధ్ నవాబ్ – సాదత్ అలీ
   → 1801
4. పీష్వా – బాజీరావు –II
   → 1802

3. మరాఠా :—

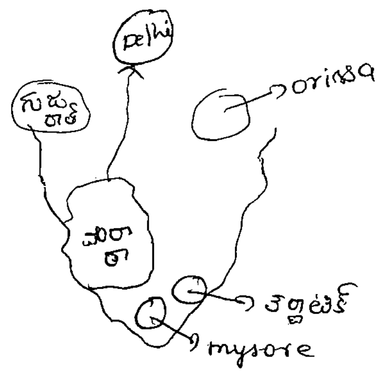
: 18th c లో మరాఠా ఛత్రపతి సాహు [1707–49]

పీష్వాలు [defacto] రాజ్యాన్ని బాగా developed.

1. బాలాజీ విశ్వనాథ్ [1వసారి పీష్వాగా]
   : 1713–20
2. బాజీరావు – I
   : 1720–40
3. బాలాజీ బాజీరావు [నానాసాహెబ్]
   : 1740–61

→ సాహు 1749లో మరణం.

→ రాజధాని సతార నుండి పూనాకు మార్పు.

: 1761లో అటక్ పై [ఆఫ్ఘనిస్తాన్] దాడి చేశారు. ఆ నాడు ఛత్రపతి అహ్మద్‌షా అబ్దాలీ.

పానిపట్టు యుద్ధం – III :

→ మరాఠా vs అహ్మద్ షా అబ్దాలి. [1761].

→ జాట్ రాజు సూరజ్‌మల్ గెరిల్లా యుద్ధం చేయాలని సలహా. కాని వీరు పాటించలేదు.

→ సూరజ్‌మల్‌ను "ప్లేటో ఆఫ్ జాట్" అని పిలుస్తారు.

→ మరాఠా సైన్యానికి నాయకులు

1. విశ్వాసరావు [పీష్వా కుమారుడు]
2. సదాశివరావు భావే [పీష్వా సోదరుడు]

[రెండు ముత్యాల రాలిపోయాయి].

→ 27 మంది మొహర్ లు · లయమయ్యాయి · వీరు · [సర్దార్లు]

1. భోంస్లే వంశం [నాగ్‌పూర్]
2. సింధియా [గ్వాలియర్]
3. హోల్కర్ [ఇండోర్]
4. గైక్వాడ్స్ [బరోడా]

→ వెండి, రాగి నాణాల లెక్కపెట్టడం కష్టం. [సైనికులు].

→ 1761 లో నానాసాహెబ్ చనిపోయాడు.

→ ఈ యుద్ధం ద్వారా ఆంగ్లేయులు లబ్ధి పొందారు.

ఆంగ్లో–మరాఠా యుద్ధాలు :—

1. మొదటిది :

: 1775–82

: పీష్వా – మాధవరావు –II. vs వారన్ హేస్టింగ్స్

: 7 సం॥ల తర్వాత 'సాల్బై' సంధి.

రెండవది :

: 1803 – 05.

: పీష్వా బాజీరావు – II vs వెల్లస్లీ.

: మరాఠాల ఓటమి.

మూడవది :

: 1817 – 18

: పిండారీల యుద్ధం అని కూడా పిలుస్తారు.

: లార్డ్ హేస్టింగ్స్ vs మరాఠా [బాజీరావు – II].

: బ్రిటిష్ లక్ష్యం – పిండారీల అంతం.

: మొత్తం సామ్రాజ్యాన్ని బ్రిటిష్ వారు ఆక్రమణ.

: సతార, చుట్టు పక్కల ప్రాంతాలను కలిపి ఒక రాజ్యంగా ఏర్పాటు చేసి రాజా ప్రతాప్‌సింగ్‌ను రాజుగా [శివాజీ వారసుడు] ఏర్పాటు.

: 1818లో, బాంబే కేంద్రంగా మరాఠాల రాజ్యాలను కలిపి బాంబే రాష్ట్ర ఏర్పాటు.

[కాన్పూర్]

: బాజీరావు – II pension ఇస్తూ కాన్పూర్ దగ్గర బిఠూర్‌కి పంపించడం జరిగింది.

4. సింధ్ :—

: ఆక్రమించినప్పుడు Governor ఎల్లెన్‌బరో.

ఇతని ఆదేశాలతో చార్లెస్ నేపియర్ [Resident] ఆక్రమించుకున్నాడు.

: 1839లో రాజు షేర్ మహ్మద్ సైన్య సహకార పద్ధతిపై సంతకం.

: 1843లో ఆక్రమణ.

5. పంజాబ్ :—

: చిన్న చిన్న పంజాబ్ స్థానిక రాజ్యాలు — మిజిల్ [12]

: పాలకుడు మిజిల్దార్.

సుకర్ చకియ :

: ప్రధాన మిజిల్

: మహారాజ రంజిత్‌సింగ్ — మిజిల్దార్
— 1792–1839.

: 12 మిజిల్‌లను ఆక్రమించి మహారాజ అనే బిరుదును

: రాజధాని లాహోర్.

: స్వర్ణదేవాలయానికి golden plating చేయించాడు.

: ఆంగ్లేయుల తరువాత బలమైనవాడు.

: ప్రతిభ ఆధారంగా ఉద్యోగాలు.

: ఫ్రెంచ్ వారితో సత్సంబంధాలు.

: రంజిత్‌సింగ్ మరణానంతరం దలీప్‌సింగ్ (కుమారుడు) పరిపాలన — minor కావడంతో తల్లి రాణి జిందాన్ పాలన.

ఆంగ్లో – సిక్కు యుద్ధాలు :

1. హార్డింజ్–I vs రాణి జిందాన్ [1845–46]
↳ ఓడిపోయి లాహోర్ సంధి.

2. 1848–49
డల్హౌసీ vs రాణి జిందాన్.

→ పూర్తిగా ఓటమి, పంజాబ్ ఆక్రమణ. pensioner గా London పంపించారు.

: 1848 లో డల్హౌసి రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతం [Doctrin of lapse]

ప్రవేశపెట్టాడు.

Acc. to this

: దత్త పుత్రులకు రాజ్యాన్ని ఇవ్వకూడదు.

: దీని ద్వారా స్వాధీనం చేసుకున్న రాజ్యాలు.

1. సతార [1848]
2. సంబల్పూర్ [1849] — ఒరిస్సా
3. జైత్పూర్ [1849] — బుందేల్ఖండ్
4. భగత్ [పంజాబ్] — 1850.
5. ఉదయ్పూర్ [1852] — రాజస్థాన్
6. ఝాన్సీ [1853] — బుందేల్ఖండ్.
7. నాగ్పూర్ [1854]

6. అవధ్:

: 1856 లో డల్హౌసి జయించాడు.

: నవాబ్ వాజిద్ అలీషా [70yrs]

: దుష్పరిపాలన నెపంతో ఆక్రమించుకున్నాడు.

: 1858 లో వాజిద్ కలకత్తాలో మరణించాడు [pensionerగా]

ఆంధ్రదేశ ఆక్రమణలు

: తెలంగాణా మినహా మిగతా ప్రాంతాలు బ్రిటిష్ పాలన.

: 5 ఉత్తర సర్కార్‌లను జయించారు.

1. శ్రీకాకుళం
2. రాజమండ్రి
3. ఏలూరు
4. ముస్తఫానగర్ [కొండపల్లి ప్రాంతం]
5. ముర్తుజానగర్ [Guntur].

: 1766 – 88 మధ్యకాలంలో నిజాం నుండి సర్కార్‌లను స్వాధీనం.

: సీడెడ్ జిల్లాలు [రాయలసీమ] 1800 లో నిజాం నుండి స్వాధీనం.

1. బళ్లారి
2. అనంతపూర్
3. కడప
4. కర్నూలు.

: చిత్తూరు, నెల్లూరు లను 1801 లో కర్ణాటిక్ నవాబు నుండి స్వాధీనం.

ఉత్తర సర్కార్‌లు :-

: నిజాం ఫ్రెంచ్‌వారితో నాజర్‌జంగ్‌ను హత్యచేసి ముజఫర్‌జంగ్‌ను రాజుగా నియమితం.

→ ఇతనికి రక్షణగా సేనాని బుస్సీ నియమితం.

→ తరువాత మచిలీపట్నం ఫ్రెంచ్ వారికి.

→ కడపలో ముజఫర్‌జంగ్ హత్య.

: బుస్సీ సలాబత్ జంగ్‌ను రాజుగా నియామకం. ఇతను 5 సర్కార్లను కానుకగా ఫ్రెంచివారికి ఇచ్చాడు.

: బొబ్బిలి జమీందార్ రంగారావు, ఆయన బంధువు ఆంధ్రపాపా-రాయుడు బుస్సీకి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు. [1757].
[బొబ్బిలి యుద్ధం] - ఫ్రెంచి ఆధిపత్యం ప్రారంభం.

: బుస్సీకి సహకారం అందించిన జమీందారులు.

1. విజయరామరాజు [విజయనగరం]
2. జగపతిరాజు [పెద్దాపురం]

: బుస్సీ విజయం సాధించి, రంగారావు యుద్ధంలో మరణం.

: 1758లో కల్నల్ ఫోర్డ్ అనే సేనానిని ఉత్తర సర్కార్లకు పంపించారు.

: ఇతను ఫ్రెంచివారితో చందుర్తి యుద్ధం చేశాడు. అప్పుడు ఫ్రెంచి సేనాని కాన్‌ఫ్లాన్స్ యుద్ధంలో ఓడిపోయాడు. ఉత్తరసర్కార్లలో ఫ్రెంచి ఆధిపత్యం అంతం.

: 1759లో Ford జగపతిరాజును కొందూరు యుద్ధంలో ఓడించాడు.

: 5 సర్కార్లను సలాబత్ జంగ్ బ్రిటీష్ వారికిచ్చాడు.

: సలాబత్ జంగ్ తరువాత సోదరుడు నిజాం అలీ 5 ఉత్తర సర్కారులను వెనక్కి తీసుకున్నాడు.

: గుంటూరు సర్కార్‌ను సోదరుడు బసాలత్‌జంగ్ కు జీవితకాలానికి రాసిచ్చాడు.

: 1766 లో నిజాం లేక. ఆంగ్లేయుల మధ్య ఒప్పందాన్ని కుదిర్చినవారు – జోగిపంతులు.

: Acc. to this ఆంగ్లేయులు 9 లక్షలు చెల్లించాలి.

: గుంటూరు మినహా మిగతా 4 సర్కారులను ఆంగ్లేయులకు ఇవ్వాలి.

: బసాలత్ జంగ్ మరణానంతరం గుంటూర్ను బ్రిటిష్ వారికి ఇవ్వాలి.

: 1794 లో బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా చినవిజయ రామరాజు [విజయనగరం జమీందార్] తిరుగుబాటు.

: పద్మనాభ యుద్ధం లో బ్రిటిష్ వారి చేతిలో ఓటమి.
↓
[విశాఖ]

31/1/13

రాయలసీమ:

: 1798 లో నిజాం లేక సైన్య సహకార పద్ధతిపై సంతకం.

: 50 వేలకిగాను 1800 సంలో కానుకగా బ్రిటిష్ వారికి

1. బళ్ళారి
2. అనంతపూర్
3. కర్నూలు
4. కడప

} 4 ప్రాంతాలను కలిపి అనంతపూర్ కేంద్రంగా సీడెడ్ జిల్లా [దత్తమండలం] గా పిల్చారు.

: 1927 లో నంద్యాలలో జరిగిన "ఆంధ్రమహాసభలో" సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ నాయకత్వంలో జరిగింది.

: గాడిచర్లహరిసర్వోత్తమరావు 'రాయలసీమ' అనే పేరును ప్రతిపాదించారు.

: సీడెడ్ జిల్లా మొదటి Governor థామస్ మన్రో [1800-07]

: కలెక్టరేట్ విధానం 1794 లో ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. [ఇండియాలో].

: 1820-27 లో మద్రాసుకు Governor గా కూడా పనిచేశాడు.

: కర్నూలు జిల్లాలోని పత్తికొండలో "కలరా" వ్యాధి సోకి మరణించాడు.

: థామస్ మన్రో పాలెగాళ్లను [దాదాపు 80 మంది] లొంగదీశాడు.

: ఉయ్యాలవాడ నరసింహారెడ్డి బ్రిటీష్‌వారితో అరయు పోరాటం, Captain Nolt ఇతనిని ఉరితీశాడు.

సర్ ఆర్థర్ కాటన్:—

: civil engineer

: 1833 లో Guntur క్షామం. దాదాపు 50% మంది మృతి.

: Design చేసిన projects:

1. కాటన్ బ్యారేజి
   : ధవళేశ్వరం [రాజమండ్రి]
   : గోదావరి నదిపై
   : 1847 - 52.
   : ఇంకొక ఆఫీసర్ చార్లెస్ అలెగ్జాండర్ ఓర్ కూడా నిర్మాణంలో పాలుపంచుకున్నారు.

2. ప్రకాశం బ్యారేజి
   : విజయవాడ
   : Krishna నదిపై -(1852-54).
   : C.A ఓర్ design చేశాడు.

: దాదాపు ఇదే సం|| లో K.C కెనాల్ ను నిర్మించారు.
↓
[కడప, కర్నూలు] – 200 km.

C.P బ్రౌన్:

: civil service servant గా ఆంధ్రలో కొనసాగించాడు.

: కలకత్తాలో జన్మించాడు.

: 1833 నందన క్షామకాలంలో incharge collector

: వెలగపూడి కోదండం నుంచి తెలుగు నేర్చుకున్నాడు.

: నిఘంటువులు రాశాడు.

: వేమన పద్యాలను తాళపత్రాల నుండి గ్రంథరూపంలోకి మరియు ఇంగ్లీషులోకి అనువదించాడు.

నెల్లూరు - చిత్తూరు:

: కర్ణాటక్ రాజ్యంలో భాగం.

: 1801 లో Governor వెల్లస్లీ, కర్ణాటక్ నవాబు అజిముద్దౌలాను pensioner గా కలకత్తాకు పంపి స్వాధీనం.

: 1801 లో వెల్లస్లీ మద్రాసు రాష్ట్ర ఏర్పాటు.

3. పరిపాలన - ఆర్థిక విధానాలు

పరిపాలన విధానం :-

1. స్వరూపం (Structure)
2. రెవెన్యూ పాలన
3. న్యాయ పాలన
4. సివిల్ సర్వీసెస్

Gr-I
బ్రిటీషు పరిపాలన స్వభావం

1. స్వరూపం:

: 1773 చట్టం ప్రకారం లండన్‌లో Court of Directors [24 మంది] వ్యవస్థ ఏర్పాటు. ఈస్టిండియా కంపెనీ పై పర్యవేక్షణ కొరకు.

: 1784 పిట్స్ ఇండియా చట్టం ద్వారా 'Board of Control' ఏర్పాటు. [6 గురు M.P లు - ఇందులో ఒక సెక్రటరీ మంత్రి ఉండేవాడు].

: Governor General పై ఇద్దరికి బాధ్యతల పంపకాలు.

INDIA లో - స్వరూపం:

: Fort విలియం Governor ను Governor General of ఫోర్ట్ విలియం గా మార్చారు [Acc. to 1773 చట్టం].

: యుద్ధాలు, సంధుల విషయంలో మాత్రమే మద్రాసు, బొంబాయి Governor లు ఇతని ఆధీనంలో not పరిపాలన విధానంలో.

: మొదటి Governor General of Fort విలియం - వారన్ హేస్టింగ్స్

: 1833 చార్టర్ చట్టం ద్వారా పరిపాలన కూడా ఇతని ఆధీనంలో వుంటుంది.

Governor General ను ⟶ Governor General of India'గా మార్పు.

మొదటివాడు - విలియం బెంటింగ్.

: 1773 చట్టం ప్రకారం Governor Generals excecutive council ఏర్పాటు. [4 గురు సభ్యులు]. వీరిలో majority సభ్యుల ఆమోదంతోనే చట్టాలు ఆమోదించబడతాయి. [పార్లమెంటు విధానం].

: 1784 లో సాంకేతిక సమస్యల వల్ల సభ్యుల సంఖ్యను 3 కు తగ్గించారు. [పిట్స్ ఇండియా చట్టం].

: 1773 చట్టం కలకత్తాలో supreme court ఏర్పాటు. [1+3]

: మొదటి ప్రధాన న్యాయమూర్తి ఎలిజా ఇంపే.

2. రెవిన్యూ పాలన :

1. జమిందారీ
2. రైత్వారి
3. మహల్వారి రెవిన్యూ విధానం.

1. జమిందారీ విధానం :

: ఎస్టేట్లను స్థానిక జమిందారులకు యాజమాన్య హక్కులతో అప్పగించడం.

: జమిందార్లు భూమిశిస్తును [కౌలు] వసూలు చేస్తారు.

: వసూలు చేసిన మొత్తంలో 1/11 జమిందారులకు, 10/11 Govt కి.

S.NO	రెవిన్యూ విధానం పేరు	సంవత్సరం	ప్రాంతాలు	శాతం	రూపకర్త	గవర్నర్ జనరల్
1.	జమిందారీ విధానం (or) శాశ్వత శిస్తు విధానం	1793	బెంగాల్ బీహార్ ఒరిస్సా కోస్తా వారణాసి ఉత్తర సర్కారులు	19%	సర్ జాన్ షోర్	కారన్ వాలిస్
2.	రైత్వారీ విధానం	1820	మద్రాసు బొంబే బారాబాడు రాయలసీమ అస్సాం	52%	[collector] కెప్టెన్ రీడ్ + థామస్ మన్రో [Ass. collector 1790లో బారామహల్‌కి]	థామస్ మన్రో లార్డ్ హేస్టింగ్స్
3.	మహల్వారీ విధానం	1833	ఆగ్రా పంజాబ్ సెంట్రల్ ప్రావిన్స్ వాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం చిత్తూరు నెల్లూరు	29%	R.m. బర్డ్	విలియం బెంటింక్

: ఒప్పందం కాలపరిమితి 10 సం||లు.

2. రైత్వారీ విధానం :

: ప్రతిరైతుకు యాజమాన్య హక్కులను కల్పిస్తూ పట్టా ఇవ్వడం జరిగింది.

: ప్రత్యక్షంగా ప్రభుత్వమే పన్ను వసూలు చేస్తుంది.

3. మహల్వారీ విధానం :

: మిశ్రమ విధానం.

: ఒక్కో గ్రామాన్ని ఎస్టేట్ [మహల్] గా విభజించారు.

: మొత్తం మహల్‌కు Govt పన్ను నిర్ణయిస్తుంది.

: గ్రామపంచాయతీ పన్నులను వసూలు చేస్తుంది.

: జమీందారీ వ్యవస్థకు దగ్గరగా వుంటుంది.

: పట్టా విధానం వుంటుంది.

3. న్యాయపాలన :—

వారన్ హేస్టింగ్స్ :

: అప్పుపరిషేలు రద్దు చేశాడు.

: వీటి స్థానంలో Jury విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. [Present].

: శాశ్వత న్యాయస్థానాల ఏర్పాటు. [Civil & Criminal]

: కలకత్తాలో సదర్ దివానీ అదాలత్ [Civil], సదర్-నిజామత్ అదాలత్ [Criminal] ఏర్పాటు.

కారన్‌వాలిస్ :

: సంచార న్యాయస్థానాల ఏర్పాటు.

: Court fee లను రద్దుచేశాడు.

: లాయర్ల ఫీజును నిర్ణయించాడు.

: court of records ను ప్రారంభం చేశాడు.

విలియం బెంటిక్:

: సంచార న్యాయస్థానాలు రద్దు.

: 1834 లో మొదటి లా కమీషన్ ను ఏర్పాటు. Acc to 1833 చార్టర్ చట్టం.

: First లా కమీషన్ ఛైర్మన్ లార్డ్ మెకాలే.

: మొదటిసారిగా ఈ కమీషన్ చట్టాలను తయారుచేసింది.

: Civil procedure code [1859]

: Indian peenal code [1860]

: Criminal procedure code [1861].

కానింగ్:

: 1861 లో High court Act చేయబడింది. Acc to this మనదేశంలో మొదటిసారిగా 3 Highcourt లు ఏర్పాటు.

1. కలకత్తా
2. మద్రాసు
3. బొంబాయి.

లోపాలు:

: 1883/84 లో లార్డ్ రిప్పన్ – ఇల్బర్ట్ బిల్ ఏర్పాటు.

భారతీయులకు (Judgeలకు) తెల్లవారిని విచారించే అధికారం కల్పనకు ప్రవేశపెట్టిన బిల్లు.. [not success].

4. సివిల్ సర్వీసెస్:

: 1786 లో కారన్‌వాలిస్ సివిల్‌సర్వీసెస్‌ను ప్రవేశపెట్టాడు.

: 2 రకాల సర్వీసెస్‌లను ప్రవేశపెట్టాడు.

1. కవనాంటెడ్ [Covenanted].
2. Non- covenanted

: 1861 లో Indian civil services Act ను బట్టి Covenanted ను ICS గా మార్చారు

: Acc to 1853 చార్టర్ చట్టం - civil services కు పరీక్షను ప్రవేశపెట్టారు. [ప్రతిభ ఆధారంగా].

: ఇందులో గ్రీకు, లాటిన్ paper లు తప్పనిసరి చేశారు.

: గరిష్ఠ వయోపరిమితి (1859) - 23

1860 - 22 సం||లు.

1861 - 21

1878 - 19 సం||లు.

↓

లిట్టన్ [1876-80]

↓

Governor general.

[లిట్టన్]

: 1878 - లిట్టన్ - భారత ఆయుధాల చట్టం

Acc to this భారతీయులు ఆయుధాలను కలిగివుండరాదు.
[No Lisence].

: 1878 లో - Vernacular press Act [ప్రాంతీయ భాషా పత్రికల చట్టం]

ప్రాంతీయ పత్రికలపై వివరీత ఆంక్షలు.

: అమృత్ బజార్ పత్రిక - శిశిర్ కుమార్ ఘోష్ స్థాపకుడు

↳ బెంగాలీ to English కి మార్చాడు.

: ICS కు select అయిన [1863] తొలి భారతీయుడు – సత్యేంద్ర-నాథ్ ఠాగూర్.

: 1869 :

1. సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ

2. R.C దత్

: 1919 లో సుభాష్‌చంద్రబోస్.

కమీషన్లు :

1. : 1886లో ఎచ్చిసన్ కమీషన్

Governor General – డఫ్రిన్.

1. ICS పరీక్షను లండన్‌లో నిర్వహించాలి. మిగతా సర్వీసులను ఇండియా, లండన్‌లలో నిర్వహించాలి.

2. గరిష్ట వయోపరిమితి 23 కి పెంచాలి. [1892లో అమలు]

2. లీ కమీషన్:

: 1924

: Governor General లార్డ్ రీడింగ్.

: 50% సివిల్ సర్వీసెస్‌లను భారతీయులకు కల్పించాలి.

: పబ్లిక్ సర్వీసు కమీషన్‌ను ఏర్పాటు చేయాలి.

: 1926 లో Delhi లో public service commission ఏర్పాటు. [present UPSC].

1/2/13

బ్రిటీష్ విద్యా విధానం :—

: 1757–1813 వ no education programmes. b/c it's a money spending process.

: ఈ కాలంలో కేవలం 3 కళాశాలల విద్యలు.

1. కలకత్తా మదర్సా [1781].
   — వారన్ హేస్టింగ్స్.

2. బనారస్ హిందూ college [1791]
   (or)
   Sanskrit college
   → డంకన్.

3. ఫోర్ట్ విలియం college [1800]
   → లార్డ్ వెల్లస్లీ.
   → civil service training college.

: Acc. to 1813 చార్టర్ చట్టం - లక్ష రూపాయలు విద్యకు కేటాయించాలి.

వివాదం:

: కేటాయించిన fund ను Indian education పై ఖర్చు పెట్టాలని వాదించినవారు - ఓరియంటలిస్ట్లు. [మాతృభాషలో]

: పాశ్చాత్య విద్య, ఇంగ్లీషు మాధ్యమం విద్య పై - ఆంగ్లిసిస్ట్.

: వివాదం 1835 వరకు కొనసాగింది.

లార్డ్ మెకాలే:

: 1835 లో ఇంగ్లీషు విద్యకై సిఫారసు చేశాడు. [మెకాలే మినిట్స్]

దీని ఆధారంగా విలియం బెంటింక్ ఆంగ్ల విద్యను ప్రవేశపెట్టాడు.

: ఇదే సం॥లో ఇంగ్లీషును అధికార భాషగా ప్రకటించింది.

విద్యా కమీషన్లు :-

S.NO	కమీషన్ పేరు	సం॥	Governor General	సిఫారసులు
1.	ఉడ్స్ డిస్పాచ్ [చార్లెస్ వుడ్స్ లండన్ నుండి డిస్పాచ్ చేసిన నివేదిక] Board of Control President	1854	డల్హౌసీ → 1855లో రాష్ట్రంలో విద్యాశాఖను ప్రారంభించాడు. 1910లో కేంద్రంలో నెలకొల్పారు.	1. ప్రాథమిక విద్య, మాధ్యమిక విద్య, వృత్తి విద్య, శాస్త్రీయ మరియు సాంకేతిక విద్యను ప్రోత్సహించుట. 2. ప్రాథమిక విద్య ప్రాంతీయ భాష, ఉన్నత విద్య ఇంగ్లీషులో బోధించాలి. 3. Private భాగస్వామ్యం కోసం Grants-in-aid లను ఇవ్వాలి. 4. Universities స్థాపన.
		1857	లో మూడు విశ్వవిద్యాలయాలు ప్రారంభం. కలకత్తా [జనవరి] బొంబాయి [జూలై] మద్రాసు [Sept]	
2.	W.W హంటర్ కమీషన్	1882	లార్డ్ రిప్పన్ [Father of local self Government].	→ ప్రాథమిక విద్యను స్థానిక సంస్థలకు అప్పజెప్పాలి.
3.	థామస్ ర్యాలి	1902	లార్డ్ కర్జన్	→ విశ్వవిద్యాలయాల్లో భోజన వసతులతో కూడిన విద్య.

4. సాడ్లర్ కమీషన్	1917-19	లార్డ్ చేమ్స్‌ఫర్డ్	1. విశ్వవిద్యాలయాలకు స్వయంప్రతిపత్తి 2. 3 సం||ల Degree Course 3. Board of Secondary education, Board of Intermediate ద్వారా పరీక్షల నిర్వహణ. 4. Degree పరీక్షలు విశ్వవిద్యాలయాలు.
5. హార్టగ్ కమీషన్	1929	లార్డ్ ఇర్విన్	→ విద్యా ప్రమాణాల గురించి ప్రతిపాదనలు.
6. సార్జెంట్	1944	వావెల్	→ పూర్వ ప్రాథమిక విద్య నుండి university విద్య వరకు ఒక నమూన సూచిత.
7. Dr. జాకీర్ హుస్సేన్ కమిటీ	1937	కాంగ్రెస్ పార్టీ. [INC]	→ 'వార్ధా ప్రణాళిక' అంటారు. 1. వృత్తి విద్యకు ప్రాధాన్యత. 2. ఉచిత విద్యావిధానం [Non-formal] 3. మొదటి 7 సం||ల ఉచిత నిర్బంధ-విద్య. 4. 2 వ తరగతి నుండి Hindi, 8th class నుండి English 6ము ల.

సామాజిక విధానం :—

సామాజిక చట్టాలు:

1. 1802 శిశు హత్యలను నిషేధించారు.

   1830 — విలియం బెంటింక్ } ఆడ శిశుహత్యలను నిర్మూలించగలిగారు.
   1840 — హార్డింజ్ — 2 }

2. 1829 లో సతి నిషేధ చట్టం:

   : విలియం బెంటింక్

   : రాజారామ్ మోహన్‌రాయ్ కృషి వలన.

3. 1833 లో బ్రిటీష్ పార్లమెంటు మొత్తం బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యంలో బానిసత్వ వ్యవస్థను నిషేధించింది.

   → 1843 లో నిషేధించబడింది.

4. నరబలుల నిషేధ చట్టం [1846]

   → హార్డింజ్ — 2

   → ప్రధానంగా ఒరిస్సాలోని ఖోండ్ తెగవారికోసం.

5. 1850 - కుల వివక్షత నిర్మూలన చట్టం.

   → డల్హౌసి.

6. 1856 - మత వివక్షత నిర్మూలన చట్టం.

   → డల్హౌసి

   → మతం మార్పుచేసుకోవడం ద్వారా హక్కులకు భంగం కలగదు.

7. 1856 - వితంతు పునర్వివాహ చట్టం.
- డల్హౌసీ.
- కారకుడు ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్.

02/12/13

ఆర్థిక విధానాలు :—

: 1769 లో భారతీయ వస్తువులను England లో నిషేధిస్తు పార్లమెంటు చట్టం చేసింది.

: 1813 చార్టర్ చట్టం ఈస్టిండియా కంపెనీ పాక్షిక గుత్తాధిపత్యాన్ని రద్దు చేసింది. [స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం]. చైనా, తేయాకు వ్యాపారాలు తప్ప.

: 1833 చార్టర్ చట్టం ప్రకారం గుత్తాధిపత్యం సంపూర్ణంగా రద్దు చేసింది.

(డల్హౌసీ:)

: 1853 లో రైల్వేలు ప్రారంభం. [బొంబాయి - థానా].

: టెలిగ్రాఫ్ - 1853
 ↳ First line కలకత్తా - ఆగ్రా.

: 1853 - postal department

: మొదటి stamp కరాచీలో విడుదల చేశారు.

: Steam ships - 1850

: దాదాబాయి నౌరోజీ రాసిన గ్రంథం - "Poverty, unbritish rule in India".

'సంపద తరలింపు సిద్ధాంతం గురించి చెబుతున్నారు'
(drain of wealth)

: Grand old man of India

: Economic History of India
→ R.C. దత్.

4. తిరుగుబాట్లు – ఉద్యమాలు

1857 సిపాయిల తిరుగుబాటు :

: సిపాయి అనే పదం భారత సైనికుడిని తెలియజేస్తుంది.

Soldier : సిపాయి
1 : 6 [నిష్పత్తి].

: పాల్గొన్న వర్గాలు :

→ రాజులు
→ జమీందార్లు
→ రైతులు, చేతివృత్తులవారు
→ సనాతన హిందువులు.

కారణాలు :

: ఎన్‌ఫీల్డ్ తుపాకులలో ఉపయోగించిన తూటాల వివాదం. తక్షణ కారణం.

ఉద్యమతీరు : [COURSE OF THE MOVEMENT].

: 34th Native Infantry [కలకత్తా] – బారక్‌పూర్ (West bengal)

: ఈ పటాలంలో మంగళ్‌పాండే ఇద్దరు ఉన్నతాధికారులను గాయపరచాడు.

1. లెఫ్టినెంట్ బాగ్
2. లెఫ్టినెంట్ హ్యూసన్.

: 29 march, 1857 న ఉరితీశారు.

: May 10 1857 సిపాయిలు మీరట్‌లో సమావేశం.

[Action plan].

: మొఘల్ చక్రవర్తి బహదూర్ షా-II ను ఉద్యమ నేతగా

[భారత చక్రవర్తిగా] ఎన్నిక.

తిరుగుబాటు కేంద్రాలు:

1. Delhi:

: బహదూర్ షా-II.

: జనరల్ భక్త్‌ఖాన్ [మీరట్‌భటీ] సేనాపతిగా.

: జాన్ నికల్సన్‌ను వంచనగా ప్రాణాలు కోల్పోయాడు.

: హడ్సన్ తిరుగుబాటును అణచివేసి, Delhi స్వాధీనం.

2. ఝాన్సీ:

: లక్ష్మీబాయి

: రాజ్యసం ప్రముఖ బాధ్యురాలు.

: హ్యూరోజ్ అనే సేనాని యుద్ధంలో లక్ష్మీబాయిని చంపివేశాడు.

3. కాన్పూర్:

: నానాసాహెబ్.

: చివరి పేష్వా దత్తతకుమారుడు.
↓
బాజీరావు-II.

: ప్రధాన అనుచరుడు - తాంతియా తోపే.

: క్యాంప్‌బెల్ తిరుగుబాటును అణచివేశాడు.

: నానాసాహెబ్ నేపాల్‌కి పారిపోయాడు.

: 1859 వరకు గెరిల్లా యుద్ధం చేస్తూ ఉరితీయబడ్డాడు

4. లక్నో:

: అవధ్ రాజ్యం.

: హజరత్ మహల్ అవధ్ రాణి.

: హెన్రీ లారెన్స్ }
: జనరల్ Neil } ప్రాణాలు కోల్పోయిన బ్రిటీష్ సేనానులు.
: జనరల్ Havelock }

: క్యాంప్‌బెల్ తిరుగుబాటును అణచివేశాడు

రాణి నేపాల్‌కు పారిపోయింది

5. జగదీష్‌పూర్

: బీహార్

: కన్వర్‌సింగ్ [బీహార్ కేసరి] – జమీందార్.

: విలియం టేలర్ }
విన్సెంట్ ఐర్ } తిరుగుబాటును అణచివేశారు.

తిరుగుబాటు – విఫలానికి కారణాలు:

4/2/13

: అందరు రాజుల support లేదు. [only 1%]

: ఈ కాలంలో Governor General: కానింగ్.

– భారతీయ రాజులు వరదలకు ఆనకట్టలుగా పనిచేశాయి అని చెబుతున్నారు.

: 99% మంది జమీందారులు బ్రిటీష్‌వారికి మద్దతు.

: 50% మంది సైనికులు బ్రిటీష్‌వారికి విధేయులు. ముఖ్యంగా గూర్ఖాలు, సిక్కులు.

: నాయకత్వం సరిగా లేకపోవడం.

తిరుగుబాటు స్వభావం:

: Acc to బ్రిటిష్ చరిత్రకారులు — mutiny (పితూరి).

: బ్రిటిష్ చరిత్రకారుడు - G.B. Malleson
" Indian mutiny" – గ్రంథం.

[mutiny – కింది స్థాయి ఉద్యోగులు పై స్థాయి వారిపై సర్వీసు నిబంధనలపై పోరాడటం]. – ప్రజల ప్రాతినిధ్యం వుండదు.

: కాబట్టి సిపాయిల తిరుగుబాటు mutiny అని చెప్పలేము.

: "ప్రథమ భారత జాతీయ స్వాతంత్ర్య సంగ్రామం".
– V.D. సావర్కర్.

'The first National war of Independence'
– గ్రంథం

: స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం కాదు. కాని తర్వాత జరిగిన స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి స్ఫూర్తి అని చెప్పవచ్చు.

తిరుగుబాటు ప్రభావం:

: తిరుగుబాటు తర్వాత బ్రిటిష్ వారి పరిపాలన వ్యవస్థ, విధానాల సంపూర్ణ మార్పునకు గురయ్యాయి.

: ఈస్టిండియా కంపెనీ పాలన రద్దు.

: 1858 లో భారత ప్రభుత్వ చట్టం ను పార్లమెంటు చేసి పాలన రద్దు.

: బ్రిటిష్ నేరుగా పాలన ప్రారంభం.

: Governor General మరియు వైస్రాయ్ [రాజ ప్రతినిధి] ల పదవులు. Governor General రద్దు.

: మొదటి వైస్రాయి - క్యానింగ్.

: Court of Directors & Board of Control రద్దు.

: లండన్‌లో 'సెక్రటరీ of state' ఏర్పాటు.

↓

[భారత వ్యవహారాలను చూసుకునే కేబినెట్ మంత్రి]

సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్
↓
వైస్రాయ్.

: 1861 council చట్టాలు : [భారత council చట్టం]:

పరిపాలన వికేంద్రీకరణ.

1. India లో పోర్ట్‌ఫోలియో విధానం ప్రవేశపెట్టడం.

2. 1833 లో రద్దు చేసిన రాష్ట్ర శాసనసభలను పునరుద్ధరించారు.

: భారత సివిల్ సర్వీస్ చట్టం – 1861

: భారత పోలీస్ చట్టం — 1861

: High courts act — 1861

→ బ్రిటిష్ పాలన మరింత బలోపేతం అయ్యింది.

మిలటరీ సంస్కరణలు:

: సిపాయిల నిష్పత్తి బెంగాల్ 2 : 1

మద్రాస్, బొంబే } 3:1

: NOV 1, 1858 విక్టోరియా మహారాణి ప్రకటన. దీనిని కానింగ్ అలహాబాద్‌లో చదివి వినిపించాడు.

ప్రతిఘటన !

: ఆక్రమణలు నిలిపివేత. రాజ్యాలను జయించడం.

: 1859 లో రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతం రద్దు.

: సామాజిక, మత, సాంస్కృతిక విషయాలలో జోక్యం చేసుకోరాదు.

: విభజించు – పాలించు అనే సిద్ధాంతం follow చేశారు.

Gr-I: Changes in adm^n structure and policies

ఆంధ్రలో 1857 తిరుగుబాటు :

నిజాం రాజ్యం :

: ఔరంగాబాద్ లో June 1857 "మీర్ ఫిదా అలీ" అనే సైనికుడు తిరుగుబాటు.

: కల్నర్ అబ్బోట్‌ను [illegible] గాయపరచాడు. 50 అతని ఉరితీశారు.

: Hyd లో చీదాఖాన్ తిరుగుబాటు [సైనికుడు]. జైలులో వేశారు.

: 17 July 1857 తుర్రేబాజ్ ఖాన్ [రోహిల్లా నాయకుడు] తిరుగుబాటు. బొల్లారంలోని బ్రిటిష్ రెసిడెన్సీ పైన దాడి. కల్నర్ డేవిడ్సన్, హత్య చేయడానికి ప్రయత్నం.

: అఫ్జలుద్దౌలా, సాలార్‌జంగ్ – I తుర్రేబాజ్‌ఖాన్‌ను చంపి, శవాన్ని ఉరితీశారు.

: తుర్రేబాజ్ ఖాన్ అనుచరుడు మౌల్వీ అల్లాఉద్దీన్‌ను అండమాన్‌కు పంపించారు.

: రాంజీగోండ్ [ఆదిలాబాద్] నిర్మల్‌లో ఉరితీశారు.

: భీంరావు [రాయచూర్], మరణశిక్ష.

: సోనాజీపంత్ [నిజాం ఖజానా], రంగారావు అనే వ్యక్తి ద్వారా నానాసాహెబ్‌కు పంపాడు. రంగారావు పట్టుబడి మరణశిక్షకు గురయ్యాడు.

ఆంధ్రప్రాంతం:

: షేక్ పీర్ సాహెబ్ [కడప] – ముసల్మాన్‌లకు జిహాద్ పిలుపు – అరెస్టు.

: దండుసేనుడు [గంజాం] (present ఒరిస్సా) – 'సవర' అనే గిరిజన తెగను సమాయత్తం చేసి తిరుగుబాటు. మరణశిక్ష.

: కోరుకొండ సుబ్బారెడ్డి – గోదావరి ఏజెన్సీ తిరుగుబాటు నాయకుడు. 'కొరటూరు' గ్రామం పెద్ద. support గిరిజనులు. మరణశిక్ష.

5/2/13

గిరిజన తిరుగుబాట్లు:

భారతదేశం:

గిరిజన తిరుగుబాట్లు – India :

S.NO	తెగ పేరు	ప్రాంతం	సం॥	నాయకుడు	కారణాలు :
1.	ఖాసి	అస్సాం	1829 to 1832	తిరుత్‌సింగ్	
2.	కోల్	జార్ఖండ్	1831-32	బుద్దో భగత్	→ అటవీ ప్రాంతాన్ని Reserved forest గా declare చేయడం
3.	ఖోండ్	ఒరిస్సా	1846-60	చక్రబిసాయి	→ నరబలుల నిషేధించటం-
4.	సంతాల్	బీహార్	1855-56	సిద్ధు, కన్హూ సోదరులు	→ గిరిజనేతరుల ఆధిపత్యం.

(NOTE) సిపాయిల తిరుగుబాటుకు స్ఫూర్తినిచ్చింది.

S.NO	తెగ పేరు	ప్రాంతం	సం॥	నాయకుడు	కారణాలు :
5.	కచ్చనాగ	అస్సాం	1882	సంభూధన్	
6.	ముండా	జార్ఖండ్	1899-900 Dec 25	బిర్సాముండా	→ క్రైస్తవ మిషనరీలు
7.	కూకి & నాగ	మణిపూర్	1917-32	జడోనాంగ్ మేనకోడలు గైడిన్లు	

ANDHRA :

S.NO	తెగ పేరు	ప్రాంతం	సం॥	నాయకుడు	కారణాలు :
8.	రంప, రేకపల్లి	ప. గోదావరి	1879	కోయతెగ వారు. తమ్మన్నదొర, అంబుల్‌రెడ్డి, చంద్రయ్య, పులతంటి సాంబయ్య.	→ చిగురు పన్ను (or) మొదలు పన్ను → పోడు వ్యవసాయాన్ని నిషేధించటం

9. కొండదొర తిరుగుబాటు - విశాఖ ఏజెన్సీ 1900 కోరమల్లయ్య -

10. రంపవిప్లవం 1922-24 అల్లూరి సీతారామరాజు.

అల్లూరి సీతారామరాజు:

: పశ్చిమగోదావరి మొగల్లు గ్రామం.

: 1897 లో పాండ్రంగి గ్రామం, విశాఖలో జన్మించాడు.

: కృష్ణదేవి పేట గ్రామంలో ఆశ్రమం - శ్రీరామ విజయనగరం అని పేరు కలదు. ఇది విశాఖ జిల్లా తాండవ నది ఒడ్డున కలదు.

: అల్లూరి సీతారామరాజు ఆశ్రమంలోనే కలదు.

: బాస్టియన్ అనే తహసీల్దార్ క్రూర చర్యలు.

: ప్రత్యక్షంగా 2 సం॥ల సాయుధ పోరాటం.

: అనుచరులు:

1. గాం గంటందొర } గాం సోదరులు
2. గాం మల్లుదొర }
3. వీరయ్యదొర
4. పేరిచర్ల సత్యనారాయణరాజు. [అగ్గిరాజు].
5. గోకిరి ఎర్రేసు.
6. ఎండు పడాలు.

: ఆధునిక ఆయుధాల కొరకు పోలీసుస్టేషన్లపై దాడి.

1. చింతపల్లి [1922]
2. కృష్ణదేవిపేట
3. రంపచోడవరం
4. అడ్డతీగల

5. అన్నవరం

6. రాజ వొమ్మంగి

: అల్లూరి హత్య చేసిన అధికారులు :

1. స్కాట్ కవార్డ్

2. హైటర్

: ప్రత్యేక దళాలకు Rutherford [Collector] ను special Commissioner గా నియామకం.

: 1924 లో కేంబు యీనన్ అనే అధికారి అల్లూరిని అరెస్ట్ చేయగా మేజర్ గుడాల్ కాల్చిచంపాడు.

: మల్లుదొర, అగ్గిరాజులను అండమాన్ జైలుకి.

↓ అండమాన్‌లో మరణం

→ స్వాతంత్ర్యానంతరం M.P అయ్యాడు.

: అల్లూరి అభిమాని ఫజులుల్లా ఖాన్ [Dy. Collector].

రైతు ఉద్యమాలు :-

1. బ్రిటిష్
2. జమీందార్లు
3. వడ్డీ వ్యాపారులకు వ్యతిరేకంగా.

1. నీలిమందు విప్లవం :

: 1859 – 60

: బెంగాల్

: నాయకులు

1. దిగంబర బిస్వాస్
2. విష్ణుబిశ్వాస్ సోదరులు (గ్రామాలలో)

ఉద్యమాలను నడపగా కలకత్తాలోని మేధావులు support చేశారు.

1. దీనబంధు మిత్ర
   'నీల్ దర్పణ్' - నాటిక [బెంగాలీ] రాశాడు.

2. హరిశ్చంద్ర ముఖర్జీ
   : 'హిందూ patriot' పత్రికా సంపాదకుడు.

: 1860లో బలవంతంగా నీలిమందును పండించడం బెంగాల్ Govt నిషేధించింది.

(06/2/13)

2. పబ్నా ఉద్యమం:

: 1872-75

: బెంగాల్‌లోని పబ్నా జిల్లా

: ప్రధానంగా జమీందార్లకు వ్యతిరేకంగా.

నాయకులు:

1. శంభునాథ్ పాల్
2. కేశవ్ చంద్ర రాయ్

: 1875లో 'బెంగాల్ కౌలుదారి చట్టం' - రైతులకు రక్షణ కొరకు.
దీనితో పబ్నా ఉద్యమం ఆగింది.

3. దక్కన్ అల్లర్లు:

: 1875-79 [వడ్డీ వ్యాపారులకు వ్యతిరేకంగా]

: మహారాష్ట్రలోని పూనా
సతారా
షోలాపూర్
అహ్మద్‌నగర్ జిల్లాలు.

: ఈ ప్రాంతంలో పత్తి ప్రధానపంట.

: అంతర్జాతీయ ధరలు 50% వరకు పడిపోవడం.

: వడ్డీవ్యాపారులకు వ్యతిరేకంగా సామాజిక బహిష్కరణ.

: 1879లో ఈ దక్కన్ వ్యవసాయదారుల ఉపశమన చట్టం – వచ్చింది

[Deccan Agriculture Relief Act –1879]

4. చంపారన్ సత్యాగ్రహం:

: 1917 [బీహార్].

: గాంధీ భారతదేశంలో చేపట్టిన తొలి ఉద్యమం.

: సత్యాగ్రహాన్ని తొలిసారిగా ఉపయోగించాడు [India].

[దక్షిణాఫ్రికాలో 1906]

: చంపారన్ జిల్లాలో తీన్‌కథియా విధానం అమలులో ఉంది.

: Acc. to this ప్రతి రైతు 3/20 వంతు భూమిలో ఖచ్చితంగా నీలిమందు పండించాలి.

ఇతర నాయకులు:

1. రాజేంద్రప్రసాద్
2. J.B కృపలాని [స్వాతంత్ర్యం వచ్చే సమయానికి కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు].
3. అనుగ్రహ నారాయణ
4. మహాదేవ దేశాయ్ [గాంధీకి secretary గా చేశాడు].

: తీన్‌కథియా విధానం రద్దు అయింది.

5. ఖేడ / ఖైర సత్యాగ్రహ :

: 1918

: గాంధీ రెండవ ఉద్యమం.

సహాయకులు :

1. సర్దార్ వల్లభ్ భాయి పటేల్

2. ఇందూలాల్ యాజ్ఞిక్.

: ఉద్యమాన్ని నడపడానికి "గుజరాత్ సభ" ఏర్పాటు. గాంధీ అధ్యక్ష- తన.

: తీవ్ర కరువు. భూమి శిస్తు వసూలుకు వ్యతిరేకంగా.

[కాని రెవెన్యూ చట్టం ప్రకారం 25% కంటే తక్కువ పంట పండితే శిస్తు రద్దు చేయాలి. కాని వీరు వసూలు చేశారు]

: శిస్తు రద్దు. గాంధీ రెండవ విజయం.

6. మోప్లా / మప్పిల తిరుగుబాటు :

: 1921

: కేరళ

: మోప్లాలు పేద ముస్లిం రైతులు ; హిందూ జమీందార్లు జెన్మి'ల భూముల్లో వీరు పనిచేసేవారు.

: జమీందార్లకు వ్యతిరేకంగా 2 దశలలో జరుగుతుంది.

1. కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకత్వంలో తొలిదశ.

a. గోపాల్ మీనన్ }
b. మహాదేవ నాయర్ } కాంగ్రెస్ నాయకులు.
c. యాకుబ్ ఖాన్ }

: అహింసాయుత, లౌకిక ఉద్యమం.

: కాంగ్రెస్ నాయకుల అరెస్టు.

రెండవ దశ:

: స్థానిక మోప్లా నాయకుల ఆధ్వర్యంలో.

1. కున్ మహ్మద్ హాజీ
2. అలీ ముసలియార్
3. కళాతింగళ్ మహ్మద్
4. తంగళ్

} హింసాయుత మత ఘర్షణలకు దారితీసింది.

: జెన్మీల ఇండ్లు, దేవాలయాల ధ్వంసం.

: బ్రిటీష్‌వారు దీనిని అణచివేయడానికి ప్రయత్నిస్తే, వారిపై ఉద్యమం.

: దాదాపు 10 వేల మంది మోప్లలు హతం.

7. బార్డోలి సత్యాగ్రహం:

: సర్దార్ వల్లభ్ భాయ్ పటేల్

: 1928.

: ఈ ఉద్యమం తరువాత గాంధీ "సర్దార్" అనే బిరుదునిచ్చాడు.

: భూమి శిస్తు ఒకేసారిగా 22%. పెంచడంపై.

: ఉద్యమ తీవ్రత వల్ల భూమి శిస్తు రద్దు [22%.]

రైతు సంఘాలు : [కిసాన్ సభలు]

1. U.P కిసాన్ సభ :

: స్థాపకులు గౌరీశంకర్ మిశ్రా.

: ఇంద్రనారాయణ ద్వివేది

: ఇందులాల్ యాజ్ఞిక్

: చేయూతనిచ్చిన వారు – మదన్ మోహన్ మాలవ్య.

: 1918 [450 శాఖలు]

2. ఔధ్ కిసాన్ సభ :

: 1920

: స్థాపకులు బాబా రామచంద్ర్.

: జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ సహకారంతో

: 330 శాఖలు.

ఆంధ్రలో :

a. గుంటూరు రైతు సంఘం :

: స్థాపకులు గోగినేని రంగనాయకులు [N.G రంగా]

: 1923

b. ఆంధ్రరాష్ట్ర రైతు సంఘం :

: 1928

: అధ్యక్షుడు – N.G రంగా

: B.V రత్నం General secretary

: మాగంటి బాపినీడు, రైతు సంఘాలెందుకు ? అనే కరపత్రం ప్రచురణ

: 1933లో N.G రంగా స్వగ్రామం నిడుబ్రోలులో "Indian peasant Institute" స్థాపించాడు.

3. బీహార్ కిసాన్ సభ :

: 1929

: స్థాపకులు స్వామి సహజానంద.

4 : NOV 1, 1936 లో లక్నోలో "All India కిసాన్ సభ ఏర్పాటు".

: తొలి అధ్యక్షుడు స్వామి సహజానంద.

: N.G రంగా మొదటి General secretary.

: తొలి సమావేశం లక్నో [1937] - ఫైజ్‌పూర్

: 1937 - ఫైజ్‌పూర్
అధ్యక్షుడు - నెహ్రూ

: 1940 - పలాస [శ్రీకాకుళం]
అధ్యక్షుడు - సహజానంద.
ఈ సభ జరిగిన 2-3 రో॥ల తరువాత మందస లో జరిగిన కాల్పుల్లో 5 గురు రైతుల మరణం.

ఆంధ్రలో రైతు ఉద్యమాలు :—

: జమీందారి వ్యతిరేక ఉద్యమాలు.

: స్ఫూర్తినిచ్చిన వ్యక్తి - 1929లో బిక్కు జగన్నాథదాసు "ఆంధ్రరాష్ట్ర జమీందారి రైతు సంఘం" వెలూరులో స్థాపన.

: మొదటి సమావేశం 1931 - వెంకటగిరి
అధ్యక్షుడు - N.G రంగా

అంతిమ లక్ష్యం : జమీందారి విధానం రద్దు.

1. మునగాల ఉద్యమం:

: 1930–38.

: 1930లో మునగాల జమీన్ రైతు సంఘం ఏర్పాటు.
↓
'Krishna Dt'

: స్థాపించినవారు బచ్చు జగన్నాథదాసు.

2. వెంకటగిరి ఉద్యమం:

1. ఆట్ల రాయిరెడ్డి
2. నెల్లూరు వెంకటరామనాయుడు.
   ↳ 'జమీన్' రైతు పత్రికను స్థాపించాడు.
   → అనేక గేయాలు రాశాడు.

"మాకొద్దు ఈ జమీందారుల అందు - - - - -" గేయం.

3. కాళీపట్నం ఉద్యమం:

: ప.గోదావరి జిల్లా

1. భూపతిరాజు
2. లక్ష్మీనరసింహరాజు

} నాయకులు.

4. చల్లపల్లి ఉద్యమం:

: Krishna Dt

: గొట్టిపాటి వెంకటసుబ్బయ్య – నాయకుడు.

: కమ్యూనిస్టు మద్దతు

1. చండ్ర రాజేశ్వరరావు
2. వేటు రాఘవయ్య
3. చల్లపల్లి నారాయణరావు

: చల్లపల్లి జమీందారులకు వ్యతిరేకంగా.

5. విశాఖ – ఏజెన్సీ ఉద్యమం:

: గిరిజనులలో గొత్తినాతరి [వెట్టిచాకిరి]

: నాయకుడు మందేశ్వర శర్మ.

: 1940లో గొత్తినాతరి నిషేధం..

(NOTE) 1939 టంగుటూరి ప్రకాశం – రెవిన్యూ మంత్రిగా వుండి - రైతులతో మాట్లాడి ఉద్యమాలను ఆపివేశారు.

: మద్రాస్ రాష్ట్రంలో 1948–49 లో 'జమీందారి నిషేధ చట్టం' చేయబడింది.

(8/12/13)

కుల ఉద్యమాలు:

: దళితులు, మధ్యస్థాయి కులాల వారు బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక

: క్రిస్టియన్ వారు మద్దతు

బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక కార్యక్రమాలు:

1. బ్రాహ్మణులను దూషించడం
2. గ్రంథాలను తగలబెట్టడం [పూలే]
3. రామాయణం వంటి గ్రంథాలను వక్రీకరించడం
4. బలవంతంగా దేవాలయ ప్రవేశం
5. ప్రభుత్వ బావుల నుండి నీళ్ళు తెచ్చుకోవడం.

1. మహారాష్ట్ర:

a. సత్యశోధక సమాజ్: 1873

: జ్యోతిబా గోవిందరావు పూలే స్థాపన.

: మాల కులానికి చెందినవాడు [పూలే అనుచరుడు]

గ్రంథాలు:

1. గులాంగిరి
2. సార్వజనిక సత్యధర్మ పుస్తక్
3. ఈశ్వర
4. ధర్మ తృతీయ రత్న

: దీనబంధు – పత్రిక.

: బాలికలకోసం, దళితులకోసం ప్రత్యేక పాఠశాలల ఏర్పాటు.

సాహు మహారాజ్:

: కొల్హాపూర్ సంస్థాన మహారాజు

: 50% ఉద్యోగాలు వెనకబడిన కులాలకు

: బ్రాహ్మణేతరులకు పాఠశాలలు, వసతిగృహాలు.

: వెనకబడిన కులాల వారికి వేరు పాఠశాలలు

: సహపంక్తి భోజనాలు, కులాంతర వివాహాలు.

: అంబేద్కర్‌కు ఆర్థికసహాయం.

6. **మహార్ దళిత ఉద్యమం:**

: 1894

: గోపాల్ బాబా వాలంగకార్ స్థాపన.

: అంబేద్కర్ నాయకత్వంలో ఉన్నతస్థాయికి.

B.R. అంబేద్కర్:

: 1891 – 1956

సంస్థలు:

1. బహిష్కృత హితకారిణి సభ – 1924
   [Depressed classes Institute]

2. సమతా సంఘ్ — 1927

3. All India Schedule cast Federation - 1942

4. People's Education Society - 1945.

పత్రికలు:

1. మూక నాయక్
2. జనత
3. బహిష్కృత భారత్

రాజకీయ పార్టీలు:

1. Independent Labour party - 1936
2. Republican party - 1956

గ్రంథాలు:

1. Pakisthan (or) partition of India
2. The untouchables
3. Annihilation of cast [కుల నిర్మూలన]
4. Budda and his Dhamma.
   : ప్రతి దళితుడు హిందూ మతాన్ని వీడి బౌద్ధమతం స్వీకరించినప్పుడే కులవ్యవస్థ నిర్మూలించబడుతుంది.
   : చనిపై నాగపూర్‌లో 60 లక్షల మంది దళితులు బౌద్ధ-మతంలోకి
5. khat congress and Gandhi of don to the untouchable.

గాంధీజీ:

: 1932 లో 2 సంస్థల స్థాపన
1. హరిజన సేవక సంఘం.
2. All India untouchability league.

: హరిజన్ – పత్రిక స్థాపన.

2. మద్రాస్ :

a. జస్టిస్ ఉద్యమం :

: మధ్యస్థాయి కులాలవారు దీనిని చేపట్టారు.

: తెలుగు కులాలు
: రెడ్డి
: బలిజ
: కమ్మ

తమిళకులాలు
: మొదలియార్స్
: వెల్లలు
: శెట్టియార్స్.

: 1917 లో ఒక రాజకీయ పార్టీ "South Indian Liberal Federation [జస్టిస్ పార్టీ] స్థాపన.

స్థాపకులు :

1. C.C.N మొదలియార్
2. T.M నాయర్
3. త్యాగరాజు శెట్టియార్

: 1920 లో Justice party అధికారంలోకి వచ్చింది. [1920-37]

: మొదటి C.M సుబ్బరాయలు శెట్టియార్. [అనారోగ్యంతో రాజీనామా]

: 2nd C.M : రాజారామరాయలింగం [పనగల్లు]

: 1924 లో Justice party లోకి E.V రామస్వామి నాయకర్ చేరారు. [Congress లో బ్రాహ్మణ Domination].

: ఇతని బిరుదు పెరియార్.

: 1925 లో దళితులకోసం "ఆత్మగౌరవ ఉద్యమం" ప్రారంభించారు

దీని లక్ష్యం దళితులకు దేవాలయ ప్రవేశం.

: హేతువాద సిద్ధాంతాన్ని నమ్మినారు.

పెరియార్ ప్రారంభించిన పత్రికలు :

1. కుడి అరసు
2. విడుతలై
3. విదుతలైప్పు

: E.V రామస్వామి 1937 Justice party అధ్యక్షుడై పార్టీ పేరును 'ద్రావిడకళగం' గా మార్చారు.

: దీని నుండి 1949 లో అన్నాదురై DMK పార్టీ స్థాపన } బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక పార్టీలు.
: 1972 లో రామచంద్రన్ AIADMK స్థాపన.

9/2/13

KERALA :

1. EZHAVA / ఈడవ / ఇజ్జీవ ఉద్యమం :

: ప్రస్తుత దళిత కులం ఈడవ.

: తిరువనంతపురం నుండి ప్రారంభం.

: నాయకుడు - నారాయణ గురు

: శ్రీనారాయణ ధర్మ పరిపాలన యోగం - సంస్థ స్థాపన.

నినాదం :

ఒకే దైవం, ఒకే మతం, ఒకే కులం.

: Congress party ఈడవ ఉద్యమంకు మద్దతు

: 1924-25 లో కాంగ్రెస్ నాయకులు "వైకాంసత్యాగ్రహ- ఉద్యమం" - ప్రారంభం.

నాయకులు :

1. T.K. మాధవన్
2. K. కెలప్పన్
3. C.F Andrews [దీనబంధు - గాంధీ ఇచ్చాడు]

లక్ష్యం: ఈళవలకు దేవాలయ ప్రవేశం చేయించడం.

: అయ్యప్పన్ నాయకత్వంలో [communist] లక్ష్యంను మార్చింది.

"NO caste, NO God, NO Relegion".

NOTE : 1956లో ప్రపంచంలో మొదటిసారిగా ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడిన ప్రభుత్వం – Kerala.

: china, Russia నందు విప్లవం ద్వారా ఏర్పాటు.

2. నాయర్ ఉద్యమాలు:

: బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక ఉద్యమం. [నంబూద్రి బ్రాహ్మణులు]

: నాయర్లు యుద్ధకులస్థులు.

నాయకులు:

1. C.V రామన్ పిళ్లై
   : మార్తాండ వర్మ [మలయాళ నవల]
2. పద్మనాభ పిళ్లై
   : 1914లో నాయర్ service society స్థాపన.
3. రామకృష్ణ పిళ్లై
   : స్వదేశాభిమాని పత్రిక స్థాపన.

ఆంధ్ర దళిత ఉద్యమాలు :

1. ఆది హిందూ ఉద్యమం :

: జాతీయస్థాయిలో వచ్చిన దళిత ఉద్యమం.

: పంచమ అనే పదం వాడకుండా ఆదిహిందూ ధర్మ అనే పదం వాడాలి.

: Hyd నందు "భాగ్యరెడ్డి వర్మ" దీనిని ప్రారంభించాడు.

లక్ష్యాలు :

1. విద్యావ్యాప్తికి కృషి
2. కుల, వర్ణ వ్యతిరేకంగా
3. Buddism ప్రచారం
4. దళితుల్లోని దురాచారాలు, వ్యసనాలను అంతం-చేయడం.
5. ప్రీతి (సహపంక్తి) భోజనాలు.

సంస్థలు :

1. జగన్ మిత్ర మండలి – 1906
2. మన సంఘం – 1911

: ఈ ఉద్యమ మరో నాయకుడు : M.L ఆదెయ్య

: సంఘాభివృద్ధి పత్రిక.

ఇతర నాయకులు :

1. అరిగె రామస్వామి
   - a) సునీత బాల సమాజము
   - b) ఆది హిందూ జాతి ఉన్నతి సభ } సంస్థలు

: 1931 లో All India Adi Hindu మహాసభ లక్నోలో జరిగింది

: అధ్యక్షుడు – భాగ్యరెడ్డి వర్మ.

: దీనిని కోస్తాంధ్రాకు ఆది ఆంధ్ర ఉద్యమం అనే పేరుతో వ్యాప్తి.

ఆది ఆంధ్ర సభలు :–

1. 1920 – గుడివాడ సమావేశం
   అధ్యక్షుడు – భాగ్యరెడ్డి వర్మ
2. 1922 – ఏలూరు
   అధ్యక్షుడు – దేవేంద్ర
3. 1924 – గుంటూరు
   అధ్యక్షుడు – కుసుమ వెంకటరామయ్య
4. 1925 – అనంతపూర్
   అధ్యక్షుడు – భాగ్యరెడ్డి వర్మ

ముఖ్య నాయకులు :

1. బొజ్జ అప్పలస్వామి
2. జాలరంగస్వామి

: Krishna, Godavari ప్రాంతాలలో schedule hostels స్థాపన.

దళిత కవులు :

1. గుర్రం జాషువా :

: Native of వినుకొండ [Guntur]

గ్రంథాలు:

1. స్మశానం
2. ఫిరదౌసి
3. కాందిశీకుడు
4. అనాథ
5. క్రీస్తు చరిత్ర [కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు]
6. ముంతాజ్ మహల్
7. నా కథ [జీవిత చరిత్ర]
8. రుక్మిణీ కల్యాణం
9. గబ్బిలం [దళితుడి ఆవేదన]

బిరుదులు:

1. కవికోకిల
2. మధుర శ్రీనాథ
3. కవిదిగ్గజ
4. నవయుగకవి చక్రవర్తి

2. మహాకవి – బోయి భీమన్న:

: జన్మస్థలం తూర్పుగోదావరి [మామిడి కుదురు మండలం]

గ్రంథాలు:

1. పాలేరు
2. ధర్మసభ
3. కూలీరాజు
4. మానవుడి మహిమ జలి
5. గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయి [కేంద్రసాహిత్య అకాడమి అవార్డు]

3. కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి :

: బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక ఉద్యమం

: 1917 లో ప్రజామిత్రమండలి స్థాపన

: Andhra university first v.c

: బిరుదు - కళాప్రపూర్ణ

గ్రంథాలు :

1. ముసలమ్మ మరణం
2. కవిత్వ విచారము
3. నవయామిని

5. సామాజిక మతసంస్కరణోద్యమాలు

11/2/13

1. బ్రహ్మసమాజ్ :

: 1829

: రాజారామ్ మోహన్‌రాయ్

: East India company లోని clerk గా [Bengal]

: సంస్కరణోద్యమ పితామహుడు.

: 1815 లో ఆత్మీయసభ స్థాపన

: 1828 లో ధర్మసభ గా పేరుపెట్టాడు.

: 1829 లో బ్రహ్మసమాజ్ స్థాపన.

: 1829 లో ఇతని కృషి వల్ల సతీనిషేధ చట్టం

: విగ్రహారాధన, బహుదైవారాధనను ఖండించాడు.
మానవాళికంతటా ఒకే దైవం.

: 1829లో England కు వెళ్లి 1833 లో బ్రిస్టల్ నగరంలో మరణించాడు.

: నౌకాయానం చేసిన తొలి బ్రాహ్మణుడు.

పత్రికలు :

1. సంవాద కౌముది [1821]

* బెంగాల వార పత్రిక
  [భారతీయుడు ప్రారంభించిన తొలి పత్రిక]

* బెంగాల్ గెజిట్ [1780] - English
  స్థాపకుడు : జేమ్స్ ఆగస్టస్ హికీ
  [India లో first English పత్రిక]
  (వారపత్రిక)

: 1835 లో Telugu లో మొదటి పత్రిక.

- బళ్లారి క్రైస్తవ సంఘం - నడిపింది

- మద్రాస్‌లో ముద్రించబడింది.

2. : 1822 - మిరాతుల్ అక్బర్

: పర్షియన్ భాషలో

: రాయ్ ప్రారంభించారు.

3. : బంగదూత [అనేక భాషల్లో]

రాయ్ సాహిత్యం:

1. తూఫా-తుల్ - ముజాహిదీన్ [పర్షియన్]

2. The Guide to peace and Happiness [English]

3. The preseps of Jesus

4. ఉపనిషత్తుల అనువాదం [బెంగాలి to Eng]

పాశ్చాత్య విద్యా కృషి:

: 1825 లో వేదాంత కళాశాల [కలకత్తాలో ప్రారంభం]

: 1817లో Hindu college - డేవిడ్ here, రాయ్‌సహకారంతో

: డఫ్ college - అలెగ్జాండర్ డఫ్

→ రాజారామ్‌మోహన్‌రాయ్ తరువాత 1866లో 'బ్రహ్మసమాజ్' రెండుగా చీలెను.

1. ఆదిబ్రహ్మసమాజ్ [దేవేంద్రనాథ్ ఠాగూర్]

: 1839లో తత్వబోధిని స్థాపన.

2. భారతీయ బ్రహ్మసమాజ్

: కేశవచంద్రసేన్

: Indian mirror అనే పత్రిక స్థాపన

[మొదటి ఆంగ్ల దినపత్రిక]

: 1878 లో 2 వ చీలిక వచ్చింది.

: కేశవచంద్రసేన్‌ను తిరస్కరించి భారతీయ బ్రహ్మసమాజ్ నుంచి "సాధారణ బ్రహ్మసమాజ్" స్థాపన.

: స్థాపకులు

: శివనాథ్‌శాస్త్రి & Co.

2. ఆర్యసమాజ్:

: 1875, Bombay.

: మూలశంకర [గుజరాత్ బ్రాహ్మణుడు]

: దయానంద సరస్వతి గా ప్రఖ్యాతి

లక్ష్యాలు:

1. కులవ్యవస్థను నిర్మూలించి 4 ప్రాచీన వర్ణాలుగా మార్చడం
2. అస్పృశ్యత, మూఢనమ్మకాలను రూపుమాపటం.
3. శుద్ధి నినాదం
   – 'Go back to vedas'
4. ప్రతివ్యక్తి 'SSS'లను పాటించాలి
   a. స్వధర్మ
   b. స్వభాష
   c. స్వరాజ్ [పరాయి పాలనను అంగీకరించకూడదు]

: 1882లో రెండు ఉద్యమాలు చేశాడు.

1. గోసంరక్షణ ఉద్యమం
2. శుద్ధి ఉద్యమం

గ్రంథాలు:

1. సత్యార్థ ప్రకాశిక [హిందీ]
2. వేద భాష్య
   a) ఋగ్వేదం
   b) యజుర్వేదంలపై } సంస్కృతం
3. వేదభాష్య భూమిక [హిందీ & సంస్కృతం]

: దయానంద మరణానంతరం 1922లో చీలిక

1. సనాతన భావం:

: స్వామి శ్రద్ధానంద

: గురుకుల విద్యను ప్రోత్సహించడం

: హరిద్వార్ గురుకులంను స్థాపించాడు.

2. అతివాదులు:

: లాలా హన్స్ రాజ్

: వేదాలతో పాటు పాశ్చాత్య విద్య

: లాహోర్‌లో DAV [DAYANANDA ANGLO & VEDA] college ను స్థాపించాడు.

3. దివ్యజ్ఞాన సమాజం :

[థియోసాఫికల్ సొసైటి]

: 1875 లో న్యూయార్క్

స్థాపకులు :

1. కల్నల్ ఒలాకాట్ [USA]

2. మేడం బ్లావట్‌స్కీ [Russia]

: 1878 లో అమెరికా నుండి 'అడయార్' (మద్రాస్) కు మార్చబడింది.

: 1907 వరకు ఒలాకాట్ అధ్యక్షుడు.

: మరణానంతరం అనిబిసెంట్ (ఐర్లాండ్) అధ్యక్షురాలయింది.

అనిబిసెంట్ పత్రికలు :

1. New India

2. common wheel

విద్యాసంస్థలు :

1. Benaras Hindu college [1898]

2. B.T. college [Besent Theosophical college]

: 1916

: చిత్తూరు [మదనపల్లి]లో స్థాపించారు.

12/2/13

రామకృష్ణ ఉద్యమం :

→ స్వామి వివేకానంద, రామకృష్ణ పేరు మీదుగా.

→ వివేకానంద అసలు పేరు నరేంద్రదత్

→ రామకృష్ణ → గదాధర ఛటోపాధ్యాయ.

↓

బెంగాల్‌లోని దక్షిణేశ్వర్‌లోని కాళీమాత ఆలయంలో పూజారి.

→ మానవ సేవయే - మాధవ సేవ - theme.

→ 1896-97 లో రెండు సంస్థల ప్రారంభం.

1. రామకృష్ణ మఠం
2. రామకృష్ణ మిషన్

} బేలూరు ప్రధాన కేంద్రంగా [కలకత్తా సమీపాన].

: రెండు పత్రికలు ప్రారంభం.

1. ప్రబుద్ధ భారత [English]
2. ఉద్బోధన [బెంగాలి]

: మానవతా వాది.

: 1893 - చికాగో సమావేశం [సర్వమత సమ్మేళనం].

: America, Europeలో వేదాంత సొసైటీల ప్రారంభించాడు.

: 1902లో వివేకానంద మరణం.

: మరణానంతరం శిష్యురాలు [ఐర్లాండ్] మార్గరెట్ నోబుల్ [సిస్టర్ నివేదిత] నాయకత్వం.

↳ Dedicated.

ఇతర ఉద్యమకారులు :

1. **హెన్రీ వివియన్ డిరోజియో :**

: Anglo-Indian

: Hindu college లో Humanities lecturer.
↓ [కలకత్తా] ↓ [History ...].

: యంగ్-బెంగాల్ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించాడు. [students]

: బెంగాల్ spectator — పత్రిక ప్రారంభం.

2. **ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ :**

: వితంతు పునర్వివాహ చట్టం రావడానికి కారకుడు.
[మొదటి చట్టబద్ధ వితంతు వివాహం చేశాడు].

: మహిళా విద్యకోసం కృషి [35 విద్యాసంస్థల స్థాపన].

: 1849 లో కలకత్తాలో బెథూనె కళాశాల ప్రారంభం.
[దేశంలో మొదటి women college].

: First women graduate కాదంబిని గంగూలీ.

3. **D.K. కార్వే :**

: మహారాష్ట్ర

: Bombay లో widow home ని ప్రారంభించాడు.
వితంతువును వివాహం చేసుకున్నాడు.

: 1916 లో పూనా మహిళా విశ్వవిద్యాలయం.
[First women university in India].

: భారతరత్న లభ్యం.

4. గోపాల్ హరి దేశ్‌ముఖ్:

: లోకహితవాది - పత్రిక ప్రారంభం.

: వితంతు పునర్వివాహ మండలి అనే సంస్థ ఏర్పాటు.

5. జస్టిస్ మహాదేవ గోవింద రనడే:

: ప్రార్థనా సమాజ్ సభ్యుడు

↳ 1867 లో ఆత్మారామ్ పాండురంగ స్థాపించాడు.
[Bombay].

: 1887 లో 'Indian National Social Conference'
ను స్థాపించాడు.

: సహాయకులు:

1. రమాబాయి రనడే [భార్య]
→ రెండు సంస్థల స్థాపన
a. పూనా సేవాసదన్
b. శారదా సదన్ [వితంతు విద్యాలయం]

2. G.G అగార్కర్
: Deccan Education Society ప్రారంభం

3. రఘునాథరావు
: బాల్య వివాహాలకు వ్యతిరేకంగా "ప్రతిజ్ఞ"
ఉద్యమం.

6. గోపాలకృష్ణ గోఖలే:

: 1905 లో 'Servants of India Society' ప్రారంభం

: సభ్యులు:

1. N.M జోషి
: కార్మిక సంఘం AITUC ని 1920లో స్థాపన.
[Mumbai].

: ఆంధ్ర కేసరి లాలాలజపతిరాయ్.

2. H.N - కుంజ్రూ

: సేవాసమితి అనే సంస్థ [అలహాబాద్] స్థాపన

3. శ్రీరామ్ వాజపాయ్.

: 1914 లో Bombay "Boys Scouts Association" ను ప్రారంభించారు.

[ప్రపంచంలో బాడెన్ పావెల్].

7. శివదయాళ్ ఖన్నా :

: ఆగ్రాలో రాధాస్వామి సత్సంగ్ స్థాపన.

8. బహరాంజీ M. మలబారి :

: Bombay university V.C

: సేవాసదన్ సంస్థ స్థాపన.

పత్రికలు :

1. East & West

2. Indian spectator

3. Times of India.

: ఇతని కృషి వల్ల "The Age of Conscent Act" - 1891

[బాల్యవివాహ నిషేధ చట్టం - మొదటిసారిగా].

[కనీస వివాహ వయస్సు 12 - 18]

: 1929-30 లో శారదా చట్టం - వివాహ వయస్సు 12 నుంచి

14 కు మార్చారు.

ప్రతి సంస్కరణోద్యమాలు :

: మార్పుకు వ్యతిరేకం .

1 . ధర్మసభ :

: 1830 లో కలకత్తాలో రాధాకాంత్ దేవ్ స్థాపించాడు .

[బ్రహ్మసమాజానికి వ్యతిరేకం] .

2 . భారత ధర్మ మహామండల :

: 1887 , హరిద్వార్‌లో దీన్‌దయాళ్‌శర్మ స్థాపించాడు .

: ఆర్యసమాజానికి వ్యతిరేకి .

ముస్లిం సంస్కరణోద్యమాలు :

1 . వహాబీ ఉద్యమం :

: 1820 లో సయ్యద్ అహ్మద్ రాయ్ బరేల్వీ ప్రారంభించాడు .

: లక్ష్యాలు :

1 . ఇస్లాం మత సంస్కరణ [ఖురాన్ ఆధారంగా]

2 . ముస్లిం పాలన పునరుద్ధరణ [జిహాద్ ద్వారా] .

: అండమాన్ జైలుకు పంపించబడిన తొలి ఖైదీలు .

: 1853 లో Hyd లో ఉద్యమ నాయకుడు ముబారిజ్‌ద్దౌల .

ఈ నాటి నిజాం నాసిరుద్దౌల , ఇతడిని జైలులో బంధించాడు .

: గులాం రసూల్ [కర్నూలు నవాబ్] – ఇంకొక ఉద్యమనాయకుడు .

arrest చేసి తిరుచనాపల్లికి పంపించారు .

1. అలీఘర్ ఉద్యమం:

: U.P లోని అలీఘర్‌లో

: సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ ప్రారంభించాడు.

13/2/13

ముఖ్యాంశాలు:

1. పాశ్చాత్య విద్యకు ప్రోత్సాహం

: 1870 లో కలకత్తాలో Anglo-Oriental college స్థాపన. తదనంతరకాలంలో అలీఘర్ university గా మార్పు.

2. బ్రిటీష్ వారికి విధేయతను కలిగి ఉండడం.

[ప్రధాన లక్ష్యం].

: అహ్మద్ ఖాన్ మరణానంతరం 1906 లో (Dec.) political పార్టీ "All India muslim league party" ఢాకాలో స్థాపన.

స్థాపకులు:

1. ఆగాఖాన్ [మొదటి అధ్యక్షుడు]
2. నవాబ్ సలీముల్లా ఖాన్ [ఢాకా నవాబు]
3. నవాబ్ మహసిన్ - ఉల్ - ముల్క్
4. నవాబ్ వకార్ - ఉల్ - ముల్క్.

2. దియోబంద్ ఉద్యమం:

: U.P., శహరాన్‌పూర్ Dt.

: అలీఘర్‌కు వ్యతిరేకంగా.

: సాంప్రదాయ విద్యకు ప్రోత్సాహం. [మదర్సా]

: 1867 లో దారుల్ ఉలూం అనే మదర్సా ప్రారంభం.

స్థాపకులు :

1. మహ్మద్ ఖాసిం
2. రషీద్ అహ్మద్ గంగూలీ

: జాతీయోద్యమంలో కీలక పాత్ర, కాంగ్రెస్ పార్టీకి మద్దతు.

పార్శీ ఉద్యమాలు : —

: ఇరాన్ నుంచి వలస

: జొరాస్ట్రియన్‌లని కూడా అంటారు.

రహనుమయి మజ్దయాస్న సభ :

: 1851 లో స్థాపన.

మజ్ద – దేవుడు
యాస్న – భక్తులు

స్థాపకులు :

1. నౌరోజీ ఫర్దోంజీ
2. S.S. బెంగాలి
3. K.R. కామా
4. దాదాబాయి నౌరోజీ

పత్రికలు :

1. స్త్రీ బోధ
2. రస్త్‌గుఫ్తర్

సిక్కు సంస్కరణోద్యమాలు :

: విగ్రహారాధనకు వ్యతిరేకంగా.

1. **నిరంకారి ఉద్యమం :**

: బాబా దయాళ్‌సింగ్ స్థాపించాడు.

2. **నామ్‌ధారి ఉద్యమం :**

: బాబా రామ్‌సింగ్ ప్రారంభించాడు.

: విగ్రహారాధన ఉండకూడదు. only నామస్మరణ.

3. **కూక ఉద్యమం :**

: భగత్ జవహర్ మల్ / సియాన్ సాహెబ్ స్థాపకుడు.

: విగ్రహారాధనను వ్యతిరేకించారు.

: పంజాబ్‌లో సిక్కుల పాలనను తిరిగి తేవడం.

: బ్రిటీష్ వారు అణచివేశారు.

4. **అకాలి ఉద్యమం :**

: 1921

: మఠాలకు వ్యతిరేకంగా.

: మఠాల ఆధిపత్యం నుండి గురుద్వారాలను రక్షించాలి.

నాయకులు :

1. తారాసింగ్
2. కర్తార్‌సింగ్
3. బాబా ఖరక్‌సింగ్.

: గాంధీ, కాంగ్రెస్ పార్టీ మద్దతు.

: బ్రిటీష్ Govt అలాగే గురుద్వారచట్టం చేసింది [1922].

గురుద్వారాల నిర్వహణకు SGPC స్థాపన.

[శిరోమణి గురుద్వార ప్రబంధ్ కమిటీ].

: ఖరగ్ సింగ్ అకాలి అధ్యక్షుడు.

ఆంధ్రలో సంస్కరణోద్యమాలు:

ఆంధ్ర సంస్కర్తలు:

1. పరవస్తు వెంకటరంగాచార్యులు:

: విశాఖ

: పునర్వివాహ సంగ్రహం అనే గ్రంథం

2. గాజుల లక్ష్మీనరసిం శెట్టి:

: 1852 లో Madras Native association స్థాపన.

: వెట్టిచాకిరికి వ్యతిరేకంగా

↳ [పోరాటం చేసినవాడని]

: Crescent అనే పత్రికను స్థాపించాడు.

3. ఆత్మూరి లక్ష్మీనరసింహం:

: వితంతు వివాహాల కోసం పోరాటం.

: కందుకూరి గురువు.

4. సామినేని ముద్దు నరసింహం:

: హితసూచని అనే గ్రంథం

: సామాజిక దురాచారాలపై

5. వెంకటరామశాస్త్రి :

: హరిజనోద్ధరణ కార్యక్రమాలు [నెల్లూరులో].

6. ఏనుగుల వీరస్వామి :

: మహిళా విద్యాభ్యాసం కృషి.

ఆంధ్రనందు ఉద్యమాలు :

15/2/13

బ్రహ్మసమాజం :

→ 1864 → వేదసమాజ్ – మద్రాసు

రాజగోపాలాచారి
P. సుబ్బరాయులు శెట్టి } స్థాపకులు.

: 1869 లో శ్రీధర్లు నాయుడు వేదసమాజ్ ని ద. భారతదేశపు బ్రహ్మసమాజ్ గా పేరుమార్చాడు.

: 'బ్రహ్మధర్మ' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు [Tamil & Telugu].

: 1882 లో మన్నవ బుచ్చయ్య పంతులు General secretary.

a. public openion
b. Hindu Reformer } పత్రికలు

: రాయసం వెంకట శివుడు తెలుగు జనని' అనే పత్రికను.

A. : రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడు – ముఖ్యుడు.

: విద్యాభ్యాసం Hyd. [అఘోరనాథ ఛటోపాధ్యాయ దగ్గర].

: Native మచిలీపట్నం.

: Hyd లోని mababoob college principal గా

పిఠాపురం రాజావారి college principal

: 1925-28 మధ్యకాలంలో మద్రాసు university కి V.C గా పనిచేశాడు.

బిరుదులు:

1. బ్రహ్మర్షి
2. అభినవ సోక్రటీస్
3. Nighthood [బ్రిటీష్‌వారు - 1924 లో].

పత్రికలు:

1. బ్రహ్మప్రకాశిక
2. People's friend
3. Fellow వర్కర్

: Social purity movement ను ప్రారంభించాడు.
↓
[సాంఘిక శుద్ధి ఉద్యమం]

మద్యపాన నిషేధం
దేవదాసి
హరిజనోద్ధరణ
} కార్యక్రమాలు.

: 'ఆంధ్ర బ్రహ్మోధర్మ ప్రచారక నిధి' ని ఏర్పాటు చేశాడు.

పిఠాపురం జమీందార్ సూర్యారావు బహదూర్ ఆర్థిక సహాయం.

B. దేశిరాజు పెదబాపయ్య:

: Voice of truth - పత్రిక స్థాపన.

: Young men's prayer union స్థాపన.

ఆర్య సమాజ్:

: పిఠాపురంలో ఒక శాఖను ఆదిపూడి సోమనాథరావు ప్రారంభించాడు.

: తెనాలిలో ఆచార్య గోపదేవ్

దివ్యజ్ఞాన సమాజ్:

: యల్లాప్రగడ సుబ్బారావు

కందుకూరి వీరేశలింగం: —

: 1848 లో రాజమండ్రిలో జన్మించాడు.

: 1919 మద్రాస్‌లో మరణించాడు.

: మహాగోవింద రనడే ఇతనిని "దక్షిణదేశపు విద్యాసాగర్" గా పేర్కొన్నాడు.

సంస్థలు:

1. widow Remarriage association.
   —1880 madras.

   1881 లో శ్రీరాములు, గౌరమ్మను వివాహం
   [First widow marriage] in A.P.

   → Nearly 50 marriages.

   → ఆర్థిక సహాయం పైడా రామకృష్ణయ్య.

2. వితంతు శరణాలయం

   : madras 1897

   : రాజమండ్రి 1905

3. Social Reform association

: 1878 రాజమండ్రి

4. హితకారిణీ సమాజం

: 1905, అనాథశరణాలయం.

: ధవళేశ్వరం వద్ద బాలికల పాఠశాల — 1874. [First one].

దీని H.M మల్లాడి అచ్చన్న శాస్త్రి.

పత్రికలు :—

1. వివేకవర్ధని — 1878
2. హాస్యసంజీవని — 1875
3. సతీహిత బోధిని — 1883
4. సత్యసంవర్ధని — 1892
5. సత్యవాదిని — 1905.

గ్రంథాలు :

1 రాజశేఖరచరిత్ర
   → తెలుగులో 1వ నవల.
   → మొదటిది శ్రీరంగరాజచరిత్ర
      ↳ నరహరిగోపాలకృష్ణశెట్టి.

గద్యతిక్కన
గద్యబ్రహ్మ } బిరుదులు

2. సత్యవతి చరిత్ర
3. చంద్రమతి చరిత్ర
4

నాటకాలు: (17)

1. బ్రహ్మ వివాహం
2. సత్య హరిశ్చంద్ర
3. మాళవికాగ్నిమిత్రము.
4. రత్నావళి – 3

సహాయకులు: –

1. రాజ్యలక్ష్మమ్మ [భార్య]
2. చెల్లపిల్ల బాపయ్య
3. బసవరాజు గవర్రాజు.
4. E.P metcalfe.
   : రాజమండ్రి Arts college principal.

NOTE → కందుకూరి: (ఇతనిని) ప్రోత్సహించినవారు.

1. కొక్కొండ వెంకటరత్నం
   ఆంధ్రభాషా సంజీవని – పత్రిక
2. వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి.
   → ప్రతాపరుద్రీయం సంస్కృత నాటకం

→ 1919 లో మద్రాసులోని వేదవిలాసం [కోటరాజు వెంకటలక్ష్మణ రావు నివాసం] లో మరణించాడు.

కవులు:

1. గురజాడ అప్పారావు:
   : 1862 లో జన్మించాడు.
   : విజయనగరం నివాసి.

రచనలు :—

: తొలి రచన 'నీలగిరి పాటలు'.

: 'దేశభక్తి' అనే గేయం.

: 'మీ పేరేమిటి?' అనే కథానిక.

: 'లవణరాజుల కల' — గ్రంథం.

: ముత్యాల సరాలు

: కన్యాశుల్కం
→ తొలి వ్యావహారిక భాషా నాటకం.

: పుత్తడి బొమ్మ పూర్ణమ్మ

: కన్యాశుల్కాన్ని విజయనగర జమీందారు ఆనందగజపతిరాజు కు అంకితమిచ్చాడు.

2. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ :—

: మాలపల్లి [నవల]

: నాయకురాలు

: భావన తరంగాలు

: బుడబుక్కల జోస్యం.

: Guntur లో శారదానికేతన్ బాలికల పాఠశాల స్థాపన.

3. గిడుగు వెంకట రామమూర్తి :

: గంజాం జిల్లా వాసి [ఒరిస్సా].

: సవర భాషకు లిపిని తయారుచేశాడు.

: వ్యావహారిక భాషా ఉద్యమ పితామహుడు.

: 'తెలుగు' అనే పత్రిక స్థాపన.

రచనలు :-

1. గద్యచింతామణి.
2. వ్యాసచింతామణి మంజరి.
3. బాలతాశరణ్యము.
4. పండిత విషయాల భాషా భేషజం

బిరుదులు:

1. అభినవ ఆంధ్ర వాగనుశాసనుడు.
2. కైజర్-ఎ-హింద్ [British Govt].

> గాంధీ
> సరోజినీనాయుడు తో

స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం

16/2/13

: విదేశీ పాలనను వ్యతిరేకంగా చేసే ఉద్యమం జాతీయ ఉద్యమం.

: 1885 – 1947.

: 1885 కాంగ్రెస్ పార్టీ స్థాపన. [Dec], Bombay లో A.O హ్యూమ్ స్థాపించాడు.

: Indian National Congress.

: A.O Hume దశాబ్దం పైగా General Secretary గా.

ఆంగ్లేయ సభ్యులు:

1. జార్జ్ యూల్
2. విలియం వెడర్‌బర్న్
3. హెన్రీ కాటన్

: కాంగ్రెస్ పార్టీ మొదటిసారిగా స్వాతంత్ర్యం 1929 లో తీర్మానం. [లాహోర్‌లో].

BY LAWS OF CONGRESS:

: సమావేశం ప్రతి సం॥ Dec లో జరుగుతాయి.

: సభ్యుడే అధ్యక్ష

I. కాంగ్రెస్ సమావేశం	1885	–	W.C బెనర్జీ [Bombay].
II. కలకత్తా	1886	–	దాదాభాయి నౌరోజీ
III. మద్రాసు	1887	–	బద్రుద్దీన్ త్యాబ్జీ
IV. అలహాబాద్	1888	–	జార్జ్ యూల్

7వ. నాగపూర్ – 1891 – P. ఆనందాచార్యులు. [A.P]

కాంగ్రెస్ పార్టీకి ముందున్న రాజకీయ పార్టీలు :

1. LAND HOLDER'S ASSOCIATION :

: 1838

: ద్వారకనాథ్ ఠాగూర్

2. EAST INDIA ASSOCIATION

: 1866

: దాదాబాయి నౌరోజి

: లండన్‌లో

3. INDIAN ASSOCIATION OF CULCUTTA

: 1876

: ఆనంద్ మోహన్ ఘోష్

: సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ

4. BOMBAY PRESIDENCY ASSOCIATION

: 1883

: ఫిరోజ్ షా మెహతా

: బద్రుద్దీన్ త్యాబ్జీ

: K.T తెలంగ్

5. MADRAS MAHAJAN SABHA :

: 1884

: P. రంగయ్యనాయుడు

: P. ఆనందాచార్యులు [G.S]

↓

: వైజయంతి – తెలుగు పత్రిక

: G. సుబ్రమణ్య అయ్యర్.

→ హిందూ పత్రిక స్థాపకుడు.

→ Grand old man of South India.

: తొలి సమావేశంలో 72 మంది ప్రతినిధులలో, 4గురు ఆంధ్రులు

1. P. ఆనందాచార్యులు
2. న్యాపతి సుబ్బారావు [ఆంధ్రభీష్మ]
3. గుత్తి కేశవ పిళ్లై
4. వెంకట సుబ్బరాయుడు.

: జాతీయ ఉద్యమాన్ని 3 దశలుగా విభజించవచ్చు.

I. 1885 – 1905
– మితవాదుల యుగం

II. 1905 – 1920
– అతివాద యుగం

III. 1920 – 1947
– గాంధీ యుగం.

I. మితవాదుల యుగం:

: 1885 – 1905

నాయకులు:

1. ఫిరోజ్‌షా మెహతా
2. దాదాబాయి నౌరోజి
3. గోఖలే
4. సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ
5. మహాగోవింద రనడే
6. రాష్‌బిహారి ఘోష్ etc.

లక్ష్యాలు:

1. Domenian status. [స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి]
2. ఆధునిక విద్య
3. ఆధునిక పరిశ్రమలు
4. ఉదార ప్రజాస్వామ్య సంస్కరణలు.
5. Civil services లో భారతీయులకు తగిన ప్రాతినిధ్యం.

మార్గాలు:

1. శాంతియుత, అహింసాయుత పోరాటం
2. పత్రికల ద్వారా ప్రచారం.

పత్రికలు:

1. Voice of India
   → దాదాభాయి నౌరోజీ
2. బెంగాలీ
   → సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ
3. Bombay chronicle
   → ఫిరోజ్‌షా మెహతా
4. సుధారక్
   → గోఖలే

3. ఆర్థిక దోపిడీని ప్రజలకు తెలియజేయడం.

Eg: 'Drain of well theory' of నౌరోజీ.

" POVERTY UNBRITISH RULE IN INDIA" – గ్రంథం
– నౌరోజీ.

4. 3 P's పోరాట పద్ధతి.
   1. prayers
   2. petitions
   3. protest [చట్టబద్ధ నిరసన]

: ఈ పద్ధతిని రాజకీయ యాచకత్వం [Political begging] అంటారు.

II. అతివాద యుగం :

: 1905 – 1920

నాయకులు :

1. బాలగంగాధర్ తిలక్ :

: 1866 లో పూనా [ప్రాంతంలో చిత్పవన్ [బ్రాహ్మణ కుటుం-బంలో జన్మించాడు.

: 1891 లో 'The age of conscent' act ను వ్యతిరేకించాడు [బాల్య వివాహాలు]

: అఖాఢ లను స్థాపించాడు. [హిందూ యువకులకు వ్యాయామ శాల].

ఇందులో శిక్షణ పొందిన వారు గెరిల్లాను వ్యతిరేకంగా పోరాడాలి.

: 1893 లో గణేష్ ఉత్సవం

: 1895 లో శివాజీ ఉత్సవం.

: 1896 లో మహారాష్ట్రలో పన్నుల నిరాకరణ ఉద్యమం చేపట్టాడు.

పత్రికలు:

1. కేసరి [మరాఠి]
2. మహారత [English]

: 1898 లో 1½ సం॥లు, 1908 లో 6 సం॥లు మాండలే జైలుకు పంపబడ్డాడు.

: తిలక్ ని ఆంగ్లేయులు "భారత అశాంతి పిత" అని పిలిచారు.

: Swaraj with in the British Raj' అని అన్నాడు.

: 1920 లో మరణించాడు.

(18/2/13) 2. లాలాలజపతి రాయ్:

: పంజాబ్ కేసరి

: పంజాబీ – పత్రిక స్థాపన.

: 'unhappy India' – గ్రంథం

3. బిపిన్ చంద్రపాల్:

పత్రికలు:

1. New India
2. పరిదర్శక్

4. అరబిందో ఘోష్:

: 1909 లో రాజకీయ జీవితాన్ని వదిలి, పాండిచ్చేరిలో ఆధ్యాత్మిక జీవితం.

గ్రంథాలు:

1. Life divine
2. సావిత్రి
3. Old lamps for new.

పత్రికలు:

1. వందేమాతరం
2. ఆర్య [ఆధ్యాత్మిక పత్రిక]

5. అజిత్ సింగ్ :

: భారత్ మాత society స్థాపకుడు

పత్రికలు :

1. భారత్ మాతా
2. పేష్వా

పోరాట - పద్ధతులు :

1. స్వదేశీ :

: బ్రిటీష్ వస్తువులను బహిష్కరించి, స్వదేశీ వస్తువుల వాడకం.

: అరవిందఘోష్ Concept.

2. Passive Resistance [నిష్క్రియాత్మకమైన ప్రతిఘటన].

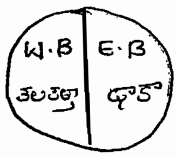
: అరవిందఘోష్

Eg : జైల్ భరో

: దేశభక్తి, ప్రాణత్యాగం.

బెంగాల్ విభజన - కాంగ్రెస్‌లో చీలిక :

↓ 1905 ↓ 1907

: 1903 లో కర్జన్ బెంగాల్ విభజన ప్రకటన.

పరిపాలనా సౌలభ్యం కొరకు

8.5 cr జనాభా

1,89,000 చదరపు మైళ్ల విస్తీర్ణం.

: ప్రకటన మరునాటి నుంచే విభజన వ్యతిరేక ఉద్యమం, సురేంద్ర-నాథ్ బెనర్జీ ఆధ్వర్యంలో

: 1905, oct 16 న బెంగాల్ విభజన రేమలు.

1905, INC సమావేశం :

: బెనారస్

: అధ్యక్షుడు – గోఖలే

: స్వదేశీ తీర్మానం ఆమోదం.

1906 INC సమావేశం :

: కలకత్తా

: అధ్యక్షతి వంచిత స్ఫూర్తి ఘర్షణ.

: అధ్యక్షుడు : దాదాభాయి నౌరోజీ.

: స్వరాజ్ తీర్మానం ఆమోదం.

↳ P. ఆనందాచార్యులు ప్రవేశపెట్టారు.

1907 INC సమావేశం :

: సూరత్ [Actual గా నాగపూర్‌లో జరగాలి].

: అధ్యక్షుడు – రాస్‌బిహారీఘోష్.

: కాంగ్రెస్‌లో చీలిక.

I. స్వదేశీ ఉద్యమం :

: 1905–08

: స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో తొలి ప్రజా ఉద్యమం.

: అతివాదుల నాయకత్వంలో

: బెంగాల్ విభజనకు వ్యతిరేకంగా.

: వందేమాతర ఉద్యమం అని కూడా పేరు.

↳ స్ఫూర్తి గీతం.

: 1882 లో బంకింగ్ చంద్ర చటర్జీ ఆనందమఠ్ నవలలోని

గీతం – వందేమాతరం.

: 1770-1800 కాలంలో హిందూ సన్యాసులు, బ్రిటీష్ వారికి వ్యతిరేకంగా 'సన్యాసితిరుగుబాటు'. [క్షామం, దోపిడీకి వ్యతిరేకంగా].

: బ్రిటీష్ వారికి వ్యతిరేకంగా పోరాడిన మొదటి వారు.

కార్యక్రమాలు:

: విభజన రోజును "రక్షాబంధన్ దినోత్సవం"గా జరుపుతున్నారు. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ సలహామేరకు.

: బెంగాలీల ఐక్యత కాపాడుతున్నారని కీర్తిస్తూ - ఠాగూర్ అమర్ సోనార్ బంగ్లా -------- గీత రచన. [బంగ్లాదేశ్ జాతీయగీతం].

: బ్రిటీష్ వస్తువుల బహిష్కరణ.

: P.C రే అనే ఒక నాయకుడు కలకత్తాలో "Bengal - Swadeshi chemical store" ఏర్పాటు. [ఠాగూర్ ఆర్థిక సహాయంతో].

: బ్రిటీష్ విద్యాసంస్థల బహిష్కరణ, స్వదేశీ సంస్థల అభివృద్ధి.

Eg: 1907 లో Bengal National College ఏర్పాటు. అరబిందో ఘోష్ principal.

: యువజన సంఘాల ఏర్పాటు.

Eg: బెంగాల్లోని బారిసాల్లో "స్వదేశీ బాంధవ్ సమితి" అనే యువజన సంఘాన్ని అశ్వినికుమార్ దత్ ఏర్పాటు. [450 శాఖలు - బెంగాల్లో].

నాయకులు :

Bengal :

: బిపిన్‌చంద్రపాల్

: అశ్వినికుమార్‌దత్

: అరవిందఘోష్

: గులాంరసూల్

BOMBAY

: తిలక్

పంజాబ్

: లాలాలజపతిరాయ్

: అజిత్‌సింగ్

Delhi & Jammu :

: సయ్యద్‌హైదర్‌రాజా

MADRAS :

: V.O చిదంబరం పిళ్లై

: నౌకాయాన సంస్థ స్థాపన – స్వదేశీ Steam Navigation company.

: 1908 లో ఉద్యమం అణచివేయబడింది.

లక్ష్యం నెరవేరలేదు.

: కాని 1912లో బ్రిటిష్ రాజు జార్జ్–V పర్యటన సందర్భంగా Governor General హార్డింజ్–II – [Delhi దర్బార్] లో బెంగాల్ విభజన రద్దు ప్రకటన [6మెట]

(1911 లో ప్రకటనలు)

: రాజధాని కలకత్తా నుండి Delhi కి మార్పు ప్రకటన. [1912]
↓
6మెట

19/1/13

ఆంధ్రదేశంలో స్వదేశీ ఉద్యమం :

: 1905 లో 'మద్రాసు బీచ్ సమావేశం'
– కాంగ్రెస్ నాయకులు.

: G. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్ – అధ్యక్షుడు.

హాజరయిన ఆంధ్రులు :

1. గాడిచర్ల హరి సర్వోత్తమరావు
2. అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు.
3. గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

: 1906లో మద్రాస్‌లో 'స్వదేశీ లీగ్' ఏర్పాటు.

: ఆంధ్రప్రాంత Incharges : for స్వదేశీ.

1. న్యాపతి సుబ్బారావు
2. K వెంకటరమణ

1907 : బిపిన్‌చంద్రపాల్ పర్యటన ద్వారా ఉద్యమం ప్రారంభం.

ఇంతకు ముందు no result.

పర్యటనకు కారకులు :

1. ముట్నూరి కృష్ణారావు

: organiser. (1907 ↑)

: Krishna పత్రిక Editor. [మచిలీపట్నం నుండి].

: 1902 లో ఈ పత్రికను కొండా వెంకటప్పయ్య ప్రారంభించాడు. [తొలి Editor దాసునారాయణరావు].

: ముట్నూరి "ఆంధ్రభారతి" అనే పత్రిక స్థాపన.

2. చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం :

: బిపిన్ ప్రసంగాలకు అనువాదకుడు.

పత్రికలు:

1. దేశమాత
2. మనోరమ.

నాటకాలు:

1. ప్రసన్న యాదవం
2. గయోపాఖ్యానం

: నాటకాలలో స్త్రీపాత్రలు – ఉంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు [నాయకురాలు]

3. హేమలత [Novel]

దేశభక్తి గీతాలు:

1. భరతఖండంబు చక్కని పాడి ఆవు - - - - - - - -

కార్యక్రమాలు:

1. విదేశీ వస్తువుల బహిష్కరణ.

స్వదేశీ stores:

రాజమండ్రి – గోదావరి

– కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు.

– దేశోద్ధారక – బిరుదు.

పత్రికలు:

1. ఆంధ్రపత్రిక – 1908 [mumbai] ↓ 1914 ↓ madras.
2. భారతి
3. దేశాభిమాని

విజయవాడ - పింగళి లక్ష్మీనారాయణ

నెల్లూరు - మహంకాళి శ్రీనివాసశాస్త్రి.

భద్రాచలం - వెంకటేశ్వరరావు

కడప - జంగంనాటి హరియప్ప.

2. స్వదేశీ విద్యాసంస్థల స్థాపన.

: 1907 లో మచిలీపట్నంలో జాతీయ కళాశాల స్థాపన.

కొంపల్లె హనుమంతరావు principal.

: 1910లో కళాశాల పనిచేయడం ప్రారంభం.

3. యువజన సంఘాల ఏర్పాటు చేయడం.

రాజమండ్రి - బాలభారతి సమితి

మచిలీపట్నం - యువజన స్వరాజ్ సమితి.

సత్తెనపల్లి - లజపతిరాయ్ విద్యార్థి వర్థిని సంఘం.

4. గ్రంథాలు:

ఆదిపూడి సోమనాథరావు - జపాన్ చరిత్ర.

(శ్రీబు) హ్యం - జపనీయం [నాటకం]

అత్తిలి సూర్యనారాయణరావు - హిందూదేశ దారిద్ర్యం.

చెరకువాడ వెంకటరామయ్య & గాడె జగన్నాథస్వామి - లాలాలజపతిరాయ్

చిన్నాప్రగడ భానుమూర్తి - భారతదర్శనం.

సంఘటనలు:

1. రాజమండ్రి సంఘటన:

: 1907

: Teacher's Training College principal

మార్క్‌హంటర్ నిషేధాజ్ఞలు

1. విద్యార్థులు వందేమాతరం పాడరాదు.
2. పాల్ బహిరంగ సమావేశానికి హాజరు కారాదు.

: విస్మరించి dismiss అయినవారు గాడిచర్ల.

గాడిచర్ల:

గ్రంథాలు:

1. అబ్రహాం లింకన్ జీవితచరిత్ర
2. విస్మృత రాజకవి
   SKDR పై

పత్రికలు:

1. స్వరాజ్
2. మాతృసేవ
3. The Nationalist.
4. cult of the Bullet.

: భార్య రాంబాయి "సౌందర్యవల్లి" అనే పత్రిక స్థాపన.

2. కాకినాడ కాల్పులు:

: 1907 → Dist. medical officer.

: Cap. కెంప్ కృష్ణారావు అనే బాలుడిని, వందేమాతరం అనినందుకు శిక్షించే.

: 50 club లపై ప్రజల దాడి.

3. కోటప్పకొండ సంఘటన:

: 1909

: చిన్నపరెడ్డి అనే రైతు పందాలకోసం ఎడ్లు తెచ్చాడు.

ఒక ఎద్దును police తెచ్చుకుంటుండగా, చిన్నపరెడ్డి police ను చంపాడు.

: చిన్నపరెడ్డి arrest, ప్రజలు police stn పై దాడి

2 పౌరులు, 2 police ల మరణం.

: చిన్నపరెడ్డి ఉరి.

4. తెనాలి బాంబు కేసు:

: 1909

: కంచర్లపాలెంలో బాంబు పేలి చిన్నయ్య అనే హరిజనుడి మృతి.

: ముగ్గురి అరెస్టు:

1. చుక్కపల్లి రామయ్య [10yrs]
2. కోటంరాజు వెంకటరాయుడు [2yrs]
3. లక్కరాజు బసవయ్య [2yrs]

5. హోంరూల్ ఉద్యమం:

: 1916–17

: 1914–15 లో ఐర్లాండ్ ప్రజలు ఈ ఉద్యమాన్ని చేపట్టారు.

: స్వయంపాలన

: ఇండియాకి అనిబిసెంట్ తీసుకువచ్చింది.

: 1916 లో తిలక్, అనిబిసెంట్ వేరువేరుగా ఉద్యమం.

A. తిలక్ ఉద్యమం:

: 1916 లో తిలక్ హోంరూల్ లీగ్ ఏర్పాటు [April]

: అధ్యక్షుడు Joseph బాప్టిస్టా

: N.C కేల్కర్ General Secretary.

: 3 ప్రాంతాలలో జరిగింది. [6 శాఖలు]

1. Bombay
2. Central province
3. Karnataka.

డిమాండ్లు:

1. స్వయంపాలన
2. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు. [Linguistic provinces]
3. ప్రాంతీయ భాషల్లో విద్యాబోధన.

B. అనిబిసెంట్ ఉద్యమం:

: 1916, Sep లో Home Rule League మద్రాసులో ప్రారంభం. స్వయం అధ్యక్షత.

: రామస్వామి అయ్యర్ – జనరల్ సెక్రటరీ

: B.P వాడియా కోశాధికారి. [కార్మికనాయకుడు also]

1918 లో మద్రాస్ లేబర్ యూనియన్ స్థాపన.

[India లో తొలి కార్మిక సంఘం].

: 1917 లో ఉద్యమం కొన్ని కారణాల వలన ఆగిపోయింది.

1. ఆగస్టు ప్రకటన:

: Aug 20 1917

: మాంటెగ్

: ప్రకటనలు

1. స్వయంపాలన
2. బాధ్యతాయుత పాలన [పార్లమెంటరీ Govt].

[మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత].

: 200 శాఖలున్నాయి.

: ఆంధ్రలో :

: గాడిచర్ల నాయకుడు. [Home rule కు].

1916 (Dec) INC సమావేశం :

: Lucknow

: అధ్యక్షుడు A.C మజుందార్.

ప్రాధాన్యత:

1. Lucknow కలయిక. [చీలిన కాంగ్రెస్ వర్గాల కలయిక].
2. Lucknow ఒప్పందం

: కాంగ్రెస్, ముస్లింలీగ్ పార్టీలు కలసి బ్రిటీష్‌కు వ్యతి-
రేకంగా పోరాటం.

Lucknow కలయిక : తిలక్, అనిబిసెంట్ మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా

: తిలక్, జిన్నా → కాంగ్రెస్, ముస్లింలీగ్ ఒప్పందం.

Condition:

1. ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు [ముస్లింలకు 1909లో ఇవ్వబడింది]
మింటో మార్లే సంస్కరణలు.

కాంగ్రెస్ అడ్డుచెప్పకూడదు.

: పాకిస్థాన్‌కు బీజాలు ఇక్కడే పడ్డాయి.

ఉగ్రవాద కార్యక్రమాలు :

1. upto -1915 [మొదటిదశ]

2. 1925 onwards [రెండవదశ]

మొదటిదశ:

: upto 1915.

: ఇండియా, విదేశాల్లో వున్నాయి.

భారతదేశం:

: మహారాష్ట్ర నుండి ప్రారంభం.

మహారాష్ట్ర:

1. వాసుదేవ బల్వంత్ ఫాడ్కే:

: విప్లవ ఉద్యమ పితామహుడు.

: 1879లో నిజాం ఇలాకాని ఉండింది, బ్రిటీష్‌వారికి అప్పజెప్పాడు.

: ఏడెన్ జైలుకు పంపగా, అక్కడే మరణించాడు.
↓
[యెమెన్ దేశం present].

2. చాపేకర్ సోదరులు:

1. బాలకృష్ణ చాపేకర్
2. దామోదర్ చాపేకర్.

: 1893లో "హిందూ ధర్మ సంరక్షిణీ సభ" స్థాపన.

: 1897లో ర్యాండ్ [పూనా plague కమీషనర్] హత్య.

: వీరిద్దరి ఉరితీత.

3. సవార్కర్ సోదరులు:

1. గణేష్ సావార్కర్
2. వినాయక్ దామోదర్ సావార్కర్.

: 1899లో 'మిత్రమేళ' అనే విప్లవసంఘం ఏర్పాటు.

1904లో "అభినవభారత్" గా మార్పు.

a. అనంతలక్ష్మణ్ కర్కరే:

: 1909లో నాసిక్ జిల్లా జడ్జి 'జాక్సన్' హత్యచేశాడు.

b. మదన్‌లాల్ ఢింగ్రా:

: 1909లో కర్జన్‌విల్లిని లండన్‌లో హత్యచేశాడు.

: 1909లో లండన్‌లో ఉరితీత.

: V.D సావార్కర్ సోదరులను అండమాన్ జైలుకు.

: V.D సావార్కర్ జైలునుంచి విడుదలయ్యాక "All India Hindu mahasabha'కు అధ్యక్షుడు.

బెంగాల్:

: 1902 లో ప్రధానంగా 2 విప్లవ సంఘాలు.

1. అనుశీలాన్ సమితి ఆఫ్ ఢాకా

: పులిన్ బిహారీదాస్ స్థాపకుడు.

: అండమాన్ జైలు.

2. అనుశీలాన్ సమితి ఆఫ్ కలకత్తా.

: 500 శాఖలు.

స్థాపకులు:

1. ప్రమోద్‌మిట్టర్
2. జతీంద్రనాథ్ బెనర్జీ

3. భూపేంద్రనాథ్ దత్త [వివేకానంద సోదరుడు].

4. బరీంద్రకుమార్ ఘోష్.

: యుగాంతర్ - విప్లవ పత్రిక స్థాపన.

: స్థావరం : మానిక్‌తల గార్డెన్స్ [కలకత్తాలోని శివార్లలో].

: Bomb's factory ఏర్పాటు.

: 1908 లో కింగ్స్‌ఫర్డ్ [ముజఫర్‌నగర్ జిల్లా Judge] పై హత్యాయత్నం. దాడిలో ఇద్దరు బ్రిటిష్ మహిళల మృతి.

విప్లవాదులు:

1. ఖుదీరాం బోస్ [17yrs లో ఉరి]

2. ప్రఫుల్లకుమార్ చాకి [suicide]

: 1909 లో మానిక్‌తలా గార్డెన్స్ పై police ల దాడి, స్వాధీనం.

బెంగాల్:

1. జతిన్ ముఖర్జీ:

: బాఘా జతిన్ అని పిలిచేవారు.

: బెంగాల్, ఒరిస్సాలో గదర్ సంస్థ ఏర్పాటు.

: 1915 లో బాలాసోర్‌లో జరిగిన కాల్పుల్లో మరణం.

గదర్ = విప్లవం

మద్రాస్:

1. వాంఛి అయ్యర్:

: భారతమాత అసోసియేషన్ - స్థాపన.

: ఆష్ అను collector హత్య.

: 1911 లో Suicide.

DELHI :

: 1912లో Governor General హార్డింజ్ -II పై బాంబు యత్నం Delhi లో.

1. రాష్‌బిహారీ బోస్.
   → జపాన్‌కు పారిపోయాడు.

2. సచీంద్ర సన్యాల్
   → బందీ జీవన్ - ఒక విప్లవ నవల.

విదేశాలలో విప్లవ కార్యక్రమాలు :

లండన్:

: శ్యాంజీకృష్ణవర్మ [గుజరాత్].

→ ఇండియన్ సోషియాలజిస్ట్ - పత్రిక.

→ Indian Home rule league society స్థాపన.

ప్యారిస్:

: పార్శీ మహిళ మేడం భికాజీ కామ [Bombay]

: త్రివర్ణ పతాకాన్ని విదేశాలలో ఎగరవేసిన మొదటి వ్యక్తి.

: వందేమాతరం పత్రిక స్థాపన.

బెర్లిన్:

: వీరేంద్రనాథ్ ఛటోపాధ్యాయ [బెంగాల్]

: తల్వార్ - పత్రిక స్థాపన.

టోక్యో:

: రాస్‌బిహారీ బోస్

: India's Independence league స్థాపన.

: ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ లో విలీనం.

కాబుల్:

: రాజమహేంద్రప్రతాప్

: బ్రిటీష్‌వారిపై పోటీప్రభుత్వ ఏర్పాటు. [parallel Govt]

వాంకువర్:

: కెనడా

: తారక్‌నాథ్‌దాస్ [బెంగాల్]

: Free Hindusthan' — పత్రిక.

శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో:

: 1913 లో Hind Association of America' విప్లవ సంస్థ ఏర్పాటు. [గదర్ సంస్థ].

: గదర్ — పత్రిక స్థాపన.

స్థాపకులు:

1. సోహన్‌సింగ్ బక్నా
2. లాలా హరదయాళ్ [General secretary]
3. మహ్మద్ బరకతుల్లా.

: 1914 లో కొమగటమారు సంఘటన' —
↓
నౌక.

376 మంది పంజాబీలను [Hongkong to వాంకువర్].

ఈ నౌక కలకత్తా రాగానే వీరు గదర్ విప్లవకారులుగా భావించి బ్రిటీష్‌వారు దాడి, చాలా మంది మరణం.

: 21. Feb, 1915 లో గదర్ తిరుగుబాటు ప్రణాళిక. [లాహోర్].

అందరూ అరెస్ట్ అయ్యారు. విప్లవకార్యక్రమాలు stop అయ్యాయి.

రెండవదశ:

: From 1925.

: Hindusthan Republican Association – 1924.
– కాన్పూర్.

స్థాపకులు:

1. చంద్రశేఖర్ ఆజాద్
2. సచీంద్ర సన్యాల్
3. రామ్‌ప్రసాద్ బిస్మిల్.

: 1925 లో భగత్‌సింగ్ ఈ సంస్థలో చేరాడు.

: 1926లో దీనికి అనుబంధంగా "భారత్ నవ జవాన్ సభ"ను భగత్‌సింగ్ స్థాపించాడు.

: 1928లో HRA ను HSRA గా మార్చారు.
Hindusthan Socialist Republican Association.

కార్యకలాపాలు:

1. 1925 లో కాకోరి దోపిడీ యత్నం. 40 మంది విప్లవాదుల అరెస్టు. 4గురికి ఉరిశిక్ష.
   1. రాజేంద్ర లాహిరి
   2. రోషన్ సింగ్
   3. అష్ఫాక్
   4. రాంప్రసాద్ బిస్మిల్.

:

: సచీంద్ర సన్యాల్ కు యావజ్జీవం.

2. సాండర్స్ [లాహోర్‌లో police ఆఫీసర్] పై 1928 లో హత్య. [లజపతిరాయ్ మరణానికి కారకుడు].

1. చంద్రశేఖర్ ఆజాద్
2. భగత్‌సింగ్
3. రాజ్‌గురు. etc.

3. 1929 లో పార్లమెంటుపై దాడి. [central hall లో].

1. భగత్‌సింగ్
2. బటుకేశ్వర్‌దత్.

: 23rd march 1931 లో లాహోర్ జైలులో సాండర్స్ కేసులో ముగ్గురికి ఉరిశిక్ష

1. భగత్‌సింగ్ [24 yrs]
2. రాజ్‌గురు
3. సుఖదేవ్.

: 1929 లో ఆజాద్ 'ఇర్విన్' ప్రయాణిస్తున్న రైలుపై బాంబు దాడి. 1931 లో ఒక encounter లో మరణం. దీనితో. HSRA పూర్తిగా అంతం.

INDIAN REPUBLICAN ARMY :

: 1930

: సూర్యసేన్ [బెంగాల్] స్థాపకుడు.

: చిట్టగాంగ్ ఆయుధాగారంపై దాడిచేసి ఆయుధాల అపహరణ.

: 2 మహిళలు పాల్గొన్నారు.

1. ప్రీతిలత [suicide]
2. కల్పనాదత్త

: 1933లో సూర్యసేన్‌ను ఉరితీయడం జరిగింది.

III 3. గాంధీయుగం :

: 1869 oct 2 పోరుబందర్ [గుజరాత్].

: తండ్రి - కరమ్‌చంద్ గాంధీ

: తల్లి - పుత్లీబాయి.

: భార్య - కస్తూర్బాగాంధీ.

: 1893 - 1915 వరకు South Africaలో

: నాటాల్ Indian Congress - సంస్థ

: Indian openian - పత్రిక

: హిందూ స్వరాజ్ - రచించిన గ్రంథం.

: S.A లో తన ఇంటి పేరు 'టాల్‌స్టాయ్ ఫాం'.
[గాంధీపై ప్రభావం].

: 1915లో ఇండియాకి తిరిగి వచ్చాడు.

: 1916లో సబర్మతి ఆశ్రమం - అహ్మదాబాద్.

INDIA :

: 1917 లో చంపారన్ సత్యాగ్రహం } రైతు ఉద్యమాలు.
: 1918 లో ఖేడా ఉద్యమం

: 1918లో Ahemedabad సమ్మె.

- వస్త్రపరిశ్రమల కార్మికుల బోనస్ పెంపుదలకోసం నిరాహారదీక్ష [First]
- కార్మిక సంఘం ప్రారంభం 'Ahemadabad Textile labour union'.
- 35% Bonus పెంచడం జరిగింది.

గాంధీ – జాతీయోద్యమాలు:

1. సహాయనిరాకరణ
2. శాసనోల్లంఘన
3. క్విట్ ఇండియా

1. సహాయనిరాకరణోద్యమం:

: 1920 Aug – 1922 Feb

కారణాలు:

1. రౌలత్‌చట్టం – 1919

– పౌరసులకు లేవియల అధికారాలు.

Eg: వారెంట్ లేకుండా arrest.

: Arrest చేసిన వ్యక్తిని ఎంతకాలమైనా జైలులో ఉంచవచ్చు.

: దీనికి వ్యతిరేకంగా గాంధీ 'సత్యాగ్రహ-సభ" ఏర్పాటు. స్వాతంత్ర్యయోధుల.

2. జలియన్ వాలాబాగ్ హత్యాకాండం.

: 13 April 1919

: 1000 మంది మరణం.

: 10 April న రౌలత్‌చట్టం ద్వారా ఇద్దరు కాంగ్రెస్ నాయకుల అరెస్టు.

1. Dr. సత్యపాల్
2. సైఫుద్దీన్ కిచ్లు.

: Arrest కు నిరసనగా సమావేశం.
[No permission].

: punjab Governor michael O డయ్యర్.

మార్షల్ లా విధించాడు.

[ఇద్దరు కంటే ఎక్కువ మంది కలిసి తిరగరాదు].

: కాల్పులు జరిపింది జనరల్ డయ్యర్.

: దీనిపై విచారణకు హంటర్ కమిటీ – ఏర్పాటు.

డయ్యర్‌కు clean cheat.

: ఈ ఉదంతానికి నిరసనగా ఠాగూర్ "Night hood award" ను త్యజించాడు.

: 1940లో ఉద్దాంసింగ్ లండన్‌లో michael o డయ్యర్‌ను హత్య చేశాడు. లండన్‌లో ఉరితీయబడ్డాడు.

3. 1919 చట్టం:

: మాంటేగు చేమ్స్‌ఫర్డ్ సంస్కరణలు

: ద్వంద్వ పాలన ప్రవేశపెట్టారు. [రాష్ట్ర పాలనలో].

: దీని రద్దుకాలం

(కేంద్రంలో 1935)

4. ఖిలాఫత్ ఉద్యమం:

: 1919 లో ముస్లింలు

: ఖలీఫా ను రక్షించమని [విడుదలకోసం] → టర్కీనుండి బ్రిటిష్ సైనికుల ఉపసంహరణ

: అలీ సోదరులు ప్రారంభించారు.

టర్కీ రాజు ఖలీఫా ను విడుదల చేయాలి.

1. మహ్మద్ అలీ

2. షౌకత్ అలీ.

: All India ఖిలాఫత్ Conference - సంస్థ స్థాపన.

గాంధీ ప్రోత్సహించాడు.

: పై వాటిని బ్రిటిష్‌వారు పట్టించుకోలేదు.

కార్యక్రమాలు :

1. బ్రిటీష్ వస్తువుల బహిష్కరణ
2. విద్యాసంస్థల బహిష్కరణ. [800 విద్యాసంస్థల స్థాపన]
3. న్యాయస్థానాలను బహిష్కరించుటం
    1. C.R. దాస్ [దేశబంధు]
    2. మోతీలాల్ నెహ్రూ
    3. పటేల్
    4. C. రాజగోపాలాచారి

    } న్యాయవాద వృత్తిని త్యజించిన వారు.
4. శాసనసభలను బహిష్కరించుటం. 1920 electionలను బహిష్కరించారు.
5. బిరుదులను త్యజించారు.
6. 1915 లో గాంధీ గారికిచ్చిన "కైజర్-ఎ-హింద్" బిరుదును త్యజించారు.
7. 1921 లో బ్రిటిష్ రాజు పర్యటన బహిష్కరించారు.

→ Feb 5, 1922 లో చౌరీచౌర [U.P] లో 22 మంది police లను సజీవదహనం. సత్యాగ్రహానికి ఇది వ్యతిరేకం. SO ఉద్యమం నిలిపివేత.

ఆంధ్రలో సహాయనిరాకరణ :

: 1921 లో విజయవాడలో AICC సమావేశం.

: తిలక్ "స్వరాజ్‌నిధి" ఏర్పాటు. [చరఖాలు కొనడానికి].

: పింగళి వెంకయ్యగారు రూపొందించిన త్రివర్ణపతాక ఆమోదం.

పింగళి వెంకయ్య :

1. A National flag for India
2. సన్-యట్‌సేన్ జీవితచరిత్ర

} గ్రంథాలు.

: న్యాయవాదవృత్తిని త్యజించినవారు.

1. టంగుటూరి
2. ఉన్నవలక్ష్మీనారాయణ
3. కొండా వెంకటప్పయ్య [దేశభక్త]
4. అయ్యదేవర
5. గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

: శాసనసభకు రాజీనామా సమర్పించినవారు.

1. కొండా వెంకటప్పయ్య
2. P. నరసింహారాజు
3. P. వెంకటపతిరాజు

: ఎన్నికల బహిష్కరించటంలో జస్టిస్‌పార్టీ అధికారంలోకి.

తొలి C.m సుబ్బరాయలు చెట్టియార్. అనారోగ్యంతో రాజీనామా.

రాజారామరాయణింగం 2nd C.m. [పానుగంటి జమీందార్]

↳ మొదటి ఆంధ్రుడు.

: 1920-37 వరకు అధికారంలో. INC elections బహిష్కరణ.

: 1937 లో Congress గెలుపు. C.M రాజగోపాలాచారి.

తెలుగు మంత్రులు:

1. టంగుటూరి
2. V.V.గిరి
3. బెజవాడగోపాలరెడ్డి

: సహాయ నిరాకరణ స్ఫూర్తితో ప్రాంతీయ ఉద్యమాలు.

1. చీరాల - పేరాల ఉద్యమం:

: 1921 లో రెండు గ్రామాలను కలిపి municipality గా మార్పు. [15000 జనాభా].

: దీనికి వ్యతిరేకంగా [b/c more పన్నుల భారం].

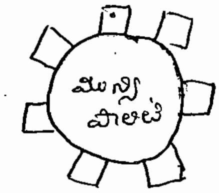
: నాయకుడు దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య [ఆంధ్రరత్న]

: Native పెనుగంచిప్రోలు [Krishna].

: చీరాలలో "ఆంధ్ర విద్యాపీఠ గోష్ఠి" ఏర్పాటు.

: April 6, 1921 లో గాంధీ ఈ గ్రామ సందర్శన.
[రామనగర్]

: రామదండు అనే 'యువజన సంఘం' ఏర్పాటు.

: బ్రిటిష్ వారు ఉద్యమాన్ని అణచివేశారు.

: 1938 లో బెజవాడగోపాలరెడ్డి ద్వారా మున్సిపాలిటీ రద్దు.

: 'చీరాల - పేరాల వనవాసం'
— P. నారాయణ శాస్త్రి

2. పల్నాడు పుల్లరి సత్యాగ్రహం:

: 1921

నాయకులు:

1. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ
2. వేదాంతం నరసింహాచార్యులు.

: మించాలపాడు గ్రామంలో పోలీసు కాల్పుల్లో 3 మరణం.

గ్రామ పెద్ద కన్నెగంటి హనుమంతు మరణం.

3. పెదనందిపాడు పన్నుల నిరాకరణోద్యమం:

: 1922

: పర్వతనేని వీరయ్య చౌదరి [ఆంధ్ర శివాజీ]

: శాంతి సేన యువజన సంఘ - స్థాపన.

: గాంధీగారి జోక్యంతో ఆగిపోయింది.

A.P సహాయనిరాకరణలో మహిళలు:

1. మాగంటి అన్నపూర్ణమ్మ
   : నగలను తిలక్ స్వరాజ్ నిధికి
2. దువ్వూరు సుబ్బమ్మ
   : దేశ బాంధవి
3. ఉన్నవ లక్ష్మీ బాయమ్మ

గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ:

మాకొద్దీ తెల్లదొరతనం - - - - - - - - -

1922 – 30 మధ్యకాలంలో జాతీయోద్యమ సంఘటనలు :

: 1922 - 23 స్వరాజ్ పార్టీ స్థాపన [కాంగ్రెస్ ఖిలాఫత్ స్వరాజ్‌పార్టీ]

స్థాపకులు :

: C.R దాస్ [అధ్యక్షుడు]

: మోతీలాల్ నెహ్రూ [General secretary]

1922 (DEC) INC సమావేశం :

: గయలో

: అధ్యక్షుడు C.R. దాస్.

: 1923 ఎన్నికల్లో పాల్గొనాలని దాస్, మోతీలాల్ వాదన

పటేల్, రాజగోపాలచారి పాల్గొనకూడదని వాదన.

: voting ద్వారా election లో పాల్గొనకూడదని

నిర్ణయం. కాని C.R దాస్ నియమం.

: parliament speaker గా విఠల్‌భాయ్ జయ పటేల్
↓
[స్వరాజ్ m.p]

: 1925 లో దాస్ మరణంతో పార్టీ అదృశ్యం.

: ఆంధ్రలో స్వరాజ్ పార్టీకి నాయకుడు

: V.V రామదాసు [అధ్యక్షుడు]

సైమన్ కమీషన్ రాక :

: 1927 – 28

1. Indian states commission [బట్లర్ కమీషన్]

: కేంద్ర - రాష్ట్ర సంబంధాలపైన.

2. Indian statutory commission [సైమన్ కమీషన్]

: 1919 చట్టం 6మలుతీరు పర్యవేక్షణ.

కొత్తచట్టంకోసం సిఫారసులు.

: భారతీయ సభ్యులు లేరు. కం ప్రతిరోధం.

1927 INC సమావేశం:

: మద్రాసు

: M.A అన్సారీ అధ్యక్షుడు

: సైమన్ బహిష్కరణ తీర్మాన ఆమోదం.

: Feb, 1928లో సైమన్ భారత్‌కు వచ్చాడు. అతని వ్యతిరేకంగా నిరసనలు.

LAHORE:

: లజపతిరాయ్ నాయకత్వంలో.

లక్నో:

: జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ

మద్రాస్:

: ప్రకాశం పంతులు [ఆంధ్రకేసరి – ఈ ఉద్యమం వల్ల].

: పోలీసు కాల్పుల్లో పార్థసారథి అనే కార్యకర్త మరణం.

సైమన్‌కు మద్దతు:

1. జస్టిస్ పార్టీ
2. అంబేద్కర్
3. ముస్లింలీగ్ పార్టీ.

తిలక్‌కు Home Rule వల్ల లోకమాన్య

మహామాన్య మదన్ మోహన్ మాలవ్య

: సైమన్ నివేదికపై చర్చించడానికి Round table సమావేశాలు.

: సైమన్‌కు ప్రత్యామ్నాయంగా 1928లో INC "నెహ్రూ Report" ప్రతిపాదన.

: 1929లో ముస్లింలీగ్ జిన్నా 14 సూత్రాల Report ఏర్పాటు.

1929 (Dec) INC సమావేశం:

: Lahore

: జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ అధ్యక్షుడు

తీర్మానాలు:

1. సంపూర్ణ స్వరాజ్
2. 26, Jan 1930 న స్వాతంత్ర్యదినోత్సవ వేడుకలు జరపాలి.
3. Dec 31, 1929 12 a.m అర్ధరాత్రిగా త్రివర్ణ-పతాకాన్ని ఎగురవేసింది.

*. రావినది ఒడ్డున పతాకాన్ని నెహ్రూ ఎగురవేశారు.

4. Round table సమావేశ బహిష్కరణ.
5. శాసన ఉల్లంఘన ఉద్యమ తీర్మానం.

ఉగ్రవాదం అనగా
తమ లక్ష్యాలను సాధించడానికి
terror మార్గాలను
follow చేయడం.

20/2/13

2. శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం:

[Civil disobedience movement].

: హెన్రీ డేవిడ్ తోరో [USA] ఈ భావనను తెచ్చాడు.

: ప్రజావ్యతిరేక చట్టాలను Govt చేస్తే ప్రజలు వాటిని ఉల్లంఘించాలి.

: 1930లో గాంధీ

: 2 దశలలో జరిగింది.

1. 1930-31
2. 1932-33

మొదటిదశ:

: 1930 Feb లో CWC సమావేశం సబర్మతి ఆశ్రమం. ఉప్పు చట్టాలను ఉల్లంఘించాలని తీర్మానం.

: హిందూస్థానులో ఉప్పు తయారీ. So దీనిని ఉప్పుసత్యాగ్రహం అని కూడా అంటారు.

: గాంధీ ఇర్విన్‌కు 11 డిమాండ్లతో లేఖ – 11 points ultimatum అంటారు.

1. 50% భూమిశిస్తు తగ్గించాలి.
2. 50% మిలటరీ ఖర్చుల కోత
3. భారత వస్త్రములకు రక్షణ కల్పించడం
4. మద్యపాన నిషేధం
5. ఉప్పు తయారుచేసుకునే అవకాశం etc.

: సమాధానం రాలేదు. So ఉద్యమం ప్రారంభం.

: 12th march 1930 78 మంది సత్యాగ్రహులతో గాంధీ సబర్మతి నుండి దండికి పాదయాత్ర.

: 6th April 1930 దండి చేరుకుని ఉప్పు సత్యాగ్రహం ప్రారంభం ఈ పాదయాత్రనే దండి మార్చ్ అంటారు.

: 78 మంది సత్యాగ్రహులలో తెలుగువాడు ఎర్నేని సుబ్రహ్మణ్యం.

అమెరికా వెళ్ళి గదర్‌పార్టీలో చేరిన పత్రిక ఆంధ్రుడు దర్శి చెంచయ్య

తమిళనాడు:

: వేదారణ్యము అనే గ్రామంలో

: రాజగోపాలాచారి నాయకత్వం

KERALA:

: పయ్యనూర్ [కాలికట్] లో

: K. కేలప్పన్

ORISSA:

: దర్శన

: సరోజిని నాయుడు

: Hyd లో బెంగాలీ కుటుంబంలో జన్మించింది

: తండ్రి అఘోరనాథ ఛటోపాధ్యాయ
[నిజాం కాలేజీలో ఒక teacher]

: గోవిందరాజులు నాయుడు [తెలుగు] ని ప్రేమ వివాహం.

: Nightingale of India

గ్రంథాలు:

: Golden threshold
[ఇంటి పేరు also same]

: The broken wings

: కాంగ్రెస్‌కు అధ్యక్షురాలైన మొదటి భారతీయ మహిళ.

1925 (Dec) INC, కాన్పూర్ సమావేశం – సరోజిని నాయుడు అధ్యక్షురాలు.

1917 లో బెసెంట్

: స్వాతంత్ర భారతదేశంలో గవర్నర్‌గా పనిచేసిన తొలిమహిళ [U.P].

పాకిస్తాన్ తీరంలో:

పెషావర్:

: ఖాన్ అబ్దుల్ గఫర్ ఖాన్

: సరిహద్దు గాంధీ.

: ఖుదాయి ఖిద్మత్‌గార్ – యువజన సంఘం ఏర్పాటు.

[Red shirts అని కూడా పిలుస్తారు]

: భారతదేశం సమైక్యంగా వుండాలని కోరుకున్నాడు.

: భారతరత్న పొందిన మొదటి విదేశీయుడు.

[రెండవవాడు నెల్సన్ మండేలా]

: ఈ కాలంలోనే లండన్‌లో Round table సమావేశాలు జరిగాయి.

రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు:

మొదటి:

: Nov 1930 – Jan 1931

: రామ్సే Mc. Donald [P.M] నిర్వహించాడు.

: బ్రిటీష్ ఇండియా నుండి 57 మంది ప్రతినిధులు.

1. Md. అలీజిన్నా — ముస్లిం లీగ్
2. ఆగాఖాన్ — ముస్లిం లీగ్
3. Md. షఫీ — ముస్లిం లీగ్
4. Md అలీ [సమావేశంలోనే మరణించాడు] — ముస్లిం లీగ్

Indian Liberal Federation:

1. శివనాథ్ శాస్త్రి
2. CY. చింతామణి [ఆంధ్రుడు]
3. తేజ్ బహదూర్ సప్రూ.

: ఈ పార్టీని 1917 లో సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ స్థాపించాడు.

All India Hindu mahasabha:

1. M.R. జయకర్
2. మూంజే

→ దళితుల ప్రతినిధిగా – అంబేడ్కర్.
[మూడు Round table సమావేశాలకు హాజరు]

→ 16 మంది సంస్థానాల నుంచి హాజరు

1. అక్బర్ హైదరీ [నిజాం రాజ్య P.M]
2. మీర్జా ఇస్మాయిల్ [mysore రాజ్య pm]

→ 16 మంది British ప్రతినిధులు.

→ INC గైర్హాజరు.

→ చర్చలను ఆపి, రెండవ సమావేశాలను sep 1931 లో జరుగుతుందని ప్రకటన.

గాంధీ – ఇర్విన్ ఒప్పందం:

: march 5, 1930

మధ్యవర్తులు:

1. శివనాథ్ శాస్త్రి
2. తేజ్ బహదూర్ సప్రూ
3. M.R. జయకర్

INC ప్రత్యేక సమావేశం :

: 1931 march

: కరాచి

: అధ్యక్షుడు పటేల్.

తీర్మానాలు :

1. గాంధీ - ఇర్విన్ ఒడంబడిక ఆమోదం.
2. ప్రాథమిక హక్కుల తీర్మానం [పటేల్ ప్రవేశపెట్టాడు]
3. జాతీయ ఆర్థిక విధానం [జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ]

రెండవ సమావేశం :

: Sep 1931

: గాంధీజీ

: సరోజిని నాయుడు.

: అంబేద్కర్‌తో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల విషయంలో అంబేద్కర్‌తో విభేదించి సమావేశం బాయ్‌కాట్.

: ఇండియాకి తిరిగివచ్చి Jan 1932 తిరిగి శాసనోల్లంఘన.

: గాంధీని Arrest చేసి పూనాలోని ఎరవాడ జైలులో తరలింపు.

: 1932 Aug లో Ramse mc Donald "Communal award" లో దళితులకు 71 ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు ఇస్తున్నట్లు ప్రకటన.

: దీనికి నిరసనగా గాంధీ ఎరవాడ జైలులో ఆమరణ నిరాహార దీక్ష.

పూనా ఒడంబడిక :

: 1932 sept

: అంబేడ్కర్, గాంధీ మధ్య.

: 71 దళితనియోజకవర్గాలకు బదులు 148 నియోజక-
వర్గాలను ఇవ్వాలి. [ఉమ్మడి నియోజక వర్గాలు]

మూడవ సమావేశం :

: Nov 1932

ఆంధ్రలో శాసనోల్లంఘన :

: కొండా వెంకటప్పయ్యను ఉద్యమ సర్వాధికారిగా

: ఆంధ్రరాష్ట్రమంతా సత్యాగ్రహ శిబిరాలు ఏర్పాటు.

1. విజయనగరం
2. Guntur
3. పల్లిపాడు [Nellore]
4. సీతానగరం [E.G]
5. బళ్లారి
6. వేదవనం [మద్రాస్‌లో పంతులుగారి ఇంటివద్ద]

ఉప్పు సత్యాగ్రహం :

మచిలీపట్నం — పట్టాభి
— ముట్నూరి
— అయ్యదేవర

విశాఖపట్నం
— తెన్నేటి విశ్వనాథం

దూళ్లంగి [Near కాకినాడ]

— బులుసు సాంబమూర్తి

నెల్లూరు

— బెజవాడ గోపాలరెడ్డి.

మైలాపూర్ [మద్రాస్]

— టంగుటూరి

— దుర్గాబాయి దేశ్‌ముఖ్

~~రాయలు~~

ఇతర కార్యక్రమాలు:

రాయలసీమ

: కల్లూరి సుబ్బారావు.

మహిళల పాత్ర:

→ ఉద్యమంలో పాల్గొని జైలుకెళ్లినవారు.

1. రుక్మిణీ లక్ష్మీపతి
2. భారతీదేవి రంగా
3. వల్లభనేని సీతామహాలక్ష్మి
4. కంభంపాటి మాణిక్యాంబ

కవులు:

త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరి:

: వీరగంధము తెచ్చినారము .... దేశభక్తి గేయం.

: ఉద్యమ సందర్భంగా రాశాడు.

: కులనిర్మూలన సంఘం — స్థాపన [[illegible]]

: తెనాలికి Muncipal chairman గా

ఫలితాలు :

: C.R రెడ్డి ఇతనికి 'ఆంధ్ర బెర్నార్డ్ షా' అని పేరు పెట్టాడు.

వ్యక్తి సత్యాగ్రహ ఉద్యమం :

: 1940—42

: వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకోసం.

: 25 వేల మంది సత్యాగ్రహులు పాదయాత్ర ద్వారా Delhi కి చేరుకోవాలి.

: మొదటి సత్యాగ్రహి
- ఆచార్య వినోభా బావే.
- 1951 పోచంపల్లి [NLG] నుండి ప్రారంభించాడు.
- గాంధేయ మార్గాలలో భూములు పేదలకు పంచితే.

: రెండవ సత్యాగ్రహి జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ.

3. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం :

: 1942 Aug — Dec.

: చివరి ఉద్యమం [గాంధీ]

కారణాలు :

1. జపాన్ భారత్‌ను ఆక్రమిస్తుందన్న భయం.

2. England సంక్షోభం.

తక్షణ కారణాలు :

1. క్రిప్స్ రాయబారం విఫలం కావడం.

ప్రధాని విన్‌స్టన్ చర్చిల్. గాంధీని 'అర్ధనగ్న ఫకీర్' అని పిలిచాడు.

: స్టాఫర్డ్ క్రిప్స్ ఇండియాకు పంపబడ్డాడు.

: యుద్ధంలో సహాయం చేస్తే : యుద్ధం తరువాత

1. Domenian status
2. రాజ్యాంగపరిషత్తు ఏర్పాటు చేస్తామనే proposal.

: ప్రతిపాదనలపై గాంధీగారి వ్యాఖ్య.
'post date cheque drawn on a crashing bank'

: క్రిప్స్ రాయబారం విఫలం. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమ ప్రారంభం.

: Aug 8 1942 Bombay లో ఉద్యమాన్ని గాంధీ ప్రారంభం.

: గాంధీగారు 'Do or Die' కి పిలుపు.

: Aug 9 న గాంధీతో సహా, పలువురు నాయకుల అరెస్టు.

ఉద్యమం Directionless
leaderless.

: నాయకత్వం విద్యార్థుల చేతుల్లోకి.
: BHU students
→ హింసాయుత సంఘటనలు.

: ఈ సంఘటనలను చూసి చరిత్రకారులు "August - విప్లవం" అని పిలుస్తారు.

: Governor General లిన్‌లిత్‌గో : చర్చిల్‌కు ఉత్తరం రాస్తూ "most dangerous situation after 1857" అని రాశాడు.

మహిళా ఉద్యమకారిణులు:

1. అరుణా అసఫ్ అలీ:

    : స్వాతంత్ర్యం తర్వాత Delhi కి తొలి మేయర్.

2. ఉషా మెహతా:

    : Bombay నగరంలో రహస్య రేడియో ప్రారంభం.

ఆంధ్రలో క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం:

: కళా వెంకటరావు రహస్య circular ని తయారుచేసి అన్ని జిల్లా కాంగ్రెస్ కార్యాలయాలకు పంపాడు.

: దీనిని "కర్నూల్ circular" అంటారు.

: కళా వెంకటరావు arrest. [కర్నూల్ circular case]

ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్:

: కాంగ్రెస్ తో సంబంధం లేని ఉద్యమం

: సుభాష్ చంద్రబోస్

: Indian National Army [INA].

: 1942 లో సింగపూర్ లో cap. mohansingh ప్రారంభించాడు.

mohansingh:

: రెండవ ప్రపంచయుద్ధంలో యుద్ధఖైదీ.

: జపాన్ సహకారంతో స్థాపన.

: 42,000 వేల మంది.

సుభాష్ చంద్రబోస్:

: 1896 లో కటక్ native.

: 1919లో ICS గా ఎంపిక.

: 1920లో ఉద్యోగానికి రాజీనామా, కాంగ్రెస్‌లో చేరిక.

: 1943 ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ - నాయకత్వం.

: గాంధీ, బోస్ ల మధ్య ఘర్షణ.

: బోస్ వర్గపోరాటం ద్వారా లక్ష్యసాధన.

1938 (DEC) INC సమావేశం :

: హరిపూర్ [గుజరాత్]

: సుభాష్‌చంద్రబోస్ అధ్యక్షుడు.

: గాంధీజీ అధ్యక్షత వహించిన ఏకైక సమావేశం 1924 బెల్గాం సమావేశం.

1939 (DEC) INC సమావేశం :

: త్రిపుర [m.p]

: పట్టాభి సీతారామయ్య [గాంధీ అభ్యర్థి] vs బోస్.

: బోస్ తిరిగి ఎన్నిక.

: ఈ రెండు సమావేశాలు వారి మధ్య దూరం పెంచింది.

: 1940 లో బయటకు వచ్చి "FORWARD BLOCK" పార్టీ స్థాపన. [present socialist party].

: 1941లో house arrest నుంచి తప్పించుకుని, ఇండియాని వదిలి వెళ్లాడు.

కార్యక్రమాలు:

: జపాన్ వారు భారత్ పై ఆధిపత్యం వహించకుండ 6వ షరతు పై ఒప్పందం.

: 2 లక్షలకు సైన్యాన్ని పెంచుకొనాడు.

: 1943లో ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ బాధ్యతలు

: దీని 2 స్థావరాలు

1. సింగపూర్
2. రంగూన్

: బోస్ నినాదం:

'Give me blood, I will give you Independence'.

: జైహింద్ స్లోగన్.

: పిలుపులో మహిళలు కూడా చేరారు.

: 4 దళాల విభాగాలు

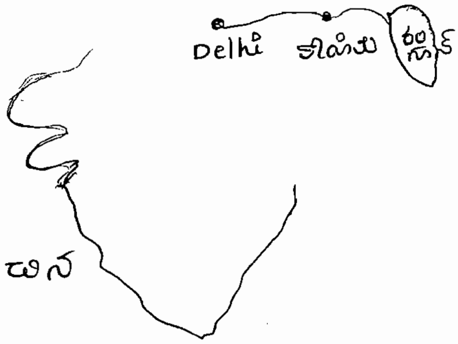
1. గాంధీ దళం
2. నెహ్రూ దళం
3. సుభాష్ దళం
4. ఝాన్సీ దళం
   : Cap లక్ష్మీ సెహగల్ దళాధిపతి.
   : రాష్ట్రపతి పదవికి, కలాంపై పోటీ.

చర్యలు:

: బోస్ నినాదం చలో Delhi. [కోహిమా దండయాత్ర]

: 60,000 మంది బందీలుగా, 3 నాయకులతో సహా

1. P.N సెహగల్
2. షానవాజ్ ఖాన్
3. గురుదయాళ్ ధిల్లాన్.

: వారిని ఎర్రకోటలో పెట్టి విచారణ

ఎర్రకోట విచారణ / INA విచారణ.

: న్యాయపోరాటం చేసి విడుదల చేయించిన

నాయకులు :

1. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ

2. భూలాభాయి దేశాయ్ [గుజరాత్]

3. తేజ్‌బహదూర్ సప్రూ

4. కైలాసనాథ్ కట్జూ

: Aug 18, 1945 లో మిత్రత యుద్ధవిమానంలో బ్యాంకాక్ నుండి టోక్యోకు బయలుదేరారు.

: బోస్ విమానం ఫార్మోసా వద్ద కూలిపోయిందని Japan ప్రకటన.
↓
[తైవాన్]

: 2004 లో M.K. ముఖర్జీ కమిటీ బోస్ మరణంపై నివేదిక.

భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం – విభజన :

లాహోర్.
: 1929లో INC స్వాతంత్ర్య తీర్మానం. 1947 లో సాధన

: ముస్లిం లీగ్ 1940 లో లాహోర్ సమావేశంలో
దేశవిభజన లక్ష్యమని ప్రకటన. 1948 లో సాధన.

: 1930లో మహ్మద్ ఇక్బాల్ కాశ్మీర్‌కు చెందిన ఉర్దూ కవి.
'ముస్లిం ప్రాంతాలకు స్వయంప్రతిపత్తి కావాలని' కోరాడు.

: 1933లో రహమత్ అలీ చౌదరి "సార్వభౌమాధికారంతో -
కూడిన రాజ్యం కావాలని" డిమాండ్.

: పాకిస్థాన్ భావనకు పితామహుడు
— md. ఇక్బాల్.

1. C.R FORMULA :

: 1944

: 1942 లో INC కి రాజీనామా, క్విట్ ఇండియా ఉద్యమానికి
వ్యతిరేకంగా

: స్వతంత్ర పార్టీ – స్థాపన.

1. కాంగ్రెస్, ముస్లింలీగ్ పార్టీల ఉమ్మడి పోరాటం
2. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత Pakisthan ను విడదీయించబడును.
3. ప్లెబిసైట్ [ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ]

గాంధీ, జిన్నా చర్చలు విఫలం. CR Formula అమలు కాలేదు.

: దేశవిభజనలో ముందడుగు.

2. వావెల్ ప్లాన్:

: 1945

అంశాలు:

1. Executive Council లో 14 మంది సభ్యుల్లో 13 మంది భారతీయులు, 1 ఆంగ్లేయుడు [రక్షణశాఖ]
2. 6 గురు ముస్లింలు, 7 గురు ముస్లిమేతరులు వుండాలి.
3. ముస్లింలీగ్ పార్టీ, INC లు సభ్యులను నిర్ణయిస్తాయి.

: June 14, 1945 లో సిమ్లా సమావేశం.

జిన్నా వల్ల విఫలం. వావెల్ ప్లాన్ విఫలం.

: స్వాతంత్ర్యం దిశగా భారత్

3. కేబినెట్ మిషన్ ప్లాన్:

: 1946

: ప్రధాని అట్లీ ముగ్గురు సభ్యుల కేబినెట్ మిషన్ను India కి పంపించాడు.

సభ్యులు:

1. సర్ పెథిక్ లారెన్స్ [Chairman]
2. A.V అలెగ్జాండర్
3. స్టాఫర్డ్ క్రిప్స్.

: భారతదేశ స్వాతంత్ర్యానికి వీలుగా సహాయం చేయడానికి.

సిఫారసులు :

1. భారతదేశ విభజనను తిరస్కరించింది.

* 16 Aug 1946 కలకత్తానగరంలో ముస్లింలీగ్ పార్టీ
ప్రత్యక్షచర్యదినంగా ప్రకటన.
భయంకర హింసాత్మక ఘటనలు జరిగాయి.

2. అఖిలభారత సమాఖ్యను ఏర్పాటు చేయడం.

[11 రాష్ట్రాలు + 563 సంస్థానాలు]

3. రాజ్యాంగ పరిషత్‌ను ఏర్పాటు చేయడం.

[9th Dec 1946 లో రాజ్యాంగపరిషత్ తొలిసమావేశం]

4. కేంద్రంలో తాత్కాలిక ప్రభుత్వ ఏర్పాటు.

[Sep 2, 1946 లో తాత్కాలిక ప్రభుత్వ ఏర్పాటు]

9 + 5
INC ML

14 మంది మంత్రులు :

1.	నెహ్రూ	— pm
2.	పటేల్	— Home minister.
3.	బలదేవ్‌సింగ్	— Defence
4.	రాజగోపాలచారి	— విద్యాశాఖ
5.	జాన్ మథాయి	— పరిశ్రమల శాఖ
6.	అసఫ్ అలీ	— Railways
7.	రాజేంద్రప్రసాద్	— Agriculture
8.	జగ్జీవన్‌రామ్	— Labour

9. హోమి బాబా — గనులు, విద్యుదుత్పత్తి

ముస్లింలీగ్ మంత్రులు:

10. లియాఖత్ అలీ — Finance

[Pak తొలి ప్రధాని]

: ఖైద్-ఎ-ఆజం అని పిలుస్తారు [md. అలీ జిన్నాను]

11. ఘజనఫర్ ఖాన్ అలీఖాన్ — Health.

12. అబ్దుల్ రబ్ నిష్తర్ — communications

13. T.T. చుంద్రిగర్ — వాణిజ్య శాఖ

14. జోగేంద్రనాథ్ మండల్ — న్యాయశాఖ.

: 1947 Aug 15 తరువాత ముస్లింలీగ్ సభ్యుల రాజీనామా.

మంత్రివర్గ పునర్వ్యవస్థీకరణ.

4. మౌంట్ బాటెన్ ప్లాన్:

: 3rd June plan అని కూడా అంటారు.

: June 3, 1947.

: Feb 20, 1947 పార్లమెంట్‌లో అట్లీ ప్రకటన.

" June 1948 కంటే ముందే స్వాతంత్ర్యం".

: march 1947 లో బాటెన్ ఇండియాకి వచ్చాడు.

అంశాలు:

1. బ్రిటిష్ ఇండియాను 2 స్వతంత్ర దేశాలుగా విభజన.

2. రెండు రాజ్యాంగపరిషత్‌ల ఏర్పాటు

3. బెంగాల్, పంజాబ్ రాష్ట్ర విభజన ఆ రాష్ట్ర శాసనసభలు నిర్ణయిస్తాయి.

4. 563 సంస్థానాల స్వతంత్రాన్ని అంగీకరించడం జరిగింది.

5. Boundary Commission ఏర్పాటు చేయాల.

: పార్లమెంటు ఆమోదం. "భారత స్వాతంత్ర్య పార్లమెంటు చట్టం -1947".

: సరిహద్దు commission chairman – రాడ్‌క్లిఫ్.

[China-India కి మధ్య మెక్‌మోహన్ రేఖ 1911]

: June 1948 వరకు మౌంట్‌బాటెన్ Governor General.

[స్వతంత్ర భారత దేశ మొదటి Governor General]

: తర్వాత మొదటి మరియు చివరి భారతీయ Governor General – రాజగోపాలాచారి.

7. నిజాం చరిత్ర

: 1687లో కుతుబ్‌షాహీల పాలన అంతం.

: 1687–1724 వరకు మొగలుల పాలనలో అంతర్భాగం

: 1724 లో నిజాం పాలన ప్రారంభం.

: 1724–1948.

: నిజాం అసలు పేరు మీర్ ఖమ్రుద్దీన్ ఖాన్.

: ఔరంగజేబు కాలంలో 4000/4000 మున్సబ్‌దార్‌గా పనిచేశాడు.

: ఔరంగజేబు ఇతనికి 'చిన్‌కులిచ్‌ఖాన్' బిరుదిచ్చాడు.

: ఫరుఖ్‌సియార్ ఇతనికి 'నిజాం-ఉల్-ముల్క్' బిరుదిచ్చాడు. ఇతనికాలంలో Deccan కు సుబేదార్‌గా [1713–15] పనిచేశాడు.

: మహ్మద్ షా రంగీలా కాలంలో "అసఫ్‌జా" బిరుదు ఇచ్చాడు. Deccan కు రెండవసారిగవర్నర్‌గా [1720–22] నియమితం రాజధాని ఔరంగాబాద్.

: 1722–24 లో వజీర్ [pm] గా పనిచేశాడు.

: 1724 లో Deccan లో రాజ్యస్థాపన.

: Deccan Governor ముబారిజ్‌ఖాన్ 11 oct 1724 లో యుద్ధం [షకర్‌ఖేడ్ యుద్ధం].

: నిజాం ఇతనిని ఓడించి నిజాం రాజ్యస్థాపన.

: నిజాం రాష్ట్రం నుంచి
మరాఠాలు, కర్ణాటిక్, mysore
రాష్ట్రాలు ఆక్రమణ.

: బ్రిటీష్‌వారు కోస్తాంధ్ర, రాయలసీమ
ప్రాంతాల ఆక్రమణ

నిజాం ద్వారా పరిపాలించబడ్డ ప్రాంతాలు :

1. తెలంగాణ.
2. ఉత్తరకర్ణాటక
3. మరాఠా.

: నిజాం రాష్ట్రపాలనలో 7 గురు నిజాంలు పాలించారు.
+ (3)

1. నిజాం - ఉల్ - ముల్క్ :

: 1724 – 48

: మొదటి నిజాం.

: 1728 – పాల్కేడ్ యుద్ధం – బాజీరావు – I
ఇతనిని ఓడించారు.

: ముంషిగావ్ సంధి. చౌత్ చెల్లించడానికి సిద్ధం.

: 1738 భూపాల్ యుద్ధము – బాజీరావు – I

: దురై సరై సంధి [నిజాం ఓటమి].

: 50 లక్షల నష్టపరిహారం.

: మాళ్వా ప్రాంతం మరాఠాలకు ఇవ్వాలి.

: Deccan సుబేదార్ 6నె పేరుతో పరిపాలించాడు.

2. నాజర్ జంగ్ :

: 1748-50

: కుమారుడు

: East India company కి మద్దతు

: కర్నూలు నవాబు హిమ్మత్ బహదూర్ఖాన్ ఇతనిని హత్య చేశాడు.

3. ముజఫర్ జంగ్ :

: 1750-51

: రాజధాని ఔరంగాబాద్.

: కడప జిల్లా లక్కిరెడ్డిపల్లెలో హత్యకు గురయ్యాడు.

హిమ్మత్ బహదూర్ఖాన్, అబ్దుల్ నబీ ఖాన్ (కడప నవాబ్) లు హత్య చేశారు.

4. సలాబత్ జంగ్ :

: 1751-61

: ఉత్తర సర్కార్లను ఫ్రెంచువారికి ఇచ్చాడు.

(2) 5. నిజాం అలీ ఖాన్ :

: రెండవ నిజాం 6ంటూరు.

: 1768 - 1803

: నిజాం-ఉల్-ముల్క్ కుమారుడు.

: నిజాం బిరుదును తీసుకున్న మొదటివాడు.

: 1770లో రాజధానిని ఔరంగాబాద్ నుండి Hyd కు మార్చాడు.

: Raymonds అనే ఫ్రెంచ్ అధికారి [టిప్పుసుల్తాన్ దగ్గర పని చేశాడు] Hydలో Gunfoundry ని స్థాపించాడు.

: ఇతనిని Hyderabad ప్రజలు మూసారాం అని పిలిచేవారు.

: ఇతని సమాధి మలక్‌పేట్‌లోని మూసారాంబాగ్‌లో.

: 1798 లో సైన్యసహకార పద్ధతిపై నిజాం సంతకం.

: మొదటగా Resident గా వచ్చినవాడు J.P కిర్క్-ప్యాట్రిక్.

: ఖైరున్నీసాబేగంను వివాహం చేసుకున్నాడు.

: ఉత్తర సర్కారులు, రాయలసీమ ఆంగ్లేయులకిచ్చాడు.

నిర్మాణాలు:

1. మోతీమహల్
2. గుల్షన్ మహల్
3. రోషన్ బంగ్లా

(3) 6. సికింధర్ జా:

: 1803–29.

: సికింద్రాబాద్ నగర నిర్మాణం. [1806-07]

: దివాన్ – మీర్ ఆలం

: మీర్ ఆలం చెరువు Hyd లో ఇతని పేరు మీదుగా

: Dy. pm [పేష్కర్] – చందూలాల్.
[ఖత్రి కులస్థుడు]

: Resident – రస్సెల్
– ప్రత్యేక సైన్యం రస్సెల్స్ బ్రిగేడ్ ఏర్పాటు.

: బేరార్ Governor మహీపత్‌రామ్ తిరుగుబాటు.
British సహాయంతో అణచివేత.

: దీనిలో నిజాం ఆర్థికంగా దివాలా.

: ఇతనికి Finance ఇచ్చుదానికి పామర్ & Co Hyd లో స్థాపన.

: కొత్తగా వచ్చిన Resident - మెట్‌కాఫ్ ఇతను.

[బ్రిటీష్ నుండి 80లక్షల రుణాన్ని అధిక వడ్డీకి తెచ్చి పామర్ కంపెనీకి చెల్లింపు]

: దీనిలో పామర్ కంపెనీ దివాలా.

: మెట్‌కాఫ్ పరిపాలన సంస్కరణలను ప్రతిపాదించాడు. కాని ఎవరూ ఒప్పుకోలేదు.

(4) 7. నాసిరుద్దౌలా:

: 1829 - 57

: అసఫ్ జా - IV.

: జమీందార్ల తిరుగుబాటును రస్సెల్స్ బ్రిగేడ్ అణచివేసింది.

: వహాబీ ఉద్యమాన్ని అణచివేశాడు.

: 21 May 1853 బ్రిటీష్ వారితో 'బీరార్ సంధి'.

అప్పులకు బదులుగా 3 జిల్లాలను బ్రిటీష్ వారికిచ్చాడు.

1. బీరార్ } మహారాష్ట్ర
2. ఉస్మానాబాద్ } మహారాష్ట్ర
3. రాయచూర్ [కర్ణాటక].

: దీనిపై సంతకం చేసిన దివాన్ - సిరాజ్-ఉల్-ముల్క్.

: ఇతని మేనల్లుడు తురాబ్ అలీఖాన్ ప్రధానిగా [1853-83] నియామకం

[సాలార్‌జంగ్ - I గా ప్రసిద్ధి].

: British Resident (ఫ్రేజర్ బేరార్ సంధికి నిరసనగా రాజీనామా.

(5) 8. <u>అఫ్జలుద్దౌలా</u> :

: 1857 – 69

: నిజాం – V

: సిపాయిల తిరుగుబాటు అణచివేతలో కీలకపాత్ర.

: Star of India బిరుదు by British

(50 లక్షల రుణ మాఫీ)

: చౌమహల్లా ప్యాలెస్ నిర్మాణం పూర్తయ్యింది.

: ఫలక్‌నామా palace నిర్మించబడింది.

– వికార్ – ఉల్ – ఉమ్రా) [నవాబ్].
(పైగాల)

(6) (9) <u>మీర్ మహబూబ్ అలీఖాన్</u> :

: 1869 – 1911

: 3 సం||ల వయస్సులో నిజాం

: సాలార్‌జంగ్ – I సహపరిపాలకుడు.

: 1884 లో పట్టాభిషేకం.

[Governor General రిప్పన్ హాజరు].

: సాలార్‌జంగ్ – I 1883 లో మరణం.

కుమారుడు సాలార్‌జంగ్ – II నియామకం

[మీర్ లాయక్ అలీఖాన్]. [1884–87]

: సాలార్‌జంగ్ – II 21 Feb 1884 లో ఉర్దూను –

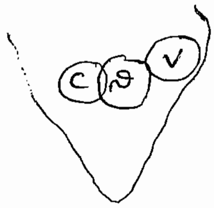
రాజభాషగా ప్రకటన.

: ముల్కీ, నాన్ ముల్కీ ఘర్షణలు ప్రారంభం.

: 1883లో 'ఘాందా రైత్పే' ఆందోళన - నిజాంకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన మొదటి ఆందోళన; (ముల్కీ = స్థానికుడు)

1. రఘునాథ భట్టాచార్యులు
2. దస్తూర్ జోషణ హోషాంగ్
3. ముల్లా అబ్దుల్ ఖయ్యూం

} ఉద్యమకారులు.

V = విజయవాడ.

: ముస్లింని రెండేళ్లపాటు దేశబహిష్కరణ.

(7) 10. ఉస్మాన్ అలీఖాన్:

: 1911–48

: సాలార్‌జంగ్–III ప్రధాని.

[మీర్ యూసుఫ్ ఖాన్] – [1912–15]

: సాలార్‌జంగ్ మ్యూజియం నిర్మాత.

అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు:

1. ఉస్మాన్‌సాగర్ [గండిపేట]
2. నిజాంసాగర్
3. హిమాయత్‌సాగర్

: ఆధునిక పరిశ్రమల స్థాపన.

1. charminar సిగరెట్లు
2. నిజాం షుగర్స్ లిమిటెడ్ [బోధన్]
3. సిర్పూర్ కాగజ్‌నగర్ paper mill [ఆదిలాబాద్]
4. DBR mills [వస్త్ర పరిశ్రమ]

[దివాన్ బహదూర్ రామ్‌గోపాల్]

: 1914 లో పురావస్తుశాఖను ప్రారంభించాడు.

: 1919 లో Osmania university స్థాపన.

: First university in A.P.

: కొంత ఇస్లామీకరణ జరిగింది.

ఉదా: పాలమూరు — మహబూబ్‌నగర్

ఇందూరు — నిజామాబాద్

ఎలగందుల — కరీంనగర్

మన్యుకోట — మహబూబాబాద్.

ధారాశివ — ఉస్మానాబాద్ [మహారాష్ట్ర].

: 1948 లో Hyd రాజ్యం విలీనం. [సైనికచర్య ద్వారా]

సాలార్‌జంగ్ – I :

: 1853 – 83

: ముగ్గురు నిజాంలకు P.M గా IV, V, VI.

: డైటన్ నే ఆంగ్లేయ అధికారి దగ్గర చిన్నప్పటి నుంచి శిక్షణ.

సంస్కరణలు:

1. సుభా, సర్కార్‌ల రద్దు. వాని స్థానంలో 1865 లో జిల్లాబంది విధానం అమలు. [14 జిల్లాలు].

2. ప్రతి జిల్లాకు తాలుక్‌దార్ నియామకం.

3. తాలుక్‌దార్‌లను సమన్వయం చేసే board మజ్లిస్-ఎ-మాల్‌గుజారి. [దివాన్ control].

పోలీసు సంస్కరణలు:

: రెవెన్యూ, పోలీసు విధులను వేరుచేశారు.

: కొత్త పోలీసు శాఖల ఏర్పాటు.

[మహతామ - ఇ - కొత్వాల] - అధిపతి

: జిల్లా స్థాయి - మహతమీన్ [S.P]

: అమీన్ - C.I

: థానాదార్ - S.I

న్యాయవ్యవస్థ:

: ప్రత్యేక సివిల్, క్రిమినల్ కోర్టుల ఏర్పాటు.

: civil లో క్రింది స్థాయి court మున్సిఫ్.

criminal court ఖుర్ద్

: civil జిల్లా స్థాయి - దివాని అదాలత్

: criminal " - ఫౌజ్‌దారి అదాలత్.

: High court - మహకమ - ఇ - సదర్

: Supreme court - మజ్లీస్ - ఎ - మురాఫా.

రెవెన్యూ - ఆర్థిక సంస్కరణలు:

1. సైన్యాన్ని బాగా తగ్గించారు.
2. ఉద్యోగుల సంఖ్యను తగ్గించారు.
3. వేలంపాటను రద్దుచేసి రైత్వారీ విధానం అమలు.
4. ప్రత్యేక Revenue department - మహకమాయి - ఇ - మాల్ - గుజారి.
5. హాలిసిక్కా వెండి నాణేల ముద్రణ.

: 1860లో లండన్‌కు వెళ్లి, రాయచూర్,
ఉస్మానాబాద్‌ను తిరిగి పొందాడు. [బేరార్ సంధి]

రవాణా సౌకర్యాలు :

: షోలాపూర్ to Hyd రోడ్డు మార్గం.

: Hyd to వాడి [KAS] రైలు మార్గం.

విద్యా సంస్కరణలు :

: కొత్త మదర్సాలను నిర్మించాడు.

1. సాలార్ దారుల్ ఉలూం [1855]
2. మదర్సా - ఎ - ఐజ్జ (1878)

: పాశ్చాత్య విద్యా విధానం school, college స్థాపన.

1870 – Engineering college
1870 – city highschool
1872 – చాదర్‌ఘాట్ highschool
1873 – ఆలియా highschool.

} (1887) రెండూ విలీనం 6వ నిజాం కాలేజీ ఏర్పాటు

[సాలార్ జంగ్ మరణానంతరం]

21/12/13

సామాజిక - సాంస్కృతిక - రాజకీయ చైతన్యం :

: తెలంగాణాలో 1900 తరువాత ప్రారంభం, కోస్తాంధ్రాలో 1850's.

కారణాలు :

1. నిజాం నిరంకుశ విధానాలు.
2. పత్రికాస్వేచ్ఛను హరించాడు.

   Eg: 1892 లో 'Record' పత్రికపై నిషేధం.

   : ముల్ల 6నా వ్యక్తి వ్యాసాలు (నిజాంకు వ్యతిరేకంగా) రాసినందుకు బహిష్కరణ.
3. భూస్వామ్య దోపిడీ

   : తెలంగాణాలో మొత్తం వ్యవసాయ భూమిలో 40% జమీందార్ల చేతుల్లో.
4. హిందూ వివక్షత.

   Eg: విద్యాసంస్థలు, Scholarships.
5. తెలుగు భాషకు అవమానం, ఉర్దూకు ప్రాధాన్యత.
6. నిరక్షరాస్యత. [5 శాతం కంటే తక్కువ].

తెలంగాణాలో ఉద్యమాలు :

1. గ్రంథాలయ ఉద్యమం :

:

: కొమర్రాజు వెంకటలక్ష్మణరావు. [గ్రంథాలయ ఉద్యమ పితామహుడు]

: తెలంగాణాలో ఉద్యమాలకు నాంది.

లక్ష్యం :

: పుస్తకాల ద్వారా విజ్ఞానం

: గ్రంథాలయాల స్థాపన

: తెలుగు పుస్తక రచన, ప్రచారం, ముద్రణ.

: ప్రధానంగా History, science లను ప్రోత్సాహం.

గ్రంథాలయాలు:

1. 1901 – Hyd – శ్రీకృష్ణదేవరాయ ఆంధ్ర భాషానిలయం.
   – రావిచెట్టు రంగారావు నివాసంలో ప్రారంభం.
2. 1904 – హన్మకొండ – శ్రీరాజరాజనరేంద్ర భాషానిలయం
3. 1905 – వరంగల్ – శబ్దానుశాసన ఆంధ్ర గ్రంథాలయం.
4. 1905 – సికింద్రాబాద్ – ఆంధ్ర సంవర్ధిని గ్రంథాలయం.

: ప్రస్తుత ముద్రణాసం విజ్ఞానచంద్రికా మండలి – స్థాపన.

ఇతర స్థాపకులు:

1. గాడిచర్ల
2. అయ్యదేవర
3. నాయని వెంకటరంగారావు.
   : [మునగాల జమీందార్]
   : కొమర్రాజు ఇతని దగ్గర దివాన్‌గా పనిచేశాడు.
   : గ్రంథాలయ ఉద్యమానికి ఆర్థిక సహాకారం.

ముద్రించిన గ్రంథాలు:

1. కొమర్రాజు – రచనలు:
   1. హిందూమహాయుగం [Ancient period]
   2. మహ్మదీయ మహాయుగం
   3. శివాజీ చరిత్ర
   4. ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వం.

2. C.R రెడ్డి :

1. అర్థశాస్త్రం

2.

3. చిలుకూరి వీరభద్రరావు

1. ఆంధ్రుల చరిత్ర

4. గాడిచర్ల :

1. బ్రిటిష్ ఇండియన్ పొలిటికల్ చరిత్ర.

కోస్తాంధ్రలో గ్రంథాలయ ఉద్యమం :

: 1866 లో విశాఖపట్నంలో సరస్వతి గ్రంథాలయం.

: ఆదినారాయణ మూర్తి ప్రారంభించారు.

: ఆంధ్ర ప్రాంతంలో మొదటి library.

: 1914 లో విజయవాడలో 'రామమోహన ధర్మ పుస్తక భాండాగారము'.

: అయ్యంకి వెంకటరమణయ్య గారు ప్రారంభించారు.

: 1914 లో 'ఆంధ్ర దేశ గ్రంథాలయ సంఘ' స్థాపన

: అధ్యక్షుడు మోచర్ల రామచంద్రరావు

: అయ్యంకి General secretary.

2. ఆర్య సమాజ్ :

నిజాం రాష్ట్రం :

: Hyd లో 1892 లో ప్రారంభం.

: స్థాపకుడు కేశవరావు కొరటికర్

: వామన్‌రావు నాయక్

: పండిట్ వినాయక్‌రావు

: మహాత్మ నారాయణస్వామి

: నరేంద్రజీ

} స్థాపకులు.

కార్యక్రమాలు:

: 1905 లో వివేక వర్ధిని పాఠశాలను 'కొరట్కర్' ప్రారంభించాడు.

: 1938 లో నిజాం కు వ్యతిరేకంగా సత్యాగ్రహం.

దీనికి నాయకుడు కాశీనాథ్ వైద్య.

: Oct 24 1938 దేశవ్యాప్తంగా 'Hyderabad Day' జరుపుకున్నారు. గాంధీగారి జోక్యంతో నిలిపివేశారు.

3. HINDU SOCIAL CLUB:

: 1892 లో Hyd.

: హిందూ ప్రయోజనాలను కాపాడుటానికి.

నాయకులు:

1. రాజా మురళీ మనోహర్
2. కృష్ణ అయ్యంగార్
3. రామచంద్ర పిళ్లై

4. SOCIAL SERVICE LEAGUE:

: 1915

: కేశవరావు కొరట్కర్

వామన్‌రావు నాయక్‌లు ప్రారంభించారు.

లక్ష్యాలు:

1. విద్యను ప్రోత్సహించుట.
2. గ్రంథాలయాలు.

5. పండిట్ తారానాథ్ :

: ప్రేమాయతన' అనే సంస్థ స్థాపన

: హిందూ, ముస్లిం ఐక్యతకు

: రాయచూర్‌లో ప్రారంభం

: ప్రేమ - పత్రిక స్థాపన.

: నిజాంను "ఇండియన్ డయ్యర్' అని పిలుస్తున్నాడు.

: హిందర్ద్' పాఠశాలను రాయచూర్‌లో ప్రారంభం.

6. ఆంధ్రజనసంఘం :

: 12 NOV 1921

: Hyd

: T. రంగారావు నివాసంలో ప్రారంభం.

స్థాపకులు :

1. K.V రంగారెడ్డి
[తొలి అధ్యక్షుడు]

2. మాడపాటి హనుమంతరావు
[తొలి General Secretary]
: ఆంధ్రపితామహుడిగా ప్రసిద్ధి.
: తెలంగాణా ఆంధ్రోద్యమము - గ్రంథం.

3. మందుముల నరసింహారావు

4. బూర్గుల రామకృష్ణారావు.

: T.K. శాస్త్రి - తెలంగాణాలో సమావేశం [గౌలిగూడ]
↓
అతిథిగా

ఈ సమావేశంలో వెంకటరామారావు తెలుగులో మాట్లాడగా

అవమానించారు. so walkout చేసి సంఘ స్థాపన.

లక్ష్యాలు:

1. తెలుగు భాషా, తెలుగు సాహిత్యాన్ని ప్రోత్సహించాలి.
2. తెలుగు చరిత్రను వెలుగులోకి తీసుకురావాలి.
3. గ్రంథాలయ ఉద్యమాన్ని నడపడం
4. తెలుగుభాషలో విద్యను ప్రోత్సహించడం. more importance to women education.
5. ప్రజల్లో చైతన్యాన్ని నింపడం.

: జనసంఘాలన్ని 'హన్మకొండ'లో సమావేశం ఏర్పాటు చేసి 'ఆంధ్రజన-సంఘం,' 'ఆంధ్రజనకేంద్రసంఘం'గా మార్చి. [1923 Apr].

: తొలి సమావేశం 1923 — HYD.

కాపార్రెడ్డి — అధ్యక్షుడు.

మాడపాటి — General secretary.

కార్యక్రమాలు:

1. సాహిత్య వేదికల ఏర్పాటు [కవుల సంఘాలు]
   - a. కాళోజీ నారాయణరావు — వైతాళిక సమితి
   - b. దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు — తెలంగాణ రచయితల సంఘం.
     - 'నా తెలంగాణ కోటిరతనాల వీణ -------'
   - c. రావినారాయణ రెడ్డి — నవ్యసాహితీ సమితి.
2. ఆదిరాజు వీరభద్రరావు
   - : 'ఆంధ్ర పరిశోధక సంఘం' స్థాపన.
   - : 'తెలంగాణ శాసనాలు' — పుస్తక ప్రచురణ.

3. సురవరం ప్రతాపరెడ్డి:

: ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర – గ్రంథం

3. గ్రంథాలయ సంఘాల సమావేశాలు జరిగాయి.

: 1925 – మధిర [ఖమ్మం జిల్లా] – తొలి సమావేశం

: 1927 – సూర్యాపేట [నల్గొండ] – రెండవ సమావేశం.

4. 1928 లో "ఆంధ్ర బాలికోన్నత పాఠశాల" [HYd] స్థాపన.

5. ప్రజల్లో చైతన్యానికి పత్రికల స్థాపన.

1922 – నీలగిరి పత్రిక [నల్గొండ]

– స్థాపకులు: S. వెంకట్రావు

– నరసింహారావు

1922 – తెలుగు – ఇంగుర్తి [వరంగల్]

– ఒద్దిరాజు సోదరులు

a) సీతారామచంద్రరావు

b) రాఘవరంగారావు

10 may 1926 – గోలకొండ [HYd]

– వెంకటరామిరెడ్డి [ఆర్థిక సహకారం]

↳ HYd కొత్వాల్

– సురవరం ప్రతాపరెడ్డి సంపాదకుడు.

సురవరం ప్రతాపరెడ్డి:

: 'ప్రజావాణి' పత్రిక స్థాపన.

గ్రంథాలు:

1. హైందవ ధర్మవీరులు

2. హిందూ పండుగలు

3. గోలకొండ కవుల సంచిక

4. ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర

5. రామాయణ విశేషాలు

: విజ్ఞానవర్ధిని పరిషత్ సంస్థను స్థాపించారు.

ఎల్లాప్రగడ సీతాకుమారి:

: గోలకొండ పత్రికలో స్త్రీ హక్కులపై వ్యాసాలు.

: 1930 లో 'ఆంధ్ర జన కేంద్ర సంఘం' ఆంధ్రమహాసభ గా మార్పు.

ఆంధ్రమహాసభ:

1. నిజాం ఆంధ్ర మహాసభ:

! 1930 లో ఏర్పాటు. [1930 – 46]

లక్ష్యాలు:

1. మహిళల హక్కులకోసం పోరాటం.
2. రైతులకోసం ఉద్యమాలు
3. దళితులు (అస్పృశ్యతకు వ్యతిరేకంగా)
4. సామాజిక దురాచారాల రూపుమాపటం.

: 1930–46 మధ్యకాలంలో 13 సమావేశాలను

నిర్వహించారు.

S.NO	సం||	పట్టణం	అధ్యక్షుడు	ప్రాధాన్యత.
1.	1930	జోగిపేట [మెదక్]	సురవరం ప్రతాప రెడ్డి	→ 'ఆంధ్ర మహిళాసభ' స్థాపన స్థాపకులు : దుర్గాబాయి దేశ్‌ముఖ్ 'ఆంధ్ర మహిళ' - పత్రిక స్థాపించింది
2.	1931	దేవరకొండ	బూర్గుల రామకృష్ణా రావు	-
3.	1934	ఖమ్మం	పులిజాల వెంకటరంగా-రావు.	-
4.	1935	సిరిసిల్ల	మాదపాటి హనుమంతు-రావు	-
5.	1936	షాద్‌నగర్	K.V రంగారెడ్డి	-
6.	1937	నిజామాబాద్	మందుముల నర్సింగా రావు.	1. తెలుగులోనే వక్తలు మాట్లాడాలనే నిబంధన సడలింపు 2. బాధ్యాయుత పాలన ఉండాలని నిజాంకు డిమాండ్.
7.	1940	మల్కాపురం	మందుముల నర్సింగా రావు.	→ ఆంధ్ర సభలో 2 వర్గాలు 1. అతివాదులు [Communist] → నాయకుడు రావినారాయణరెడ్డి 2. మితవాదులు
8.	1941	చిలుకూరు	రావి నారాయణ రెడ్డి	—
9.	1942	ధర్మవరం	మాదిరాజు రామకోటేశ్వర్‌రావు	- 'ఆంధ్ర మహాసభ' ను పేరుచేశారు.
10.	1943	HYD	K.V రంగారెడ్డి → 26 may 1943	- మొదటి మహిళా అధ్యక్షురాలు N. సుందరమ్మ 'ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్' ఏర్పాటు.

1944 లో 2 వ అధ్యక్షుడు సురవరం ప్రతాపరెడ్డి → మొదటి అధ్యక్షుడు: లోకనంది శంకరనారాయణ-రావు.

10. 1944

: 1953 పొట్లపల్లి రామానుజరావు ప్రెసిడెంట్ అయ్యారు.

[present : C. నారాయణ రెడ్డి ప్రెసిడెంట్]

11. 1944 భువనగిరి రావినారాయణరెడ్డి → ఆంధ్రమహాసభ చీలిక.
1. అతివాద
2. మితవాద

12. 1945 [మితవాదులు] మడికొండ మందుముల నర్సింగరావు

1945 [అతివాదులు] ఖమ్మం రావినారాయణరెడ్డి

13. 1946 [మితవాదులు] కంది [మెదక్] జమలాపురం కేశవరావు

: 1946 లో మితవాదులు Hyderabad state Congress లో విలీనం
అతివాదులు CPI లో విలీనం.

HYDERABAD STATE CONGRESS :

: 1938
: స్వామి రామానంద తీర్థ స్థాపించారు.
: Sep 8, 1938 లో నిజాం ప్రభుత్వం స్టేట్ కాంగ్రెస్ పార్టీని నిషేధించారు.

వెక్కాలా చర్చలు :

: నిషేధంపై చర్చలు

పాల్గొన్నవారు :
1. కాశీనాథ్ వైద్య

2. మందుముల నర్సింగరావు

నిజాం తరఫున:

1. బహదూర్ యార్ జంగ్

2. అలీయార్ జంగ్

: ఫిర్ జా ఇన్స్ట్రుయట్ [అధ్యాని] 1946 లో నిషేధం ఎత్తివేత.

వందేమాతరం ఉద్యమం - ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం:

: 1938

: విద్యార్థులు.

కారణాలు:

1. హిందూ వివక్షత.

నాయకులు:

1. P.V నరసింహారావు
2. హయగ్రీవాచారి
3. ధర్మబిక్షం
4. అచ్చుట్ల రామచంద్రారెడ్డి
5. చెన్నారెడ్డి
6. నూకల రామచంద్రారెడ్డి.

: గాంధీ, బోస్ మద్దతు పలికారు.

తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం :

: 1946-51

: తెలంగాణ రైతులు, communist ఆధ్వర్యంలో.

: భూస్వామ్యవాదులకి వ్యతిరేకంగా

: ఇదేతరహమైన ఉద్యమం 1969 లో నక్సల్‌బరి [West Bengal] లో జరిగింది. [నక్సల్ ఉద్యమం].

: నక్సల్ అనే పదం 1969 నుండి వచ్చింది. ఈ పై ఉద్యమాన్ని నక్సలైట్ ఉద్యమం అంటాము.

COMMUNIST PARTY OF INDIA : [CPI]

: 1920

: తాష్కెంట్ నగరం [రష్యా]

: స్థాపకుడు M.N రాయ్.

: Indiaలో 1925 లో సింగారవేలు అధ్యక్షుడిగా కాన్పూర్‌లో ప్రారంభం

నాయకులు :

1. S.A డాంగే
   : socialist అనే పత్రిక స్థాపన
   : ఆల వాయుదయ్జే పత్రిక
2. ముజఫర్ అహ్మద్
3. నళిని గుప్త
4. షౌకత్ ఉస్మాని
5. P.C జోషి etc.

: CPI 1964 లో చీలిపోయింది.

CPI [రష్యాతో స్నేహం]

CPI (M) [china తో స్నేహం]

: కాంగ్రెస్‌లోని socialist నాయకులు 1934 (Dec), Bombay సమావేశంలో "Congress socialist party" స్థాపన.
↓
Congress లో అంతర్భాగం.

స్థాపకులు:

1. ఆచార్య నరేంద్రదేవ్ [అధ్యక్షుడు]
2. జయప్రకాశ్‌నారాయణ్
3. రామ్‌మనోహర్ లోహియా
4. అచ్యుత పట్వర్ధన్ etc.

: 1935 లో N.G రంగా Andhra congress socialist party ప్రారంభం.

ఆంధ్రలో:

! 1934 లో socialist party ని స్థాపించినవారు పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య.

: రహస్యంగా స్థాపించబడింది [b/c CPI పై నిషేధం వుంది]

ఇతరనాయకులు:

1. తెంపంపాటి సత్యనారాయణ
2. చండ్రరాజేశ్వరరావు

: socialist party లో వుంటూ కార్యక్రమాలను నిర్వహించారు.

కార్యక్రమాలు:

1. రాజకీయ పాఠశాలల స్థాపన
2. అన్నప్రగడ కామేశ్వరరావు Guntur జిల్లాలో మొదట రాజకీయ పాఠశాలలు స్థాపించాడు.

: కంకిపాడు పాఠశాల [విజయవాడ] లో పాఠాలు నేర్చుకున్నవారు.

1. రావినారాయణరెడ్డి
2. బద్దం ఎల్లారెడ్డి

3. N.G రంగా నాయకత్వంలో [1938-39] ఇచ్ఛాపురం నుండి మద్రాసు వరకు పాదయాత్ర

ప్రాల్గొన్నవారు :

1. చలసాని వాసుదేవరావు
2. జొన్నలగడ్డ రామలింగయ్య
3. పుల్లెల శ్యామసుందరరావు

పత్రికలు :

1. పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య — విశాలాంధ్ర
2. N.G రంగా
   1. — చలకగుప్త
   2. — ప్రజాబంధు
   3. — వాహిని
3. తాపీ ధర్మారావు — జనవాణి
   — కాగడ
4. ముద్దూరి చంద్రశేఖరరావు — నవశక్తి
5. కొంపెల్ల జనార్ధన్‌రావు — ఉదయిని.

సాహిత్యం :

1. నార్ల వెంకటేశ్వరరావు — నేటి రష్యా
2. గద్దె లింగయ్య — విప్లవవీరులు
3. క్రొవ్విడి లింగరాజు — 'మాక్సిమ్ గోర్కి' రాసిన 'మదర్' ను తెలుగులోకి అనువదించాడు.

కార్ల్ మార్క్స్ - దాస్ కాపిటల్
— communist మానిఫెస్టో

4. శ్రీ శ్రీ :

: శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు

: 1910 విశాఖలో పేద బ్రాహ్మణకుటుంబంలో జన్మించాడు.

: తొలి పుస్తకం - వీరసింహ - విజయసింహ

→ 10 సంll ల వయస్సులో.

1. ఖడ్గ సృష్టి
2. సిరిసిరి మువ్వ శతకాలు
3. ప్రాసక్రీడలు
4. కొంటె కోణాలు
5. అనంతము [స్వీయచరిత్ర]
6. మహాప్రస్థానం

→ 1950లో ప్రచురించబడింది.

→ వచన గీతాలు.

→ తన మిత్రుడు కొంపెల్ల జనార్దనరావుకి అంకితమిచ్చాడు.

: 1970లో విరసం అనే సంస్థను స్థాపించాడు.

: విప్లవ రచయితల తొలి సమావేశం ఖమ్మం.

తెలంగాణలో Communist party :

: 1940లో Hyd లో కామ్రేడ్స్ అసోసియేషన్ స్థాపించబడింది.

: మాణిక్‌లాల్ గుప్తా స్థాపించాడు.

: 1946లో రావినారాయణరెడ్డి అధ్యక్షతన communist party స్థాపించబడింది.

: 1946-51 వరకు తెలంగాణ సాయుధపోరాటాన్ని చేసింది.

: రైతాంగ పోరాటాన్ని విసునూర్ నుంచి విసునూర్ దేశ్‌ముఖ్ రామచంద్రారెడ్డి దౌర్జన్యానికి వ్యతిరేకంగా

: పోరాటంలో దొడ్డి కొమరయ్య అనే రైతు కాల్చిచంపబడ్డాడు.

: దానితో ఉద్యమం వ్యాప్తి చెందింది. Communist లు involve అవ్వడం వలన సాయుధపోరాటంగా మారింది

Communist నాయకులు :

1. రావినారాయణరెడ్డి
2. బద్దంఎల్లారెడ్డి
3. ఆళ్వార్ స్వామి
4. దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు.
5. మగ్దూం మొహియుద్దీన్
   - → తెలంగాణ CPI కి General secretary.
   - → ఉర్దూ అభ్యుదయ రచయితల సంఘం స్థాపన.

: ప్రధానంగా 3 దళాల ఏర్పాటు

1. గెరిల్లా దళం.
2. గ్రామరక్షకదళం
3. విధ్వంసక దళం

→ ప్రధాన శత్రువులు రజాకార్లు.

రజాకార్లు :

: 1927 లో నవాబ్ సదర్‌యార్‌జంగ్ నిజాంరాష్ట్రంలో ఒక మత సంస్థ 'మజ్లిస్-ఎ-ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్' ను స్థాపించాడు [MIM]

: మతశాఖకు అధిపతిగా పనిచేసేవాడు.

: 1925 లో నాగపూర్‌లో RSS స్థాపించబడింది.

: స్థాపకుడు హెడ్గేవార్.

: 1940లో మతశాఖ Director బహదూర్‌యార్‌జంగ్ 'MIM' కు అనుబంధంగా రజాకార్లను సృష్టించాడు.

రజాకార్లు – సుశిక్షిత కార్యకర్తలు

: 30 మంది రజాకార్లకు ఒక అధిపతి సాలార్.

: తాలూకా స్థాయిలో — సాలార్ - ఎ - సాఫీర్.

: జిల్లా స్థాయిలో సాలార్ - ఎ - కబీర్

: అఫ్సర్ - ఎ - ఆలా — Apex body.

: 1946 లో ఖాసిం రజ్వీ కాలంలో పూర్తిగా MIM మతోన్మాద సంస్థగా మారింది.

: రజాకార్లు communistలు, రైతులు, మహిళలపై దాడి.

: ఇమ్రోజ్ అనే ఉర్దూ పత్రిక — సంపాదకుడు షోయబుల్లా ఖాన్ నిజాం రజాకార్లకు వ్యతిరేకంగా రాసినందుకు Aug 21 1946 న దారుణ హత్య.

: 1948 లో Hyd సంస్థానం విలీనం.

: 1951 Oct 21 సాయుధపోరాటం ఆపివేయబడింది.

సాయుధపోరాటంపై గ్రంథాలు:

1. రావి నారాయణ రెడ్డి:
→ వీరతెలంగాణా నా అనుభవాలు - జ్ఞాపకాలు.

ఇతర గ్రంథాలు:

1. నాగార్జునసాగరం
2. అజంతాసుందరి
3. చిప్పల ముత్యాలు

2. ఆరుట్ల రామచంద్రారెడ్డి:

: తెలంగాణా పోరాట స్మృతులు

3. దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు

— తెలంగాణ ప్రజల సాయుధ పోరాట చరిత్ర.

4. దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు :

— జనపథము

— అగ్నిధార } ఇతర గ్రంథాలు.

— రుద్రవీణ

5. వాసిరెడ్డి భాస్కరరావు & సుంకర సత్యనారాయణ — మా భూమి [నాటకం]

6. పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య

— Telangana people's struggles and it's lessons

ఇతర గ్రంథాలు :

1. విప్లవపథంలో నా పయనం [స్వీయచరిత్ర]

2. విశాలాంధ్రలో ప్రజారాజ్యం.

నిజాం పాలన అంతం కావటం :

: నిజాం విలీనాన్ని తిరస్కరించాడు.

: దానికి వ్యతిరేకంగా Hyderabad state congress — "Join Indian union movement" ను ప్రారంభించారు.

: 1947 Aug 27 Hyd మొత్తం "విలీన దినోత్సవం" గా జరుపుతున్నారు.

: ప్రధాన డిమాండ్ ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ

: రామానంద తీర్థ నాయకత్వంలో ఉద్యమం

: యథాపూర్వ స్థితి ఒడంబడిక :

: 29 NOV 1947

: నిజాం, నెహ్రూ Govt.

అంశాలు :

: ప్రధాని ఛటారినవాబ్ ఒప్పందంపై సంతకం

1. రక్షణ, విదేశాంగ వ్యవహారాలు భారతదేశానికి అప్పజెప్పాలి.

2. భారత Agent General ను Hyd లో నియమిస్తారు.

3. ఒప్పందకాలం 1 సం॥.

సైనిక చర్యకు కారణాలు :

1. Agent General గా K.M మున్షి నియమించారు. [భారతీయ విద్యాభవన్ స్థాపించాడు].

ఎటువంటి కార్యాలయం ఇవ్వలేదు.

2. పాకిస్తాన్‌తో సత్సంబంధాలు.

3. నిజాం ప్రధాని లాయక్ అలీ - పాకిస్తాన్ తొలి ప్రధాని లియాఖత్ అలీ - తో తరచూ కలిసి రాజకీయాలు చేయడం.

4. General ఇద్రూస్ [నిజాం సేనాని] 5 కోట్ల రూపాయలతో ఆయుధాల - కొనుగోలుకు ప్రయత్నం.

5. రజాకార్ల దుశ్చర్యలు.

6. 10 sep 1948 pak సలహాతో ఐక్యరాజ్యసమితికి నిజాం ఒక ఫిర్యాదు పంపాడు. [తక్షణ కారణం - సైనిక చర్యకు].

ఐరాస కు వెళ్లిన టీం - మొయిన్ నవాజ్ జంగ్.

వల్లభ్‌భాయి పటేల్:

: Indian బిస్మార్క్

: ఉక్కుమనిషి

: ఇతని secretary V.P మీనన్ ప్రముఖ పాత్ర.

: 13 sep – 17 sep సైనికచర్య జనరల్ J.N చౌదరి ఆధ్వర్యంలో

: operation polo 'అని పేరు పెట్టారు.

: 17th sep 1948 Hyd భారత్‌లో విలీనం.

: నిజాం ను Hyd state కు రాజ్‌ప్రముఖ్ (Governor) గా నియమితం.

: 1948-49 మధ్య జనరల్ J.N చౌదరి పాలన కొనసాగింది. [మిలటరీ పాలన].

: 1949-52 వరకు Govt లోని ICS అధికారి M.K వెల్లోడి ముఖ్యమంత్రి హోదాలో నియమితం.

: 1952 లో మొదటి సారిగా ఎన్నికలు. కాంగ్రెస్ విజయం

: తొలి Hyd రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి – బూర్గుల రామకృష్ణారావు [MBNR]

: ఈయన గ్రంథాలు.

1. కృష్ణశతకం
2. సారస్వత వ్యాస ముక్తావళి
3. పండితరాజ పంచామృతం

} తెలుగు

4. ఉమర్ ఖయ్యాం [ఉర్దూ].

: Hyd youngmen's union' ను స్థాపించాడు.

ఆంధ్రరాష్ట్ర ఏర్పాటు:

: 1953 లో కోస్తాంధ్ర, రాయలసీమ కలిసి ఉద్యమం ద్వారా ఆంధ్రరాష్ట్ర ఏర్పాటు. [కర్నూలు రాజధాని]

: 1956 లో Hyd రాష్ట్రం కలిసి ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు.

: మద్రాస్ రాష్ట్రంలో 40% తెలుగువారు. 58% ప్రాంతం తెలుగు-ప్రాంతం. కాని వెనకబడింది.

: ప్రత్యేక రాష్ట్ర స్థాపన ప్రధానంగా పత్రికల ద్వారా ప్రజల్లో కలిగింది.

: రెండవ ప్రముఖ పాత్ర సాహిత్యం.

1. కొండా వెంకటప్పయ్య — ఆంధ్రోద్యమము
2. తుమ్మల సీతారామమూర్తి — రాష్ట్రగానము
3. రాయప్రోలు సుబ్బారావు — ఆంధ్రావళి

ఇతర గ్రంథాలు

1. తెలుగుతోట
2. మిత్రమంజరి
3. జడకుచ్చులు

అనువాదాలు:

1. మేఘదూతం
2. అభిజ్ఞానశాకుంతలం
3. ఉత్తరరామచరిత

} సంస్కృతం నుండి తెలుగు.

ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడినా -------- గీతం.

4. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ [కవి సామ్రాట్]

1. ఆంధ్రప్రశస్తి

ఇతరగ్రంథాలు:

1. రామాయణ కల్పవృక్షం [జ్ఞానపీఠ్ అవార్డ్]
2. వేయి పడగలు
   → P.V నరసింహారావు హిందీలోకి అనువదించాడు. [సహస్రఫణ్ అనే పేరుతో].
   → 'లోపల' అనే తెలుగు నవల రాశాడు [P.V నరసింహారావు].

: విశ్వనాథ సత్యనారాయణ 'జయంతి' అనే పత్రిక ప్రారంభించాడు.

: 'గుంటూరు యువజన సాహితీ సమితి' – సచిత్రాంధ్ర రాష్ట్ర పటాన్ని తయారుచేశారు.

నాయకులు:

1. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ
2. జొన్నవిత్తుల గురునాథం.

: ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమం 1913 లో ఆంధ్రమహాసభ ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా ప్రారంభం.

ఆంధ్రమహాసభ:

ముఖ్యసమావేశాలు:

: 1913 లో మొదటి సమావేశం బాపట్ల

(బాలి): అధ్యక్షుడు B.N శర్మ. ఈయన తరువాత 1918 లో భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల బిల్లును ప్రవేశపెట్టాడు. వీగిపోయింది.

: పామవరపు రామదాసు అనే సభ్యుడు ప్రత్యేక రాష్ట్ర తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. చర్చ జరిగినా, ఓటింగ్ జరగలేదు.

: 1914 రెండవ సమావేశం విజయవాడ – న్యాపతి సుబ్బారావు

ఇతని రచనలు :

1. చింతామణి
2. Indian progress

: తంగుటూరి ప్రత్యేక ఆహ్వానితుడు.

: ప్రత్యేక రాష్ట్ర తీర్మానం ఆమోదించబడింది.

మూడవ సమావేశం :

: 1915
: విశాఖ
: రాజరామరాయణింగార్ – అధ్యక్షుడు.

నాల్గవ సమావేశం :

: 1916
: కాకినాడ
: మోచర్ల రామచంద్రారావు [ఆంధ్ర గోఖలే]
: తెలుగు ప్రాంతాలకు ప్రత్యేక కాంగ్రెస్ కమిటీ ఏర్పాటు చేయాలని తీర్మానం.
: 1918, 22 Jan ఆంధ్ర – కాంగ్రెస్ కమిటీ ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.
→ తొలి అధ్యక్షుడు – న్యాపతి సుబ్బారావు
జనరల్ సెక్రటరీ – కొండా వెంకటప్పయ్య.

ఐదవ సమావేశం :

: 1917
: Nellore
: కొండా వెంకటప్పయ్య – అధ్యక్షత
: గుత్తి కేశవ పిళ్లై, క్రిష్ణారావు బాయ్‌కాట్ చేశారు.

: 1917 లో మాంటాగుకు Delhi లో న్యాపతి సుబ్బారావు నాయకత్వంలో వినతిపత్రం

: 1918 లో Congress కమిటీ రావటంతో ఆంధ్రమహాసభ బలహీనపడింది.

: తర్వాత 194[illegible] లో విశాఖలో విజయానంద గజపతి ఆంధ్రమహాసభ బలపరిచాడు.

: 1926లో Apr 26 లో ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం విజయవాడలో స్థాపించబడింది.

: C.R రెడ్డి మొదటి V.C.

: C.R రెడ్డి రచనలు:

1. కవితత్త్వవిచారం
2. నవయామిని
3. ముసలమ్మ మరణం

: కళాప్రపూర్ణ – బిరుదు

: 1917 లో ప్రజామిత్రమండలి – స్థాపన.

: 1930 లో university ని విశాఖపట్నానికి మార్చారు.

: రెండవ V.C సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ [1931-36]

సర్వేపల్లి గ్రంథాలు:

1. The Hindu view of life.
2. Relegion and society
3. Eastern Relegion and western thoughts.

: కొండసాహెల్లు రెడ్డి స్థాపకుడు, అధ్యక్షుడు [మొదటి]

; 1934 లో రాయలసీమ మహాసభ ను ch. నరసింహారెడ్డి స్థాపించాడు. [ప్రత్యేక రాయలసీమ]

: మొదటి అధ్యక్షుడు నెమలి పట్టాభిరామారావు.

శ్రీబాగ్ ఒడంబడిక :

: 16 NOV 1937

: కోస్తాంధ్ర - రాయలసీమ ప్రాంతాల మధ్య

: కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు ఇంటి పేరు శ్రీబాగ్.

కోస్తాంధ్ర నాయకులు:

1. కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు
2. కొండా వెంకటప్పయ్య
3. దేశిరాజు హనుమంతరావు

రాయలసీమ:

1. గాడిచర్ల
2. కడప కోటిరెడ్డి
3. హాలహర్వి సీతారామరెడ్డి

అంశాలు:

1. రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత రాజధాని, High court ఏది కావాలో వారి ఇష్ట ప్రకారం.
   [High court - Guntur, రాజధాని - కర్నూలు]
2. నీటి ప్రాజెక్టులకు ప్రాధాన్యత
3. రాయలసీమలో university.

: 1948 లో నెహ్రూ విశాఖలో ఘెరావ్. SK ధార్ కమిటీని

1948 లో రాజ్యాంగపరిషత్ ఏర్పాటుచేసింది.

సభ్యులు:

1. Dr. పన్నాలాల్
   Retired ICS

2. జగత్‌నారాయణ్‌లాల్
   రాజ్యాంగపరిషత్ సభ్యుడు.

: భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటుపై.

: ఈ కమిటీ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలను వ్యతిరేకించింది.

రాష్ట్ర ఏర్పాటుకు

1. ఆర్థిక స్వావలంబన
2. దేశ సమగ్రతను దృష్టిలో వుంచుకోవాలి. కాని భాషను కాదు అని సూచించింది.

1948 (DEC) INC సమావేశం:

: జైపూర్

: JVP కమిటీ ఏర్పాటు

1. నెహ్రూ
2. పటేల్
3. పట్టాభిసీతారామయ్య [INC అధ్యక్షుడు]

పట్టాభిసీతారామయ్య:

స్థాపించిన సంస్థలు:

1. భాగ్యలక్ష్మి బ్యాంక్
2. కృష్ణాజిల్లా కోఆపరేటివ్ బ్యాంక్
3. ఆంధ్రాబ్యాంక్

4. ఆంధ్ర ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ

గ్రంథాలు:

1. History of INC
2. గాంధీయిజం
3. Feathers and Stones

పత్రికలు:

1. జన్మభూమి
2. Native people

–

: JVP కమిటీ Report :

1. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలను వాయిదా వేయాలి. ఆంధ్ర రాష్ట్రం అవ్వు.

: రాష్ట్ర ఏర్పాటు delay ను నిరసిస్తూ గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి Aug 15, 1951 న నిరాహారదీక్ష చేపట్టాడు.

: 35 రో॥ ల తరువాత నెహ్రూ గారి వినోభాభావే దీక్షను విరమింపజేశాడు.

అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు :

: Nellore

: గాంధేయవాది.

: మద్రాస్‌లో 19 oct 1952 న ప్రారంభం
15 Dec 1952 న మరణించాడు [58 days]

: హింసాత్మక సంఘటనలు

:

→ కైలాసనాథ వాంఛూ కమిటీ – సరిహద్దు నిర్ణయించడం

→ L.S. మిశ్రా కమిటీ – బళ్లారి గురించి. [mysore లో కలపాలి]

: Oct 1, 1953 న ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పాటు

→ రాజధాని కర్నూలు

→ తొలి C.M – టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు [KMPP పార్టీ]

→ Dy. C.M – నీలం సంజీవరెడ్డి

→ C.M తరువాత – Governor

→ N. వెంకటరమణయ్య – Speaker

→ కోకా సుబ్బారావు – High court ప్రధానన్యాయమూర్తి.

→ July 4, 1954 లో హైకోర్టు Guntur లో స్థాపన.

: 1951 J.B కృపలాని Congress నుండి బయటకు వచ్చి [స్వాతంత్ర్యం వచ్చే సమయంలో INC అధ్యక్షుడు] KMPP [కిసాన్ మజ్దూర్ ప్రజా పార్టీ] ని స్థాపించాడు.

: టంగుటూరి కూడా 1951 లో Congress కు రాజీనామా చేసి KMPP లో చేరాడు.

: కాంగ్రెస్ మద్దతుతో ప్రభుత్వ ఏర్పాటు [సంకీర్ణం].

: 1954 లో అవిశ్వాస తీర్మానంలో ప్రభుత్వం పడిపోయింది.

: 1955 లో జరిగిన ఎన్నికల్లో కాంగ్రెస్ సంపూర్ణ మెజారిటీ

C.M బెజవాడ గోపాలరెడ్డి

Dy. C.M నీలం సంజీవరెడ్డి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ:

: భాషాప్రయుక్త తొలి రాష్ట్రం - ఆంధ్రరాష్ట్రం.

: 1949లో విజయవాడలో విశాలాంధ్ర మహాసభ ఏర్పాటు.

: అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు స్థాపించారు.

: తొలి సమావేశం - వరంగల్ [1950]

అధ్యక్షుడు - అయ్యదేవర

: రెండవ సమావేశం - Hyd [1954]

- శ్రీశ్రీ అధ్యక్షుడు.

: 1953 లో SRC ఏర్పాటు [States Reorganisation Commission]
(Dec 22)

Chairman - సయ్యద్ ఫజల్ అలీ.

సభ్యులు:

1. H.N. కుంజ్రు
2. K.M. పణిక్కర్.

: భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు చేయవచ్చు అని తెలిపింది.

: Report 1955 లో ఇచ్చింది.

Hyd రాష్ట్ర వాదనలు:

1. నిజాం రాష్ట్రాన్ని విభజించి, తెలంగాణను విశాలాంధ్రలో కలపాలి
   నాయకుడు - బూర్గుల రామకృష్ణారావు.
2. Hyd రాష్ట్రాన్ని విభజించి ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు.
   a) మర్రిచెన్నారెడ్డి
   b) K.V రంగారెడ్డి.
3. Hyd రాష్ట్రాన్ని విభజించరాదు.

SRC REPORT:

1. మరాఠీ ప్రాంతాలు బొంబాయి రాష్ట్రంలో కలపాలి.

2. కన్నడ ప్రాంతాలు, mysore రాష్ట్రంలో కలపవలెను.

3 మిగిలిన తెలంగాణాను 1961 వరకు ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా వుంచి, ఆ తరువాత రాష్ట్రశాసనసభ నిర్ణయించాలి.

: బూర్గుల రామకృష్ణారావు ఒత్తిడి మేరకు సమైక్య రాష్ట్ర తీర్మానం అసెంబ్లీలో జరిగింది.

147 – అనుకూలం

28 – వ్యతిరేక ఓట్లు.

పెద్ద మనుషుల ఒప్పందం:

: Feb 20, 1956

: ఆంధ్ర, తెలంగాణ నాయకుల మధ్య.

తెలంగాణ నాయకులు:

1. బూర్గుల రామకృష్ణారావు [c.m]
2. K.V రంగారెడ్డి } మంత్రులు
3. మర్రి చెన్నారెడ్డి } మంత్రులు
4. J.V నర్సింగరావు [INC – రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు]

ఆంధ్ర నాయకులు:

1. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి [c.m]
2. నీలం సంజీవరెడ్డి [DY c.m]
3. గౌతు లచ్చన్న [మంత్రి]
4. అల్లూరి సత్యనారాయణరాజు [INC రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు].

అంశాలు:

1. పరిపాలన వ్యయాన్ని కేటాయించాలి.
2. ప్రాంతీయ అభివృద్ధి మండలి ఏర్పాటు చేయాలి.
3. C.M, Dy C.M లలో ఏదో ఒకటి తెలంగాణకు ఇవ్వాలి.
4. ఉద్యోగాలు జనాభా నిష్పత్తి ప్రకారం ఇవ్వాలి
5. తెలంగాణలో విద్యావకాశాలు తెలంగాణ విద్యార్థులకే ఇవ్వాలి.
6. ముల్కీ నిబంధనలను కొనసాగించాలి.

: Nov 1, 1956 ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడింది

C.M – నీలం సంజీవరెడ్డి

C.M త్రివేది – Governor

Speaker – అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు

↳ 1958లో తెలుగు అకాడమీ ఉర్దూ అకాడమీ స్థాపించాడు.

Chief Justice – కోకా సుబ్బారావు.

: 1960లో 2వ C.M దామోదరం సంజీవయ్య (దళితుల్లో తొలి దళిత C.M)

→ K.V రంగారెడ్డి Dy C.M.

ఆదిభట్ల నారాయణదాసు:

: హరికథా పితామహుడు

ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు

: ఆంధ్ర నాటక పితామహుడు.

బళ్ళారి రాఘవ:

: ఆంధ్ర నాటకరంగం

జిడ్డు కృష్ణమూర్తి:

: అనిబిసెంట్ దత్త పుత్రుడు.

: At the feet of the master — గ్రంథం.

:

మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య:

: Native ప్రకాశం, కర్ణాటకలో స్థిరపడ్డాడు.

: civil Engineer

: మూసీనదికి వరదలు రాకుండా ఆనకట్టలు design

: mysore రాజ్యానికి దివాన్‌గా

: mysore లో కావేరి నదిపై 'కృష్ణరాజసాగర" డ్యామ్ నిర్మాణం

NTR:

: Krishna జిల్లా నిమ్మకూరు.

: Sub Registrar గా పనిచేసి 'మనదేశం' సినిమాతో సినీరంగంలోకి

: 1982 లో TDP స్థాపన

: 1983 ప్రభుత్వ ఏర్పాటు. [గిన్నిస్ రికార్డు].

చల్లా రాధాకృష్ణ వాదం:

: ఆయుకుబరత్' ను తెలుగులో రాశాడు.

రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ:

: తెలుగులో 'గాథాసప్తశతి' రాశాడు.

: C.R రెడ్డికి శిష్యుడయ్యాడు.

గుడిపాటి వెంకటచలం:

: స్త్రీవాది

: మైదానం } నవలలు
: అమీనా }

బుచ్చిబాబు :

: చివరకు మిగిలేది [నవల]

గోపీచంద్ :

: అసమర్థుని జీవయాత్ర [నవల]

చిన్నయసూరి :

: మిత్రలాభం - మిత్రభేదం
[పంచతంత్రం అనువాదం]

కెంపెగౌడ :

: బెంగుళూరు నగర నిర్మాత.

: గంగా - గౌరి విలాసం [తెలుగులో]

వెంపటాపు సత్యనారాయణ :

: శ్రీకాకుళం సాయుధ పోరాటానికి నాయకుడు [1968-69 లో నక్సలైటు ఉద్యమానికి నాంది - ఆంధ్రలో]

: 1969లో encounter.

PRINTING PRESS :

: 1565 లో గోవా, పోర్చుగీసువారు.

: మనదేశంలో ముద్రించబడిన తొలి పుస్తకం St. peter's చరిత్ర [తమిళం]

: 1746లో తెలుగులో మొదటి సారిగా Bible ముద్రణ జర్మనీలో.
[బెంజిమిన్ షుల్జ్]

: ఇండియాలో తెలుగు పుస్తకం 1807 లో C.P బ్రౌన్ - తెలుగువ్యాకరణం
అనే గ్రంథం. ముద్రణ. [ముద్రించబడిన తొలి తెలుగు గ్రంథం - ఇండియాలో]

పత్రికలు:

1. Deccan chronicle — 1945
   — రాజగోపాల్ మొదలియార్.

2. ఆంధ్రప్రభ — 1938
   — రామనాథ్ గోయెంక

3. ఆంధ్రప్రకాశిక — 1885
   — A.V పార్థసారధి.
   — తెలంగాణ తొలి రాజకీయ పత్రిక.
   [మద్రాసు నుండి]

4. రయ్యత్ [రైతు] — మందుముల నరసింగరావు.

5. పయాం — అబ్దుల్ గఫర్‌ఖాన్
   — ఉర్దూ పత్రిక.

6. షౌకత్-ఉల్-ఇస్లాం — హాజీ కర్తన్
   — నిజాం నిషేధించాడు.